GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Litt.
Sv.

TRANEMÅLA
SAMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

NILS DACKE

ROMAN I 3 DELAR

BEARBETNING

AF

PEHR THOMASSON

FÖRSTA DELEN

STOCKHOLM
GUST. CARLSSON & COMP.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1881.

FÖRSTA KAPITLET.

Nära 19 år voro förflutna, sedan Gustaf Vasa tillträdde regeringen. Gustaf I var en rättvis, men sträng herre. Han kände sitt kall och sin värdighet och underlät ej att utkräfva sina rättigheter och den honom såsom konung tillkommande lydnaden med en stränghet, som tidehvarfvets hårda seder och fäderneslandets behof kräfde. Hans egen personlighet, så upphöjd öfver alla andras i hans rike, gaf honom en öfverlägsenhet, som han ej försummade att använda, utan afseende på en mera grannlaga senare tids omdömen. Man bör dock besinna, att många af hans handlingar, hvilka vid ytligare betraktande förefalla egenmägtiga, ja till och med tyranniska, vid närmare skärskådande befinnas vara nödvändiga i en tid sådan som hans.

Bland det, som man hos konung Gustaf minst kunde fördraga, var hans gynnande af lutherska läran. Det katolska presterskapet underlät naturligtvis ej att underblåsa folkets missnöje öfver de mått och steg, som vidtogos för den nya bekännelsens införande.

En bonde i Östergötland vid namn Lars Jonsson anstiftade ett uppror och sade sig skola »resa en här och slå allt ridderskap och adel ihjel samt alla lutheraner». Han blef väl gripen jemte sitt anhang och straffad såsom upprorsstiftare; men den vilda anda, som uttalade sig i hans hemska uttryck, lefde qvar, isynnerhet hos smålandsbönderna, som klagade »att föga ord och lofven var hållen af herrarne, att kyrkans gamla bruk icke höllos vid magt, att kyrkor och kloster blifvit så rent plundrade på sina monstranser och andra prydnader, att föga fans qvar.» Konungen var-

nade och hotade dem, men var för stolt och mägtig att vika för de stormar, som skockade sig emot hans storverk, reformationen, och mot hans tron. Uti kringspridda bref påminte han folket om de välgerningar han bevisat dem, om de uppoffringar, han gjort för detsamma och om den lyckliga belägenhet, hvartill hans mödor, strider och verksamhet förhjelpt det. »Nu hafva alla Sveriges män sitt fria vilkor», skref han; »sitta i god fred och rolighet, och desslikes hafver Gud allsmägtig eder uti all måtto med goda och fruktsamma år rikeligen väl försett. Men I veten icke», fortfor konungen i förtörnade ordalag, »hvarken Gud eller oss för sådana välgerningar någon tillbörlig ödmjuk tjenst eller tack bevisa; I ären ju alltid lika lättfärdige och snare till att låta bedraga och förföra er till uppror och ohörsamhet. Men om I villen låta eder nöja och hafva omsorg om eder plog och näring, tala derom och huru I eder bäst berga kunnen, samt låta oss regera och försörja den sak som är riksens regemente, då stode det eder bäst. Och vi hoppas för den skull, näst Guds hjelp», tillägger konungen, »att vi eder och detta vårt fädernerike så förestått och väl ment hafve, att vi det både för Gud och menniskor väl försvara kunna.» Men alla konungens förmaningar voro förgäfves. Åskmolnet var allt för digert för att icke utbryta på ett förfärligt sätt.

Konungens stränga räfst år 1537 hade bragt många af allmogen i Småland till fattigdom och förtviflan. Sedan de förlorat sina hemman, samlade de sig i skogarne och bildade ofta ganska manstarka band. De kallades skogstjufvar. En förmögen bonde, Jon Andersson, var bland de från hus och hem fördrifne. Han begaf sig öfver till Lybeck för att söka hjelp på en ort, der han visste att konung Gustaf icke saknade fiender. Der vistades Berendt von Mehlen, som var gift med en af Gustafs slägtingar och hade blifvit förrädisk emot honom, samt grefve Erik von Hoya, broder till grefve Johan, som, efter det han blifvit gift med konungens syster Margareta, Joachim Brahes enka, och undfått stora förläningar, öfvergick till rikets fiender, men erhöll sitt välförtjenta straff, då han

nedhöggs i slaget vid Öxnaberget på Fyen år 1535. Dessa båda herrar mottogo Jon Andersson med glädje och uppmuntrade honom till att verka för uppror i Sverige. Då han återvände till Sverige, efterjagades han på vägen genom Blekinge, som då tillhörde Danmark, af danske ståthållaren och måste lemna sina skänker i sticket. Men sjelf kom han undan till skogstjufvarne på gränsskogen mellan Blekinge och Småland, då riksgräns emellan Sverige och Danmark, der han blef deras, tjufvarnes, anförare och irrade omkring med dem.

Men snart uppstod en man med kraftigare egenskaper och vidsträcktare inflytande. Nils Dacke, af en ansedd bondeslägt i Blekinge, hade flyttat öfver till svenska sidan och nedsatt sig just vid gränsen mellan Sverige och Danmark på ett hemman, som han efter sig kallade Dackemåla. I anledning af en tvist, som afdömdes till hans skada, hade han dödat fogden öfver Södra Möre. Han blef gripen och insatt i häkte på Kalmar slott. Hans straff blef af konung Gustaf förmildradt till böter, men dessa medtogo hela hans förmögenhet och räckte dock icke fullkomligt till. Då han uppoffrat allt och likafullt såg sig qvarhållen i fängsligt förvar, intogs han af hämd och förtviflan. Han bröt sig ut ur fängelset, begaf sig på flykten och kom till skogstjufvarne. Med glädje emottogs den förslagne och käcke mannen af det vilda bandet, och Jon Andersson, som högaktade honom för hans djerfhet, list och vältalighet, öfverlemnade åt honom sin värdighet och magt som anförare.

Dacke emottog med glädje den honom anvisade anförarevärdigheten, och under hans ledning blefvo skogstjufvarne snart fruktansvärdare än förut. Med politisk slughet skonade Dacke bönderna, som voro hans vänner och fränder, och föröfvade grymheter endast emot adeln och konungens fogdar. Äfven var han klok nog att öfvergifva sina tillhåll i de svenska skogarne, för att så länge som möjligt undgå regeringens uppmärksamhet, ty i den ärelystne och orolige mannens själ började högre planer att uppstå. Blekinge syntes honom tjenligast till vistelse-

ort, emedan han derifrån obehindradt kunde verkställa sina infall på det svenska området och leda de folkrörelser, han ämnade tillvägabringa. Blekingsborne, såsom danska undersåtar svenskarnes arffiender, upptogo honom tillika med hans följeslagare såsom vänner och bröder och understödde honom med alla förnödenheter samt försäkrade honom om beskydd. Dels i köpingen Ronneby, som då hade stadsrättigheter, dels närmare riksgränsen i ruinerna af en borg, hvilken fordom beboddes af en adelsman som förlorat lifvet, när konung Kristian den andre (Kristian tyrann här i landet kallad) afsattes, fördelade han sitt folk och fortsatte härifrån sina ströftåg inuti Sverige med klok omtänksamhet och utan särdeles fara.

Redan en lång tid hade Dacke med sina anhängare ostörd uppehållit sig i Blekinge, riktat sig af de röfvade förråden och gjort sig till en skräck för de svenska adelsmännen nära gränsen. Ännu tycktes det honom emellertid för tidigt att verkställa det tillämnade upproret, till hvilket han redan länge i hemlighet träffat de vigtigaste förberedelserna. Den hemliga lusten till uppror i de närgränsande svenska landskapen ökades, och ifrån många håll emottog Dacke i tysthet försäkringar om den kraftigaste medverkan, så snart uppenbar fejd utbrutit. Det svenska lynnets ostadighet var honom likväl alltför väl bekant, och bönderna hade ofta visat, att om de i dag grepo till vapen, de i morgon åter ångerfullt böjde sig under konungens magt och anseende. Dackes planer voro derföre mera vidt omfattande och inskränkte sig icke till ett lätt dämpadt bonduppror, utan han hade till och med den djerfva tanken att afsätta konung Gustaf och omstörta hela den dåvarande regeringen. Att han för sådant ändamål behöfde betydliga tillgångar, var ganska klart för honom. Han fann en mägtig utrikes hjelp oundgängligen nödvändig, och genom de många munkar, som konung Gustaf fördref och hvilka sökte sin tillflykt hos den djerfve äfventyraren, lyckades han börja underhandlingar med utrikes furstar. Den tyske pfalzgrefven Friedrich, en svärson till den afsatte konung Kristian, och hertig Albrecht

af Mecklenburg, som härstammade ifrån svenska konungahuset och var en afkomling af den gamla Folkungaätten, sträfvade redan flera år tidigare efter svenska tronen och funno det icke under sin värdighet att underhålla en formlig brefvexling med Dacke, i det de, obekanta med förhållandet i Sverige, trodde, att folkuppresningen redan var i full gång och att det nu berodde på bönderna att bortskänka rikets krona. Ja till och med den tyske kejsaren Carl V, hvilken beständigt varit Gustafs fiende, nedlät sig senare att egenhändigt skrifva till Dacke, uppmuntra honom till ett raskt fortskridande i sitt företag och rekommendera pfalzgrefven Friedrich såsom Sveriges blifvande konung. Äfven många i de öfriga nordiska staterna och i Tyskland kringspridda landsflyktiga svenskar stodo i brefvexling med honom, tillbjödo honom sin hjelp eller uppmuntrade honom medelst stora löften; och sålunda kom Dacke så småningom sjelf till den djerfva öfvertygelsen, att hans öde kallat honom till denna bana, på det han genom en statsomhvälfning skulle uppsvinga sig ur sitt intet till ett af de högsta äreställena i riket, kanhända på sjelfva tronen.

ANDRA KAPITLET.

En klar vårmorgon år 1542 stod Nils Dacke på en kulle icke långt ifrån den gamla borgen i Blekinge, i hvars ruiner större delen af hans röfvarband var gömd. Hans jettelika gestalt, stödd emot en runsten, förblef länge orörlig. Hans krigardrägt förenade i en sällsam blandning en adelsmans klädsel med den, som brukades af bönderna i Småland. Han bar en tröja af mörkgrönt kläde, hvars armar efter då varande bruk voro uppskurna och kantade med siden; framtill var den till hälften öppen, så att halsen och en del af bröstet förblefvo bara. De vida knä-

byxorna voro bruna till färgen, förfärdigade af vadmal och nedanför knäna tillknäppta med knappar af silfver. Benen voro alldeles obetäckta och fötterna försedda med grofva skor. Under tröjan hade han en lätt pansarskjorta, flätad af jerntråd; på hufvudet bar han en stormhatt af läder utan vizir, sådan landsknektarne den tiden brukade bära. Likväl pryddes dess kam af en svart tagelbuske, och der denna var fästad, glittrade en dyrbar stjerna af hvita och blå stenar, infattade i guld. Omkring lifvet hade han en bred lädergördel, i hvilken satt en stridsyxa med kort skaft samt tvenne knifvar med långa och breda klingor. I ett värjgehäng, kastadt öfver högra axeln, bar han ett kort, något krokigt svärd och ett jägarhorn af koppar. Hans långa, bruna hår nedföll oordentligt kring axlarne, och ett yfvigt, krusigt skägg omkring haka och läppar gaf åt hans bruna ansigte ett vildt uttryck, hvilket ännu mera ökades genom de skarpa dragen och de flammande ögonen.

Länge stod han nästan orörlig, stödd mot runstenen, och endast hans lågande ögon, hvilka än sväfvade bort till Sverige öfver småländska gränsen och än bort öfver de ödsliga skogarne, som lågo emellan de i fjerran synliga sköna stränderna af Östersjön och denna höjd, förrådde, att lif fans qvar i den stela jettebilden. Ännu voro morgonsolens första strålar höljda i ett töcken, och skymning hvilade öfver de omgifvande föremålen; småningom framträngde dock i öster det lågande eldklotet genom de gråa skyarne, skingrade töcknet och förgylde med sin purpurflamma skogarne och bergen. Äfven Dackes mörka ansigte blef nu högrödt, och lifligare framträdde de vilda anletsdragen; hans läppar rörde sig liksom i ett sakta samtal med sig sjelf. I borgruinerna blef det nu lif och rörelse; emellan öppningarne i den oformliga muren, som endast bestod utaf stora klippstycken, hvilka utan ordning vältrats på hvarandra, rörde sig hit och dit mörka gestalter, som, stödjande sig på långa spjut, skådade ut öfver fältet eller långsamt skredo fram och tillbaka såsom försigtiga utposter, och ifrån Blekingssidan framskymtade genom skogen tre personer, hvilka, under det de allt mer och mer när-

made sig, icke undgått Dackes uppmärksamma blickar. Ty knappt blef han dem varse, förr än han fattade sitt jägarhorn och blåste några skarpa toner. De tre vandrarne rigtade skyndsamt sina steg upp till honom. Utan att röra sig ur stället, afbidade han dem med korslagda armar, till hälften sittande på stenen i en befälhafvares ställning, som afhör sina underhafvandes berättelser. Men hastigt reste han sig upp och gick med nästan ödmjuka åtbörder några steg emot en af dem, som, klädd i andlig ordensdrägt, med allvarsam, högtidlig uppsyn tilltalade honom med orden: Gud välsigne dig! och välsignande honom med en rörelse af handen trädde närmare.

»Du, vårt olyckliga fäderneslands och kyrkans försvarare och hämnare!» begynte munken, i det han högtidligt bugade sig. »Jag förer hit till dig vår tappre medarbetare i det heliga företaget. Han återvänder just nu lycklig och välbehållen med ett budskap ifrån pfalzgrefven Friedrich.»

»Välkommen, Jon Andersson!» sade Dacke och skakade kraftigt den ankommandes hand. »Huru är pfalzgrefven sinnad? Huru lyder hans budskap? Jag förgås här af sysslolöshet och blir lat som en dansk legodräng, om ovädret icke snart bryter löst med storm och åska.»

»Det skall bryta löst, min käre, otålige son!» återtog munken, åt hvilken emellertid Andersson räckte en förseglad skrifvelse, som den förre bröt och läste.

»Den ädle fursten sätter stort förtroende till dig, Dacke! han gifver dig sin fasta försäkran om tyska hjelptrupper och skall anförtro dem åt din ledning, så snart upproret här kommit fullkomligt i gång.»

»Så låtom oss snart göra denna början, högvördige fader!» sade Dacke otåligt. »Den bästa frukt förlorar sin duglighet, då den blir öfvermogen!»

Munken fattade nu Dackes hand och svarade betänksamt: »Ännu måste vi en kort tid hafva tålamod; våra budskap till Södermanland och Westmanland äro ännu icke återkomna; äfven krypa de goda dalkarlarne, sedan konung Gösta gaf dem på pelsen å Tuna gärde, och kröka sig

tåligt under hans gissel liksom getingar, hvilka man beröfvat vingarne och gadden. Låtom oss lemna dem ännu någon tid för att åter samla sitt gamla lynne. Jag vill bedja, att den Heliga Anda måtte komma öfver dem och upptända deras mod och krafter till det stora verket. Men se», fortfor munken, vändande sig till en man, som varit honom följaktig och, höljd i en mörk kappa, blifvit stående på afstånd, »kom närmare, du, din värdige furstes trogne undersåte, och framför ditt budskap.»

Den främmande, en tysk borgare från staden Rostock vid namn Hans Phlug, öfverlemnade nu, jemte det han frambar en vänlig helsning från hertig Albrecht af Mecklenburg, ett försegladt bref till Dacke, hvilket munken dock uppbröt och läste. Snart förmörkades dock hans vänliga uppsyn, och ett hånande drag lekte omkring munnen på honom, då han trädde afsides med Dacke och meddelade honom brefvets innehåll. Hertigen var sinnad att på allt sätt bistå honom vid upproret, dock med det vilkor att, om företaget lyckades, skulle man öfverlemna åt honom svenska kronan och dessutom nu genast skicka honom en ansenlig summa penningar till anvärfning af de begärda hjelptrupperna.

»Det vill ju säga», yttrade Dacke med ett spotskt löje, »vi skola skänka hertigen en häst, som han sedermera emot hög ränta allernådigast åter vill låna oss för att draga vår plog!»

»Så lärer väl ungefär hans mening vara», svarade munken under ett bifallsleende. »Hertig Albrecht är ingen man för vår sak. Penningar kunna vi nog sjelfva behöfva, vi, Herrans arme plundrade tjenare. Mitt råd är likväl att icke alldeles afvisa honom; öfverlemna derföre åt mig att utfärda svaret på hans skrifvelse.»

Dacke hade ingenting att invända häremot, och munken gick nu med ett listigt leende till den främmande mannen, betraktade honom med genomträngande blickar och sade derefter med släpande ton: »Din hertig är en klok, ganska klok herre! Kom du, din vise furstes trogne

budbärare, du skall genom mig erhålla svaret på ditt budskap.»

Han tog afsked af Dacke och Jon Andersson med ett förtroligt handslag. Borgaren bugade sig för dem, och munken ledsagade honom derefter till skogen, der hästarne väntade, hvilka skulle återföra dem till Ronneby, hvarest en mängd af de utaf konung Gustaf från Sverige fördrifna munkarne uppehöllo sig och der denne Mäster Clement Pedersson var ett slags hufvudman för de missnöjde andlige.*

Dacke kastade spotska blickar efter dem och sade med mörk uppsyn och liksom försänkt i djup eftertanke: »Hm, hm! Fader Clement är slug! Han går omtänksam sin väg fram! Han ser ut som om han ville undvika hvarje törnbuske, gå omkring hvarje mullvadshög och försigtigt med foten undanskjuta hvarje sten för att icke stöta sig. Jag kan aldrig hålla lika steg med den mannen. Jag måste alltid vara förut, och vill han länge så leda mig vid tygeln, så får han se till att jag icke sliter mina band eller rycker honom bort med mig, så att vi båda antingen störta eller hastigt och lustigt hinna målet.»

»Jag har aldrig kunnat tåla munkarne, utan alltid gått dem ur vägen», yttrade Jon Andersson. »Men de äro oss för närvarande så nödvändiga, att vi icke kunna göra oss af med dem, ty vår hjerna, broder Nils, är allt för plump för att uppspinna så fina väfvar, som en sådan der rakad och smord flintskalle kan utkläcka. Tag dig bara i akt, då jagten bryter lös, att de icke behålla den bästa delen af bytet för sig och kasta de afgnagda benen åt oss.»

»Låt mig sörja för det», svarade Dacke nästan för-

---

* Phlug blef sedan på Gustafs uppmaning gripen i Sölvesborg, förhörd och afrättad. Före sin död bekände han, att hertig Albrecht skrifvit till Dacke, huru han försport, att Smålands menige allmoge satt sig upp emot konung Gustaf samt äfven haft sina bud till konung Kristian i Danmark och begärt honom till herre och konung, men att Kristian afslagit samma tillbud och deremot gjort konung Gustaf undsättning och hjelp; derföre, om Nils Dacke och de småländska bönderna det åstundade, ville han komma och blifva deras herre och konung.

olämpad. »Min hjerna är icke så klumpig, som du kanhända tror, ty den har hos mig uppväckt tankar, om hvilka våra munkar väl aldrig kunna drömma». Hans ögon flammade såsom förtärande lågor, då han fattade sin väns hand och stolt upplyfte sitt hufvud. I det han försigtigt såg sig omkring, tillade han saktare: »De främmande furstarnes hjelp är oss nödvändig, äfven kyrkans magt och presternas röst, som väcker folket ur sin tröghetssömn. Men hvarken någon främmande regering eller något andligt förtryck skall på nytt förnedra vårt fädernesland, om min afsigt lyckas, det svär jag dig vid mina fäder och förfäders själar. Bonden föder landet. Det egentliga folket består af bönder, hvilka i kriget våga lif och blod för fäderneslandets försvar; hvarför skulle då icke en bonde kunna bära Sveriges krona?»

Han fäste vid dessa orden sina skarpa ögon på sin vän. Jon Andersson blef betagen af häpnad och bleknade. Han vågade icke möta Dackes gnistrande ögon. Denne syntes vänta ett svar; men långsamt drog Andersson sin hand tillbaka och gick tigande, utan att se sig om, till borgruinerna.

Den djerfve höfdingen blef qvar och sade med ett bittert löje för sig sjelf: »Fege dåre! Du bäfvar för mina höga tankar. Tror du att menniskan är född för att vara träl? Den, som föddes i lågt stånd, är han derföre skapad att i hela sin lifstid förblifva låg? Nej, en man blifver hvad han sjelf vill och har kraft att blifva! Jag svindlar icke; drömmande eller vakande ser jag framför mig en höjd, som väl är brant och hal; men hinna den måste jag, om jag ock deruppe hade blott ett ögonblick att lefva.»

Ännu stod han qvar på kullen, och hans mörka blickar sväfvade öfver till gränsen af det land, som han ville uppfylla med strider för att tillfredsställa sin oroliga ärelystnad. Då kom med brådska en man löpande, hvilkens grå munkkåpa, som han högt uppskörtat för att kunna häftigare löpa, fladdrade i vinden. Han bar i handen ett långt svärd, som nu tjenade honom såsom vandringsstaf, och

Dacke igenkände i denne man munken Peder Erlandsson, hvilken han nyligen sändt till Småland som spejare.

»Hå, hå! fader Per», ropade han förtroligt skämtande emot honom, under det hans ansigte ljusnade. »Har den helige ande förlänat er vingar, efter ni kommer farande som en stormvind?»

Djupt flämtande efter andan, stod munken framför honom stödd på sitt långa svärd. Hans ansigte lågade och hans kala hjessa — ty kapuschongen hade under hans häftiga lopp fallit tillbaka — var högröd, icke allenast af den häftiga kroppsliga ansträngningen, utan, som det tycktes, äfven till följd af själsrörelse, ty fradgande af raseri fattade han svärdet med båda händer, svingade det i vida kretsar öfver sitt hufvud och vrålade, så att det genljöd i skogen och ruinerna af den gamla borgen: »Bort med den orene kättarkonungen! Bort med hans lutherska kreatur! Bort med alla dem, som öfvergifvit den helige fadren* och den allena saliggörande kyrkan!»

Dacke betraktade med den stolta öfverlägsenhetens leende den vilde munken, hvars hemska och lidelsefulla yttre så sällsamt afstack emot Mäster Clement Pederssons sluga och förbehållsamma väsende, hvaruti andlig värdighet förnades med ödmjukhet, och som pryddes af en med största omsorg och snygghet förfärdigad ordensdrägt. Fader Clement bar omkring sina höfter ett silkesbälte och han lemnade nästan aldrig den dervid hängande rosenkransen ur sina händer. Peder Erlandsson framskred deremot som en rå krigsknekt; hans grofva yllekåpa var full af fläckar och hål; en knutig repstump tjenade honom såsom gördel, och den dervid hängande rosenkransen syntes på länge icke hafva varit i bruk, ty det såg ut som han dermed fastnat vid någon buske eller gärdesgård och afryckt snöret, så att största delen af kulorna bortfallit och knappt så många återstodo, att han ännu kunde bedja tio Pater noster.**

---

* Påfven.

** Ett slags katolsk bön.

»Men hvad har satt eder så i eld och lågor, käre fader Peder?» frågade Dacke slutligen och fattade, förtroligt leende, munkens hand. Han var i sjelfva verket mera bevågen denne än Clement, fastän han visade den senare en mycket djupare yttre vördnad.

Med ett häftigt pustande kastade munken sig till jorden och ropade: »Det är ute med oss! Den allena saliggörande kyrkan måste gå under! Hela bibeln, förfalskad af den kättaren Luther, har man öfversatt på svenska, och den är i prent utkommen, så att snart skall hvar man få lust att läsa och gräla om den! Messan hålles nu äfven på svenska, så att hvarje bondpojke snart kan hvissla fram en messa.»

»Är detta enda skälet till eder vrede?» svarade Dacke. »Trösta er då och betänk, att icke många i vårt land kunna läsa hvarken bibeln eller något annat, vare sig tryckt eller skrifvet.»

»Men några kunna likväl läsa!» svarade munken ifrigt, »och dessa skola snart tycka sig klokare än vi, Herrens rättrogna tjenare; de skola insupa villfarelserna såsom vatten och förfalla till kätteri och draga andra med sig till helvetet, liksom ett skabbigt får nedsmittar hela hjorden. Likväl har jag ännu flera jobsposter. Kättarkonungen lärer taga vapnen från bönderna i hela landet. Jag uppmanar dig, Nils Dacke, att icke längre dröja med att gripa verket an med svärd och båge! Men hör ännu mera: den gamle höfvidsmannen Arvid Vestgöthe har låtit i en galge upphänga Nisse i Hullingsvi, som du skickade för att bespeja landet och kräfva skatt af allmogen. Mig, Herrens tjenare, hafva hans drängar, då jag försökte att omvända dem till den gamla, goda tron, skymfeligen affärdat och hetsat sin husbondes hundar efter mig, så att jag med möda undkommit hit öfver gränsen. Skall ej hjertat vända sig i en ärlig mans bröst, då man får höra slika ogerningar? Stå upp, Nils Dacke, det är tid! Stå upp att förkrossa de gudlösa försmädarene och utöfva din blodiga hämnd!»

Likt hotande åskmoln lägrade sig tjocka fåror på Dackes panna, och olycksbådande sammandrogo sig de buskiga

ögonbrynen. Han slog sig häftigt för bröstet, bet tänderna tillsamman och ropade: »Ha, gamle Arvid! Du har vågat att börja leken med mig! Du låter upphänga mina sändebud och hetsa hundar efter en af mina vänner! Detta skall komma att stå dig dyrt! Det är hög tid att vi begynna vårt värf, annars blifva vi till spott och spe för skägglösa pojkar och utlefvade gubbar!»

Under vilda åthäfvor lyfte han hotande handen och fortfor, i det han vände sig åt småländska gränsen: »Vänta, gamle Arvid! Jag skall väl hitta dig! Jag svär att jag inom tre veckor skall omdöpa ditt hvita hufvud med ditt eget blod!»

I denna ställning, med sina af raseri lågande ögon rigtade emot Småland, förblef han ännu några ögonblick orörlig och märkte icke, att en liten varelse af besynnerligt utseende, om hvilken man på afstånd ej var i stånd att urskilja, antingen det var menniska eller djur, bemödade sig att kräla uppför kullen från den sidan, åt hvilken munken vände ryggen. Peder Erlandsson började nu predika med lika häftighet öfver de dåliga tiderna och lasta konung Gustaf och hans regering; men under det han i sitt brinnande nit försäkrade att den lede djefvulen lifslefvande vandrade omkring i Svealand för att locka de rättroende kristne ifrån den rätta vägen, som ledde till himmelriket, afbröt han sig sjelf genom ett förfärligt anskri, ty den lilla underbara varelsen hade under hans tal obemärkt uppnått toppen af kullen och med ett djerft-språng hoppat upp i munkens kapuschong, som lik en öppen säck hängde ned öfver hans axlar, hakade sig med sina korta armar fast vid den ifrige predikantens hals, tittade öfver hans axel och såg honom under rysliga grinande åtbörder i ansigtet, så att gråbrodern först vardt helt blek och förstenad, som den midt emot honom stående runstenen. Men hastigt sansade han sig, vrålade af fasa och skakade sig lik en hyena, som känner det fiendtliga pantherdjuret på sin nacke. Efter många och häftiga ansträngningar nedrullade ändtligen det lilla vidundret ifrån hans axlar och tumlade sig lustigt under högt skratt omkring på marken. Munken rusade upp,

fattade sitt svärd och högg rasande omkring sig, likväl utan att träffa det lilla odjuret, som ganska skickligt förstod att undvika honom; men derefter störtade han, utan att se sig tillbaka, nedför kullen under det oupphörliga ångestropet: »Fräls mig Gud från satan!» och flydde med hastiga steg till borgruinerna.

Dacke utbrast vid anblicken af detta löjliga uppträde i ett skallande skratt, hvilket hans vänskap för munken icke förmådde återhålla; men snart åter allvarsam, vände han sig till den lille, som just uppreste sig från marken och med förundran gapade på den reslige bondehöfdingen.

»Har du krupit upp ur jorden, du lille tomtegubbe?» frågade Dacke, i det han föraktfullt stötte till dvergen med foten, så att han ånyo föll omkull.

Men snart stod dvergen åter på sina korta ben, förvred sitt ansigte på det rysligaste sätt och knöt hotande den lilla näfven, i det han vresigt svarade honom: »Hvad har jag gjort dig för ondt? Hvarför trampar du mig med dina ofantliga fötter? Fast jag är för liten att räcka och stöta dig med min knif i hjertat, så kunde jag likväl ganska eftertryckligt märka dig i benen. Tänk på detta, du klumpfot!»

»Och om du icke vore ett så ömkligt kräk, så skulle mitt svärd spetsa dig vid närmaste tall, så att du finge sprattla till döds, såsom en fastnaglad groda, din arma bytinge!» svarade Dacke skrattande. »Men», fortfor han, »vi skulle båda ingenting vinna på det; säg mig derföre hellre hvem du är, hvarifrån du kommer, och hvad du har att göra här, din lilla stackare!»

»Du talar förnuftigt nog för att vara en så förskräcklig och ofantlig kropp», återtog dvergen. »Ty en så tjock skalle som din liknar vanligtvis en ihålig rofva, som pojkar fyllt med såpvatten. Man får icke annat ur den än klena väderblåsor. Men du måtte vara ett utmärkt mästerstycke i den klumpiga naturen, liksom jag kan gälla för ett sådant ur den finare och ädlare folkskapnaden; derföre vill jag ock svara dig på dina frågor. Mitt namn är Hegesippus Vip-

pel. Jag är första riksråd, härförare för land och sjömagten, hemlig budbärare, sällskap, lärare och hofnarr hos Sveriges, Norges och Danmarks konung, den store och märkelige herr Kristian Hansson, och jag kommer rakt från hans bostad, som för närvarande är underjordisk och temligen mörk, i ett hvalf af Sonderburgs slott. Den liknar väl snarare en lappländares torfkoja än ett kungligt palats, men konungen bor der likväl. Inredningen är väl icke så kunglig och grann, men de fasta ekdörrarne qvarhålla i stället hans kungliga nåde derstädes, och om han icke har roligt der,så besväras han icke heller så mycket af den tunga regeringsbördan. Du frågar ytterligare, min kära elefant eller dromedarius, eller hvad du vill vara för ett jettedjur, hvad jag egentligen har att göra här. Jag skall i korthet besvara denna din fråga. Jag kommer hit för att efterhöra, huruvida det kunde låta sig göra att åter uppsätta konung Kristian på den svenska tronen, hvarifrån han med orätta blifvit fördrifven. Och om jag derjemte får tillfälle att spela stort folk, nemligen stort till kroppen, ett puts och jaga dem en förskräckelse på halsen, liksom jag nyss gjorde med den förryckte munken, så befinner jag mig mycket väl deraf.»*

Icke utan förundran hade Dacke förnummit dvergens svar. Uttrycken af föraktligt löje och spänd nyfikenhet omvexlade i hans anlete. »Är du, din lille galning, skickad till mig som sändebud ifrån den fångne konung Kristian?» frågade han.

Innan Wippel svarade, framsköt han högra foten några tum framför sig, stödde den venstra handen i sidan och gjorde med den högra en helsande rörelse, lade sitt ansigte i otaliga betydelsefulla veck och begynte derefter med vigtig min, under det han höjde hufvudet så mycket som den lilla halsen medgaf. »Om du, som jag förmodar, är höfvidsman i skogsbygden, Nils Dacke, så står framför dig i min person det första hemliga sändebudet från hans maj:t

* Om konung Kristians norske dverg Wippel berätta de flesta historier.

konung Kristian II.» Dacke jakade leende, och dvergen fortfor, qvarblifvande i samma ställning, i det han förnämt plirade med de små, i grönt skiftande ögonen: »Då sänder dig min herre konungen sin bästa helsning. Han har genom fördrifna svenskar och danskar, hvilka som tiggare irra omkring i hertigdömena Schleswig och Holstein och äro hans bästa vänner, erhållit kunskap, som blifvit honom meddelad genom en skrifvelse, hvilken man låtit inlägga i hans bröd, att du rustar dig till omstörtande af den svenska tronen. Han lofvar dig sitt kraftiga bistånd, hvilket består i de bästa önskningar för ditt företag, hvilka han hoppas icke äro att förakta, och låter genom mig antyda dig, att han skall känna sig böjd efter stridens lyckliga utgång att emottaga svenska kronan, till hvilken han menar sig hafva den största rättighet. Äfven vill han i detta fall öfverhopa dig, Nils Dacke, med äreställen och rikedomar, att till och med lärda män efter några år ej mera i dig skola igenkänna den forna bonden. För närvarande skall jag blifva qvar hos dig och understödja dig med kloka råd; ty jag vågar mig icke tillbaka till min konung, emedan den dumme slottsvaktaren i Sonderburg, som aldrig förstod mitt skämt, lätt kunde få det infallet att af min märkvärdiga lekamen bereda en välsmakande rätt åt sina hundar. Längre än nio vintrar har jag med min herre och konung herr Kristian delat bördan af hans konungsliga värdighet i källarhålet, och mitt muntra lynne led aldrig skeppsbrott på eländets och den bittra nödens ledsamma haf. Ändtligen, då min konung utan vidare omständigheter gjorde mig till sitt sändebud, erhöll jag tillfälle att återse dagsljuset. Jag ställde mig sjuk, liksom jag varit besatt af djefvulen, och så trädde jag åter ut i verlden. Min konung fälde vid afskedet bittra tårar — jag var ju det enda sällskap man lemnat honom — men jag skrattade, fastän mitt hjerta var nära att brista, ty jag har i hela min lefnad icke gråtit en tår. Den dumme slottsfogden lät föra mig till närmaste kloster. Munkarne ville här fördrifva djefvulen utur mig, men jag gjorde så förskräckliga och hotande åtbörder, att de alla lupo sin väg. Då jag märkte detta, lopp jag

äfven derifrån och kom aldrig mer igen. Jag lät sätta mig öfver sjön till Låland. Der träffade jag din vän Jon Andersson, som upptog mig på sitt fartyg, då han seglade till Blekinge, och så har jag landstigit här och hoppas att du skall upptaga mig som min höga värdighet fordrar och som det anstår dig sjelf, du mägtige höfvidsman öfver de raska piltar i skogen!»

Dacke hade med uppmärksamhet afhört dvergen och log för sig sjelf öfver konung Kristians förslag. Likväl fattade han välbehag för det lilla sändebudet och sade vänligt: »Du kan blifva qvar hos mig, och jag skall äfven framdeles tänka på ditt budskap.»

Wippel hade emellertid oafbrutet betraktat runstenen och de derpå ristade figurerna och såg nu vexelvis än på dessa och än på bondehöfdingen, hvilken just nu ämnade gå derifrån och befalde honom följa sig; men i det han märkte dvergens sällsamma dröjsmål, vände han sig om och frågade: »Kan du läsa runor?»

»En besynnerlig fråga!» svarade dvergen. »Jag är född i Norge, der man bättre känner runorna än här, och min far, som var mindre än jag, men en stor trollkarl, lärde mig läsa och förstå dem. Besynnerligt, att jag just skulle träffa dig vid denna sten! Vill du veta hvad den urgamla skriften betyder, så hör: på denna sida står runan madur, hvilket vill säga: *madur moldar-auki,* eller: *menniskan är en tillökning i stoftet;* och på den andra: *ett vet jag som icke dör: dom öfver dödan man.*»

Sedan han yttrat dessa ord, plirade han upp till den höge mannen, som undvek hans blickar och med mörk uppsyn, utan något vidare svar, nedsteg utför kullen och vände sina steg till den gamla borgen. Springande och flåsande följde honom dvergen, som hade möda att med flera språng kunna upphinna ett enda af jettens steg.

TREDJE KAPITLET.

Den gamla borgen, i hvars ruiner Dacke med skogstjufvarne inredt sitt näste, låg på en bergshöjd icke långt ifrån småländska gränsen och hade varit byggd i den uråldriga götiska stilen; men nu återstodo endast få spår deraf, sedan den i de många fejderna emellan Sverige och Danmark blifvit bränd och nedrifven. De höga murarne qvarstodo dock ännu på flera ställen, i synnerhet i hörnen, och röfvarena hade med till utseendet oordentliga stenhögar sammanbundit dem, så att de, ehuru de utvärtes sågo ut som en rasad ruin, dock i sjelfva verket voro otillgängliga, om de inifrån försvarades.

I stället för den forna vindbryggan ledde några, liksom af en slump ditkastade stockar öfver den breda, djupa grafven. Det inre, särdeles källare och hvalf, var med omsorg förbättradt och i godt stånd, ehuru ofvanpå stenhögarne uppskjutande tallar och mossa tycktes hafva återeröfrat fästet åt den ursprungliga vilda naturen. Några med torf och ris höljda kojor, hvilka man på afstånd icke kunde urskilja från stenhögarne, voro oregelmessigt strödda mellan murarne. Men i det inre af den vidlyftiga byggnaden, väl gömd och försvarad, hade röfvarskaran sitt tillhåll. Stora eldar brunno på den väl instängda borggården och omkring dem rörde sig vilda gestalter; några bakade det sjelfknådade brödet, andra slagtade röfvad boskap och höllo de rå köttstyckena på långa spjut öfver elden för att göra dem ätbara. Andra tumlade magra hästar eller öfvade sig i vapenbruk, i slungande, bågskjutning, fäktande eller i bruket af de då ännu ofullkomliga eldgevären. De öfriga, liggande på jorden, spelade tärning under skällsord och slagsmål, vrålade sina krigs- och kärleksvisor eller sofvo i aflägsna vinklar. Alla buro pregeln af den mest otyglade vildhet, och deras klädsel bestod till större delen endast af skinn eller groft vadmal.

Med sträng uppsyn och stolt i känslan af sin öfverlägsenhet trädde Dacke ibland dem. Det yttre hos denne märkvärdige man uttryckte kraft och själsstyrka; den värdighet, han förstod att gifva sig, så väl som det kloka, väl beräknade i alla hans företag voro verkligen beundransvärda. Hade denne konung Gustafs medtäflare om folkets aktning och välvilja njutit en lika vårdad uppfostran som konung Gustaf sjelf och lifvats af en ädlare anda, så hade konungen kanhända måst utföra sin påtänkta resa ur riket och afsägelse af tronen. Gustaf såg alltför väl, att detta bonduppror hade en djupare rot än man kunde ana. Den djerfve Dacke, som egde talrik slägt både i Småland och Blekinge och icke saknade utmärkta personliga egenskaper, hade redan länge sedan förvärfvat sig aktning hos sina landsmän och hos presterna, hvilka i honom trodde sig se det förnämsta verktyget för återvinnandet af sina förlorade företrädesrättigheter.

Då Nils Dacke inträdde på borggården, tystnade småningom det vilda bullret; allas ögon rigtades på honom med vördnad och fruktan, men han var vid elakt lynne, nedkastade sig på jorden bredvid en brasa och gaf sina förnämsta underhöfdingar eller, som han kallade dem, sina öfverstekaptener, bland hvilka räknades Måns Hane, Lille Jösse och Thord Riddare, en vink att taga plats bredvid honom. Han meddelade dem nu munken Peder Erlandssons budskap, att Arvid Vestgöthe hade låtit upphänga Dackes sändebud.

De vilda kaptenerna ropade hämnd, och nu öfverlades och aftalades en plan, som äfven meddelades åt munken Peder Erlandsson.

Planen gick ut på att uppresa Sveriges allmoge till ett stort tåg, en Hunehär, som den benämndes, och för hvilken afsigt fordom, som nämndt, en bonde blifvit straffad. Dacke ville göra början med att sammankalla bönderna från Konga härad och Södra Möre till ting. Hans utskickade, till större delen fördrifna munkar, hade redan i lång tid i hemlighet förberedt upproret i de närbelägna trakterna, upphetsat allmogens sinne och uppdrifvit miss-

nöjet ibland folket till den största höjd. Hvar och en af den stränge och egenmägtige konungens handlingar, om den än så ögonskenligen var till folkets bästa, framställdes såsom orättfärdig, förklenades och nedsattes. I synnerhet bemödade sig munkarne att skylla den nya läran, som konungen kraftigt befordrade, för alla landets bördor och olyckor.

Visserligen hade mycket ondt blifvit föranledt af reformationen, men det var en nödvändig, oskiljaktig följd af de nya förhållanden både i staten och kyrkan, som derigenom föranleddes, och som mycket försvårades af folkets envisa tillgifvenhet för sin gamla tro. Genom upphäfvandet af klostren och de lättjefulla munkarnes fördrifvande, huru skonsamt det än skulle verkställas, hade Gustaf lössläppt en hel svärm af fiender. Emellertid torde det egentliga presterskapets förhållande till allmogen icke undgått någon väsentligare förändring i annat afseende, än att innehafvaren af pastoraten måste predika den nya läran, hvilken många af dem lika litet förstodo som deras åhörare, och den de endast efter berättelse kände samt, såsom uppfostrade i katolska läran, föga älskade. Ännu hade icke vid läroverken ett upplystare presterskap hunnit bildas, och det enda, som verkligen var gjordt, bestod deri, att det gamla, förderfvade förlorat sina gods och blifvit undanröjdt för att lemna rum åt ett bättre nytt. Många klostergods hade blifvit utan egare, och Gustaf vågade icke slå dem alla under sig och kronan. Han måste dela dem med adeln. Men många adelsmän med mindre skarp blick än konungen trodde sig böra begagna tillfället till sitt riktande, framställde de löjligaste anspråk och satte sig, utan att afbida något lagligt utslag, egenmägtigt i besittning af kyrkogodsen. Dertill kom ytterligare de första lutherska presternas oförståndiga och öfverdrifna nit. Trotsande på sin heliga sak och konungens beskydd, gåfvo de ofta luft åt en oförståndig lidelse, förlöjligade och tillintetgjorde alla katolska kyrkobruk, brände kyrkoprydnader, smädade helgon och ohelgade fastedagar. Äfven började de, sedan de ej mera behöfde tvifla om sin saks framgång, att, liksom fordom katolikerna,

försöka utsträcka sin andliga och verldsliga myndighet och att till och med inskränka konungens magt i kyrkosaker, så vidt sig göra lät. Gustaf motarbetade kraftigt deras sträfvanden, men vann derföre också ofta icke annat än äfven dessa presters missnöje och knot. Många glömde hans välgerningar, och knappt ännu uppstigna ur stoftet, angrepo de honom från predikstolen, predikade om tyrannisk öfverhet, hotade med himlens straff, läto trycka sina predikningar och utdelade dem omkring i hela landet. Sjelfva den ädle och nitfulle Olaus Petri gjorde sig skyldig till sådant.

Genom denna tvedrägt, hvilken nästan oupphörligt rådde mellan konungen och både de nya och gamle andlige, förlorade småningom en stor del af folket förtroendet till sin konung, äfvensom till den protestantiska läran, och mången längtade åter till den påfliga kyrkans sköte, i hvilken de från barndomen blifvit uppfödda, och som icke ålade dem att icke så mycket grubbla öfver religionssaker, utan skänkte dem en lätt och billig förlåtelse för sina synder. Fastän många insågo, att den var en rot till flera laster, hade den genom vanan blifvit dem beqväm och angenäm.

Äfven de många nyheterna i regeringssättet, då den egenmägtige konungen rent ut afvisade folkets försök att få uttrycka sin mening och vilja, väckte missnöje hos de frisinnade och sjelfständiga bönderna.

De företrädesrättigheter, hvarigenom konungen slog under sig åtskilliga handelsgrenar, särdeles oxhandeln i Småland, hvaraf folket då förnämligast hade sin näring, äfvensom de stränga böter, som fogdarne utkräfde för den minsta förbrytelse, bidrogo naturligtvis så mycket mera att reta böndernas sinnen. De nödvändigtvis förhöjda skattebördorna, den genom de beständiga krigsoroligheterna förorsakade dyrheten, mera än någonsin tryckande för folket, gjorde ock sitt till, så att den sluge Dacke och hans anhang öfver allt kunde räkna på ett ganska villigt emottagande, i synnerhet som de lofvade oinskränkt frihet och gyllne tider. Ifrån alla sidor hade Dacke erhållit löften om den kraftigaste medverkan vid folkresningen, och de

mest lysande förhoppningar uppeldade hans djerfva och stora förslag.

De till rådplägning kallade underanförarne gillade hans mening, att man borde börja med att vinna bönderna i Thorsås, Elmboda och Linneryds socknar för saken samt från dessa socknar göra ett härjningståg till herresätena och fogdarnes gårdar i Småland och Östergötland. Peder Erlandsson var isynnerhet ifrig att tillstyrka företaget.

Dacke kunde knappt styra sin glädje, då han förnummit sina vänners lifliga bifall, och han beslöt att påskynda uppbrottet, utan afseende på den betänksamme fader Clement, som ej var närvarande och alltså ej kunde framställa sina invändningar. Budkaflar uppskuros genast och utsändes ännu denna afton åt flera håll.

Efter slutad öfverläggning och fattadt beslut åtskildes de rådplägande. Dacke begaf sig till en af de små jordkojorna, kastade sig på en bädd, som bestod af ett par vargskinn, och föll snart i en kort, orolig slummer.

Dvergen hade följt den jettelike föraren till röfvarnästet och kände sig intagen af den djupaste bestörtning öfver det vilda lefverne, som här fördes. Obemärkt uppklättrade han på en afsats i muren, som tillika till hälften dolde hans lilla figur, och betraktade derifrån länge tankfull de modiga bussarne, på hvilkas skäggiga ansigten i det röda eldskenet ett hemskt uttryck af rof- och mordbegär målade sig. Uppmärksamt hade han beskådat hvar och en särskildt, och det syntes liksom han utaf deras anletsdrag ville utforska, till hvem af dessa vilda menniskor han skulle kunna sluta sig. Länge förblef han villrådig, till dess ändtligen, sedan Dacke upplöst rådplägningen och gått till hvila, den fryntlige Måns Hane kom nära det ställe, der han undanstuckit sig. Måns Hane nalkades för att gifva något hö åt sin magra häst. Denne man var endast af medelmåttig längd, men tjockleken ersatte det jettelika, som fattades i höjden; hans kopparfärgade näsa tycktes visa, att han icke var fiende till starka drycker; likväl blixtrade hans små, blå ögon rätt vänligt omkring, och de tjocka läpparne smålogo beständigt, till och med då han utgaf be-

fallningar eller med sina kamrater bestod en blodig lek. Till denne man, hvilkens yttre således icke var lika afskräckande som de andres, tycktes Vippel hastigt fatta förtroende; ty knappt hade han beskådat honom några minuter ifrån sitt gömställe, förrän han klättrade ned ifrån afsatsen och lopp dristigt fram, i det han tilltalade honom:

»Låt mig fodra din magra häst, du tjocke man; det är ömkligt att se, huru den arma klipparen med snålhet betraktar dina feta, runda näfvar, som hålla för honom det magra fodret.»

Måns stod några ögonblick förvånad öfver rösten och såg sig sökande omkring, till dess han ändtligen bredvid sig blef varse den lille opåkallade hjelparen, som dristigt tog höet ifrån honom och höll det framför hästen, hvilken strax började äta. Men husbonden tycktes finna en särdeles fägnad i dvergens utseende; ty han vände icke sina ögon ifrån honom och utbröt, i det han höll båda händerna för magen, i ett skallande skratt, under det han ropade till honom:

»Du lille löjlige pyssling, hvarifrån är du kommen? Du måtte visst vara en tomtebisse, eller hvad du kan vara för ett missfoster. Hvad vill du här ibland folk? Skulle jag lemna min häst åt en sådan ynkrygg som du? Du ser ju ut som en tre års gammal lappunge från Finnmarkerna.»

Vippels gula, skrynkliga ansigte hade under detta tilltal blifvit brunrödt af vrede; likväl stillade han på ögonblicket sin harm och svarade den gäckande åter med giftigt hån:

»Du välväxte och vige riddare af den Store Magen! Jag kan ganska väl fördraga ditt skämt och vill icke förarga mig deröfver; men inbilla dig icke på allvar, att jag är lika dum och ful som du, annars kunde jag snart säga dig ett smicker, hvilket du i hela din lifstid icke skulle kunna smälta. Då jag är din höfvidsmans, den manhaftige Nils Dackes gäst, skulle du bedja mig vara välkommen, om du kände dina skyldigheter; men vill du ännu dela ditt bröd med mig, låta mig dricka af din bägare, försvara mig

för onda ord och våldsamheter af andra, så vill jag vara din muntre sällskapsbroder, så länge det behagar dig.»

»Jag kan väl icke begripa», svarade Måns Hane, ännu beständigt skrattande, »hvad som kan hafva förmått Nils Dacke att hitskaffa en sådan ugglekyckling till vårt örnnäste; men om du vill vara mig ett muntert sällskap, så var välkommen! Jag vill gerna dela med mig, så ofta jag sjelf har något att förtära. Vi måste dricka en bägare tillsamman till närmare bekantskap, du lille krympling! Sätt dig der borta vid den tredje brasan, der som det stora silfverbeslagna dryckeshornet ligger; det är mitt mått, och om jag väl har tömt det en och annan gång i botten, kan jag vara så lustig och glad, som om jag redan vore i den tredje himmelen. Gack bort till brasan, min lustige gosse; jag har gömt åt mig ett fat mjöd i ett hvalf der borta; det hemtar jag fram. Sedan jag då druckit mig otörstig och du märker, att min nästipp lågar och immar som ett eldkol, så kan du gå på med dina tokroligheter.»

Derpå begaf han sig skyndsamt genom en liten port in i det inre af ruinerna; men Vippel gick, under det han försigtigt såg sig omkring, till den utvisade brasan. Der lågo tvenne karlar, hvilka först länge villrådiga betraktade honom och derefter, liksom förut Måns Hane, utbrusto i ett omåttligt skratt, hvarigenom de framlockade nästan alla sina öfriga kamrater. Anblicken af dvergen, som stod framför dem på de korta ben, hvilka uppburo den vanskapliga kroppen, och som åter på en kort hals bar ett oformligt hufvud med ett gult, förtorkadt, skrynkligt ansigte, med ständigt förvridna drag, uppväckte de omkringståendes munterhet. Deras sjelfsvåld steg snart till den mest utsväfvande råhet. Vippel svarade icke ett ord på något af de grofva skällsord, som rigtades emot honom; han brösstade sig, sköt sin käggelformiga mössa af svart glansläder stolt på venstra örat, slog sin vida, af grått ylletyg förfärdigade kappa tillsamman öfver magen, och med korslagda armar stod han och lät de små gröna kattögonen föraktligt sväfva omkring sig i kretsen. Men just hans tystnad förtröt de vilda bussarne, och då han till och med

förblef orörlig, fast man slog mössan af hufvudet på honom, nöp honom i öronen och ryckte honom i håret, skrekö några: »Han vill göra narr af oss! Låtom oss spela boll med tomtegubben, till dess han gifver något ljud ifrån sig!» Detta förslag vann allmänt bifall. Tvenne af de vildaste karlarne fattade dvergen i kragen, lyfte honom högt upp och kastade honom till de andre, af hvilka han emottogs, för att på nytt slängas i luften. Den arme Vippel gaf icke något ljud ifrån sig, utan sammandrog sin kropp såsom en igel och fogade sig i sitt öde att brukas som boll. Redan flera minuter hade de under skrik och buller sålunda fortsatt sin lek med honom, då plötsligt en yngling om näppeligen tjugu år framträdde i kretsen, bättre och renligare klädd än de öfriga, och genom sin befallning att låta dvergen vara i fred gjorde ett slut på leken och befriade den utmattade Vippel utur de vilda röfvarenas händer. Han förde honom till den brasa, vid hvilken Nils Dacke låg, nyss uppväckt af det häftiga bullret. Denne bestraffade med allvarsamma, hårda ord de mot dvergen utöfvade våldsamheterna. Derpå lät han denne nedsätta sig vid hans sida och gaf honom sin försäkran om sitt framtida beskydd för dylika misshandlingar, hvarmed Vippel förklarade sig nöjd. Uppmärksamt betraktade denne derefter den unge mannen, som befriat honom ur hans nödställda belägenhet. Ynglingen hade ett intagande ansigte, och hans bekymmerfulla uppsyn, hans milda, rena öga uppväckte deltagande och förtroende.

»Olof», tilltalade honom nu Dacke efter en stunds tystnad, »sök rätt på den unge grefven af Hoya och skicka honom till mig; jag vill tala med honom.»

»Han är sedan i går afton försvunnen härifrån», var ynglingens svar, hvarpå Dacke kastade på honom en allvarsam, misstrogen blick; men snart begynte han vänligt åter: »Rusta dig till, min son! Du skall snart få aflägga ditt profstycke — den gamle förrädaren Arvid skall få lära känna hvad böndernas näfvar förmå!»

Den unge mannen förskräcktes, och hans kinder blekuade. Men Dacke fortfor, i det han sprang upp: »Arvid

Vestgöthe skall straffas för sitt öfvervåld emot Nisse i Hullingsvi. Jag befaller och vill det! Gör dig färdig.» Den bistre höfdingen gick derefter till en flock af de sina, som stod på något afstånd, utdelade befallningar och talade sakta med några af dem. Men Olof aflägsnade sig ännu blekare än tillförene från elden och uppsteg darrande på ett aflägset ställe af den höga borgmuren och blickade sorgsen med tårfulla ögon öfver till Småland.

Dvergen blef ensam och ostörd vid elden, och snart sällade sig den tjocke Måns Hane till honom. Han rullade framför sig ett mjödankare, räckte dvergen en liten träbägare, under det han åt sig sjelf tappade den rusgifvande drycken i sitt stora dryckeshorn och derur välment meddelade åt sin gäst. Vippel roade honom derefter med lustiga sagor och muntra äfventyr, till dess aftonen inbröt och båda gingo till hvila i en afskrankning i ruinerna.

FJERDE KAPITLET.

I Östbo härad låg Växtorp, en gård, som beboddes af den gamle krigarhöfdingen Arvid Vestgöthe. Hans hemman utmärkte sig framför de vanliga bondgårdarne genom en något större åbyggnad och genom ett väl hoptimradt plank, hvilket liksom en förskansning inneslöt husen och gårdsplanen. Detta plank, bygdt af furustockar, väl sammanfogade, var på flera ställen förstärkt och stödt af tätt vid hvarandra nedslagna pålar. Det var väl egentligen ämnadt till skydd emot vargarne, hvilka ofta, då de flockvis kommo strykande genom skogarne, inbröto i de bebodda gårdarne, men äfven emot ett anfall af skogstjufvarne, om det skulle falla dessa in att med våld inträngа till höfdingen, kunde det tjena till försvar. Det torftäckta boningshuset var af samma

byggnadssätt som i allmänhet de bättre bondstugorna, och såsom dess främsta brist torde man få anse den på stora och ljusa fönster. Stallen och ladorna voro så uppförda, att de bildade en instängd fyrkant. Emellan planket och gården voro små kålgårdar. Sjelfva gårdstomten var på några ställen stenlagd, och i ett hörn pryddes den af unga fruktträd, hvilka på den tiden i Sverige, i synnerhet på landet, voro ganska sällsynta. Öfver allt herskade den största snygghet, och de här och der i bästa tillstånd uppställda åker- och fiskredskapen vittnade om egarens stränga kärlek för ordning. Gården var omgifven af en hög tallskog, i hvilken dock en mängd små, men fruktbara tegar och täppor voro uthuggna och odlade. Våren hade just befriat åkrarne från deras tunga istäcke, och de gröna mattorna af råg- och korntegar glänste på afstånd såsom sammet. Äfven fruktträden på gårdsplatsen voro beklädda med yppiga blommor, ehuru bladen ännu icke hunnit utspricka, morgonsolen nedblickade vänligt på dem, liksom en moderlig sköterska på sitt fosterbarn, hvilket af henne fordrar näring och fortkomst.

Under ett af träden stod Arvid Vestgöthes dotter Agda, en välbildad flicka med ädel, smärt växt och ett ansigte fullt af mildhet, helsa och kraft; hennes hufvud var omgifvet af långt, blondt hår, hvilket i naturliga lockar nedföll på halsen och bröstet. Hennes vänliga, blå ögon förrådde snille och känsla. Hon betraktade med deltagande uppmärksamhet tvenne personer, hvilka gingo af och an på det rum, som bildades emellan byggningarne och planket, och hvilka, som det syntes, voro inbegripna i ett allvarsamt samtal. Agda stod tillräckligt nära för att kunna igenkänna sin fostersyster Brita, hvilken hennes fader, redan i hennes spädaste barndom, som fader- och moderlös, tagit till sig och uppfostrat; men den stolte mannen, i den mörka kappa och silfverhjelmen på hufvudet, med hvilken denna samtalade, syntes henne okänd. Väl tycktes det understundom liksom Agdas ansigte vid anblicken af de båda personerna förmörkades, hennes anddrägt afstannade, och hennes kinder färgades af en högre

rodnad, såsom af den hastigt uppflammande svartsjukans låga; men då den främmande nu kom närmare med hennes syster och, i det han höjde den högra handen emot himlen liksom till en ed, lät kappan nedfalla, hvilken till en del dolde klädseln och ansigtet, då syntes äfven hon ändtligen igenkänna honom. Hennes ängslan försvann, hennes uppsyn blef vänligare, och uttrycket på det milda ansigtet förkunnade återvändandet af hennes lugn, men tillika ock det djupaste medlidande. Med sänkt hufvud gick hon till sina husliga sysslor och märkte icke, att hennes gamle sjuttioårige fader vandrat ut ifrån gården.

Men Brita var ännu beständigt inbegripen i ett lifligt samtal med den främmande, stolte mannen, hvars bleka, unga ansigte bar spår af det djupaste bekymmer, under de mörka, sammandragna ögonbrynen och de vilda blixtrande ögonen dock tillika förkunnade en viss trotsighet i lynnet. Hans kläder voro slitna, men likväl utvisade så väl tyget som formen att det var en ädling, som bar dem; på den lätta silfverhjelmen voro några fjädrar fästade, men hvilka i det tillstånd, hvari de befunno sig, knappast mera kunde anses för någon prydnad. På knappen af det långa svärdet, som ifrån gördeln nedhängde på hans venstra höft, var ett grefligt vapen synligt, hvaraf man kunde sluta till egarens främmande härkomst, ty grefvevärdigheten var då ännu icke införd bland den svenska adeln.

»Gif ännu icke allt förloradt», sade Brita förtroligt tröstande till honom, »tiden kan förändra allt, våra bönder äro missnöjda med konungen, i hemlighet rusta sig redan många till en stor resning, och om adeln äfven gör uppror, hvem vet då, hvilken nästa år bär kronan!»

»Den svenska adeln är slafvisk och trög», svarade främlingen med häftighet; »adelsmannen låter föra sig vid konungens ledband, liksom bonden, och är nöjd, då han får sola sig i den usla hofglansen, som den sluge Gustaf förstår att gifva åt sin omgifning i Stockholm. I mina ådror rinner tyskt blod; jag vill hafva rättvisa, sjelfständighet och frihet och frågar litet efter den nåden att få andas i min kunglige morbrors granskap!»

»Och ville verkligen konung Gustaf behålla dig i Stockholm?» frågade Brita.

»Ja, visserligen ville han det!» erhöll hon till svar. »Han sade, att hans systers barn icke skulle falla andra länder till last och att han ville draga omsorg om min lycka; men på det att jag skulle aflägga min trotsighet och lära mig lyda, ville han upptaga mig bland sina hofpager, och hade jag några år öfvat mig i ridderliga konster och för honom aflagt bevis på min trohet och lydnad, skulle han till mig utlemna mitt mödernearf; men likväl finge jag aldrig göra anspråk på min fars länegods, emedan han som högförrädare gjort sig dem förlustig. Derpå svarade jag honom kort, att jag var vuxen ifrån riset, hvarmed han för den ringaste förseelse låter afstraffa sina pager, att jag redan tillräckligt kände de ridderliga konsterna vid konungens hof, och att jag försmådde hvarje annan nåd, om han icke utan alla förbehåll och oförminskadt ville låta mig utbekomma hela min arfvedel efter mina föräldrar. Då han derpå, utan vidare svar, vände mig ryggen, lemnade jag på ögonblicket Stockholm. Som en tiggare vandrade jag sedan omkring i landet, vände mig till de adelsmän, hvilka tillförene varit min fader förbundna, men som nu ej ville känna mig och nekade mig all hjelp; och om jag hos andra, som icke voro konungen bevågna, talade om uppror, så blefvo de ädla herrarne bleka som döden, viste mig höfligt dörren och klagade och beklagade mig i anseende till min ungdom.»

»Och hvad förmådde dig att återvända hit? Du känner min faders hårda sinne och hans orubbliga trohet emot konungen», sade Brita.

»Jag vill ock icke träffa din far», fortfor han oroligt. »Jag är honom tack skyldig för det gästfria emottagandet i hans hus, hvilket han lät vederfaras mig, då jag landsteg här, för att af konungen fordra mitt arf. Besynnerligt nog, att min fader, som aldrig var hans vän, kort före det olyckliga kriget, uti hvilket han fann sin död, på det eftertryckligaste anbefalt mig att vända mig till den gamle Arvid, som skulle beskydda, hjelpa och råda mig, om jag

skulle blifva fader- och moderlös. Och då jag nu, uppmuntrad af mina vänner i Köpenhamn, begaf mig till Sverige för att söka min rätt hos konungen, förglömde jag icke att först aflägga ett besök hos din far. Du vet, huru jag flera månader med dig lefvat under ett tak, huru jag vid din anblick glömde mitt vigtiga förehafvande, huru jag i hemlighet för dig bekände, att jag älskade dig, och huru vid mitt fördröjda afskedstagande jag äfven från dina läppar erhöll den försäkran, att jag icke var dig likgiltig. Detta har förmått mig att åter uppsöka dig, ty jag måste ännu en gång fägna mig af din anblick, på det att jag åtminstone för några ögonblick måtte glömma, huru tungt ödets hand hvilar på mitt hufvud. Tala derföre, flicka; kan du äfven nu älska mig, nu, då jag är fattigare än en af din fars drängar?»

Tigande blickade Brita till jorden, men snart upplyfte hon åter sina mörka ögon, hvilkas dystra låga icke lyste som den vänliga aftonstjernan, utan som en förtärande eld, och sade, i det hon fattade ynglingens hand:

»Du är mig lika kär som fordom, likväl får icke den man, hvilken jag skall älska, fegt och modlöst duka under för motgångarne. Han måste sträfva uppåt! Han måste hinna högt genom kraft och beslutsamhet! Djerft måste han lyfta sina blickar till höjden af mensklig storhet, om han ock aldrig skulle kunna uppnå den. Så skulle jag handlat, om jag blifvit man, och endast till den, hvars själ sträfvar efter något högt, kan jag sluta mig med kärlek och förtroende!»

»Jag förstår dig», svarade ynglingen, skådande dystert ned framför sig; »men sörj icke: snart skall du höra af mig!»

Hastigt släppte han hennes hand och ville skyndsamt aflägsna sig; men då trädde den gamle Arvid Vestgöthe honom i vägen, stödd på sin staf, och betraktade honom länge, liksom högst förvånad, hvarefter han utbrast: »Ser jag rätt? Är det verkligen den unge grefve Otto af Hoya, som står här framför mig med ett så ängsligt ansigte? Hvad har drifvit er tillbaka ifrån Stockholm? Hvarför har ni så hastigt lemnat er kunglige morbror?»

Den unge grefven hade stannat, emedan han kände sig förpligtigad att stå till ansvar för den vördige gubben; derföre svarade han ock nu, likväl med harmsen ton: »Min morbror har vändt sitt hjerta ifrån mig; han tillbjöd sin systerson en drängtjenst, på det han som dränglön först måtte förtjena sitt mödernearf, men hans faders gods skulle för alltid beröfvas honom.»

Arvid vinkade allvarsamt åt sin fosterdotter att aflägsna sig, och Brita gick tillbaka till gården, i det hon ännu en gång vände sitt stolta hufvud emot grefven. Då nu gubben befann sig ensam med denne, begynte han med faderlig, varnande ton: »Obetänksamme! huru kunde du våga att ens begära din faders gods, som blifvit honom gifna af Gustaf i egenskap af förläning, och hvilka enligt lag och författningar ju ej äro ärftliga. Du vet ju likväl sjelf, huru din fader har begått ett högförräderi emot konungen och riket. Du borde prisa dig lycklig att få tjena vid hans hof, visa dig värdig hans nåd och genom kärlek och trohet söka utplåna din faders skuld hos din store morbror.»

»Gåfves det för mig icke något högre mål än att vara denne högmodige konungs page, så skulle jag förakta mig sjelf och mitt lif!» svarade den unge grefven med ovilja. Men den gamle höfvidsmannen trädde honom några steg närmare, i det han skakade på hufvudet, fattade hans hand och såg honom stadigt i ansigtet, under det han med förebrående röst sade:

»Har din faders förderfliga högmod redan äfven förblindat dig, skägglöse gosse? Jag hoppades, att din faders ärelösa död skulle, som en sträng varning, hafva uppfyllt ditt hjerta med ödmjukhet och vedervilja för ett dåraktigt sträfvande genom otillbörliga medel. Jag har mycket bedragit mig häruti — men det är ännu tid. Låt dina dåraktiga drömmar fara! Öppna dina ögon och betrakta ännu en gång den framtid, som din morbror erbjuder dig. Den visar dig den raka, glada lefnadsbana, hvilken det är förunnadt endast få att vandra, vid hvars slut det högsta målet ler emot dig: hvarje ädel mans aktning och det

sköna medvetande, som belönar oss vid utöfvandet af sanna medborgliga dygder. Vänd om, min son; ännu är det tid! Konung Gustaf är långmodig; han skall äfven nu med kärlek upptaga sin systerson, om denne ångerfull återvänder till honom.»

»Jag vill ej tigga rättvisa af en konung, som med hårdhet behandlat min fader.»

»Din fader har felat, felat mycket. Du känner ej alla fel han begick. Äfven jag har lidit mycket för hans skull. Om jag aldrig lärt känna honom, hade ett omätligt lidande blifvit mig besparadt; ty vet, stolte yngling, din far har bragt skam och nesa öfver mig och mitt hus, för hans skull har jag gråtit blodiga tårar, emedan han i stolt öfvermod krossat ett hjerta, som var mig dyrare än mitt eget lif!»

»Smäda icke min far i grafven!» ropade den unge grefven med vildhet och lade handen på sitt svärd.

Men gubben svarade lugnt och med hög värdighet, i det han lyfte sin högra hand emot himlen: »Hvile din faders aska i fred — jag smädar honom icke! Jag har icke heller något mer att förlåta honom, ty han står nu inför Gud, den rättvise domaren, hvilken jag hoppas måtte vara honom nådig. Träffas vi ännu en gång, då din barnsliga dårskap vikit för manlig insigt och erfarenhet, då står jag gerna som man till ansvar för mannen och lyfter då den slöja, hvilken jag hittills med omsorg höljt öfver den skamfläck din far tillegnat mig och min slägt, som så länge hållit sig ren från alla fläckar. Nu icke ett ord mera härom! Låt en erfaren mans varning finna insteg i ditt hjerta! Återvänd till konungen och var mig i dag en välkommen gäst!»

Med vänlig uppsyn räckte han vid dessa ord ynglingen sin hand; men denne stod villrådig och såg dystert ned framför sig. Brita hade, obemärkt af sin fader, qvarblifvit under fruktträden på gården och lyssnade derifrån noga på de båda männen. Otto trodde sig kunna sluta af en rörelse, som hon gjorde med handen, att hon hemligt vinkade åt Blekingska sidan till. En blandning af besyn-

nerliga, mot hvarandra stridande känslor rörde sig i hans inre och tillät honom icke utföra sitt beslut att nalkas den älskade, hvilken han endast som en fri man, begåfvad med rang och förmögenhet, vågade tillbjuda sin hand, eller med ångerfullt hjerta återvända till sin konungslige morbror. Men hans tystnad uppväckte snart höfvidsmannens otålighet, som ånyo uppmanade honom att under hvad vilkor som helst underkasta sig konungens nåd, men förgäfves. — De bättre känslorna i den unge grefvens bröst förtärdes af den oroliga äregirighetens lågor, och han höjde stolt sitt hufvud, medan ett vildt, trotsigt drag spelade omkring hans läppar. Med fast beslutsamhet, utan något vidare svar än ett kort »farväl» skyndade den förbittrade ynglingen ifrån gubben, sprang ut genom den öppnade gårdsgrinden och försvann snart i skogen undan den gamles ögon, hvilka medlidsamt följt honom.

Brita träffade strax derefter sin syster Agda på gårdsplatsen och tilltalade henne med häftighet:

»Hvarför skickade du oss din far på halsen, du afundskjuka varelse? Väl såg jag, huru uppmärksamt du härifrån följde alla mina rörelser, då jag talte med den unge grefven der borta under tallarne. Men huru kunde din harm och afund gå så långt, att du skulle hetsa gubben på oss?»

Djupt förolämpad, men likväl med ännu mildt förebrående ton svarade Agda: »Nog märkte jag, huru du der borta under tallarne talade med den unge grefven af Hoya, men vare långt ifrån mig, att jag derföre skulle afundas dig; äfven föll det mig aldrig in att skicka min far efter eder, på det han skulle störa ert samtal.»

Ännu mera uppretad genom det lugn, hvarmed systern försvarade sig, återtog Brita med hånfull min: »Åh ja, det är sant! Huru skulle du också hafva skäl att afundas mig, mig, den namnlösa, som aldrig känt hvarken far eller mor. Vi kalla hvarandra syster, men likväl äro våra hjertan så vidt åtskilda som himmel och jord. Hvarför skulle du ock afundas mig denne yngling, som, ehuru af hög börd, nu endast är en tiggare och fattigare än jag, fast jag en-

dast har din fars välgerningar att tacka för uppehållandet af min varelse? Men snart vill jag kasta bördan af hans nåd ifrån mig, jag uthärdar ej att dagligen mästras af honom som ett barn och af dig ömkas, ja, till och med föraktas.»

Med uttryck af en stolt sjelfkänsla i sin uppsyn och sina rörelser ville hon aflägsna sig; men Agda höll henne tillbaka, i det hon med ömhet omfamnade henne och sade, djupt rörd: »Har du icke nu åter missförstått mig! Huru kan du ens hysa den tanken, att jag skulle förakta dig? Är det då min skull, att våra hjertan icke öfverensstämma? Erbjöd jag dig icke af hela min själ kärlek och förtroende, och har jag icke alltid blifvit tillbakastött af dig med den mest afskräckande köld? Lär då en gång att förstå mitt hjerta, syster, och du skall för hela din lifstid i mig finna en trogen vän. O, låt denna dag blifva en försoningsdag emellan oss! Jag känner mig i dag så glad, så lycklig, så obeskrifligen lycklig; ty vet», fortfor hon sakta och förtroligt, »i dag kommer min Axel, i går skickade han ett bud —»

Men knappt hade hon uttalat dessa ord, förrän Brita med alla tecken till en lågande vrede lösryckte sig ur systerns omslingrande armar och, tillbakaträdande, genomborrade henne med giftiga blickar, i det hon sade: »Der träffa mig åter dina ord på det mest sårande sätt, och likväl kallar du min förebråelse orättvis. Knappt har din hycklande mildhet bestuckit mitt hjerta, så låter du mig strax ånyo känna, huru usel, föraktlig jag står här i er krets. Skedde det icke med afsigt, att du bittert ville såra mig med ditt glädjebudskap? Har du glömt, att jag med all den häftighet, hvartill en qvinna är i stånd, älskade denne Axel, som gick förbi mig, liksom jag varit en tjenstpiga, och vände sitt hjerta till dig? Tror du, att det är en glädje för mig att låta sådana sår vidröras af din omilda hand, fastän min stolthet redan för längesedan öfvervunnit min förhastade kärlek? — Gläd dig du vid hans anblick, fröjda dig du öfver hans eder och ljufva tal, njut du på förhand drömmarne om din tillkommande lycka — jag afundas dig

icke! Men akta dig, att jag icke börjar hata dig, liksom jag hatar honom: dödligt och oförsonligt — honom, den stolte Axel Lejonhufvud!»

Sedan hon med stigande rörelse uttalat dessa ord, aflägsnade hon sig hastigt, och Agda, borttorkande de tårar, som fylde hennes ögon, gick djupt bedröfvad tillbaka till boningshuset.

FEMTE KAPITLET.

Det inre af huset var afdeladt i trenne rum, hvaraf det största tjenade på en gång till boningsrum och kök. Fastän Arvid Westgöthe var en af de mest ansedda och förnäme män i den landsorten, utvisade likväl inredningen af hans boning, att svenskarne, i synnerhet på landet, icke medföljt tidens fortskridande till prakt, utan höllo sig vid forntidens okonstlade lefnadssätt och smak; ty under det man i de större tyska städerna, i synnerhet i Nürnberg och Augsburg, redan täflade i uppfinningar för öfverflödets njutningar och sällskapslifvets glans och beqvämlighet, tillbragte man i Sverige sin tid ibland samma omgifningar och nästan på samma sätt som för århundraden sedan. Så liknade Arvid Westgöthes boningsrum mera en vanlig bondstuga i vår tid än en hög, kunglig embetsmans palats. Det var ett långt rum, hvars väggar voro beklädda med bräder, och i brist på en kakelugn befann sig i ena ändan deraf en stor spis, från hvilken röken genom en huf af jernbleck hade sin utgång. Här underhölls ifrån tidigt på morgonen till sent på aftonen en väldig brasa, dels för att dervid tillreda maten, dels för att uppvärma rummet under kalla dagar. På samma vägg, vid hvilken eldstaden var anbragt, såg man på hvitskurade trähyllor de snygga kokkärlen uppställda, hvilka voro förfärdigade af koppar eller jern. För att icke undandraga invånarne, isynnerhet

under mörka årstiden, det så sparsamma dagsljuset, voro på framsidan af rummet anbragta trenne fönster af tunna, genomskinliga hudar, ty glasfönster voro då en öfverflödsvara, som fans endast i slott och borgar eller städerna, i de rikes och de förnämes hus. Ett långt omåladt trä-bord stod i midten af rummet; omkring väggarne voro ek-bänkar utan dynor och ryggstöd. Höfvidsmannens hela öfriga möbelförråd bestod uti flera prydligt arbetade skåp och kistor af ek. Tvenne dörrar förde ifrån baksidan af boningsrummet till två små rum, hvilka endast voro skilda ifrån hvarandra genom en brädvägg. Det ena var bestämdt till sofkammare åt de båda flickorna, och det andra tjente fadren till samma ändamål. Agdas och Britas sängar bestodo af fjäderkuddar och ylletäcken, men Arvid Westgöthe sof på djurhudar och halm.

Här i boningshuset fann Agda sin far, sittande vid eldstaden och, försänkt i djup tankfullhet, stirrande i den klara lågan. Den åldriges gestalt och uppsyn voro vördnadsbjudande, och hans ansigte uttryckte den strängaste redlighet och en fast karakter. Han bar ännu, fastän våren redan var långt framskriden, en lång, vid, med pelsverk fodrad rock, och mössan, som betäckte hans hufvud, var bebrämad med mårdskinn. Ett silfvergrått skägg hängde ned på hans bröst, och långa hvita lockar föllo i bucklor omkring hans hals. Ändtligen såg han upp till sin dotter, som stod framför honom och, i det han återhöll de ännu beständigt framtindrande tårarne, bemödade sig att med ett vänligt ansigte möta hans faderliga blickar och kärleksfullt lindade sina armar omkring hans hals.

»Ja, slingra dina armar rätt fast omkring din gamle faders hals», begynte han ändtligen, i det han ömt smekte henne. »Låt ditt hjerta ännu rätt ofta klappa emot fadershjertat; ty snart, snart klappa våra hjertan långt skilda ifrån hvarandra. Du får icke blifva sorgsen öfver mitt tal, goda barn», fortfor han härleksfullt, då hon åter dolde sitt ansigte vid hans bröst. »Du går nu qvinnans högsta bestämmelse till mötes: du skall blifva en ädel mans ädla husfru. Ja, du är Axel värdig, liksom han dig. Min kä-

raste önskan skall snart bli uppfyld, och för din skull kan jag i fred nedlägga mitt trötta hufvud i grafven; ty din framtid måste blifva lycklig. Högt gläder jag mig öfver anblicken af din brudgum; ty då jag ser honom i hans öppna, ärliga ansigte, ser jag liksom i en spegel mången skön ungdomsdröm sväfva förbi mig, men äfven mången skräckbild stiger då tillika upp i min själ. Då jag skådar den ädle ynglingen rätt djupt i ögonen, föreställer jag mig ofta, att hans fader står framför mig. Han var riksråd och ståthållare i Westergötland, och tillika med så många andra ädla förlorade han sitt lif genom konung Kristians grymhet i blodbadet i Stockholm, hvarest äfven vår gode konung Gustafs fader, Erik Johansson, fann sin död. Jag kan aldrig förgäta denna förskräckliga dag, då det ädla blodet flöt i strömmar på Stockholms gator. Den tyranniske konungens nedriga bödlar afhöggo hufvudet på mer än hundra män utur rikets förnämsta familjer. Tyrannen sjelf förlustade sig vid anblicken af detta förskräckliga skådespel, bespottande de olyckliga slagtoffrens förbannelser och dödssuckar, trampande de ännu sprittande kropparne, vadande i blod, lik en omättlig varg. Med eldbokstäfver står denna olycksdag outsläckligt tecknad i mitt minne. Jag var då ännu fänrik vid en fänika tyska landsknektar; jag skulle med dem våldsamt drifva det knotande folket tillbaka i sina hus, afhålla det från buller och uppror och hade gerna sjelf med mitt svärd genomborrat tyrannens bröst. Några dagar derefter lemnade jag i hemlighet barbarens tjenst och Stockholm, sedan jag bragt min väns Erik Lejonhufvuds maka och omyndiga barn i säkerhet. Den arma frun öfverlefde dock ej länge sin mördade make. Derefter kämpade jag tappert under Gustaf Wasa för mitt fäderneslands frihet och var med, då vi efter slutadt krig segrande intågade i Stockholm. Min goda hustru, — Gud fröjde hennes själ! — till hvilken jag först friade, då jag var sex och fyratio år gammal, lefde då i Strengnäs och hade under tiden födt dig, min kära dotter, mitt enda barn. Kort härefter togo vi ock Brita till oss, den arma fader- och moderlösa, och sedan min konung öfver-

lemnat åt mig Kalmar slott, dog din goda moder och undandrog eder båda sin vård. Likväl uppväxte både du och hon vänskapligt såsom systrar beständigt tillsammans med Lejonhufvuds tre fader- och moderlösa barn, hvilka uppfostrades i Kalmar af redliga anförvandter. Den allsmägtige beskyddade syskonen, och hans välsignelse hvilade på deras hufvud: ty de hafva blifvit rikets förnämsta prydnader. Margaretha har konung Gustaf sjelf utkorat till sin gemål. Brita är förmäld med Gustaf Olofsson Stenbock, Anna med Axel Eriksson Bjelke, och Märta med Svante Sture. Sten har gift sig med Ebba Liljehök, Abraham med Anna Tott, och den älskvärde Axel har utvalt min fromma Agda till sin käraste. Med innerlig glädje ser jag den dag nalkas, som genom ert förbund skall ännu närmare förena min slägt med Lejonhufvuds.»

»Han kommer! Han kommer! Min Axel kommer!» ropade Agda med glad rörelse, då hofslagen af några hästar hördes på gården och der utanför en välbekant röst lät höra sig. Den unge riddaren Axel Lejonhufvud inträdde äfven strax derefter i rummet, en skön yngling med en ädel, kraftfull kroppsställning, i ridderlig drägt, men endast lätt beväpnad. Arvid gick emot honom med öppen famn och ett hjertligt »välkommen», och sedan han blifvit tryckt till gubbens hjerta, vände han sig till den högt rodnande bruden och kysste henne glad på pannan och kinderna, i det han tryckte hennes hand till sitt klappande bröst. Slutligen funno hans känslor uttryck, sedan han förut länge tigande liksom fägnat sina ögon med anblicken af hulda Agda, och han framförde derefter till fader och dotter vänliga helsningar från sina syskon och den ädle Svante Sture.

»Äfven vår högt älskade konung», fortfor han, »sänder eder sin helsning och upprepar försäkran om sin ynnest och nådiga välvilja samt ställer i edert fria val att afsäga er edert embete som höfding i detta landskap och komma till honom i Stockholm med er familj. Han erbjuder er sitt vänliga umgänge så länge I båda lefven; ty i det han påminner sig de vigtiga tjenster, ni gjort honom, med upp-

offring af allt det, hvartill en trogen undersåte är i stånd, unnar han er nu af hjertat ro på ålderdomen. Han åstundar att se eder bland riksens råd, på det eder verksamma själ ej må tröttna under den sysslolösa hoflefnaden. Betänk, dyre fader, hvilka faror, som hota er och edra barn, om ni ännu längre qvarblifver här vid ert svåra embete i detta af upprorsmakare och röfvare hotade och så nära gränsen liggande landskap. Betänk tillika, huru lätt genom er berömvärda stränghet likväl alltför många fiender kunna uppstå emot er och trakta efter ert lif och gods med hämndfullt sinne. Gif derföre efter för mina böner och konungens önskan! Nedlägg ert embete och låt redan i morgon edra döttrar ledsagas af mig till Stockholm.»

Arvid Westgöthe hade med uppmärksamhet afhört ynglingens tal; likväl mörknade hans ansigte derunder allt mer och mer, och efter ett långt stillatigande svarade han ändtligen, djupt förolämpad:

»Hvem har blifvit utnämnd till efterträdare i mitt embete?»

»Ännu vet jag icke, hvem konungen härtill utsett. Han vill först inhemta er tanke och ert bifall», fortfor Axel. »Äfven skall ni icke finna er förolämpad af detta förslag, derföre att konungen kallar er till riksråd. Hans önskan att veta eder i sitt granskap bör ni tillskrifva endast och allenast den höga vänskap, min konungslige svåger hyser för eder.»

»Kan jag lita på dina ord, min son?» svarade Arvid något lugnare. »Jag trodde redan, att min gode konung Gustaf hade vändt sitt hjerta ifrån mig; att han trodde, att den gamle sjuttioårige tjenaren hade blifvit sömnig i sitt embete och icke mera kunde vaka öfver rättvisan och den allmänna säkerheten. Denna tanke har vältrat sig på mitt bröst såsom en tung börda, så att jag har svårt att draga andan, och den var nära att krossa mitt hjerta af sorg. Jag skulle vika från min post, lik en feghjertad pojke», fortfor han ånyo uppretad; »som ett legohjon, hvilket lagar sig undan i säkerhet, så snart det vädrar faran! Har min gode Gustaf då alldeles bortglömt, att jag

redan mer än en gång för honom och för mitt fädernesland utgjutit mitt blod och vågat mitt lif? — Tror han kanhända, att snön på mitt hufvud afkylt mitt hjerta, eller att senorna i mina armar äro förtorkade, så att min hand darrar, då den skall handhafva rättvisans vågskål? Faror! — har jag någonsin fruktat faran, då jag med Gud i hjertat tjente konungen och mitt fädernesland? Ännu står jag upprätt; mina sinnen äro ännu rediga, mitt öga friskt och min arm kan ännu svänga den tunga stridsyxan, hvilken för tjugu år sedan i frihetstiden gaf så många danskar deras banesår; stafven kan jag äfven undvara, ty mina knän vackla icke. Hvarför skulle jag nu då krypa under min konungs vingar, låta mata mig som en blind och lam häst och som riksråd kläda mig i sammet, då min vadmalströja och min varma, anspråkslösa pels ännu rätt väl anstå mig? Säg den gode konungen detta och bed honom icke vidare kränka mig genom sådana påfund. Han skall lemna mig här, ty jag är ännu densamme, som jag var för tjugu år sedan. Har han insatt mig till sin fogde, så vill jag förblifva fogde, till dess Gud kallar mig till sig i sitt rike; träffar döden mig på min post, väl mig då! Den gamle Arvid går då som en ärlig, trogen medborgare ur verlden, och icke som en lat dräng, hvilken äter ihjel sig på sin herres nådebröd.»

Axel visste väl, att inga vidare föreställningar gjorde någon verkan på den gamle Arvid, då han en gång så bestämdt som nu yttrat sin vilja; likväl fruktade ynglingen, för hvilken den hotande rörelsen ibland de upproriska bönderna icke var någon hemlighet, för den hulda bruden, som var så dyrbar för hans hjerta; derföre sade han efter en stunds tystnad:

»Jag vill icke vidare söka öfvertala er, min gode fader Arvid, att uppfylla min bön; men tillåt mig då åtminstone att, enligt min konungs vilja, till er säkerhet få hitsända femtio ryttare för att understödja er i utöfningen af er svåra pligt under dessa oroliga tider. Äfven ville jag bedja er att anförtro mig min älskade Agda och Brita, er fosterdotter, på det jag må föra dem till Stegeborg till min

ädle svåger Svante Sture, der de äro mera i säkerhet än här, hvarest kanhända upprorsstormen snart kommer att bryta lös.»

Under detta tal hade Brita inträdt i rummet. Vid åsynen af Axel färgades hennes ansigte af den starkaste purpur, hvilken likväl åter i samma ögonblick förvandlades i en dödsblekhet; hon ville tala, men orden bortdogo på hennes bäfvande läppar, och med en stum nigning drog hon sig tillbaka i den mest aflägsna vrå af rummet och beredde sig att företaga ett qvinligt arbete. Men ynglingen, som ej blef varse hennes inre rörelse, gick emot henne med den hjertligaste vänskap, fattade hennes hand och böjde sig ned för att trycka en kyss på hennes panna till välkomsthelsning, enligt landets sed; men rysande, liksom af en häftig smärta, undvek hon denna helsning och bugade sig, i det hon drog sin hand tillbaka för att upptaga ett stycke linne, som fallit på golfvet.

Ännu icke anande, hvad som föregick i hennes inre, trodde Axel, att den jungfruliga blygsamheten höll henne tillbaka ifrån att med lika värma besvara hans vänliga helsning; derföre vände han sig, icke märkande hennes förlägenhet, strax ifrån henne och steg fram till den gamle Arvid och den hulda Agda, hvilka båda, stumma och tankfulla, stodo vid elden och understundom frågande betraktade hvarandra, liksom den ene af den andre först väntade det utslag Axels bön fordrade.

»Nå, mina älskade», begynte ynglingen ändtligen, »hvarför så ordfattiga? Tro mig, min gode far, mitt hjertas lifligaste önskan, att ständigt få vara tillsamman med min hulda brud, har denna gång ingen del i min bön att anförtro mig edra döttrar. Endast den ifrigaste omsorg för deras väl, hvilka äro eder så kära, kunde förmå mig att högt uttala min önskan att skilja Agda från eder, innan presterlig välsignelse förenat mig och henne.»

»Skilja mig ifrån dig, min far, och detta redan nu?» hviskade Agda suckande och omslingrade den gamle fast med sina armar. Välsignande lade han sina händer på hennes hufvud och sade rörd:

»Ja, drag åstad, mitt goda barn! Din ädle brudgum skall säkert ledsaga dig till Stegeborg och den allgode Guden skydda dig, om du hotas af någon fara. Äfven Brita skall följa dig. Jag blir här — jag vågar icke resa med er, fastän fadershjertat med smärta skiljer sig ifrån sina älsklingar och den varmaste längtan skall följa hvart och ett af edra steg. Ja, barn, begifven eder på vägen i morgon med den gryende solen, och Gud ledsage eder! Den dofva stillhet, hvilken sedan flera dagar herrskar i vår trakt, förkunnar en nära förestående storm; om den lösbryter, kunde lätt omsorgen om eder hindra mig att sköta mitt embete som sig bör. Står jag allena och vet eder i säkerhet, så står jag som en fri man på min post, och intet ängsligt afseende kan då rubba min rättvisa och böja min stränghet. Nå, aftorka dina tårar, min älskade Agda! Vi taga ännu icke afsked, utan tillbringa äfven denna dag glada med hvarandra tillsamman. Och Gud, som räknat hvarje hår på deras hufvud, hvilka han älskar, skall icke öfvergifva mig, då nöden är som störst. Om antalet af mitt folk ock är ringa, så äro de mig dock desto trognare. Karlarne äro styfva och handfasta, och sin gamle Arvid lemna de icke i sticket, då det gäller, det vet jag.»

Ångestfullt svarade Agda: »O, låt mig blifva qvar hos dig, till dess faran är förbi. Knappt tio tjenare äro i din tjenst, och ehuru tappra de äro, kunna de likväl icke emotstå mängden, då upproret bryter löst. Deras antal är till och med för litet för att kunna trotsa skogstjufvarne, som drifva sitt oväsende i denna trakt, och du vet sjelf, huru du för några dagar sedan retat Nils Dacke till hämnd, då du lät döda hans utskickade.»

»Jag har gjort hvad rätt var!» svarade Arvid lugnt och vände sig till Axel. »Så länge gamle Arvid Vestgöthe är konungens höfvidsman i denna ort, skall ingen annan än konung Gustaf i Sverige uppbära skatt af allmogen. Jag vet väl, att många herrar af adel, hvilkas själar hänga vid detta timliga goda och hafva sina kroppar kärare än Gud, hafva sökt att muta den förmätne skogstjufven med

penningar och värdesaker. Men af mig skall han aldrig kunna berömma sig att frivilligt hafva erhållit det ringaste; om han än skickade tio bud, så skall det efter det andra finna sin lön i galgen.

Vid de sista orden blef uttrycket i hans ansigte strängt och mörkt; han sköt fram ett säte till elden, och Axel satte sig bredvid honom. Agda tillredde middagsmåltiden och Brita såg blott sällan upp från sitt arbete. Då detta skedde, blickade hon endast stelt ned framför sig, liksom försänkt i djupa tankar. Sedan gubben en stund samtalat med den unge riddaren om konung Gustaf, om den ädle Svante Sture och hans gemål samt om tillståndet i landet, var middagsmåltiden färdig, och Arvid sade till Brita, som utan att deltaga i samtalet hade hållit sig på afstånd: »Bered dig, mitt barn, att i morgon bittida följa din systers brudgum till Stegeborg. Tagen med er, hvad som är högst nödvändigt, men besvären likväl ej för mycket edra hästar; ty I skolen färdas med en ung krigsman, som med sina stridsmän är van att trafva raskt på.»

»Skall jag följa Axel?» ropade Brita, liksom uppvaknande ur en dröm; men hastigt bekämpande sin häftighet, hviskade hon för sig sjelf: »Hellre döden!» och lemnade skyndsamt rummet.

SJETTE KAPITLET.

Aftonen hade inbrutit, ett tjockt mörker betäckte skogar och ängar, och Arvid Vestgöthes gård låg insvept i ett grått töcken, som sväfvade fram från Östersjökusten, likt en långsamt framvältrande vattenflod. Arvid sjelf satt framför eldstaden, ty det blef en kall, dyster natt, och på hvar sin sida om honom Agda och Axel. Det förtroliga samtal, hvilket allt sedan middagsmåltiden fortfor dem

emellan, började dock allt mer och mer lemna rum åt långa uppehåll, och slutligen inträffade ett fullkomligt stillatigande, hvarunder den sprakande brasan på spiselhällen och den entoniga sång, som en vakthafvande dräng på den vidlyftiga gårdsplatsen uppstämde, allt tydligare hördes. Snart tystnade äfven dessa toner; elden hade så småningom nedbrunnit, och drängen der utanför teg, stödd på sitt spjut, skådande öfver timmerplanket vid gårdsgrinden. Men det grå töcknet och nattens mörker gjorde, att han knapt kunde urskilja de närmaste föremålen, hvilka han kunde fatta med handen. Axel höll Agdas högra hand i sin och betraktade, försänkt i stilla drömmar om en lycklig framtid, hennes hulda ansigte; men hon drog understundom en djup suck, och tunga andedrag uttryckte den oförklarliga ängslan, hvilken sedan flera timmar fyllt hennes bröst. Gubben, som hittills fägnat sina ögon med de älskandes anblick, lät sitt hufvud nedsjunka, och, stödjande det på högra handen, rigtades hans blickar mot dörren, liksom han hvarje ögonblick väntat, att någon der skulle visa sig.

Ändtligen afbröt Agda den långa tystnaden, i det hon vände sig till sin far och sade: »Det är snart midnatt, och Brita dröjer ännu att komma hem. Måtte ingen olycka händt henne!»

»Gud förbjude det!» svarade Arvid. »Det har väl ofta tillförene behagat den drömmerskan att under sina spatserfärder i aftonskymningen dröja länge ute; men så länge som i dag har hon likväl ännu aldrig dröjt.»

»Och de båda drängarne, hvilka ni utskickat för att uppsöka henne, återkomma ej heller», inföll Axel.

Den gamle, som ej längre förmådde dölja sin oro, återtog: »Hm, huru skulle de ock under det tjocka töcknet kunna finna den stackars flickan, om hon gått vilse? Hon är annars icke rädd i den ödsliga skogen. Men nu tycks mig, att hon bör längta efter syster och fader och sakna hemmet, der hon ändå har funnit vård och välvilja, så länge hon skådat dagens ljus. Då hon dagarne igenom strukit omkring i skogen och mera tycktes hafva lust att

jaga än göra något annat, har jag sagt henne: Du har ej ett qvinligt sinne, Brita! Denna flicka har ett hårdt hjerta.»

»Det märkes tydligt, att hon ej legat under samma hjerta som som min Agda», svarade Axel. »Huru olik är hon icke min hulda brud! Jag vill icke forska efter hennes härkomst, ty säkert har ni goda skäl att dölja den, annars ville jag säga, om hennes fader ännu lefde, om ett modershjerta ännu slår för henne —»

Liksom fattad af ett smärtsamt minne, afbröt honom Arvid med de orden: »Icke mera derom, min son! Hennes härkomst måste betäckas af en evig slöja — hon är fader- och moderlös. Jag är hennes far och vill förblifva det, så länge hon behöfver mig, om jag ock derför aldrig af henne får ett vänligt ord till belöning för min omsorg. Med all min ömhet kunde jag aldrig vinna hennes kärlek, och min Agda gråter ofta bittra tårar, emedan den hårdnackade systern tillsluter för henne sitt hjerta. Jag trodde mig i denna fosterdotter uppfostra en god, öm dotter, men jag har uppfostrat ett stenhjerta, på hvilket min faderliga hand, hvilken städse blifvit ledd af min välvilja, dock aldrig förmådde göra något intryck. Flickan är en hård klippa, betäckt af is, men jag fruktar att i hennes inre flammar högmodets låga, ehuru den, Gud vare tack! ännu icke kommit till utbrott. Men frambryter den först, då, då — — —!»

Med lifliga åtbörder och liksom en profetisk ingifvelse hade gubben uttalat de sista orden, och Agda ryste ovilkorligen dervid. Hennes far lät åter sitt hufvud nedsjunka emot bröstet. Axel såg tankfull ned framför sig, och den förra tystnaden inträdde åter.

Nu uppkom en vild storm, som sönderslet och understundom lyfte på det tjocka töcknet. Då tyckte drängen Maths, som ännu lika sorgfälligt höll vakt, att flera dunkla gestalter framskymtade på en äng borta i skogen. Han tyckte, att de närmade sig gården; ja, det föreföll honom understundom liksom han hört en häst gnägga och dofva förvirrade menniskoröster deremellan. Han trodde i början,

att drängarne, hvilka hans husbonde utsändt att uppsöka fosterdottern, återvände hem, och flera gånger ropade han deras namn i den stilla natten; men då han ej erhöll något svar, utan gestalterna slöto sig allt tätare tillsamman och beständigt kommo närmare, blef han ängslig till mods och ropade Axel Lejonhufvuds tjenare till sig. Båda männen betraktade nu med misstrogna blickar de sällsamma nattvandrarne. Tvenne stora hundar från Dalarne, ett minne från Arvids vistelse i denna del af landet, lågo alltid på gården, men uppreste sig nu, oroliga öfver det aflägsna bullret, nalkades försigtigt fram till gårdsgrinden, stucko vädrande nosarne emellan de fasta spjelorna och uppgåfvo ett till hälften återhållet tjut.

I boningsrummet hade det blifvit mörkt, sedan elden på spiseln nedbrunnit, och tigande bemödade sig nu Agda att vid de glimmande kolen, sin gäst till ära, upptända ett vaxljus; ty eljest om aftnarne betjente hon sig af brinnande trästickor eller så kallade pärtor, hvilka voro i mängd satta till torkning bakom spiseln.

»Jag är trött vid denna långa väntan», sade slutligen den gamle Arvid förtretad. »Agda, du måste tillreda en säng för vår gäst i min kammare, så att vi få begifva oss till hvila. Håll till godo, Axel, så godt vi ha det! Våra sängar äro icke granna, som de på Stegeborg och i Stockholm; men kom ihåg, att du i natt har herberge hos en gammal man, som lefver såsom våra fäder lefde och icke mycket förstår sig på eller frågar efter den nymodiga grannlåten. Gack du sedan äfven till din kammare, Agda; ty du skall bittida ut i morgon. Jag dröjer qvar här, till dess din syster kommer.»

Agda gick strax och tillredde bädden för sin trolofvade. I hemlighet bar hon de mjukaste kuddarne ur sin egen säng till hans. Då detta göromål var slutadt, sade hon sig vara plågad af oro, hvarföre hon icke kunde somna och hellre för den skull ville vaka jemte fadern, till dess Brita hemkom. Axel, för hvilken hvarje ögonblick, som han kunde tillbringa i den älskades sällskap, var dyrbart, lät icke beveka sig af den gamles böner att ensam gå till

hvila, och således blefvo alla tre vännerna tillsamman, oaktadt midnatten redan var förbi. I rummet var det mörkt; ty Agda hade lemnat ljuset qvar i faderns kammare, till hvilken dörren stod öppen, och det bleka skenet från vaxljuset tindrade från de gamla, men blanka vapnen, hvilka voro upphängda på väggen öfver Arvids säng. Midt emot den öppna dörren satt Agda med händerna sammanknäpta i sitt sköte, seende ned framför sig och dragande djupt efter andan, liksom i en ängslig väntan.

»Se, Axel», sade hon sakta och makade sig närmare sin brudgum, »se, huru besynnerligt vapnen blixtra i halfmörkret, och ju längre jag betraktar dem, ju mera ser det ut såsom om de rörde sig hit och dit på väggen. Den stora stridsyxan der borta, hvilken min fader förde, då han med konung Gustaf stred emot de elaka danskarne, tyckes buga sig för mig, så ofta jag ser derpå; de mörka fläckarne på det blanka stålet se röda ut som blod; de båda långa, svarta sköldarne, som stå der borta i vrån, förekomma mig som likkistor, och de långa hillebarderna, som stå emellan dem, synas dansa upp och ned, liksom de voro lefvande. Jag har ju så många gånger sett vapnen och har sjelf haft dem i händerna; men så besynnerlig till mods vid deras anblick som i natt har jag aldrig varit. Ack, hvad skall detta betyda?»

»Hvad det skall betyda», svarade fadern leende, »att du drömmer vaken — ingenting annat, mitt barn. Du är icke van att så sent gå till sängs, du är trött, och då uppkomma underliga tankar hos dig, under det du kämpar emot sömnen.»

Men Agda försäkrade lifligt: »Nej, fader, jag är sannerligen icke sömnig, men mitt hjerta är så beklämdt. Hör», fortfor hon efter en liten stunds tystnad, »huru stormen brusar här utanför, och likväl kommer Brita ej! Hör, min far, huru vargarne tjuta derute ibland klipporna.»

»Hm!» sade Arvid sakta för sig sjelf, »de lära hafva väder af den arme syndaren, som jag lät hänga i galgen häromdagen.»

Agdas ängsliga aningar tycktes emellertid hafva med-

delat sig till och med åt de båda behjertade männen; ty sedan den gamle sagt de sista orden, teg han länge, och de båda älskande vågade icke med ett enda ljud afbryta tystnaden. Vargarnes tjutande lät på nytt höra sig och ljöd genom den tysta natten, likt klagande menniskoläten, som dödsplågor eller den högsta grad af förtviflan utpressa.

»För Guds skull, fader, — tala! — Axel, låt mig höra din röst! Tigen icke längre!» bad Agda. »Med hvarje ögonblick stiger den onämnbara, fruktansvärda ångesten i mitt bröst och hotar att sönderspränga mitt hjerta. Någon olycka har måhända träffat min arma syster, och helt säkert —»

Hundarnes skällande tilltog allt mer och mer och de skakade häftigt med framfötterna på grindspjelorna, som förhindrade dem att rusa mot de misstänkta, mörka gestalterna, hvilka nu tigande närmat sig förtimringen kring gården på några få stegs afstånd. Den ärlige Maths hade emellertid, tillika med Axels betjent, aflägsnat sig från grinden och med denne uppstigit på timmerhögen, för att ifrån denna högre belägna punkt beqvämare kunna se utåt. Då de nu återvände till grinden, sågo de den redan belägrad af mer än tjugu främmande karlar, hvilka under den djupaste tystnad sökte att öppna densamma. De båda vaksamma hundarne vältrade sig, ängsligt gnällande, i sitt blod, ty deras trogna bröst voro genomborrade af spjut.

I detsamma öppnade Arvid Vestgöthe dörren och ropade med stark stämma: »Hör hit, Maths! Hvad står på? Hvad betyder det häftiga hundskallet?»

Maths och Axels betjent stodo förlamade af den första förskräckelsen öfver de påträngande främlingarnes oförmode anblick, och knappt förmådde den förstnämnde frambringa till svar:

»Husbonde, det är främmande karlar! — Jag vet icke hvad som är på färde!»

»Jo, djefvulen är på färde!» röt i detsamma en grof röst ofvanifrån planket, och en jettegestalt steg fram,

liksom den hastigt uppväxt ur timret, och sträckte Maths till jorden med ett fruktansvärdt hugg af sin stridsyxa.

Under ett förskräckligt ångestrop: »Mord! Hjelp!» störtade Magnus, Axels betjent, till boningsrummet, och knappt hade han förkunnat sin herre den förskräckliga tidningen, att en röfvarhop öfverstigit planket, förrän Agda sjönk bleknande i sin fästmans armar. Axel fattade hastigt sitt beslut, bar flickan till hennes säng, på hvilken han lade henne, och i nästa ögonblick grep han sina vapen. Men den gamle Arvid skyndade modigt, liksom med ungdomseld, ut och ringde häftigt på larmklockan för att väcka sitt folk och församla dem omkring sig. Derefter störtade han tillbaka in i sin kammare, omgjordade sig med sitt svärd, hängde en sköld på armen och tog den tunga stridsyxan, hvilken han på nära tjugu år icke hade fört, ned ifrån väggen. Likväl svängde han den ännu högt öfver sitt hufvud, och vredens purpur färgade hans åldriga ansigte; det var liksom den nära faran hade stålsatt hans arm och den med åren försvunna, fulla mansstyrkan ånyo infunnit sig. Lugnt tog han vaxljuset och påtände skyndsamt de långa spånorna, som voro uppstälda vid spiseln, så att hela rummet i ögonblicket klart upplystes; derpå befalte han Magnus, Axels betjent, hvilken, med lansen i handen, stod liksom fastväxt vid det öppna fönstret, att bevaka hans dotter, och ville nu med Axel sjelf begifva sig ut till sitt folk. Magnus hade emellertid för få ögonblick sedan tillslutit dörren, och denna kunde icke fås upp utan nyckeln, som i hastigheten ej stod att finna.

Agda låg i kammaren på knä, vred händerna och bad högt till Gud om räddning ur den hotande faran. Arvid och Axel stodo villrådiga, hvad de skulle göra. Redan förkunnade dem ett doft ångestrop och vapenbuller på gården, åtföljdt af ett häftigt vrålande och ett vildt skratt, att drängarne voro i strid med röfvarena; då skakade den gamle höfdingen, under det han stampade med fötterna af otålighet, på den tunga ekdörren, men förgäfves, den kunde icke heller lyftas af sina gångjern. Förtörnad förebrådde han betjenten, som inspärrat dem, och ropade:

»Jag måste ut till mitt tappra folk! Det skall ingen säga, att gamle Arvid hållit sig undan vid ett sådant tillfälle! Ur vägen, du trästock!» fortfor han, stötande undan Magnus. »Jag måste ut genom fönstret, jag vill falla röfvarena i ryggen!» Och redan stod han i fönsterkarmen för att springa ned på gården, då Axels röst bakom honom ängsligt ropade: »Agda! Allsmägtige Gud, förbarma dig!» Förskräckt af det sorgliga utropet, steg han tillbaka in i rummet och instörtade i sin dotters kammare. »O Gud! Mitt barn!» ropade han, då han såg henne ligga afdånad på golfvet och hennes fästman sysselsatt med att uppresa henne.

Det häftiga bullret närmade sig. De angripnes höga stridsrop öfvergick så småningom i ett sakta pustande och qväfda böner; men det vilda segerropet, blandadt med eder och hotelser, ljöd allt högre och fruktansvärdare. Mördarne skakade på dörren. Då tryckte den gamle krigaren en stormhatt fast på sitt hvita hufvud. »Gud hjelpe mig, amen!» ropade han ur sitt innersta hjerta och afbidade nu, stående midt i rummet, i en kraftfull, upprättstående ställning, med stridsyxan på sin högra axel, hvarje ögonblick färdig till försvar, den påträngande fienden.

Röfvarena rasade fruktansvärdt utanför den tillslutna dörren, tills den slutligen gaf vika för deras yxor och jernstänger. Gnisslande lyfte sig dörren på sina gångjern; brakande störtade den in i det öppna rummet, och under fröjderop trängde röfvarhopen sig in med upplyfta, hotande vapen. Men de veko alla hastigt tillbaka för den gamle hjeltens vördnadsbjudande gestalt, som stod orörlig framför dem, hållande den tunga stridsyxan högt öfver sitt hufvud till dödshugg åt den först angripande. Småningom sänkte röfvarena sina vapen, det blef tystare i den tjocka hopen, de blodgirigaste betraktade hvarandra förlägna och med frågande blickar, och ingen vågade stiga ett steg längre fram. Då sprang äfven Axel, som förgäfves bemödat sig att återkalla Agda till sansning, fram ur kammaren och slöt sig tätt intill gubben, med framsträckt svärd, beredd

till den olika kampen, beredd att med sitt eget lif försvara fader och brud.

»Nå, edra blodtörstiga ulfvar!» ropade den gamle, efter en stunds tystnad, högt och modigt till dem. »Är ingen ibland eder, som har lust att slå ned gamle Arvid Vestgöthe?»

Ännu några ögonblick förblef den stela hopen orörlig. Ingen vågade framträda, och småningom uppstod emellan de vilda karlarne ett mumlande, hvilket, liksom utaf vördnad för den djerfve motståndaren, endast hördes såsom åskan på afstånd. De främste veko långsamt och trängde de bakom dem stående tillbaka ända till dörren, i det de halfhögt hviskade till hvarandra. Vid dörren stannade de, tvekande och villrådiga, och tycktes rådslå öfver hvad de skulle göra. Men i det den ene efter den andre sakta smög sig derifrån och hopen blef allt mindre, hördes hastigt i förstugan en hes röst, som skrek så, att man i rummet tydligen kunde förnimma hvarje ord:

»Framåt, raska gossar! Ned med kättarträlen! Ned med hans afföda! Slån ihjel dem, till Guds och hans helgons ära! Tvätten eder i deras blod, hvarje droppe skall bära eder tusenfaldig frukt i himmelriket.»

Det var munken Peder Erlandsson, som framsade dessa ord och strax derpå rasande instörtade i rummet, svingande sitt långa svärd, hvilket ännu dröp af blod. Hans munkkåpa var högt uppfäst, och hans hufvud betäcktes af en läderstormhatt. Honom följde Måns Hane och den unge Olof, Nils Dackes son. Munken studsade, då han blef varse den djerfve gubben samt den ädle ynglingen vid hans sida, båda beredda att dyrt sälja sina lif och att strida till sista blodsdroppen emot öfvermakten. Äfven den tjocke Hane vågade lika litet som hans underhafvande att vidare framtränga ett steg, och Olof tumlade till sidan och stödde sig emot väggen. Hans knän darrade, hans ansigte var dödsblekt, ögonen stirrade vildt omkring i det stora rummet, och vacklande stödde han sig på den tunga stridsklubba, som han bar i handen. Likväl var den svaga hållningen af hans kropp, oordningen i hela hans väsende

icke någon följd af fruktan eller förskräckelse, utan, såsom det tycktes, förorsakad af starka drycker, hvilka så öfvervältigat honom, att han hvarje ögonblick hotade att falla.

Den blodtörstige presten tog först till ordet, i det han svingade sitt svärd emot Arvid och hånfullt ropade till honom: »Bort med dina vapen, gamle dåre! Vi hålla i dag dom öfver dig och ditt hus. Dina drängar, som hafva upphängt vårt bud, äro nedgjorda; dina hundar, som jagade mig ifrån gården, ligga i sitt blod, och jag vill icke hvila förr än jag ur din hals utryckt din tunga, med hvilken du gaf befallning att hänga Nisse i Hullingsvi och hetsa hundar efter mig, du orene kättare! Du helfvetets lifegne! Fram, Olof! Raskt till ditt arbete! Gör nu det profstycke som din fader befalt dig!»

Då uppreste sig Olof, som, nästan utan medvetande om hvad som föregick omkring honom, stod stödd mot väggen och tumlade några steg framåt, i det han höjde stridsklubban. Men Axel kastade sin venstra arm om gubbens hals, böjde sig långt fram om honom, hvarvid Arvid ropade högt: »Försvara din Agda, Axel! Jag försvarar sjelf mitt grå hufvud, så länge det Gud behagar! Och om I ock voren tusende, som hotade våra lif — jag fruktar icke. Den Allsmägtige kan rädda oss, om det så är hans vilja.»

Men knappt hade han uttalat dessa ord, förr än Olof, liksom hastigt återkommen till medvetande, rusade fram med lågande ansigte och förvridna anletsdrag, lyfte jernklubban högt öfver sitt hufvud och, i det han gnisslande med tänderna frampustade: »Din Agda!» störtade på Axel och fälde honom med ett våldsamt slag till golfvet, emedan denne med sin lätta värja ej var i stånd att afböja sin motståndares tunga vapen. Då blixtrade den gamles rullande ögon; hans lemmar bäfvade af raseri, och med utropet: »Der, emottag din lön, mördare!» slog han med stridsyxan så våldsamt efter Olof, att han ofelbart skulle hafva dödat honom, om denne, som i samma ögonblick raglade tillbaka, icke härigenom undvikit och sålunda undgått det säkra dödshugget. Arvids skarpa vapen hade inträngt djupt i ektröskeln, och just som han hastigt böjde

sig fram för att åter bemägtiga sig det, omfattades han bakifrån af munken, som, lurande likt en tiger på sitt rof, stod vid sidan och ryckte gubben upp, så att yxans skaft gled ur hans hand. Munken höjde nu sitt blodiga svärd för att offra den afväpnade gubben åt döden; men då sprang Måns Hane fram, höll Erlandssons upplyfta arm tillbaka och slungade den blodtörstige med häftighet bort ifrån den gamle mannen, som utmattad nedsjönk till golfvet bredvid den fallne Axel.

»Låt bli det der, ärevördige fader Per!» — sade Hane till munken. »Jag vill också hafva ett ord med i laget, och nu är det jag som har befälet, fader Per! Förstår ni, fader Per? Och hvad er beträffar, bussar, så hören på! Jag vill berätta någonting för eder! Den, som icke har lust att höra på, kan lita på att min klubba skall öppna öronen på honom. Nu till saken: Jag vill icke lägga min hand på den gamle värnlöse mannen, icke en gång om jag träffade honom väpnad och färdig till försvar. Om han ock har förgripit sig emot det nötet Nisse i Hullingsvi, så vill jag likväl icke vara hans bödel, jag är honom tack skyldig så länge jag lefver. Då jag för sju år sedan var fogelfri och irrade omkring på Gotland, lemnade jag min fader qvar hemma i stugan. Gud skall veta att jag haft besvär med gubben och att det kostade på mig att öfverge honom i sin nöd. Han var lam af gikt och kunde ingenting förtjena, och nu måste jag till på köpet mista allt mitt, så att det såg ut som om gubben skulle komma att svälta ihjel. Då låg han länge öfvergifven af hela verlden, till dess hungern dref honom upp ur sin säng och ut. Han kröp omkring från hus till hus och tiggde en bit bröd; men jag var fogelfri och borta, och derför fann gamle far öfverallt tillslutna dörrar. Gubben kom stapplande hit till Wåxtorp genom skogen och ville svälta ihjel här vid gamle Arvids dörr. Men då fick gamle Arvid se honom och lät bära in honom i sin stuga och gaf honom mat och dryck och nattläger, icke vid spiseln, utan i en säng. Sedan lät han bära honom tillbaka till vår stuga och legde en piga, som sörjde för gubben och gaf honom mat. Och

allt hvad de behöfde fingo de från Wåxtorp, ända tills gubben dog. Ingen af grannarne bekymrade sig om honom, men då det spordes att han var död, kommo de och ville nedgräfva hans lik afsides i skogen; men gamle Arvid lät också lägga honom i kista och kristligen begrafva honom. Jag har fört eder hit, bussar, efter Nils Dackes befallning; men jag har ingen lust att låta fader Peder Erlandsson slagta gamle Arvid som ett kreatur, och det är detta jag ville säga er! Men du, Olof Dacke, har din fader uppdragit åt dig att göra ända på gubben, så låt honom få komma sig igen och tag och spänn ärligt bälte med honom*. Jag vill emellertid icke vara vittne till den leken, ty hellre ville jag skilja konungens smorda hufvud från kroppen, än se gamle Arvids blod flyta.» Vid dessa orden gick han ut genom dörren och begaf sig ut på gården.

Olof hade under tiden liksom vanmägtig nedsjunkit på en bänk, sedan han slagit Axel till golfvet. Det var det första mord, den stackars ynglingen begått; den våldsamma spänningen af alla hans krafter, hvilka han sökt förskaffa sig genom ett rus, följdes af en lamhet i alla hans leder. Hans sinnen voro ännu bedöfvade, och en fruktansvärd oro rasade i hans bröst. Han hade icke hört Måns Hanes ord, och på sina kamraters tal, hvilka församlade sig omkring honom och påminte om hans faders befallning, svarade han

---

* De beständiga krigen med Danmark, hvilka vanligen hårdast träffade gränsorterna, hade så förvildat inbyggarne i Småland, att äfven deras glada samqväm länge varit utmärkta af folkets mordiska sinne. Bland dem var sålunda öflig en bardalek, som bestod deri, att två män spände ett bälte så fast omkring sig tillsammans, att de icke kunde åtskiljas, och så stående mot hvarandra, med 3 qvarters långa knifvar, sporde den ene den andre: »Huru långt tål du kallt jern?» hvarpå de med fingret utpekade på knifven, huru långt de skulle sarga och skära; sedan började kampen med den lösen: »Jag skall skära dig en flise, så sol och måne skall lysa deri,» och icke sällan slöts kampen dermed, att de begge mördade hvarandra; hvarför ock hustrurna, när de följde sina män till gästabud och samqväm, vanligen togo sveplinne med sig, osäkra att få sina män derifrån med lifvet. Så berättar Strinnholm i (Svenska folkets Historia under konungarne af Wasaätten, III D., s. 378) efter Rogberg (Historisk beskrifning om Småland s. 181).

endast stammande: »Jag har dödat den unge — nu är det nog! Låtom oss begifva oss härifrån, den gamle gråhårige gubben kan jag icke göra något ondt». Mer kunde han icke frambringa, och den råa hopen hade blifvit stum. Några sågo medlidsamt på den gamle, som hade kastat sig öfver Axels lik. Men då framträdde munken och ropade med vrede:

»Hvarför dröjen I ännu? Huggen ned kättaren, eller låten mig till Guds ära göra det!» Högt svingade han åter svärdet öfver gubbens hufvud; men tio röster ropade på en gång till honom ett dundrande: »Halt!» Den gamle vördnadsvärde mannens anblick hade gjort intryck på de vilda männen. Äfven hade Måns Hanes berättelse icke varit utan verkan. En man steg nu fram och sade: »Stick ert svärd i slidan, fader Per! Här gifves det icke mera något att slagta till Guds ära; vi äro mätta för i dag. Vi taga gamle Arvid Vestgöthe med oss tillbaka till borgen, der må Nils Dacke sjelf döma honom.»

Ett högt bifallsrop ifrån hela hopen stadfäste detta beslut, och bannande och svärjande lemnade den vilde munken rummet. Man afväpnade nu den gamle höfdingen helt och hållet, och gubben gjorde icke något försök att undandraga sig fiendens våld; hans stela blick var beständigt häftad vid den mördade ynglingens bleka ansigte, och endast de orden: »O, mina barn!» kommo understundom öfver hans läppar. Emellertid hade några af röfvarena, sökande efter byte, inträdt i de båda sängkamrarne, och der funno de Agda, som det tycktes, försänkt i den eviga dödssömnen. De buro henne ut och lade henne stilla ned på golfvet, då de, vid skenet af furustickorna, blefvo varse, i hvilket tillstånd den olyckliga befann sig. Men knappt märkte Arvid den afdånade dottern, förrän han trängde sig fram mellan de vilda männen, knäföll bredvid henne, lade hennes hufvud intill sitt bröst och, i den häftigaste skakning, oupphörligt ropade hennes namn, så att till och med de vildaste bofvarne icke förmådde dölja sin rörelse. Det lyckades honom ändtligen att genom sina bemödanden återkalla henne till lifvet, men då hon uppslog sina ögon emot honom och tå-

rar, utpressade af den vilda smärtan, framträngde ur hans, då tryckte han hennes ansigte åter stilla till sitt bröst och hviskade sakta till henne: »Se dig icke om, mitt barn, de vilda röfvarena äro förskräckliga!» Och sålunda sökte han med den ömmaste försigtighet förhindra henne att se omkring sig, på det hennes älsklings blodiga lik icke måtte bereda henne en ny dödsförskräckelse.

Olof uppreste sig från bänken, hvarpå han sutit, och stod nu tätt bredvid Agda, men uttrycket i hans ansigte hade blifvit mildare, och hans öga fuktades af en tår — »Om Gud vill, skall jag rädda er!» hviskade han, böjande sig ned till de olycklige, och sade derpå högt, i det han vände sig till sina kamrater: »Fören dem båda till den gamla borgen!»

Agda reste sig upp med sin faders tillhjelp och vacklade några steg framåt; men hastigt stannade hon åter, under det höga utropet: »Hvar är min Axel?» och stirrade vildt omkring i röfvarenas krets; men hennes fader drog henne intill sitt bröst, omfamnade henne med ömhet — hans hjerta slog högt och stormande — och med bruten röst sade han: »Axel är lyckligare än vi! han befinner sig väl!» Plågad af den häftigaste ångest, ville hon fråga på nytt; men utanför hördes i detsamma vakternas horn, hvilka gåfvo tecken till uppbrott. Den gamle Arvid och hans dotter utfördes på gården. Man lyfte Agda på Måns Hanes häst, men den gamle fick befallning att gå bredvid, och sålunda fördes de båda bort.

Flere af röfvarena hade stannat qvar för att plundra huset och bortdrifva boskapen. Desse följde en timme senare efter med sitt byte. Axels lik blef qvarliggande i rummet, men hans betjent, Magnus, hade redan förut, obemärkt af röfvarena, flyktat genom det öppna fönstret.

SJUNDE KAPITLET.

Knappt hade eftertruppen af röfvarhorden, belastad med sitt byte och drifvande boskapen framför sig, lemnat den utplundrade gården, förrän dagen började gry. Töcknet hade försvunnit, luften var ren, och den häftiga stormen lade sig. Likt ofantliga blixtar flammade i östern solens första strålar och upplyste förhärjningens ödsliga skådeplats. Här helsade alltid fordom ett verksamt, muntert lif det första dagsljuset, men nu hade döden under den förflutna natten firat en ryslig skördefest. Tio blodiga lik lågo kringspridda på den vidlyftiga gården, och morgonrodnaden sken på brustna ögon och de dödes af dödssmärtan förvridna anletsdrag. De voro liken af Arvid Vestgöthes samtlige drängar, hvilka alla fallit såsom sin herres trogne tjenare. Äfven de båda, hvilka Arvid den föregående aftonen utsändt för att uppsöka Brita, hade efter ett fruktlöst letande under hemvägen vid midnatten fallit i röfvarenas händer och utan förskoning blifvit nedhuggna. Intet lefvande väsende rörde sig i den öfvergifna boningen. De qvinliga tjenstehjonen hade strax vid röfvarenas första inbrott undkommit till den närbelägna skogen; stallen voro tomma, de vaksamma hundarne lågo döda vid gårdsgrinden — endast borta ifrån galgen, i hvilken ännu röfvaren hängde med det svartblå ansigtet rigtadt emot sin domares gård, flaxade hungriga korpar, skockade sig, under oupphörliga skrik, öfver boningshusets tak och sköto derpå lystna ned för att begynna den för dem så rikligen uppdukade begrafningsmåltiden.

Då rörde det sig i det aflägsnaste, nästan alldeles förfallna stallet, hvilket nu endast tjente till förvaringsställe för ved och halm, och utur en vårdslöst sammankastad halmhög uppreste sig en menniska, hvilken ängsligt och darrande såg sig omkring och hvars bleka ansigte och förstörda drag tydligt förrådde, att han flytt undan den för-

flutna nattens rysligheter och här sökt sätta sig i säkerhet. Det var Magnus, Axels betjent, som räddat sig genom det öppna fönstret, men som, genom de utställda vakterna vid gårdsgrinden hindrad att komma på flykten, smugit sig till det aflägsna stallet och här så godt som möjligt dolt sig samt således lyckats att undgå de plundrande mördarnes spanande blickar.

Mödosamt kröp han, undvikande hvarje buller, på händer och fötter till en öppning, hvilken fordom varit tillsluten med en dörr, men nu tillät fri ut- och ingång. Försigtigt stack han ut hufvudet och vågade en blick på gården; men förskräckt drog han sig strax åter tillbaka, då han några steg ifrån stallet, hvari han befann sig, blef varse ett blodigt lik. En djup suck framträngde öfver hans bäfvande läppar, och en tyst bön för den aflidnes själ följde strax härpå. Sedan han slutat denna, tycktes han öfverlägga, om han ännu längre skulle qvarblifva i sitt gömställe eller våga att söka fria fältet och rädda sig genom en skyndsam flykt. Hans herres öde var honom fullkomligt obekant, och han var just icke heller böjd att genom efterforskningar rörande densamma utsätta sig för nya faror. Framförallt ville han öfvertyga sig, om gården redan var alldeles öfvergifven af röfvarena, och den omkringliggande trakten befriad från deras närvaro; till detta ändamål uppsteg han på en gammal stege, som räckte ända upp till en liten glugg på taket. Härifrån kunde han öfverse gårdsplanen och en stor del af den omkringliggande trakten; men hans önskan att med sina spanande blickar icke möta någon misstänkt menniskogestalt skulle ej uppfyllas; ty just i detsamma inträdde en beväpnad person genom gårdsgrinden. Under en häftig sinnesrörelse skred den främmande fram förbi liken och tycktes med blixtrande ögon söka någon. Hans gula ansigtsfärg stack sällsamt af emot hans anletsdrag, hvilka tillkännagåfvo en knappt börjad ynglingaålder, och hade han icke burit vapen, så skulle man, för att döma efter hans kläder, förr kunnat anse honom som en fredlig bondgosse än för en af röfvarbandet, som Magnus trodde honom vara. Visserligen tycktes hans blick förkunna olycka, i

det den stirrade omkring, men likväl fuktades hans mörka öga af tårar, då han, med korslagda armar stödd på sitt lätta spjut, beskådade den rysliga förhärjning, hvilken röfvarena under den förflutna natten tillstält. Emellertid syntes dock ett hånfullt leende förkunna en stilla glädje vid denna gräsliga anblick. Visserligen var hans landtliga drägt snygg, men den syntes liksom det långa, svarta håret endast i hast vara ordnad, och den stora, grå filthatten, hvilken föll djupt ned öfver ansigtet, vanstälde honom.

Slutligen gick han rakt fram till hufvudbyggnaden midt öfver gårdsplatsen och inträdde i boningsrummet, hvilket, matt upplyst af den uppgående solen, öfverallt bar spår efter det nattliga skräckskådespelet. De uppbrutna skåpen och kistorna, de tomma sängarne, i hvilka man endast qvarlemnat halmen, de kala väggarne på båda sidor om eldstaden, hvilka man beröfvat köksredskapen, de på golfvet kringströdda, odugliga klädespersedlarne, allt företedde en bedröflig anblick, vid hvilken ynglingen kämpade med en häftig rörelse och omisskännelig speglade sig under några ögonblick en djup känsla i hans drag. Men blott under några ögonblick — ty då han blef varse Axels lik, flammade åter hans mörka ögon som förtärande blixtar; hans anletsdrag upplifvades, högt steg hans bröst, och den häftiga oron i hans inre röjde icke smärta eller förskräckelse, utan en hemsk glädje. »Död, död! — Allt dödt! Äfven han — och före bröllopsmorgonen!» sade han sakta, och hans vackra läppar sammandrogos till ett uttryck af det bittraste hån. Endast en tanke intog nu hela hans själ, spjutet sjönk obemärkt ur hans hand, och under djupa andedrag knäföll han med spänd väntan vid liket, lade sin hand på riddarens bleka panna och böjde sitt lyssnande öra ned till de halföppnade läpparne. Men en känsla af förskräckelse fattade honom, då han höll Axels slappa hand i sin och märkte en så småningom återvändande värma. En fjäder, hvilken han skyndsamt upptog från golfvet och höll framför Axels läppar, visade först en knappt märkbar rörelse, hvilken redan efter några minuter blef starkare, och med det dofva utropet: »Han lefver!» sprang han upp

från golfvet, och mörka moln sammandrogo sig på hans panna. Orörlig, med korslagda armar, stod han framför den, som det tycktes, liflösa kroppen, nedslungande på densamma fiendtliga blickar, våldsamt undertryckande det naturliga, menskliga begäret, att genom ändamålsenliga medel bistå den olycklige, på det de långsamt arbetande lifskrafterna hastigare måtte sönderbryta dödsslumrens bojor. Ja, då Axels läppar började röra sig, då hans händer darrade och tycktes bedja om hjelp — då var det liksom någon fiendtlig magt, helt och hållet främmande för medlidandet, uppfylde den dystre, okände ynglingens hjerta; ty rasande ryckte han sitt svärd halft ur slidan och sade med dof röst för sig sjelf: »Han får icke lefva! Nej, vid alla afgrundens magter — lefva får han icke! — Men — hvartill behöfver jag svärdet — min spetsiga dolk räcker ju till att borra det säkra dödssåret i hans hjerta!» Och kastande det till hälften utdragna svärdet tillbaka i slidan, framdrog han det korta, blixtrande stålet ur sin jacka, och lågande af hämdbegär störtade han sig öfver Axel, ryckte upp läderkyllret och sökte med darrande hand det matt klappande hjertat för att med en kraftig stöt bringa dess knappt åter uppväckta slag för evigt till tystnad. Men i det han hastigt sköt tillbaka kläderna ifrån det sanslösa offrets bröst, råkade han att rycka fram en gyllene kedja, och ett litet vid densamma fäst svart kors halkade just ned på det värnlösa hjertat. Vid anblicken af denna tillfälliga händelse sjönk dolken ur den blodtörstige ynglingens hand. Han sprang upp och betäckte sitt ansigte med båda händerna, ty korsets heliga tecken, som i detta ögonblick framstälde sig för honom, återuppväckte hastigt i hans själ de våldsamt undertryckta rörelserna af mildare, menskliga känslor. Han vacklade, häftigt upprörd, fram och tillbaka i det ödsliga rummet; en djup suck höjde sig ur hans bröst, och vridande sina händer upphäfde han ett sakta klagoljud. Men endast en kort stund varade denna de mildare känslornas seger öfver den onda viljan och hämndbegäret. Fiendtligt, som tillförene, skådade han snart åter ned på riddaren,

upptog dolken från golfvet och syntes ånyo beredd till den rysliga gerningen, — men det svarta korset på den hjelplöses hjerta syntes, likt ett guddomligt varningstecken, mana den blodtörstige motståndaren att icke begå lönmord. Han lät ock verkligen det blanka stålet åter nedsjunka och gömde det, ånyo föränkt i djupa tankar, i sin barm; men hans ögon lågade ännu, och ansigtet var dystert.

»Så lef då! jag kan icke mörda dig!» sade han sakta. »Det der lilla korset håller tillbaka min arm. Jag vill lära mig att förakta detta tecken på min nya lefnadsbana, och likväl har dess anblick nu så fruktansvärdt gripit mig, att en rysning genomfar min kropp. Huru? Om jag skulle hafva bedragit mig? Om jag — — — men — nu är det ju för sent», fortfor han suckande. »Jag kan icke mera vända tillbaka! — — — Med ditt lif, Axel», begynte han åter efter en stunds tystnad, i det han böjde sig ned öfver riddaren, »med ditt lif emottager du ingen välgerning, ditt hjerta skall, utan din Agda, ensamt förblöda! En rask stöt af min hand hade för dig varit en nådestöt. Derföre är det bättre så! Ditt lifs bittra qval skall mätta min hämnd — ja — lef och förtvifla!»

Knappt hade han uttalat dessa ord, förrän han skyndsamt beredde sig att återkalla den vanmägtige riddaren till lifvet. Han löste hjelmen af hans hufvud, hemtade vatten, fuktade dermed hans tinningar, och ett djupt andedrag löste ändtligen den stela domning, hvari Axel var försänkt. Han slog upp sina ögon, men icke ett ord kom öfver hans läppar: det fruktansvärda slaget, som sträckte honom till jorden, hade beröfvat honom medvetandet. Hans anletsdrag blefvo uttryckslösa, de förrådde hvarken glädje eller smärta; och då den främmande ynglingen uppreste honom ifrån golfvet, lät han hufvudet sjunka och pustade, liksom plågad af en häftig smärta i bröstet.

Emellertid började det blifva rörelse på gården. Bönder (jordarrendatorer = torpare) ifrån Arvid Vestgöthes egendom hade ditkommit, för att, som vanligt om morgonen, biträda den vördade höfvidsmannens drängar vid åkerbruket eller att förrätta andra dagsverkstjenster. Men

knappt hane de inträdt på gården, förrän de vid åsynen af de slagne förskräckta veko tillbaka och upphäfde ett högt jemmerrop; ty de älskade sin husbonde som en far. Öfverallt sökte de den redlige gubben, trängde slutligen in i boningsrummet, och här funno de riddaren, understödd af den främmande ynglingen. Några ibland dem kände Axel Lejonhufvud och bestormade honom med frågor för att erhålla underrättelse om den rysliga händelsen; men icke ett ljud kom öfver hans läppar. Han tycktes icke förstå deras ord. Den främmande meddelade dem, huru han tidigt på morgonen gått förbi gården, då spåret af den föröfvade våldsamheten lockat honom närmare; huru han funnit riddaren såsom död utsträckt på golfvet och återkallat honom till lifvet. Äfven bad han dem föra herr Axel till Stegeborg och lofvade dem rik belöning för denna tjenst af den ädle Svante Sture. En af bönderna, som hade häst med sig, förklarade sig strax härtill villig, tog en kärra, som stod på gården, fylde den med halm och bäddade riddaren, som utan medvetande lät göra med sig hvad de ville, så bekvämt som möjligt deri. Då de voro färdiga att begifva sig från gården, anbefalde den främmande ynglingen dem den största omvårdnad om riddaren och skyndade sedan derifrån. Bönderna sågo förundrade efter honom, ty de kände icke den unge mannen. Axels betjent hade ifrån takgluggen sett allt hvad som tilldragit sig på gården. Han hade igenkänt sin herre, och högeligen glad, att ännu finna honom vid lif, smög han sig långsamt närmare; men hans steg blefvo snart raskare, då han märkte, att bönderna tagit vård om riddaren. Då ingen fara mer var å färde, återkom hans mod, och när bönderna voro i beredskap att köra ut genom porten med Axel, framträdde han med stolt uppsyn ibland dem och sade: »Tagen mig med er; ty min arme herre vore illa bevakad, om han icke hade sin trogne Magnus vid sin sida!» De välmenande bönderna villforo gerna betjentens begäran och läto honom gå vid sidan af kärran. Men då han nu begynte med löpande tunga omtala den förflutna nattens alla rysligheter och

berätta dem de hjeltedater, hvilka han sade sig hafva utfört, logo de i mjugg åt hans skryt.

ÅTTONDE KAPITLET.

Konung Gustaf hade redan för lång tid sedan insatt sin svåger, den ädle Svante Sture, till befälhafvare öfver det fasta slottet Stegeborg. Här lefde Sture, sin konungs trogne frände och tjenare, i sträng utöfning af sina pligter och fann i föreningen med Märtha Lejonhufvud, Axels syster, i ensligheten sin skönaste lefnadslycka. Sällan erhöllo de på det dystra slottet besök af vänner och bekanta, derföre väntade de timme efter timme med den hjertligaste glädje Axels återkomst, isynnerhet som hon lofvat medföra sin fästmö och hennes fostersyster. Redan länge hade de rum, hvilka de kära gästerna skulle begagna, med den största omsorg varit förberedda till deras mottagande; redan hade Märtha flera dagar å rad träffat förberedelser till en festlig måltid, och i fönstret stod hennes gemål äfven i dag och såg väntande utåt landsvägen, som ledde till färjan, hvilken öfverförde anländande till den klippholme, der slottet var beläget. Förgäfves var dock hans spanande; de kära resandena afhördes ej, fastän de efter beräkning redan för tre dagar sedan hade kunnat inträffa. Ändtligen — det var nära middag — blef han varse en ridande, som ensam kom fram på vägen till stranden och genom en munter sång sökte förkorta vägen för sig. Hans lätta ridklädning var smakfull och förfärdigad af det dyrbaraste kläde: på hans sammetsmössa svajade höga hvita fjädrar, fästa med ett guldspänne, rikt besatt med ädla stenar, och ett prydligt svärd hängde vid hans sida. Långa, blonda lockar fladdrade omkring hans skuldror, och på de ungdomliga ansigtsdragen stodo omisskänligen tecknade lefnadskraft och munterhet. Först när han redan uppnått slottsporten, igenkände Svante Sture den ankommande och skyn-

dade ned för trapporna för att mottaga honom som en gammal vän. Sture följde ynglingen genast till ett stort gästrum och begynte:

»Min kære Ragvald Pedersson till Söderby! Hvarifrån kommer du? Du är ju nästan glömd här i landet, och aldrig har jag varit i stånd att få veta, hvarthän du af ödet blifvit förd.»

»Du vet ju, min redlige vän», svarade Ragvald Pedersson, »att jag studerade några år i Upsala, ty min fader hade fattat den tanken, att jag en gång genom min lärdom skulle upplysa hela Sverige. Likväl ser det dåligt ut med mina kunskaper, ty de gamla böckerna voro alltid för mig det tråkigaste sällskap. Jag vandrar muntert genom lifvet, räknar hvarje timme såsom förlorad, som långsamt smyger förbi under djupsinnigt grubbleri, hvilket jag betraktar som hjernspöken, och tror svårligen, att min far någonsin får upplefva den glädjen att se mig belastad med hans värdighet af riksråd. När jag ansåg att mina studier voro slutade, ville jag skyndsamt återvända till Stockholm, dit något drog mig med oemotståndlig magt — derom mera sedan — men då erhöll jag en skrifvelse från min far, hvari jag befaldes att ofördröjligen begifva mig till min rike morbror i Finland, som mycket längtade efter att se mig. Jag måste lyda, reste dit, tillbragte två hela långa vintrar i den dödligaste ledsnad, tryckte ögonen till på den gode, gamle morbrodern och är nu herre öfver hans förmögenhet, återvänder tillbaka i verlden, från hvilken jag lefvat alldeles skild, och är den lyckligaste menniska under solen, om — — men säg mig, min vän, huru bär du ditt öde? Du har ju blifvit en eremit på din gamla borg. Icke tre dagar ville jag nu tillbringa så ensam i detta afskyvärda bergnästet.»

»Är jag ensam?» svarade Sture. »Min goda hustru skulle förvandla sjelfva ödemarken till ett paradis för mig.»

»Din hustru?» föll Ragvald Pedersson honom förvånad i talet. »Du är alltså gift? Der ser du nu huru klosterlikt din vän lefvat i Upsala, äfvensom hos morbrodern. Sedan flera år inga underrättelser om hvad som tilldragit sig

i Stockholm — ingen underrättelse om någon af mina vänner — endast sällan ett par raderi från min far, hvari han förmanar mig att flitigt studera de döda språken. Men hör du, mitt hjerta har för flera år sedan så afgörande talat till mig det mest lefvande af alla språk, att alla dödliga språk blifvit mig förhatliga. Högt och kraftigt har jag på svenska anförtrott alla vindar, hvad som ligger slutet inom mitt bröst; men endast åt vindarne — ty ingen menniskosjäl har hört det. Ja, min vän, jag är kär och rätt innerligt kär, så kär som en flicka, som hellre går i kloster än blir sin älskare otrogen. Du skall vara den förste, för hvilken jag upptäcker mig. Kort innan jag begaf mig från Stockholm till Upsala, öfvervar jag en hoffest; då blef jag varse en engel, ännu i sin spädaste ungdom, hvilken sedan ständigt sväfvat för mig. Hennes bild har ledsagat mig öfverallt, och den tanken, att hon en gång måste blifva min, bemägtigade sig min själ med oerhörd magt. För blyg att sjelf upptäcka mig, förteg jag för hvarje menniska min kärlek. Men som på stormvindens vingar har jag nu lemnat Finland för att skynda till hufvudstaden, nedlägga mitt hjerta för den älskades fötter och som en riddare söka tillvinna mig min älskades ja-ord. I Kalmar, der jag landsteg, erhöll jag underrättelsen att konungen utnämnt dig till höfvidsman på Stegeborg, och du kan lätt finna, att min vänskap ej skydde denna omväg för att besöka dig. Kanhända du kan gifva mig någon glad underrättelse? — Huru mår hon? — Är hennes hjerta ännu fritt? — Vågar jag hoppas? — Jag måste förtvifla om min obegripliga blyghet den gången spelt mig ett spratt.»

Leende svarade Sture: »Min kære Ragvald Pedersson, du har glömt att för mig nämna ditt hjertas herskarinna; kanhända jag kan gifva dig någon underrättelse, om jag får veta hennes namn.»

»Har jag icke nämnt henne?» fortfor den främmande ynglingen lifligt. »Hennes namn sväfvar annars beständigt på mina läppar. Nå, så vet då: min engel heter Märtha, yngsta dottern af den olycklige Erik Abrahamsson Lejon-

hufvud, som blef ett offer för Kristians grymhet vid blodbadet i Stockholm.»

»Märtha Lejonhufvud!» upprepade Sture förvånad och tillade med allvarsam min: »Min stackars vän, då kommer du mycket för sent!»

»För sent!» ropade Ragvald, häftigt skakad, och förmådde knappt framstamma en bön om förklaring.

Sture teg några ögonblick, i det hans ögon med det innerligaste medlidande hvilade på vännen. Derefter meddelade han honom öppenhjertligt, att han redan från sin spädaste ungdom älskat Märthas äldsta syster Margareta; huru hon ock uppmuntrar hans böjelse, och huru hon likväl under det han uppehöll sig vid hertigens af Sachsen hof, förblindad af den store mannens personlighet och bestormad af sina anförvandter, räckte konungen sin hand. — »Då jag återkom till Stockholm», fortfor han, »hade förmälningen redan försiggått och jag återfann min fästmö som min konungs maka. Alla mina skönaste lefnadsförhoppningar voro förstörda. Nära förtviflan vandrade jag dag och natt kring det kungliga slottet; jag ville se henne, jag ville tala med henne, och verkligen fann jag medel att erhålla ett hemligt samtal med drottningen, hvarunder mitt hjerta utgöt sig i ömma förebråelser och jag kastade mig för hennes fötter. Men som träffad af blixten sprang jag upp, då konungen sjelf oförmodadt inträdde i rummet och med allvarsam min frågade efter orsaken till detta knäfall. Margareta, som hastigt hade fattat sig, svarade sin gemål med fintlighet: »Den unge herr Svante begär min syster Märthas hand och beder mig om mitt förord hos er, min herre och gemål.» — Jag var för bestört för att kunna motsäga drottningen, och hade jag gjort det, skulle jag kanhända förstört hela hennes lefnadslycka. Jag teg, och huldrikt meddelade mig konungen genast sitt samtycke till min förening med Märtha, om hvilken jag icke en gång drömt. Vårt bröllop firades verkligen få veckor derefter. Tiden, men isynnerhet min makas ädla sinne och hennes anspråkslösa älskvärdhet hafva redan för länge sedan helat mitt hjertas gamla sår. Jag känner mig fullkomligt lycklig i

min makas armar — hon har födt mig en älskad son — ja, jag är fader —».

»Tig, för Guds skull! Icke ett ord mera härom!» skrek Ragvald Pedersson utom sig och sprang upp från stolen, på hvilken han såsom en förtviflad kastat sig under Stures berättelse. »Icke ett ord mer! Vill du genom uppräknandet af alla delar af din lycka ännu mera låta mig känna bitterheten af min förlust? Nej; det förmår jag icke att bära! Så utan allt hopp, och detta i ett ögonblick, hvari jag redan trodde mig säker om lifvets högsta lycksalighet! — Du kan icke fatta min smärta — Du fann hastig ersättning; men hvar finner jag den i hela den vida skapelsen? — O, jag blyge dåre! Jag kunde förtvifla öfver mitt försagda hjerta och förbanna mina barnsliga drömmar! Jag har uti en oförnuftig inbillning försummat att i rätta stunden vinna himlens lycksalighet och kommer nu för sent — för sent för hela lifvet!»

Så ifrigt ock den ädle Sture bemödade sig att med det hjertligaste deltagande trösta sin olycklige vän, så förmådde han likväl icke hindra utbrottet af hans smärta; och då hans maka, fru Märtha, inträdde i rummet, en skön qvinna ännu i ungdomens härliga blomma, med sitt barn på armen, hvilket hon med moderlig ömhet tryckte till sitt bröst, — då störtade Ragvald Pedersson, sig sjelf icke mer mägtig, ut ur rummet, lät hastigt sadla sin häst och ilade, utan att taga afsked, öfver färjan och derifrån i fyrsprång, innan Sture kunde förhindra det.

»Hvad var det? Hvem var den unge främmande mannen?» frågade Märtha med ett visst ängsligt utseende sin gemål, då han återkom till henne i rummet, men under det han tigande betänkte sig på ett lugnande svar, inträdde tornväktaren och anmälde, att flera bönder, förande en kärra emellan sig, långsamt på landsvägen närmade sig stranden, och att han hade igenkänt Magnus, den ädle herr Axels betjent, såsom anförare för det besynnerliga tåget.

Förskräckt öppnade Sture fönstret; fattad af en rädd aning stödde Märtha sig på hans axel och båda blickade

ut åt sundet, der den grofva kärran, dragen af en mager häst, långsamt nedkördes på färjan och nalkades slottet.

»Barmhertige Gud!» ropade Märtha hastigt. »Hvem är det, som ligger i kärran med blodigt förbundet hufvud? Det är ju min broders lik! Rättfärdige Gud!»

Angest och förskräckelse beröfvade henne nu tungomålet, och knappt mägtig sina sinnen, nedsjönk hon blek och bäfvande på en stol. Sture sjelf ropade i den häftigaste bestörtning skyndsamt kammarjungfrurna till sin makas bistånd och hastade ned på borggården, dit det sorgliga tåget nyss anländt. Häftigt skakad hjelpte han sin olycklige svåger ur kärran och lät bära honom upp på det rum, han redan tillförene bebott på slottet. Här lades han på sängen, och man löste det blodiga förbandet af hans hufvud, under det Svante Sture skyndsamt lät tillkalla bårdskäraren, ett slags fältskär.

Axels blickar hvilade på svågern; likväl tycktes han hvarken igenkänna denne eller någon annan af dem, som omgåfvo honom. Ögonen voro stela och utan glans, båda händerna tryckte han fast emot det sårade hufvudet, och djupa suckar framträngde ur hans bröst. Mäster Lage Scarensis, Stures husprest, inkom äfven och såg noga på, huru bårdskären lade ett nytt förband på såret, men prestens allvarsamma min och medlidsamma dragande på axlarne — ty han var en lärd doktor tillika — lofvade ingenting mindre än förhoppning om den sjukes återställande,

Magnus och bönderna, hvilka ledsagat Axel, meddelade nu så mycket som var dem bekant om det nattliga skräckskådespelet på Arvid Vestgöthes gård; men om denne senare och hans dotter kunde de icke lemna någon upplysning. Riklígen begåfvade affärdade Sture bönderna och var redan i begrepp att skynda till sin maka, för att söka trösta henne, då hon, ledd af ett par af sina tärnor, inträdde i rummet och lät icke afhålla sig ifrån att gråtande sluta den älskade brodern i sina armar. Hon fuktade hans bleka kinder med sina tårar, — hans blickar hvilade länge på hennes bekymrade ansigte, liksom han derigenom ville framkalla hos sig något minne, men intet tecken till glädje

upplifvade hans stela drag, och afvärjande visade han med handen systern ifrån sig, i det han sakta uttalade de orden:

»Du är icke Agda! — Hvar är Arvid, den käcke gubben? — Jag vill fråga honom efter hans dotter. Den gamle mannen är död — den vilde munken har redan för länge sedan mördat honom: Min brud i röfvarehänder! Ack, låt mig få dö!»

Utmattad sjönk han tillbaka, men minnet af det förflutna förvirrade hans sinnen. En brinnande rodnad öfverdrog hans bleka ansigte, hans händer knöto sig, hans lemmar darrade, och med styrka reste han sig upp ifrån sitt läger, ryckte förbandet ifrån hufvudet och rasande emot sig sjelf med den förskräckligaste ursinnighet, framstötte han afbrutna ord utan sammanhang. Blott med största möda förmådde de omkringstående att styra honom, men det häftiga anfallet varade endast en kort stund: darrande sjönk han snart åter utmattad tillbaka på sin säng och föll i en orolig slummer. Sture och hans maka vakade hela natten hos honom.

NIONDE KAPITLET.

Belastade med byte och förande den gamle Arvid Vestgöthe och hans dotter Agda såsom fångar med sig, drogo röfvarena efter det nattliga inbrottet på Växtorp i morgongryningen under höga jubelrop in i den förfallna borgen i Blekinge. På borggården uppstapplade de sitt byte och lyfte den darrande jungfrun från hästen; kraftlös sjönk hon i sin faders armar. Men han stod med lugn och manlig fattning midt ibland den vilda hopen, bärande med värdighet sitt hårda öde och med köld och beslutsamhet motseende hvad som framdeles skulle drabba honom.

Från de inre gömställena af den gamla borgen framträdde ändtligen Nils Dacke, som studsade vid anblicken af de båda fångarne. Djupa skrynklor sammandrogo sig

på hans panna, i det han vände sin blick ifrån den gamle Arvid, som lugn och stolt stod framför honom, och vred tilltalade han underbefälhafvaren Måns Hane med de orden: »Hvarföre lefver den gamle gråhåringen? Har jag icke fordrat hans lif af dig? Har jag icke svurit att döpa hans hvita hufvud med hans eget blod?»

»Du har gifvit mig befälet öfver bussarne», svarade Måns Hane sträft. »Jag har uppfylt min pligt och lydt dina befallningar, har hemfört rikt byte, men den gamle mannens mord hade du uppdragit åt din son — och hvad hade jag med det att göra?» Härpå förde han fångarne afsides, som icke gifvit akt på röfvarenas samtal, och anvisade dem ett säte vid en urhålkning i muren.

»Hvar är pojken?» ropade Dacke med befallande ton till röfvarhopen, och då Olof nu trädde närmare, icke modfäld, men med nedslagna ögon, genomborrade fadren honom med lågande blickar och skrek med dundrande röst: »Du är icke min son, pojke! Gifven honom spinnrocken i handen! Den passar dig bättre än stridsyxan, som jag ser ännu är blank och fin; — förgäfves söker jag blod på den. Huru har du fullgjort ditt profstycke?»

»Min far, förebrå mig ej!» svarade Olof saktmodigt. »En fiende har fallit för min yxa, och detta är redan nog för mig. Fordra icke den gamle mannens död. Det vore ett bofstycke att kröka ett hår på hans hufvud.»

Våldsamt qväfvande sin vrede, såg Dacke med dystra och frågande blickar omkring sig i de vilda männens krets; men alla stodo mållösa, till dess slutligen en af de äldste framträdde och sade:

»Förebrå ej din son! Han har hållit sig tapper. En adlig herre, som vi träffade vid Växtorp, satte sig till motvärn, men den unge Olof slog honom med ett så kraftigt hugg till jorden, att visst ingen af dina äldsta kamrater skulle bättre hafva utfört det.»

Detta meddelande syntes något stilla Dackes vrede; men när hans blickar åter föllo på Arvid Vestgöthe, som satt på afstånd och hade slutit sin dotter i sina armar, då förmörkades de ånyo, och vändande sig till sin son fort-

for han: »Hvad skall den gamle här i vårt näste? Jag fordrar hans död af dig, och innan solen är nedgången, vill jag se hans blod.»

Djupt skakad trädde Olof några steg tillbaka och utbrast i den häftigaste rörelse: »Min far, fordra allt af mig, endast icke den gamle mannens mord. Jag svär vid himmel och jord, för min hand skall han icke dö. Se, huru hans dotter ligger vid hans hjerta; huru ängsligt hon omfamnar honom! Jag har dödat hennes brudgum, skulle jag nu äfven mörda hennes fader?»

Ynglingens upprepade vägran att mörda gubben retade hans fader till ett fruktansvärdt raseri. Han fattade honom med båda händerna vid bröstet och slungade honom till några af hans kamrater med den befallningen, att han i ögonblicket skulle kastas uti ett af de underjordiska fängelserna, hvaraf flere funnos i det inre af ruinerna.

»Förbannade pojke!» skrek han, »din trotsighet skall jag tämja, eller skall du aldrig mer kalla mig far!»

Utan något motstånd lät Olof bortföra sig, och höjande sina af tårar fylda ögon mot himlen, sade han sakta, men likväl utur det innersta af sitt hjerta: »Gifve Gud, att jag vore son af den uslaste dräng och att min fader vore en redlig man! — Agda — himlen beskydde dig — jag förmår det ej!»

Med korslagda armar och full af raseri gick Dacke flere minuter upp och ned på borggården; understundom kastade han förstulna blickar på den gamle höfvidsmannen, när han kom i hans granskap; men liksom han kände den orätt, hvilken han tillfogat den vördnadsvärde gubben, var det honom icke möjligt att stadigt se honom i ansigtet. Förolämpad genom det förakt, som uttryckte sig i Arvids uppsyn, framkallade han de omkringstående röfvarena och befalde dem att rycka dottern ifrån faderns bröst och att nedhugga honom på stället.

Knappt hade Agda förnummit den förskräckliga befallningen, förrän hon i förtviflan anropade Gud och menniskor om hjelp med en röst, hvilken till och med måste uppfylla bofvens förderfvade hjerta med en känsla af med-

lidande; fast lindade hon sina armar omkring sin faders hals och tryckte hans hufvud mot sitt bröst.

Rörd och skakande på hufvudet, aflägsnade sig Måns Hane utur sina kamraters krets och gick till ett afsides beläget lider för att icke låta dem se några tårar, som han till sin harm, förundran och blygsel kände i sina ögon. Den vilda röfvarhopen stod förstenad. Anblicken af detta hjerterörande uppträde tycktes hafva gjort intryck på deras hårda sinnen, och ingen trädde fram att fullgöra anförarens befallning. Lugn stod Arvid Vestgöthe, med sina blickar fulla af kärleksrik fadersomsorg rigtade på den arma dottern.

»Skall jag då sjelf nödgas vara bödel? Griper jag till mordyxan, så skall åtminstone en af eder följa Arvid i döden», vrålade Dacke, då han blef varse de omkringståendes tvekan, och hans raseri uppnådde sin höjd. Detta verkade en rörelse i röfvarenas krets; sakta mumlande trädde några fram, och mången mordvan hand grep redan efter vapnet. — »Var stark, min dotter! — Herren vare med dig!» hviskade Arvid; men Agda, plågad af den fruktansvärdaste ångest, störtade till jorden, omfattade den närmast stående röfvarens knän och snyftade: »Förbarma er!»

Röfvaren, som var en af de blodtörstigaste af bandet, kände sig stämd till medlidande, stötte den förtviflade flickan sakta ifrån sig och gick tigande bort.

De andre följde hans exempel, och snart såg Dacke sig öfvergifven af de sina, ensam midt emot gubben, som åter slöt sin dotter i sina armar och tacksamt blickade åt höjden. Men den rasandes vrede upplågade ännu mer vid röfvarenas vägran att fullgöra befallningen, och öfver hans skummande läppar framträngde de orden:

»Edra fega hundar! En flickas jemmer gör er skygga för blod! Dö måste den gamle, om jag ock sjelf skall blifva hans bödel!»

»Så döda äfven mig, blodtörstiga menniska!» ropade Agda och räckte fram sitt hufvud, väntande dödshugget, i det hon fast omfamnade sin fader.

Dacke var obeväpnad; ty han hade vid fångarnes ankomst lemnat sängen, och hans lågande blickar sväfvade nu omkring på borggården, efterspanande ett vapen. Då blef han varse Olofs stridsyxa, hvilken denne kastat på jorden, då man afförde honom till fängelset. Mordbegäret speglade sig i Dackes vilda drag, då han med båda händerna fattade och svängde det tunga vapnet öfver sitt hufvud. Med raseri störtade han emot höfdingen, som kallt såg honom i ansigtet och icke vek ett enda steg tillbaka. Befallande sin själ i Guds händer, ropade han endast hastigt och sakta till sin dotter: »Lef väl, min dotter! Himlen beskydde dig!» och afbidade med hjeltemod dödsslaget.

Då hördes helt nära ifrån borgmuren ett doft skrik, och i samma ögonblick störtade sig dvergen, hvilken ända hittills tyckts utan det ringaste deltagande sitta i en fördjupning af muren, emellan dödsoffren och den uppretade hämnaren, höjde emot denne en besynnerlig staf och skrek: »Håll, Nils Dacke! Håll! Du vill väl icke störa min trolldom?»

Orörlig stod Dacke, med upplyft vapen, och såg än på stafven och än på dvergen, som hotande stirrade på honom med sina gröna ögon, till dess han slutligen uppretad ropade: »Hvad Vippel! vill du förhindra min hämnd? Gå din väg, arma kräk!»

»Jag varnar dig!» svarade dvergen bestämdt och fortfor, i det han reste sig upp och trädde honom närmare: »Har du så snart glömt mina föreskrifter, dem du måste uppfylla, om vårt företag skall lyckas? Har du icke lofvat mig att under tre dagar, till dess verket är fulländadt, hålla din hand ren från mord och blod? Kasta stridsyxan ifrån dig — gack — och jag vill försöka att återställa det, som din häftighet förstört.»

Det var liksom dvergens ord på ögonblicket stillat raseriet hos den vilde mannen. Vippel hade i hög grad vunnit hans gunst, emedan denne låtit förstå, att han var hemma i svartkonster och trolldom. Den kloke dvergen hade snart utforskat den djerfve röfvarens tro på tidens

hemliga konster och signerier och med högtidliga, hemlighetsfulla ord och löften lofvat att göra något märkligt för hans lycka. Derföre räckte Dacke honom äfven nu med en vänlig uppsyn sin hand, tackade för hans förmaning, lofvade ånyo att på det samvetsgrannaste uppfylla hvar och en af hans föreskrifter, kastade stridsyxan ifrån sig och begaf sig sjelf in i de inre delarne af sitt dystra näste.

De olyckliga fångarne blefvo ensamma qvar på borggården. Fader och dotter sammanknäpte sina händer och bådo med andakt; dvergen gömde sorgfälligt stafven i sin vida jacka, smög sig tillbaka in i fördjupningen på muren och beskådade derifrån gubben och Agda med forskande blickar.

TIONDE KAPITLET.

»Guds öga vakar öfver oss!» sade Agda sakta till sin far, i det hon med honom nedsatte sig på en stenbänk, der de trodde sig obemärkta af alla. »Vår gode fader der ofvan räddade oss från en smädefull död; han skall äfven bryta våra kedjor och befria oss ur röfvarenas våld.»

»Mitt fromma barn», svarade Arvid med djup rörelse, »anförtro dig åt Gud, men hoppas icke på någon mensklig hjelp. Vi hafva råkat bland ödemarkens rofdjur, de törsta efter vårt blod — och fastän jag nu erhöll ett kort uppskof, kan jag likväl icke undgå den säkra döden i denna mördarkula. De skola återkomma, de blodgiriga bödlarne, då starka drycker öfvervunnit den känsla af medlidande, som dref dem ifrån oss. De skola rycka dig ur mina armar och nedstörta mig, gamle man, i ett underjordiskt fängelse. De skola begabba mig, då jag under dödskampen efter dig utsträcker min hand. Skild ifrån dig, mitt älskade barn, skall mitt öga brista, och du skall icke få höra din faders sista välsignelse. Kanhända äro dessa de

sista ögonblick vi få tillbringa tillsamman; låtom oss derföre taga afsked af hvarandra för detta lifvet. Jag tackar dig för all den glädje du skänkt mig. Du var alltid min trogna, lydiga dotter och gaf mig för min faders omsorg ett hjerta, fullt af den varmaste barnsliga kärlek. Jag anförtror dig nu i den barmhertige Gudens nåd! Ren lemnar jag dig efter mig! O, min Herre och Gud! — låt mig en gång lika oskyldig och ren återfinna mitt barn i en tillkommande verld!»

Högt snyftande hade Agda nedsjunkit för faderns fötter, och omfattande hans knän, bad hon: »Välsigna mig, min far!»

Välsignande lade gubben båda händerna på Agdas hufvud, under det han med andakt bad Herren om beskydd för den öfvergifna. Dvergen hade emellertid krupit djupare in i öppningen på muren, höljde sitt hufvud i sin jacka, och ofrånvändt blixtrade hans fuktiga ögon öfver till de båda fångarne.

»Hvad har händt mig?» ropade Agda, då hon steg upp och hänryckt upplyfte sina armar emot himlen. »O, huru underbart har icke din välsignelse styrkt mig! Och nu endast en fråga, hvars ovisshet betungar mitt hjerta: lefver min Axel ännu? Är han fri?»

»Han är fri!» svarade Arvid med sorgsna blickar på sin dotter.

»Fri, säger du — och oss värdig som förut?» frågade Agda, åter glad; men gubben upprepade endast långsamt och högtidligt hennes sista ord: »Värdig som förut!» och rigtade sina tårfulla ögon emot skyarne.

Agda teg länge, och tårar, frampressade af den innerligaste bedröfvelse, fylde hennes stora, sköna ögon. En djup suck framträngde ur hennes bröst, och sakta hviskade hon: »Lef väl, min älskade! Glöm aldrig din trogna flicka! Sin sorgsna afskedshelsning skall hon med sin sista lefnadssuck sända dig på vindens vingar. Du skall icke finna min graf, älskade; men hvar du vistas skall min ande omsväfva dig, tillhviska ditt hjerta tröst och slutligen hemta dig upp till mig i den trogna kärlekens stilla hem. Lef

väl för denna verlden! Jag går före dig; — vi återse hvarandra der!» Oupphörligt runno hennes tårar ned öfver de bleka kinderna, men snart lyckades det henne att återbekomma sin fattning, och sorgligt leende räckte hon sin fader banden, i det hon sade: »Det var ett smärtfullt afsked! Nu är jag helt och hållet din, i lif och död; sönderslitet är nu det sista band, som fästade mig vid verlden, och jag känner en onämnbar längtan efter det eviga fridens land. Ja, min far, glad skall jag vid din hand vandra den dunkla vägen; den leder oss ju till det eviga ljuset! — Icke sant, min far», fortfor hon med vek stämma, »du lemnar ju icke ditt arma barn allena här efter dig, ibland den vilda mördareskaran? De få icke mera skilja oss här i lifvet, och våga de det — då min far — då —»

Stadigt blickade Arvid sin dotter i de tårfulla ögonen och svarade: »I dina ådror rinner mitt blod; jag hoppas du skall vara stark i den högsta nöden. Om man skulle vilja skilja oss åt, min Agda — om ingen räddning mer gifves, ingen ljusstråle mer vederqvicker din själ, köp dock aldrig ditt lif för din förnedring. Kasta då lifvet från dig, fly i din skapares armar — rädda din ära! Se här, emottag denna klenod», fortfor han med bruten röst, i det han drog fram en liten dolk med skarp klinga ur sin barm. »Detta oansenliga vapen är din faders enda testamente, det enda, som blifvit dig öfrigt af de få rikedomar, din far egt. Förvara det väl — och i den högsta nöden — när Gud icke annorlunda hjelper — drag det raskt fram och tänk vid anblicken deraf på din far, för hvilken äran var dyrbarare än lifvet.»

»Jag förstår dig!» svarade Agda, tog hastigt dolken, gömde den sorgfälligt och fortfor upplifvad af nytt mod: »Genom detta vapen känner jag min arm stålsatt och mitt hjerta styrkt. Det skall blifva min räddare utur eländet! — Jag tackar dig, min far, för detta heliga testamente!»

»Hör du, våra bödlar komma åter!» sade Arvid sakta. »Våld kan skilja oss åt, kanhända äro dessa de sista ögon-

blick vi se hvarandra. Lef väl, min arma dotter! Lef väl, mitt kära, goda barn! Herren bevare dig!»

»Också dig, min far!» svarade Agda med halfqväfd stämma.

Hand i hand blefvo de lugnt qvarsittande på stenbänken, då Nils Dacke, fullkomligt beväpnad, med mörk uppsyn trädde dem närmare, åtföljd af pater Clement Pedersson, hvilken med den mest hycklande vänlighet betraktade jungfrun och med största välbehag lät sina blickar hvila på hennes bleka ansigte.

»Vår heliga fru och alla helgon välsigne dig, mitt barn!» sade han efter en lång tystnad till henne, i det han välsignande upplyfte sina händer för att lägga dem på hennes hufvud. Men Agda undvek honom, afvärjande hans helsning, och svarade med ovilja: »En mans välsignelse, som kommer till mig i röfvares sällskap, försmår jag. Min far har redan välsignat mig, och mer behöfver jag icke till min frid.»

Vid dessa ord flög en lätt rodnad öfver hennes bleka kinder, och förvånad öfver flickans frimodiga tal, såg munken frågande på sin ledsagare, som tankfull stod tyst vid hans sida. Ändtligen sade Dacke till Arvid: »Ni har illa förbrutit er emot mig, gamle herr Arvid; ni är i mitt våld, och jag kan hvarje ögonblick taga en fruktansvärd hämnd på er; men jag vill qväfva min vrede emot eder, jag vill skänka er edert lif, ersätta er allt, hvad ni i egendom under denna natt förlorat, om ni offentligen förkastar den orättfärdige konung Gustafs regering, svär mig trohet och hjelper mig att samla och anföra småländingarne och —»

Lugnt hade Arvid afhört början af röfvarens tal, och blott ett medlidsamt småleende sväfvade på hans läppar; men småningom förmörkade en lågande rodnad af vrede hans panna, hans ögon blixtrade, hans händer knöto sig krampaktigt, och i det han hastigt uppsteg från bänken, utropade han ett dundrande »tyst!» till den stolte mannen och fortfor i den häftigaste vrede: »Icke ett ord mer, nedrige bof! Hade du dödat mig i ditt blinda raseri, så hade jag ända i min sista lefnadssuck velat anropa Gud

att förlåta dig din blodtörst; men ditt skändliga anbud, med hvilket du vill mörda min ära, detta kan jag icke förlåta dig — aldrig — aldrig! Min konung — min redlige Gustaf Wasa skulle jag förråda? Förr skall min tunga förtorkas! Dig skulle jag svärja trohet! Förr skall min hand förmultna! Småländingarne skulle jag anföra mot sin konung! Om Gud hemsökte mig med vansinne och hvar och en af mina tankar umgicks med förbrytelser, för hvilka mänskligheten ryser, så skulle jag likväl aldrig besmittas af något högförräderi! Jag står endast som en svag gubbe emot dig, starke man, jag är obeväpnad, icke en gång en nål står mig till tjenst — men akta dig, du fege niding; ty vågar du ännu en gång göra mig ett sådant skymfligt anbud, slår jag dig i ansigtet med mina blotta händer.»

Smekande och med sakta böner sökte Agda att stilla sin faders vrede. Munken blef dödsblek, och hans anletsdrag hade under gubbens tal betydligt förlängt sig. Men Nils Dacke gnisslade med tänderna, hans mun fradgade, och det sjudande raseriet inom hans bröst förhindrade honom att tala. Blott enkla ljud framträngde ur hans strupe, och hans högra hand omfattade handtaget af en stridsyxa, hvilken han bar vid sin gördel; men hastigt, liksom fattad af en tanke, släppte han åter vapnet och sade doft för sig sjelf: »En dödsstöt vore för ringa för dig. Dagar — ja, hela månader vill jag se dig dö, vill låta dig lida de förskräckligaste plågor, till dess du frivilligt för mig böjer dina knän, gamle dåre!»

»Härpå vände han sig hastigt ifrån gubben och gick till den yttre slottsporten. Pater Clement följde honom, sedan han kastat ännu en lågande blick på Agda.

Vid slottsporten kommo flere röfvare emot dem, och bland dem befann sig den unge grefve Otto af Hoya. Denne förde vid handen en yngling, densamme, som på Arvids gård återkallade den sårade Axel Lejonhufvud till lifvet.

Grefve Hoya, hvilken efter sin återkomst från Stockholm, sedan han sett sina förhoppningar att få emottaga sin fars gods tillintetgjorda, drifvit omkring i Småland,

fann hos de adelsmän, hvilka han utan fara trodde sig kunna besöka, endast tillslutna dörrar, hvarföre han fattat ett lågande hat emot sin konungslige morbror och emot rikets store. Att återvända till danska hofvet, der han tillförene blifvit vänligt emottagen, dertill kunde han ej besluta sig. Hans stolthet hindrade honom att, fattigare än han kort förut lemnat det, åter uppsöka den fristad, som han öfvergifvit, berusad af högt flygande planer för sin framtid. Lika litet kunde han ödmjukt böja sig under konungs Gustafs vilja och uttaga en tjenarebeställning vid det hof, der hans far beklädt de högsta embeten. Beröfvad alla medel till uppehälle, återkommen från Stockholm till Småland — hans kärlek till Brita hade dragit honom dit — och upptänd af hat till menskligheten, nästan i förtviflan, hade han slutit sig till röfvarhopen, hvarest han ock fann villigt emottagande, ty Nils Dacke kände sig smickrad deraf, att den unge grefven tillbjöd honom sin tjenst, fastän visserligen icke till vanliga röfverier, utan till öppen fejd emot konungen. Nära en vecka hade Otto varit borta från borgen, och ingen visste, hvart han begifvit sig, så att Dacke redan i hemlighet beskylde honom för förräderi och hade utsändt flere af sitt folk i trakten der omkring för att uppsöka honom. Desse hade verkligen träffat honom uti en aflägsen skogstrakt i sällskap med den förutnämnde ynglingen, då han, efter sitt eget påstående, just var i begrepp att begifva sig till Dackes borg. Dacke kunde nu knappt dölja sin glädje deröfver att åter hafva honom i sitt våld, emedan han hoppades genom honom locka flere adelsmän till sitt parti. Han undertryckte alltså sin vrede för grefvens hemliga afvikande, helsade honom vänligt och bortskickade genast röfvarena, då grefven begärde att få tala med honom ensam.

Otto yttrade till den vilde anföraren: »Fastare är någonsin besluten att i förening med er kämpa emot konung Gustaf, att med er stiga eller falla, återvänder jag till eder och förer här med mig en tapper yngling, visserligen fattig på år, men rik på mod, och som i likhet med mig beslutit att med sitt blod köpa ära och rykt-

barhet. Han har anförtrott sig åt min ledning och vill aldrig skiljas från mig. Lemna honom derföre under min omvårdnad och misstyck icke, om han skiljer sig ifrån den öfriga hopen!»

Nästan förolämpad svarade Dacke: »Hvad, är gossen då så stolt, att han försmår gemenskap med mina käcka kamrater? Der döljes väl till och med under den grofva bondtröjan en ädel herre, för hvilken grefve Otto så ifrigt lägger sig ut? Likväl synes det mig nödigt, att ynglingen öfvar sig i vapen, ty ännu torde icke hans fina hand hafva erhållit märke efter något svärdfäste. Hvilka vapen har du redan fört?» frågade han, i det han vände sig till ynglingen, som med sänkta blickar och högt rodnande ansigte långsamt svarade: »Jag kan med pilar träffa foglarne i flygten.»

»Tänkte jag icke det!» svarade Dacke skrattande, »den lätta bågen passar för dig — det är ett lekverk för barn — men likväl har jag lust att se ett prof, om du förstår att träffa ditt mål». Hastigt aflägsnade han sig och återvände några ögonblick derefter med en båge och några pilar. Han öfverlemnade båda delarne åt ynglingen och förde honom till borggården, under det Otto vid slottsporten blef uppehållen af Måns Hane, som höll honom så länge qvar, till dess han till välkomst flera gånger tömt det stora dryckeshornet.

»Hör på, min gosse!» sade Dacke till den främmande ynglingen, »ser du der borta den gamle korpen med det hvita hufvudet? Skjut din pil i hans högra öga, och jag vill hålla dig för den skickligaste skytt i hela mitt band!»

Gossen hade redan lagt pilen på bågen och följde nu med sina skarpa blickar den rigtning, hvilken Dacke visade honom med utsträckt arm; men liksom träffad af blixten skrek han högt till och slungade vapnet långt ifrån sig, då han i samma ögonblick igenkände den gamle Arvid och hans dotter Agda. »Bort!» ropade han och dolde sitt ansigte med båda händerna. »För mig bort härifrån, långt, långt bort! Jag vågar icke mera möta den gamle mannen.»

Dacke såg förvånad på ynglingen, äfven pater Clement

hade trädt närmare, mönstrade noga den senare med skarpa blickar och hviskade derefter leende anföraren något i örat. »Tag bågen, gosse, och skjut på ögonblicket — eller låter jag mina drängar påkläda dig en kjortel och hålla med dig en dans, som du aldrig skall glömma, om du också blefve hundra år gammal!»

»För Guds skull, herre!» bad ynglingen, vridande sina händer, »släpp mig härifrån! Konungens bröst vill jag genomborra med denna pil, men begär icke, att jag skall röra gubben der borta, ty vet, menniska — han är — min far!»

»Far!» ropade Dacke och patern på en gång. Hastigt besinnade sig den förre, fattade gossen vid handen, och ehuru denne följde honom motsträfvigt och med ena handen döljande sitt ansigte, förde han honom till den gamle Arvid. Här ryckte han händerna från gossens ansigte och frågade Arvid: »Känner du denne?»

»Min dotter!» utropade den häpne gubben, och Agda hviskade med det djupaste medlidande: »O, Brita!»

»Huru kommer du hit i denna mördarekula — och klädd i manskläder?» fortfor Arvid, då han hemtat sig från sin förvåning, och bjöd sin fosterdoter vänligt handen; men Brita vände sig om och vågade icke kasta en blick på gubben.

Med ett hemskt leende vände Dacke sig nu till munken, i det han sade: »Högvördige herre! Edra ögon äro skarpare än mina, då det kommer an på att uppsnappa en flicka i manskläder. Således har er aning icke bedragit er, att grefve Otto medfört en käresta åt sig till vårt örnnäste.»

Den gamle Arvid hörde ej dessa ord; ty hela hans själ sysselsatte sig med hans fosterbarn. Agdas uppmärksamhet var äfven rigtad på systern, som stod med nedslagna ögon framför fadern. Hennes bröst skakades af en fruktansvärd strid — det föreföll henne, som borde hon kasta sig för den vördnadsvärde gubbens fötter och anropa honom om förlåtelse, och likväl tillät stoltheten henne icke, efter det steg hon redan tagit, att förödmjuka sig. Hon

hade redan länge hyst den afsigten att i hemlighet öfvergifva den enkla boningen, som ända ifrån hennes barndom varit henne en vänlig fristad, emedan faderns hjertliga omfamning förefallit henne som en boja och hans visa läror, hans välmenta förmaningar icke funnit något insteg i hennes stolta hjerta, der endast inbilsk fåfänga och ett oroligt sträfvande att höja sig öfver den låga verkningskretsen herskade. För att tillfredsställa detta sträfvande, ansåg hon nödigt att ur sin barm bannlysa hvarje qvinlig känsla; ja, det blef henne lätt att till och med förneka sitt kön, och aftonen före röfvarenas inbrott i faderns boning flydde hon i mansdrägt, hvilken hon redan för längesedan vetat att förskaffa sig, färgade sitt ansigte för att gifva sig ett manligt utseende, irrade hela natten omkring i skogen, till dess hon emot morgonen träffade grefve Otto, och i den sinnesförvirring, hvari hon befann sig, fattade hon i ögonblicket det beslut att förena sig med Dackes band.

Fastän hennes hjerta var främmande för alla barnsliga känslor och systerkärleken deri blifvit utträngd af hat och svartsjuka, hade likväl anblicken af de båda olyckliga djupt gripit henne, och hon önskade sig långt bort ifrån deras åsyn.

Undvikande faderns blickar, hvilka fordrade förklaring öfver hennes sällsamma vistande på detta ställe, ville hon tigande aflägsna sig; men Dacke höll henne tillbaka och vände sig segerglad till gamle Arvid, i det han sade: »Detta är säkert icke ditt barn, ty se — hvad du egensinnigt vägrat, erbjuder mig denna hjeltemodiga flicka frivilligt!»

»Du ljuger!» stammade Arvid förskräckt. »Brita, svara den fräcke lögnaren och säg honom det. Kom hit, träd på vår sida! Kom i armarne på din gamle far, som fostrat dig ända ifrån din spädaste barndom. Jag står vid den öppna grafven, Brita. Kära, om min välsignelse för dig har någon betydelse, så böj dina knän och räck mig din hand; förenad med oss skall du trotsa hela helvetet.»

»Svara honom, flicka!» sade Dacke kallt. »Jag unnar dig ett fritt val.»

»Dö, syster! Dö vid mitt bröst! Vår far för oss öfver till ett bättre lif!» bad Agda; och äfven den gamle Arvid bad ånyo med den djupaste rörelse och med bruten röst: »O, mitt barn, bemanna dig! Din gamle far ropar — tillslut icke ditt öra för hans varnande stämma — var vår i döden, liksom du förut varit det i lifvet; försäkra dig i detta ögonblick om din själs frid, annars skall du för evigt förlora den!»

»Välj fort!» befalde Dacke sträft, och munken hviskade henne med hycklande uppsyn i örat: »En pinsam död — eller ett muntert lif och större framgång och ära, än du för närvarande är i stånd att inse. Mig synes valet böra vara ganska lätt.»

Då uppreste sig Brita stolt, efter en kort strid inom sig sjelf, och sade med dof röst: »Viljen I glömma, att jag är född qvinna, viljen I hvarken genom ord eller gerningar någonsin påminna mig härom, dölja mitt kön som en hemlighet för hvar och en, och svären I mig, att skona de båda olyckligas lif, så vill jag vara er trogen i lif och död!»

»Stolta flicka, du spänner dina fordringar ganska högt»; svarade Dacke skrattande. Men emedan han svurit den mest bittra hämnd mot Arvid, tycktes han icke vara obenägen att uppfylla Britas fordran; ty det syntes honom klart, att han mest kunde såra den gamle mannen genom ett långvarigt fängelse, genom hån och förakt och framförallt derigenom, att hans barn sällade sig till röfvarbandet; och sedan han derför några ögonblick hållit ett sakta samtal med patern, lofvade han både att skydda fångarne för våldsam död och att förtiga Britas kön. Brita vände sig derpå till fadren med de orden: »De välgerningar, ni bevisat mig, har jag nu betalt med ert lif — vår räkning är afslutad.»

Sedan hon med isande köld uttalat dessa ord, vände hon sig ifrån den gamle mannen, som djupt sårad i sitt innersta och med tårar i de grå ögonhåren tigande sjönk tillbaka på stenbänken samt dolde sitt dödsbleka ansigte

vid sin Agdas bröst. Men snart reste han sig åter upp; hans ögon blixtrade, hans knän darrade, och under ett förskräckligt uppror i sitt inre utropade han: »Så gack då, förlorade barn, störta dig i förderfvets pöl! Din faders varnande stämma skall du aldrig mer få höra, men i stormens tjut — i hafvets brusande — i åskans dunder skall du förnimma min förbannelse!»

Förgäfves hade Agda bemödat sig att afbryta sin far, som vid de sista orden dignade till marken. Brita flydde, liksom förföljd af onda andar, till ett aflägset skjul, der hon fann Otto och skyndsamt drog denne med sig ur borgen. Till och med Dacke och munken gingo skakade derifrån; men dvergen kröp fram ur sitt gömställe och pysslade med tjenstaktig beställsamhet omkring den gamle höfvitsmannen och hans dotter, tills de båda fångarne på Dackes befallning fördes ned i ett underjordiskt fängelse. På detta förskräckliga ställe, der ingen ljusstråle upplyste den eviga natten, egde de blott den enda trösten, att man icke skilt dem åt.

ELFTE KAPITLET.

Tiden var nu inne, då den djerfve bondhöfdingen trodde sig kunna sätta sina stora planer i verket. Allmogen hade genom hans utskickade blifvit förberedd på att något stort företag skulle ske. Det gamla hatet emellan bönderna och adeln var åter uppblåst till låga, och den sjelfrådiga hopen hade fått i sitt sinne, att äfven Gustaf Wasas regering var fiendtlig och farlig för allmogens frihet och urgamla seder.

Budkaflarne hade gått omkring och sammankallat bönderna i hela södra Småland till ett ting, der Dacke ville liksom offentligen ikläda sig värdigheten af deras sakförare

inför konungen och anförare emot dennes befallningsmän och soldater.

Han befalde sina män att rusta sig till uppbrott och försedde sig med drägt och vapen, sådana som passade en höfvitsman.

Sedan han klädt sig, vandrade han en stund ensam i sitt rum fram och tillbaka på golfvet och lyssnade på stojet och larmet på borggården, medan skogstjufvarne beväpnade sig. De jettelika planerna hvälfde sig i hans själ liksom mörka molnmassor på en vinterhimmel.

Bussarne hade uppstält sig på borggården, då Dacke utträdde och gick mönstrande igenom deras leder. Hans själ förnöjdes utaf anblicken af de vilda, trotsiga män, som lydde hans första vink.

Hastigt framträdde dvergen till honom med långsamma, afmätta steg, och i det han bemödade sig att gifva sitt ansigte ett högtidligt och allvarsamt uttryck, öfverlemnade han åt honom ett hattspänne, som bildade åtskilliga underliga figurer, och sade i en högtidlig ton: »Emottag här denna förtrollande gåfva, såsom en vigtig skatt för hela din lefnadsbana. Ingenting är försummadt för att göra denna gåfva gagnelig; ty du skall veta, att konsten ärfde jag från min far, som varit i Finnmarken flere gånger och jag har ytterligare fått undervisning i trolleri af tre qvinnor från Lappland.»

Med fullt förtroende till Wippels trollkonster emottog Dacke högst förnöjd det förtrollade spännet, betraktade det med lågande ögon och fäste det sedan sorgfälligt på sin hatt, hvarvid han icke underlät att försäkra dvergen om rik belöniug.

»Vill du betala mig med penningar, så måste jag försmå ditt ädelmod; ty rikedomar har jag så mycket jag behöfver», svarade Wippel efter ett kort betänkande. »Men vill du bevilja mig en bön, som står i din magt, så blir jag derför din gäldenär och tjenar dig så länge du vill. För några dagar sedan såg jag här en gammal bekant, höfvitsmannen Arvid Westgöthe —»

Dackes min förmörkades vid Arvid Westgöthes namn

och vredgad afbröt han dvergens tal med de orden: »Fordra allt, blott icke Arvids frihet, den kan jag icke bevilja dig!»

»Låt mig tala ut och hör mig med tålamod», fortfor dvergen och häftade sina lurande blickar på anförarens mörka ansigte. »Tjugutvå vintrar äro nu förflutna, sedan jag kom med min konung Kristian till Stockholm, der han ville låta kröna sig och till tacksamhet för svenskarnes medgörlighet och vänliga emottagande lät doppa rikets ädlingar i deras eget blod. Du har ju ofta hört omtalas det Stockholmska blodbladet och vet allt för väl, att bödelsdrängarne då hade mera arbete än ärligt folk. De danska och tyska soldaterna, hvilka kommit med oss, funno konung Kristians stränga lynne alldeles efter sin smak och trodde tiden nu vara kommen, då äfven en stackare kunde göra sin lycka. I stället för att bibehålla ordning, röfvade och pundrade de efter behag, och tapprare än i slagtningarne bestormade de värnlösa qvinnor och jungfrur med hjeltemod. Jag var i mina bästa år och trodde, att timmen var inne för mig att skaffa mig en hustru; ty icke långt ifrån Stockholms slott på Svartmangatan hade jag uppsnappat en flicka, vid hvars anblick mitt hjerta klappade. Med tillhjelp af några mig tillgifna danska och tyska vänner ämnade jag med våld föra henne till slottet och ville öfverfalla henne en natt; men jag blef störd af denne samme Arvid Westgöthe, som då var kapten för en fänika tyska knektar. Han försvarade jungfrun, som var hans hustrus syster, hvilket jag sedermera fick veta, slog oss allesamman tillbaka med spott och spe, och mig, som krupit emellan hans fötter för att rycka honom omkull, tog han och kastade ut genom fönstret. Några dagar härefter var han, tillika med sin svägerska, försvunnen; men mina sönderbrutna refben fordrade hämnd. Denna min föresats att hämnas har på nytt upplågat, då jag nu funnit honom här i ditt våld. Min blomstringstid är ännu icke alldeles förbi, derföre vill jag öfvergifva mitt ungkarlslif och njuta äktenskapets nöjen.

Enär Arvid beröfvat mig en hustru, så ber jag dig, Dacke, gifva mig den gamles dotter Agda till hustru.»

Ett smädligt leende sväfvade på anförarens läppar, och efter några ögonblicks tankfullhet beviljade han dvergens bön. Han trodde sig härigenom på det eftertryckligaste hämnas på höfvitsmannen och antog, att detta var att på det mest kännbara sätt kränka honom. Han befalde strax sina båda underbefälhafvare, Måns Hane och Jon Andersson, att ledsaga dvergen till fängelset, kungöra den gamle Arvid Dackes vilja att uppföra Agda till det gamla kapellet, som befann sig i det inre af borgen; ty vigseln skulle utan dröjsmål verkställas, innan Dacke lemnade borgen för att begifva sig till bondetinget.

TOLFTE KAPITLET.

De båda underbefälhafvarne upptände bloss och nedstego utför de förfallna trappstegen, som ledde till fängelsehvalfvet. Under vägen hviskade den tjocke Hane förbittrad till dvergen: »Vänta, du byting, du missfoster! Jag skall icke glömma att löna dig för detta.» Men Wippel svarade blott med ett hest skratt, hoppade dansande utför trappstegen och gjorde de allra förunderligaste miner, då han med sina följeslagare inträdde i det fuktiga fängelset, der fångarne suto bredvid hvarandra på en hög af förmultnad halm.

Liksom fattad af en hemsk aning, ryste Agda vid röfvarenas inträde: men snart lugnades hon åter, då hon blef varse dvergen, till hvilken hon fattat förtroende, dels emedan han tillbakahållit Dackes arm, då denne svängde mordvapnet öfver hennes fars hufvud, dels emedan han verkligen, så ofta han kunde obemärkt göra det, visat det verksammaste deltagande för de olycklige. Fastän hans

vanskaplighet och hans fula ansigte ännu hos henne uppväckte en hemlig fasa, så bemödade hon sig likväl att se vänligt på honom, då han nu trädde henne närmare; ty hon väntade af hans närvaro en god förändring i sitt öde och hoppades att genom honom vinna, om icke sin och faderns frihet, dock kanske åtminstone ett mindre svårt fängelse. Men huru fann hon sig icke sviken i sitt hopp och huru förskräckligt bedragen i sitt förtroende, då dvergen med en hånfull min sade till henne: »Jag vill befria dig ur ditt fängelse, fagra jungfru! Räck mig din hand, jag har utkorat dig till min äkta maka! Följ mig, så skall presterlig välsignelse snart för alltid förena oss.»

Agda förmådde icke framstamma något svar; det var som om hon icke förstått dvergens tal. Var det hans allvar? — eller var det blott ett skämt? Båda delarne syntes henne lika förskräckliga i den ställning, hvari hon befann sig. Äfven hennes far, som höll det besynnerliga förslaget endast för hån och spe, vände sig förtörnad ifrån honom, undertryckte våldsamt ett bittert svar och teg.

Men Wippel tog blosset utur Jon Anderssons hand och höll det framför sig; den röda eldslågan gaf hans vämjeliga drag ett ännu rysligare uttryck. »Nå, min bleka brud!» ropade han skrattande, »är din brudgum icke nog vacker för dig? Jag är i sanning ej den fulaste af mitt slägte och vill blifva dig trogen som guld. Jag är icke fattig och icke heller rik på år; ty endast sju gånger sju har jag upplefvat vinterns längsta natt — korteligen, jag är en man, som passar för dig, en man, sådan han icke så lätt åter erbjudes dig. Räck mig din lilla hand, bröllopsljusen äro redan tända i kapellet.»

»Vik ifrån oss, orene ande! Låt oss försmäkta i det rysligaste fängelse, men plåga icke längre mitt barn med ditt begabberi!» afbröt Arvid honom med vrede och slöt Agda liksom skyddande i sina armar.

Men dvergen svarade kallt och lugnt: »Släpp du flickan ur dina tassar, gamle björn; man skall annars låta binda dina gamla knotor med kedjor. Om din hjerna ännu förmår att tänka, så påminn dig konung Kristians kröning i

Stockholm. Mins du, att du då röfvade ifrån mig min käraste? Mins du, att du kastade ut mig genom fönstret, då jag ville föra henne i brudstolen? Jag var då en ganska välväxt pojke. Om åskan hade förlamat dina händer, innan de fattade mig i kragen, skulle min rygg på långt när icke bilda den krokiga linie, som den nu gör, sedan jag vid nedstörtandet på gatan kom att bryta fem af mina refben. Tror du att jag någonsin glömmer den bördan, som du på det sättet lagt mig på ryggen? Min puckel har dagligen manat mig att vedergälla dig detta; derför fordrar jag nu din dotter till hustru, och finner hon mig fulare än min moder bragt mig till verlden, så må hon derföre anklaga dig, som påtryckt min vanskaplighet den sista stämpeln.»

»Jag önskar att du hade brutit halsen af dig, odjur!» ropade Arvid vred och drog Agda fastare intill sig. Hon lindade darrande sina armar kring faderns hals.

Måns Hane hade, missnöjd och förargad, dragit sig till sidan, men Andersson manade till skyndsamhet, i det han sade till dvergen: »Hvartill så många ord? Tag din flicka och låtom oss gå; kapten Dacke tål aldrig något dröjsmål, det vet du.» Wippel höjde sig på tårna och bemödade sig att omfamna Agda, under det han så ömt, som det var honom möjligt, bad:

»Följ mig, jungfru; det skall icke hända dig något ondt, jag förer dig till din lycka.»

»Djefvul! Till helvetet vill du släpa mitt barn!» skrek Arvid, på det häftigaste uppretad, och slog Wippel med knytnäfven i ansigtet, så att han med ett skrik tumlade öfver ända och blef liggande, tills Måns Hane, som upphäfde ett högt gapskratt, emedan han af hjertat unnade dvergen denna tuktan, grep honom i kragen och reste honom på benen igen.

Men dvergen, på hvilken både näsa och mun blödde, stod knappt åter på fötterna, förrän han skrattande vände sig till höfvitsmannen och skämtande sade: »Var det din faderliga välsignelse, gamle man, så spara den framdeles, jag kunde annars snart få mer än jag förmår bära. Jag menade dig väl

— jag ville — men nu skall du betala mig hvarje blodsdroppe och min krokiga ryggrad på köpet!» och på nytt störtade han emot Agda; men då han var för svag att rycka henne ur faderns armar, drog han henne i kläderna och ropade sina följeslagare till hjelp. Jon Andersson kom nu och tryckte den gamle häftigt mot muren samt sökte sålunda att rycka dottern ifrån honom. Men gubben kämpade som ett lejon för sitt barn, och snart hade han äfven bortskaffat den nye motståndaren, som ensam ej var i stånd att öfvervältiga gubben. Fradgande af raseri, kallade Andersson på sin kamrat för att med hans tillhjelp kasta den gamle mannen i kedjor, men Måns Hane skakade sitt hufvud och sade: »Jag pålägger icke gamle Arvid några kedjor, ty han har begraft min far!» Med dessa ord lemnade Hane fängelset. Då framkallade Andersson under högljudda förbannelser fångvaktarne, tvenne starka karlar, hvilka strax lydde hans befallning, kastade den värnlöse gubben baklänges till jorden och fastläste honom med starka jernlänkar vid muren.

Den gamle mannens dofva jemmerski genljödo fruktansvärdt i det mörka hvalfvet; de hjertrörande tonerna bröto sig mångfaldigade i de underjordiska gångarne, liksom de, ropande om hjelp, velat tränga fram i dagsljuset, eller påkallande hämnd, uppstiga ända till himmelen. Fångvaktarnes uttryckslösa ansigten förrådde icke någon rörelse, och ett bittert hånlöje uttryckte sig i alla Jon Anderssons drag. Men dvergen hade blifvit lugnare, han knäföll bredvid Agda, som utmattad och sanslös nedsjunkit till jorden, och sökte med smickrande åtbörder och milda ord återgifva henne sansningen, hvarvid han understundom kastade medlidsamma blickar på den fängslade.

Agdas första blick föll på hennes med tunga kedjor belastade fader. Med ett högt jemmerrop nedkastade hon sig för hans fötter och bad de vilda männen lösa hans band, men dessa vände sig kallt ifrån henne utan någon känsla för hennes böner. Jon Andersson befalde nu fångvaktarne att utan dröjsmål föra flickan upp i kapellet.

Redan ville dessa känslolösa varelser, med den hos

dem egna råheten, efterkomma sin underbefälhafvares befallning; då upplyfte ännu en gång Agda sina sammanknäpta händer mot barbarerna och bad om den enda nåden att få taga afsked af sin far, något som man ändtligen tillät henne. Hon kastade sig förtviflad till hans bröst, emedan han ej kunde omfatta henne med sina armar, som voro fastkedjade vid muren. Den gamle lade sitt hufvud intill hennes barm; hon fuktade hans hvita lockar med sina tårar, och sakta hviskade han till henne: »Gud beskydde dig, jag kan det icke! Tänk på din fars testamente, — om der uppe ingen räddare visar sig för dig, då är den högsta nöden för handen. Var stark! Lef väl för denna verlden — i en annan förenar oss döden för evigt!»

»Der uppe skall ingen räddare visa sig för mig!» svarade Agda lika så sakta. »Der uppe är en ryslig natt, liksom här — ingen solstråle — ingen mild stjerna visar oss vägen till befrielse. Jag skiljes icke mera ifrån dig. Låt mig få dö vid ditt bröst; — du följer mig snart! Gud vare min själ nådig!» Hastigt framdrog hon den förborgade dolken för att genom en frivillig död sluta sitt lidande; men i samma ögonblick fattade dvergen, som noga iakttagit alla Agdas rörelser, henne kraftigt i armen, och de framskyndande fångvaktarne ryckte dolken ifrån den värnlösa. Det sista räddningsmedlet var henne beröfvadt; hon var nu alldeles hjelplös. Nedsjunken i tröstlös förtviflan, lät hon släpa sig bort och stammade med bruten röst: »Fader — fader — bed för ditt barn!»

Men knappt var den tunga jerndörren tillsluten bakom henne och gubben såg sig ensam i det förskräckliga fängelsemörkret, beröfvad sin dotter, hvilken han älskade öfverallt — sitt enda, goda barn, gifvet till pris åt fiendens välbehag — förrän utbrottet af hans smärta steg ända till ursinnighet. Han rasade emot sig sjelf, han gret, bad, ropade efter sitt barn och stötte sitt hufvud emot muren, tills han förlorade bruket af sina sinnen.

Ett stort hvalf, fordom ett kapell, befann sig ännu helt ibland borgruinerna och hade på lång tid icke varit öppnadt. Det framstälde en bedröflig bild af förstörelsen;

ty väggarne, altaret och pelarne voro beröfvade sina prydnader, fönstren voro sönderbrutna, bänkar och bönpallar sönderslagna. Pater Clement blef af Dacke utsedd att förrätta vigseln; men han nekade under besynnerliga ursäkter att härtill lemna sitt biträde och sökte på alla upptänkliga sätt att förhindra företaget, i det han hycklade ett upprigtigt deltagande för flickan. Men Dacke åberopade sitt till dvergen gifna löfte och uppfordrade nu i stället Peder Erlandsson att åtaga sig förrättningen. Efter ett kort betänkande förklarade sig Peder dertill beredd.

»Visserligen», sade han, »är jag ännu förtörnad på dvergen för den förskräckelse, han för några veckor sedan injagade hos mig, då han tog min kapuschong för en ridsadel och mig för en laståsna; icke heller vet jag, till hvilken kyrka detta odjur till brudgum bekänner sig, och om bruden villigt beqvämar sig att erkänna honom för sin äkta make. Men det är en gång er vilja, Nils Dacke, att flickan skall vigas, och jag frågar icke vidare efter, om hon har lust dertill, eller om den lille krymplingen behagar henne; korteligen, jag uttalar öfver dem kyrkans välsignelse. Har hon fått satan på halsen, får hon bäst hon vill se sig om, huru hon kan komma sams med honom!»

Några af de vildaste röfvarena hade infunnit sig i kapellet för att öfvervara den besynnerliga akten; men de skyndade snart bort för att vara färdiga till aftåget. Många kunde icke neka den olyckliga flickan sitt deltagande och undveko derföre att blifva vittne till hennes nya lidande. Ibland dessa senare befann sig Måns Hane, som förbannade den arglistige dvergen och svor honom i hemlighet hämnd. Äfven pater Clement aflägsnade sig mumlande, då han öfvertygat sig om att man i trots af hans invändningar träffade alla anstalter till vigseln.

Sedan Nils Dacke en stund med otålighet väntat på det besynnerliga brudparet, visade dvergen sig ändtligen i kapellet och knäböjde efter allt utseende ödmjukt framför trappan till altaret. Agda följde efter honom, dödsblek, med upplöst hår, understödd af de båda fångvaktarne, ty hon var icke i stånd att ensam hålla sig uppe. Hennes

ögon stirrade vildt omkring, och då hon blef varse det på altaret uppställda korset, nedstörtade hon på knä för detsamma, och hennes läppar rörde sig liksom till en tyst, hjertlig bön.

Munken framtog nu en smutsig bok, läste några latinska böner och sjöng en messa, lade Agdas hand i dvergens, läste välsignelsen öfver dem och slutade vigseln i all korthet, utan att iakttaga de annars vanliga föreskrifterna.

Agda hade under hela högtidligheten legat utan känsla på golfvet, och hennes själ tycktes hafva befriat sig från sina jordiska band; ty redan hade röfvarena, den ene efter den andre, lemnat kapellet, och ännu låg hon på samma ställe med stela blickar, och hennes läppar rördes liksom i en sakta bön. Först då dvergen bemödade sig att uppresa den sanslösa och vänligt hviskade till henne: »Kom, bästa Agda! Haf förtroende till mig! Du skall icke ångra dig!» då for hon upp, häftigt förskräckt, såg vildt omkring sig i det ödsliga kapellet, och då hennes blick träffade dvergen, gömde hon rysande sitt ansigte i händerna och sade, i det hon jemrade sig: »Förbarma dig öfver mig! Om en gnista medlidande finnes i ditt bröst, så vik ifrån mig! Låt mig dö här! De kalla stenarne afkyla min brinnande panna, vid Guds altare hvilar man ljuft! O, lemna mig här — jag har snart slutat.»

Dvergen uttömde hela sin vältalighet för att beveka henne att följa honom; han målade följderna af hennes vidare vägran med de förskräckligaste färger, lofvade frivilligt att aldrig nalkas henne utan tillstånd, skildrade faderns förtviflan — ja, han bemödade sig till och med att ingifva henne hopp om en möjlig räddning, men hon vände sig ifrån honom, utan att sätta någon tro till hans ord och förklarade fast och bestämdt, att hon endast på det vilkor ville följa honom, om han gaf henne en helig ed på att strax återföra henne till hennes fader och att sedan aldrig mer skilja dem åt, men i annat fall skulle intet våld vara i stånd att aflägsna henne ifrån altaret; hon skulle förr krossa sitt hufvud mot dess stentrappor

än erkänna honom för sin make eller träda i någon slags gemenskap med Dacke och hans röfvarband.

Beredvilligt framträdde dvergen till altaret, lade sin högra hand på korset och svor att återföra henne till fadern och att aldrig mera skilja dem åt.

»Bryter du denna ed, så träffe dig himlens förbannelse, så väl här nere som deruppe!» ropade Ägda till honom med varnande röst, i det hon reste sig upp ifrån golfvet.

»Den träffe mig, om jag bryter!» svarade dvergen högtidligt och räckte henne handen; vid hans sida vacklade hon nu ut ur kapellet.

Emellertid hade Dacke på borggården ordnat folket, som skulle åtfölja honom på tinget. Då framträdde dvergen till honom och bad om tillstånd att få qvarblifva på borgen med sin brud. Högst ogerna gaf Dacke detta tillstånd, ty han ville icke gerna sakna sin kloke rådgifvare. »Men visserligen», fortfor han skrattande under ett plumpt skämt, »kan jag icke begära, att du skall lemna din brud nu. Du kan välja dig ett ledigt rum i borgen. Måns Hane blir qvar hemma med våra båda fångvaktare och fyra andra drängar, de må sörja för er beqvämlighet och brölopsundfägnad.»

»Min brud ropar efter sin far», svarade dvergen, »och mitt medlidsamma hjerta vill gerna unna henne uppfyllandet af denna hennes önskan. Likväl ryser jag sjelf för det mörka fängelsehvalfvet, der jag med henne skulle tillbringa en sorglig smektid; låt derföre gamle Arvid vara med på brölloppet. Vi skola nog bevaka gubben.»

Dacke häftade vid denna dvergens begäran en misstrogen blick på honom; men Vippels ögon fördrogo hans genomträngande blick med den största fattning, och då munkarne manade till skyndsamhet, emedan den besynnerliga vigseln redan mycket fördröjt deras aftåg ifrån borgen, meddelade Dacke efter en stunds besinning befallning åt Måns Hane att låta höfvitsmannen vara hos sin dotter och dvergen, men att väl bevaka dem alla till hans egen återkomst. Äfven tillade han med allvarsam uppsyn, i det

han vände sig till dvergen, hvilken detta icke just syntes vara välkommet: »Hoppas nu icke mera något undseende för fångarne; jag sparar dem för min hämnd, och jag svär att, fastän Agda blifvit din hustru, skall hon jemte fadern för hela sin öfriga lifstid bli i mitt våld och du ansvarar mig för dem med ditt hufvud.»

Härpå satte röfvartåget sig i rörelse, anfördt af sin befälhafvare jemte munkarne, och begaf sig öfver blekingska gränsen in i Småland.

Hane skyndade sig nu att befria höfvitsmannen ifrån hans kedjor; men till sin förskräckelse fann han honom sanslös med blödande hufvud, och blott den skyndsammaste hjelp förmådde efter ett långt fruktlöst bemödande återkalla honom till lifvet. Först i dotterns armar återfick han sin fullkomliga sansning. Agdas smärta upplöste sig i heta tårar, med barnslig ömhet kysste hon hans sår och glömde sitt eget lidande vid anblicken af den djupt förkrossade gubben.

Måns Hane hade låtit förse ett temligen ljust hvalf med alla de beqvämligheter han kunde åstadkomma, och då allt var i ordning, införde han de olycklige i deras nya fängelse, inskuffade dvergen föraktligt till dem, tillslöt dörren och satte sig derefter att med förnöjelse tömma sitt dryckeshorn på den stora borggården.

TRETTONDE KAPITLET.

Britas lugn hade sedan det senaste sammanträffandet med fosterfadern alldeles vikit ifrån henne. Den vredgade gubbens gräsliga förbannelse ljöd ännu i hennes öron, och ett fruktansvärdt uppror rasade i hennes bröst. Sedan hon flytt från röfvarborgen, hade hon med grefve Hoya begifvit sig långt ned mot blekingska hafskusten. Här

lefde hon under namn af Assar, ansågs för grefve Ottos vän, en page hos konung Gustaf, som genom en förseelse sett sig tvungen att taga till flykten. Hon hade bortbytt sin bonddrägt mot en ung adelsmans. Med den största sorgfällighet undvek hon likväl att vara allena med Otto, bodde icke hos honom, utan i ett annat hus, och kunde hon icke undvika att någon gång tala med honom utan vittnen, så vågade han dervid aldrig omnämna sin kärlek, och fastän hon icke alldeles afvisade hans frieri, hade hon likväl satt ett aflägset mål för uppfyllandet af hans önskan. Med den lifligaste vältalighet försökte han i början verka på hennes hjerta, men hon förblef oförändrad vid sitt beslut, och han måste tåligt foga sig efter hennes vilja, så svårt det ock blef honom. Han hade ju dock funnit ett väsende, vid hvilket han med hela sin själ kunde fästa sig, hvilket han kunde anförtro sitt lidande, hvilket i den innerligaste öfverensstämmelse med honom utkastade de djerfvaste planer för framtiden och uppbyggde de mest lysande luftslott på en svindlande höjd. Detta var för honom en tröst, större än han förut funnit på hela sin tillryggalagda lefnadsbana; det var detta, som gaf honom tålamod att se sin kärlekslycka, lik en fjerran stjerna, höljd i skymning. Om Britas kärlek till Axel Lejonhufvud hade han ingen aning, och hon sjelf hade aldrig förtrott honom något om denna böjelse, hvilken förvandlats till ett lågande hat; han höll hennes tillbakastötande köld för karaktersstyrka och själsstorhet och älskade henne derföre så mycket högre. Men hennes hjerta kunde endast en gång älska; den första lågan, hvilken Axel emot sin vilja upptändt deri, tycktes helt och hållet hafva förkolnat det. Ingen mild, qvinlig känsla, ingen öm, glad rörelse utgick mera derifrån; hos henne herskade endast mörk, ryslig natt, hvilken likväl ofta upplystes af en äregirig tanke, lik en förtärande blixtstråle. Hon kunde aldrig mer hysa någon sann kärlek, men tålde Ottos frieri, ty han var den ende, hvilken hon kunde skänka sitt förtroende, och hon hade utsett honom till ett verktyg för sina högt flygande planer.

FJORTONDE KAPITLET.

Ovanligt tidigt sänkte sig våren öfver Sveriges dystra fält. Sunnanvinden utbredde sin varma flägt öfver slätterna och lockade den unga grönskan utur jordens moderliga sköte. Vågorna, hvilka ofta brusande och jettelika vältrade sig emot murarne på det gamla slottet Stegeborg, hade brutit sitt istäcke, och den majestätiska byggnaden speglade sig nu vid aftonsolens strålar i hafsvattnets gröna yta, som endast här och der krusades af en lätt vindflägt. Björkarne och ekarne började redan utveckla sina knoppar, och till och med på de mörka tallarne såg man redan de lysande tallskotten vid grenarnes spetsar, så att den dystra tallskogen vänligt lyste i det klara solskenet och de höga tallarne med sina otaliga, likt flammor lysande spetsar syntes liksom fira naturens härliga uppvaknande. Svanorna hade redan återvändt till sina nästen, och alla vårens öfriga fåglar voro anlända; allt andades nytt lif och ny verksamhet, hvarje bröst höjde sig friare, hvarje hjerta klappade lifligare emot den milda, fruktbringande årstiden, och i de flesta hyddor hade med den första vårluften äfven nya förhoppningar inträdt. Endast Märtha stod bedröfvad i de höga hvälfda rummen på Stegeborg och kände sitt hjerta intaget af en sällsam svårmodighet. Hennes gemål hade för några dagar sedan afrest till Stockholm, för att med sin svåger, konungen, öfverlägga om de rykten, som hördes från Småland, och de illbragder, der blifvit föröfvade, isynnerhet mot den gamle Arvid Vestgöthe, om hvilken det berättades att skogstjufvarne hade fört honom till skogen och ihjelskjutit honom med pilar. Ovan att mer än för några timmar sakna den älskade, afbidade Märtha med ängslig oro hvarje ögonblick hans återkomst.

Hennes bror, Axel, var väl genom hennes sorgfälliga skötsel och husprestens insigt i läkarekonsten temligen återställd från det sår, han erhållit i striden med röfvarena;

men ett annat, vida djupare bar han i hjertat, och dettas helande syntes läkarevetenskapen icke vara vuxen. Han led af en dyster svårmodighet, hvilken systerns och hennes makes alla bemödanden icke förmådde skingra och som med hvarje dag allt mer och mer tryckande sänkte sina mörka vingar öfver ynglingens själ och snart hotade att utbryta i en fullkomlig vansinnighet. Märtha förmådde icke på något verksamt sätt trösta den så ömt älskade brodern. Så mycket större var hennes längtan, att ifrån Stockholm erhålla säkra och lugnande underrättelser om sin makes skyndsamma återkomst. Slutligen inträffade ett bud, och lockad af det förtjusande vårvädret, beslöt hon att lemna det gamla, dystra slottet och begifva sig ut på landsvägen, som förde till Stockholm, för att möta den älskade maken. Hon tog sitt barn, en skön guldlockig gosse vid två års ålder, på sin arm och befalde sköterskan att medfölja. Det glada nyuppvaknade lifvet rundt omkring henne befriade snart hennes hjerta från dess beklämning, och hennes barm höjde sig under friare andedrag, i det hon med ömhet tryckte till sitt hjerta den muntre gossen, som glädtigt helsade den grönskande skogen och vid hvarje nytt föremål, som naturen framställde för honom, med barnslig glädje slog tillsamman de små händerna. Så hade de tillryggalagt ungefär en half mil på den ensamma vägen genom skogen, Märtha, under smek och skämt endast sysselsatt med den glädtige gossen utan att märka, huru hastigt tiden flydde; men snart kände hon sig så utmattad af den ännu ovanligt tryckande vårluften, att hon måste lemna barnet åt sköterskan och se sig om efter ett hviloställe för att genom en kort hvila styrka sina krafter. På det ställe, der de nu befunno sig, var skogen tjockare och trakten mera vild. De höga tallarne uppstego som jettar öfver de låga buskarne, hvilka, tätt sammanflätade, på båda sidor om landsvägen bildade en naturlig, ogenomtränglig häck. På kort afstånd hopade sig öfver skogen höga klippmassor, genom hvilka en smal, på flera ställen af nedrullade och krossade klippstycken tillspärrad hålväg ledde, hvilken var den enda så väl för fotgängare som ridande. Märtha hade

jemte sköterskan, som bar gossen, endast tillryggalagt några få steg i den ensliga hålvägen, då hon utmattad nedsatte sig på ett klippstycke. Hon kände sig intagen af en sällsam fruktan, hvars isande rysning hon icke förmådde öfvervinna. Så mycket hon ock sökte intala sig, att den dödstystnad, som här omgaf henne, ensamheten i den ödsliga bergsklyftan, den kalla luft här herskade och trötthetten, hvaraf hon led, vore orsak till hennes hjertklappning, så var allt detta likväl icke tillräckligt att befria henne ifrån den svåra ångest, hvilken redan vid inträdet på detta ställe tryckte hennes hjerta. Hon tog gossen i sin famn, kysste och smekte honom, gungade honom för att förströ sig sjelf; men till och med barnet syntes beklämdt till sinnet på denna otrefliga plats; det smög sig ängsligt till hennes bröst, lindade sina små armar fast om hennes hals, och det lilla hjertat klappade högt emot det trogna modershjertat.

Men snart förstummades Märtha, den tunga andedrägten hämmade de muntra visorna, och tigande satt hon nu med gossen fast tryckt till sitt bröst, betraktande de besynnerliga figurer, hvilka de rundtomkring belägna klippstyckena bildade. Endast här och der blef man varse en fogel, som svingade sig öfver de ödsliga stenmassorna och i hastig flygt sväfvade emot skogens vänliga grönska. Intet ljud afbröt den djupa tystnaden, förrän Märtha med lyssnande öra böjde sig fram och vände sig till gossens sköterska med den frågan: »Hör du ingenting, Kristina? Det föreföll som om jag der nere vid klyftan helt nära hört ljudet af hästtraf.»

Liknöjd svarade pigan: »Ni misstar er, ädla fru, det var förmodligen en sten, som rullade ned i afgrunden.» Åter sutto de tigande bredvid hvarandra; då förnummo de plötsligt bakom en afsats i klippan liksom en djup suck utur ett menniskobröst, och denna klagoton genljöd mångdubblad ifrån de höga stenväggarne rundtomkring.

»Hvad var detta?» ropade Märtha förskräckt, »äro vi icke allena?»

»Ni bedrar er, ädla fru», svarade pigan leende, »det

var icke någon menniskoröst. »Det är ufven, som gaf ifrån sig detta hemska läte. Jag känner alla roffoglars läten, ty min far var jägare.»

Märtha vaggade åter tigande gossen på sitt knä, men hennes ängslan ökades med hvarje minut. Likväl tänkte hon icke på att återvända, ty solen stod ännu högt — det var liksom hon varit fasttrollad i denna bergsklyfta. Barnet hade blifvit sömnigt, vände sitt hufvud ifrån den gråa klippväggen och gömde det vid moderns barm. Märtha höjde åter sin röst för att sjunga det till sömn, men i samma ögonblick ljöd åter ett gräsligt tjutande ur stenklyftan. Det lät likt ett jemmerskri från en menniska, som på pinbänken lider dödsplågor; det var endast starkare än menniskorösten och öfvergick understundom i ett doft vrålande, hvilket fruktansvärdt genljöd i de ödsliga klyftorna.

Hastigt skrämd sprang pigan upp ifrån klippan, på hvilken hon satt, och skyndade derifrån under utropet: »En varg, en varg!» Märtha, stel af förskräckelse, sjönk bleknande tillbaka på klippan och omfattade sitt barn under en ryslig aning. Förgäfves sökte hon genom sitt ångestskri återkalla den flyende pigan, hvilken, glömmande sin matmors fara för sin egen, skyndsamt fortsatte sitt lopp på hemvägen. Ensam qvarblef den hjelplösa modern med barnet, hvilket darrade af det förskräckliga tjutandet, höll sig stilla i hennes armar och tillslöt de klara ögonen, liksom det fruktade att se sig omkring i den vilda trakten, hvarest ingenstädes någon räddande varelse stod att finna. Snart fann Märtha att sköterskan icke bedragit sig, ty inom några ögonblick framstörtade en varg af ovanlig storlek ur klyftan. Den dödsfara, i hvilken hon och hennes barn sväfvade, isade hennes blod. Hon ville springa upp för att i en hastig flykt söka sin räddning, men förskräckelsen hade förlamat hennes fötter. Hennes knän vacklade, och i det hon upplyfte barnet högt öfver sitt hufvud emot den blå himmelen, nedsjönk hon afdånad till jorden med det förskräckliga utropet: »Helige Gud! förbarma dig öfver mitt barn.» Vargen, knappt tio steg

ifrån de båda olyckliga, hade redan rigtat sina rullande ögon på dem, och liksom han kände en gräslig glädje öfver det oförmodade bytet, stod han flera ögonblick stilla, sänkte hufvudet till jorden, öppnade vidt det skummande svalget, som visade tvenne rader skarpa tänder, och upphäfde ännu förskräckligare än tillförene sitt vilda tjut, som kom de grå klipporna rundtomkring att darra. Derefter slickade han flygtigt med rofgirig tunga ett friskt sår på sin rygg, hvilket han först för kort tid sedan syntes hafva erhållit, vände ånyo sina blixtrande ögon mot de hjelplösa dödsoffren och var just i begrepp att med ett vildt språng gripa dem, då hastigt en väl rigtad pil framsusade ifrån sidan af klippan och inträngde i hans bröst, likväl icke djupt nog för att genomborra odjurets hjerta. Genom detta nya sår ännu mera retadt till raseri, störtade rofdjuret vrålande emot Märtha, som väl svårligen med sin son skulle hafva undgått den rysliga döden under vilddjurets tänder och klor, om icke i samma ögonblick en man framrusat helt nära dem från hålvägen och med köld och säker blick hållit ett långt spjut emot det rasande rofdjuret, hvilket i blindt raseri störtade sig med fulla kraften af sitt vilda språng emot det spetsiga jernet och med ett kort, hest dödsskrän sjönk till jorden.

Märthas räddare stod orörlig, och på hans ansigte visade sig ett sällsamt uttryck, sedan han fullbordat den djerfva bedriften. Han syntes, att döma efter klädseln, vara af ringa stånd, och hans vilda yttre och ostadiga blick utur de djupt liggande ögonen voro just icke egnade att uppväcka förtroende.

Han bar en grof, grå tröja, byxor af skinn och stora stöflar, hvilka gingo högt öfver knäna. Haka och öfverläpp voro betäckta med ett krusigt skägg, och ett långt, mörkt hår hängde ned från hans hufvud. En stor hatt nedföll öfver hans bruna ansigte, och det krampaktiga leende, hvarmed han tigande betraktade än den afdånade Märtha och än den dödade vargen, utvisade en stark rörelse i hans inre. Ändtligen efter en lång tystnad lade han barnet på sidan af klippan i den mjuka mossan, böjde sig ned

öfver Märtha och betraktade den bleka, sköna qvinnan med lågande blickar. Bäfvande knäböjde han framför henne, och hans bröst andades tungt, då han slöt den vanmägtiga i sina armar, sakta gned hennes panna och tinningar, derpå åter skyndade upp och hemtade vatten i hatten ur en källa för att dermed fukta hennes panna. Snart lyckades det honom att återkalla henne till lifvet. Hennes första blick föll på den främmande mannen, och förskräckt ryste hon, då hon såg sin vilde räddare i det lågande ansigtet. Han reste henne nu upp och trädde tillbaka i en vördnadsfull ställning. Men då hon, liksom uppvaknande ur en dröm, blef varse det dödade rofdjuret, återvände hastigt minnet af de sist förflutna fasansfulla ögonblicken, och vridande sina händer, ropade hon efter sitt barn, som lugnt lekte i mossan.

Den främmande mannen hemtade åt henne barnet, som log och sträckte sina armar efter modern. I öfvermåttet af sin glädje, på en gång gråtande och skrattande, tryckte hon gossen till sitt hjerta, i det hon än med ängsliga blickar efterforskade något sår på honom och än fägnade sina moderliga ögon åt hans leende uppsyn, hvarvid hon prisade Gud och under fröjderop lyfte barnet högt mot himlen. Först då förtjusningen öfver hennes älsklings räddning upplöst sig i mildare känslor och innerlig tacksamhet, vann hon nog fattning att af den främmande mannen höra en berättelse om den korta striden med vargen och knappt kunde hennes liksom från himmelen nedsände räddare hindra henne att kasta sig för hans fötter och knäböjande tacka honom för hans hjelp.

Då skallade hofslag upp ifrån hålvägen, och snart visade sig på afstånd flere ryttare, i hvilka Märtha igenkände sin make och hans sällskap, hvilka återvände ifrån Stockholm. Full af glädje skyndade nu den lyckliga modern sin make till möte, under utropet:

»Tag din son, tryck honom fast till ditt bröst och prisa Gud, som i dag skänkt dig honom för andra gången! Se den der främmande mannen — dela med honom hvad du eger, han är min räddare. För våra lif har han oförskräckt vågat sitt eget.»

Högst förvånad steg Sture af hästen och lät af sin maka föra sig till stället, hvarest han ännu fann den främmande tankfull bredvid den dödade vargen.

»Nej, se bara», utropade en jägare, som framträdde ur Stures sällskap, »det är ju samme best, på hvilken min studsares kula för några minuter sedan något litet rispade huden. Sade jag icke strax, då jag såg honom taga till flykten nedåt hålvägen: Gud vare den nådig, som i det trånga passet möter det sårade odjuret!»

Sedan Sture kastat en forskande blick på främlingen, fattade han hans hand, tryckte den och tackade för den ädla gerningen, genom hvilken främlingen räddat de dyrbaraste Sture egde på jorden. »Följ mig till Stegeborg», fortfor han sedan, »ni får icke skiljas obelönt ifrån mig, och vill ni blifva qvar hos mig, så ber jag er vara hjertligen välkommen och erbjuder er allt hvad ni kan begära af en broder.»

»Jag är en landsknekt utan tjenst», svarade främlingen, »och var på väg till Stegeborg för att bedja er upptaga mig ibland edert folk. Då jag redan tidigt i morse begaf mig på vägen, tvang trötthetен mig att pusta ut bakom denna klippa, och händelsen eller någon annan magt kallade mig till den ädla fruns räddning. Upptag mig bland edert folk på Stegeborg, jag fordrar ingen annan lön än den ni ger edra öfriga knektar.»

»Jag antager dig, käcke gosse», svarade Sture räckande honom handen, »och du skall snart erfara, att din slottsherre icke låter det bero vid tomma löften. Men låtom oss nu skynda», fortfor han, »ty det är skäl att denna räddningsdag högtidligt firas på Stegeborg. Min goda hustru skall låta ombesörja en måltid, och du, min vän, skall sitta vid hennes sida.»

Vid denna bjudning förmörkades främlingens ansigte, och likväl lekte ett smärtfullt leende omkring hans mun, då hans förstulna blick träffade Märtha, som med välvilja syntes gifva akt på honom.

Sture upplyfte sin maka på hästen, hvilken han sjelf förde vid tygeln, och sedan han sorgfälligt vecklat sonen i

sin kappa, tog han med sitt följe vägen till Stegeborg. Endast hans jägare hade qvarblifvit för att lägga vargen på sin häst; men då han ville taga djuret, stötte främlingen honom med häftighet tillbaka, i det han befallande ropade till honom: »Kom icke din hand vid mitt byte, eller —» han fulländade icke sin hotelse, utan tillade, hastigt besinnande sig, i en mildare ton: »Pelsen är tjock och varm, skulle jag på Stegeborg åter råka ut för frossan, som jag nyss öfverstått, så behöfver jag den att hölja på mig, han skall uppvärma mig.»

Jägaren trädde genast tillbaka, och främlingen lade det tunga djuret på sina axlar, tog armborst och spjut och följde tåget till slottet.

Vid aftonmåltiden satt främlingen bredvid Märtha, hvilken temligen hemtat sig efter den förflutna dagens förskräckelse och med den innerligaste ömhet smög sig intill sin make, uppmärksamt lyssnande på hvarje hans ord och med den kärleksfullaste sorgfällighet sysselsatt med honom, i det hon bemödade sig att läsa hans minsta önskan i hans ögon. Stum satt främlingen bredvid henne, njöt blott litet af de i öfverflöd erbjudna rätterna, och hans sammandragna mun, de besynnerliga ryckningarne i hans anletsmuskler, äfvensom hans oroliga, stundom häftiga rörelser förrådde, att han just icke kände sig lycklig i denna stilla, glada familjekrets. Midt emot honom satt Axel Stures svåger, likaledes stum, men lugn och sluten inom sig sjelf, med blekt ansigte samt ögonen stelt rigtade på väggen, endast understundom nedblickande på sin tallrik.

Sedan Sture en lång stund språkat med sin maka om hennes syster, drottningen, och konung Gustaf, om händelserna vid hofvet i Stockholm och om sina egna angelägenheter, hvilka han äfven besörjt under sitt tio dagars vistande i hufvudstaden, rigtade han, i det han vänligt vände sig till sin stumme gäst, samtalet på upproret i Småland. Främlingen förblef härvid likgiltig, men Axels ansigte upplågade häftigt, och med spänd väntan flyttade han sig närmare intill sin svåger. Denne skildrade nu konungens vrede och tillade, att Gustaf på allvar rustade sig att på det efter-

tryckligaste hämma upproret, och att han utsatt Vadstena och Linköping till mötesplatser för sitt krigsfolk, som fått befallning att på det skyndsammaste der infinna sig. Vid meddelandet deraf förändras Axels hela väsende: det var liksom den plötsligt hos honom upptäckta tanken att med beväpnad hand kämpa mot dem, som röfvat hans älskade, på en gång sprängt de band af en dof likgiltighet, som hållit hans själ fängslad: det var, som hade hans själskraft blifvit på nytt uppväckt till ny verksamhet och hans bröst uppfyldt med hänryckning. Häftigt sprang han upp från sin stol, kastade sig i sin svågers armar, tryckte sin syster till sitt bröst och ropade med lågande ögon: »Af hela min själ tackar jag eder, mina älskade anhöriga, att I uppehållit mitt lif, hvilket jag ännu för få ögonblick sedan förbannade såsom en tryckande, förskräcklig börda. Gåtan, hvarför min skapare uppväckte mig ur dödens natt ånyo till lifvet, denna gåta, som jag förut icke förmådde utgrunda, är nu på en gång löst för mig. Hvem i hela Sveriges rike ligger det väl närmare om hjertat än mig att med svärdet i handen och rättvisans hämnd i det krossade hjertat tukta de bofvar, som uppresa sig emot sin konung och som ryckt mitt lifs lycka och sällhet utur mina händer? Jag vill strida för min konungs sak, så väl som för min egen; för fäderneslandet och kärleken vill jag kämpa och segra eller — stupa, om det så är Guds vilja.»

En hög rodnad färgade hans ansigte, och kraftfull stod han framför dem med blixtrande ögon, lik en hjelte mot sina fiender. Hvarje spår af bedröfvelse hade vikit ifrån hans anletsdrag; leende såg han på sin syster, och knappt igenkände hon i honom den djupt nedböjde, sjuke brodern. Förgäfves bemödade hon sig att förmå honom att genom kall öfverläggning låta sitt beslut mogna; med den lifligaste vältalighet vederlade han alla hennes skäl för ett längre uppskof af hans planer, och med fasthet sade han sig redan följande dagen vilja afgå till Linköping för att der stöta till adelsfanan.

Sture hade ganska väl märkt det gynsamma intryck som denna hastiga tanke frambragt på hans svågers sjuk

liga själstillstånd, och då han såg honom vara fullkomligt återställd till kroppen, satte han sig ej heller emot hans vilja, utan hoppades att genom den nya rigtningen af hans tankar, genom förändringen af hans lefnadssätt och lefnadsförhållanden med tiden hans hjertas sår skulle blifva heladt. Derföre tog han sig till vara för att motsäga honom genom invändningar emot det raska beslutet, utan lofvade tvärtom att redan följande morgon hafva allt i beredskap för hans utrustande till färden.

Den främmande mannen afböjde det tillbud Sture gjorde honom att åtfölja Axel på hans tåg, och utbad sig att få blifva qvar på borgen, hvilket ock af slottsherren honom beviljades: likväl kunde denne senare icke afhålla sig ifrån att, då främlingen aflägsnade sig, högt för sin maka yttra sin förundran öfver den unge krigsmannens besynnerliga uppförande.

FEMTONDE KAPITLET.

Ibland borgruinerna, der Dacke uppslagit sitt högqvarter, befann sig ett hvälfdt rum, utur hvilket man kom i ett annat något mindre, som var bestämdt för Agda. Men det större rummet, i hvilket den gamle höfvitsmannen och dvergen befunno sig, var tillspärradt med en hög jernport, utvändigt väl försedd med riglar. Rummen upplystes genom höga fönster, stängda med jerngaller, och voro nödtorftigt försedda med halmbäddar, ylletäcken, bord och bänkar samt erbjödo fångarne, hvilka efter den tidens sed voro vana vid det enklaste lefnadssätt, en ganska dräglig boning. Gubben hade, så snart han inträdt i sitt nya fängelse, utmattad kastat sig på sitt läger, och Agda satt bredvid honom och understödde hans matta hufvud. Med ömhet fuktade hon en linneduk i friskt vatten och tvättade med varsam hand det nedrunna blodet ur sin fars hvita

lockar och från hans fårade panna, hvarefter hon lade ett förband derom, i det hon sade: »Låt nu ditt trötta hufvud hvila i ditt barns sköte. En stråle af Guds nåd skingrar ofta hastigt den rysliga natten, och så länge ännu dina älskade ögon lysa för mig, släckes icke den sista förhoppningsgnistan i mitt bröst.»

»Huru heter den grundsten, på hvilken du bygger dina förhoppningar?» frågade Arvid matt och sakta. »Har du icke uttalat ett löfte, som för evigt fäster dig vid lasten?»

»Mig binder icke något löfte», svarade Agda ännu saktare. »Under det bofvarne smädade sin skapare, skändligt vanhelgade den högtidliga handlingen, var min själ hos Gud, hos de beträngdas fader, och ingen tanke framställer för mig något minne af hvad som tilldrog sig i kapellet under den förskräckliga vigselhögtidligheten. Våld kan fängsla mina lemmar med tiofaldiga kedjor; men något äktenskapsband, hvilket mitt hjerta afskyr, skall man aldrig påtvinga mig. Guds magt är större än menniskors; han skall icke låta oss omkomma i eländets flod!»

»Herren styrke dig i din tro, mitt barn!» sade gubben, och den milda låga af nyuppväckt eld, som genomströmmade hans bröst, strålade ur hans blickar. »Jag hade aldrig trott», fortfor han, »att en svag flicka skulle förmå att genom tröstens ord åter upprätta en gammal, annars trofast och ärlig kristen, hvilkens hjerta, tyvärr, redan tärdes af förtviflan. Den svages ädla exempel i faran och nöden styrker hundrafalt; jag vill således icke mera klaga. Jag vill tåla och lida — ske Herrens vilja!»

Så fortfor tystnaden en längre stund, men Agda vände icke sina blickar ifrån faderns ansigte. Redan nalkades aftonen, och gubben föll i en välgörande sömn. Dvergen hade dragit sig tillbaka i en vrå af det stora rummet, der han satt och tuggade på naglarne samt såg tankfull ned framför sig. Likväl syntes den dödstystnad, som omgaf honom, slutligen obehaglig; han begynte att tala högt med sig sjelf, rigtade äfven understundom frågor till sina medfångar, hvilka likväl alltid blefvo obesvarade. Han frågade likväl ganska litet härefter och förlustade sig i ett högst

löjligt samtal med sin fångne konung Kristian, hvilken han sjelf framställde såsom talande, liksom denne varit närvarande. Men hastigt vände han sig till höfvitsmannen med den frågan: »Hvart tog din vackra svägerska vägen, min gubbe, för hvilkens skull du i Stockholm krossade mina refben?»

Då vaknade Arvid, och redan sväfvade ett skarpt svar på hans tunga, men hastigt erinrande sig, att han lofvat med tålamod bära hvarje ny plåga, svarade han rörd och stilla: »Den förskräckelse, hvilken du under denna fasans natt injagade hos henne, krossade hennes hjerta. Hon dog få veckor derefter i en hetsig feber. Hennes död hvilar på din själ!»

Vid dessa höfvitsmannens ord ryste dvergen; han syntes djupt rörd, och med allvarsamt, sorgset utseende sade han efter en lång tystnad: »Det gör mig ondt! Det gör mig i sanning hjertligen ondt! Se, gamle man, du tror kanhända att jag är ett djefvulens foster, emedan jag har bidragit så mycket till er plåga; men tro mig, det skedde allt till ditt väl, och du irrar dig mycket, om du tror, att mitt inre är lika afskräckande som mitt yttre. Jag är en lustig narr och gycklar gerna med menniskorna.

Jag hämnas ofta eftertryckligt på dem, som förakta mig för min vanskaplighet, och om mitt hufvud än är hårdt som jern, så är min hjerna likväl mjuk som ull och låter ganska väl bruka sig till de finaste väfnader; men ännu vekare är mitt hjerta, fastän det till utseendet är omgifvet med en hård skorpa. Du är en gammal rättfram man och kan derföre förmodligen icke finna dig i mitt görande och låtande, men afbida blott nästa morgonsol, kanhända skall du då skåda mig i ett klarare ljus. Det har fallit mig så mycket in ur min förflutna lefnad. Jag kom äfven en gång att tänka på min första kärlek, på din hustrus hulda syster, och jag erkänner, huru skamlöst otacksam jag då handlade emot dig. Det förekommer mig, som borde jag godtgöra det onda, jag förorsakat; men nu — då hon icke mera är till — genom min skull så hastigt bortryckt från denna jorden — nu är det, ty värr,

för sent; men likväl skall min ånger blifva eder nyttig, och din dotter skall hafva fördel af densamma i stället för hennes moster. Påminner du dig ännu, Arvid, huru konung Kristian för tjugutvå år sedan i Stockholm, strax efter kröningsfesten, började den blodiga dansen? Huru borgarena vid dödsstraff måste tillsluta sina hus och du missnöjd tågade genom gatorna med din fänika tyska knektar? Mins du, huru främlingarne med raseri åskådade det rysliga skådespelet utan att våga bruka sina lansar som de ville? Jag hade skilt mig ifrån min konungs sida, sprang muntert omkring ibland bödlarne, till dess jag kände äckel för de stympade liken, och hastigt tumlade jag in uti en smal gränd, rakt i händerna på dina tyskar. Karlarne kände mig på min brokiga klädsel, och då jag hånfullt ropade till dem: »Sänken edra lansar för konungens rådgifvare!» sänkte de äfven verkligen lansarne från alla sidor och kittlade redan dermed mitt bröst och min rygg, så att den ena dödskalla rysningen efter den andra skakade mina knotor. Jag var förlorad, ty mitt lif sväfvade på tjugu spetsiga jern, och att det var knektarnes mening att spetsa mig, kunde jag icke tvifla på, emedan de hatade konungen och alla dem, som voro honom tillgifna, men mig i synnerhet, emedan jag gäckades med dem och narrade dem hvar jag kunde. Allt mitt bedjande och tiggande skrattade de endast åt, och här och der kände jag redan blodsdroppar fukta min narrkåpa, ty allt hårdare ansatte de mig med sina korsgevär. Då skyndade du som ett lejon in i den rasande hopen, fattade mig med stark arm i bröstet och slungade mig bort, så att jag tumlade långt bort åt gatan, lik en igelkott, hvilken vargarne utkastat ur sin lya; likväl hörde jag tydligt, huru du ropade till ditt folk: »Hören upp, bussar! Hållen edra lansar rena! Besmitten dem ej med en narrs blod!» Så talade du, gubbe, ditt folk stod som bildstoder och lät mig löpa. Sålunda räddade du då mitt lif; men då jag några dagar derefter råkade under dina händer, gick det hårdare till med mina arma knotor, så att jag ännu darrar, när jag tänker derpå. Jag kände att jag ganska väl hade förtjent fönstersprän-

get för mitt tilltänkta jungfrurof, derföre behöfver du icke tro, att någon tanke hos mig uppstått att nu hämnas derför. Den krokiga linie, som utgör min ryggrad, har jag längesedan alldeles glömt, nu vill jag endast påminna mig din redliga hjelp utur de vilda tyskarnes klor och den svåra skuld, hvilken jag ådragit mig genom din svägerskas tidiga död. Haf derföre förtroende för mig, jag menar synnerligen väl med er båda; jag vill — men derom längre fram.»

Efter detta tal förblef dvergen stilla och tankfull samt förfogade sig åter tigande till hörnet af rummet. Arvid och Agda hade hört honom med förundran, och utan att just sätta stort förtroende till hans ord eller derpå bygga någon fast förhoppning, kunde de likväl icke på annat sätt förklara hans gåtlika uppförande än att han verkligen ville dem väl, och meddelade hvarandra sakta hviskande sina tankar och tvifvelsmål angående den tro, de skulle sätta till hans ord.

Emellertid hade Vippel framsökt dolken, som man i det underjordiska fängelset fråntagit Agda för att hindra henne från sjelfmord; han hade dolt den i vecken af sin tröja och räckte henne den, i det han hviskade till henne: »Återtag ditt mordvapen, ädla jungfru, — jag koppas du icke mer skall behöfva vända det mot dig sjelf; men vill du göra både mig och dig sjelf en tjenst, så rista dermed något upp huden på min arm, så att hvar och en, som icke är blind, derpå kan igenkänna ett blodigt friskt sår.»

Agdas förvåning steg ännu högre vid denna dvergens oförklarliga begäran, och äfven utan faderns varnande vinkar hade hon beslutit att ståndaktigt neka honom beviljandet af hans önskan; men i det hon ännu höll dolken i sin hand, dansade Vippel lustigt af och an omkring henne och innan hon hade någon aning derom, for han med blottad arm emot den utåtvända skarpa spetsen deraf och förorsakade sig på detta sätt sjelf ett djupt sår i armen, utur hvilket i ögonblicket framträngde en mörk ström af blod.

Bestört lät Agda dolken falla ur sin hand, och Arvid reste sig vregad upp ifrån sitt läger och bannade dver-

gen för hans narrstreck; men denne skrattade i hemlighet, bemägtigade sig ånyo dolken, hvilken han strax åter gömde, dansade ännu som förut omkring i rummet, upptog med venstra handen de ifrån högra armen nedflytande blodsdropparne, fläckade dermed sitt ansigte och sina kläder, så att han fick ett ännu rysligare utseende, och Agda vek darrande tillbaka för honom, då han hoppade förbi henne. Härpå hviskade han hastigt till höfvitsmannen: »Förråd mig icke, jag vill rädda er, så sant som jag har ett troget hjerta i mitt bröst!» och med ett våldsamt språng nedkastade han sig på golfvet, helt nära den tillslutna dörren, i det han förvred sina anletsdrag och ropade med hög röst: »Hjelp! mord! Släpp mig ut! Man skär halsen af mig!»

»Djefvulske bof!» mumlade Arvid för sig sjelf. Han förmådde alldeles icke förklara dvergens uppförande och fattade nytt misstroende; men då denne fortfor att allt högre låta jemmerropet ljuda, rasslade riglarne och låset på den tunga jerndörren, och strax derpå inträdde den tjocke Måns Hane med de båda fångvaktarne, hvilka varit ställda såsom poster framför fängelset.

»Aj, aj! du har ett vackert brudgumsansigte!» ropade Måns skrattande till dvergen, som ännu beständigt krökte sig på golfvet. »Stå upp, du giftiga groda, och anförtro mig ditt lidande, ty i mig har du förvärfvat dig en vän, som skulle låna sitt kostbara värjgehäng för att dermed hänga upp dig. Fy, så du är blodig i ansigtet, du afskyvärdaste bland alla lefvande! Har din brud rispat dig med någon nål, eller har svärfar din låtit dig åder för att aftappa dig litet af ditt kärlekssjudande blod?»

»Värdaste kapten hos den store härföraren Nils Dacke, släpp mig ut ifrån det förbannade fängelset, jag vill förtro dig allt. Här står icke rätt till, mina nya slägtingar stå i förbund med onda andar, man har velat bringa mig om lifvet!» jemrade dvergen sig.

»Hvem har gjort det?» vrålade de båda fångvaktarne, i det de med hotande åtbörder vände sig till de båda fångarne.

»Den onde anden, er käre farbror, hvilken förvridit edra ansigten, så att han strax igenkänner sin familj», sade dvergen hånfullt, och karlarne foro förskräckta tillbaka till den öppna dörren samt sågo med ängslan omkring sig i alla vrår af det stora fängelserummet.

Men dvergen fortfor klagande, i det han åter vände sig emot dem: »Ja, som jag säger eder, I nattens namnlösa barn, här huserar djefvulen, som han vore hemma. Först har han med mig dansat en djefvulsk bröllopsdans, så att jag förlorade andan, och sedan har han krafsat mig med sina klor, bitit mig med sina tänder, trampat mig med sina hästfötter och pryglat mig med sin svans, som vore jag hans lärjunge. Ingen magt på jorden skall längre tvinga mig att blifva qvar i denna helveteshåla; tag mig med dig, ädle Måns Hane! Jag vill ligga vid dina fötter som en hund, vill tjena dig och din undersköna lifhäst, vill fylla ditt dryckeshorn, så ofta du åstundar det, och äfven sjelf dricka med, om du så befaller; lemna mig blott icke här i detta förbannade hålet. Jag vill gerna lemna brud och svärfar för hin i våld, om jag endast kan rädda min egen kropp och själ!»

Under dvergens tal hade fångvaktarne blifvit allt mer ängsliga och darrade som asplöf. Arvid och Agda tego, förvånade öfver dvergens besynnerliga lögn, och Måns Hane, som leende öfverskådade hela gruppen, trodde sig, fastän han satte föga förtroende till Vippels ord, göra de olyckliga fångarne en tjenst, om han begagnade sig af detta tillfälle för att befria dem från narrens besvärliga närvaro. Detta gjorde han äfven, men för att göra sig säker om honom tog han honom i kragen och bar honom en trappa uppföre på slottsgården, hvarest han kastade honom ned på jorden vid vaktelden och befalte honom att icke röra sig ur stället.

Fångvaktarne, intagna af blind vantro, tviflade ingalunda på dvergens berättelse och stodo framför den tillslutna fängelsedörren i den fruktansvärdaste ångest, hvarje ögonblick väntande ett besök af den onde anden. Vippels blodiga gestalt trodde de sig se öfverallt och vågade icke

tvifla på, att ju ett lika öde förestod dem, om de längre bibehöllo sin farliga post; derför ansågo de för bäst, sedan de sakta rådgjort med hvarandra och ännu en gång undersökt den väl tillslutna dörren, att aflägsna sig ur tornet och begifva sig till ett underjordiskt hvalf i borgen, hvilket blifvit dem anvist till boningsrum, och der de uppstält ett plumt kors, i hvars granskap de trodde sig fullkomligt säkra för alla onda andar.

SEXTONDE KAPITLET.

Måns Hane satt en lång stund pustande vid elden och höll dvergen fast emellan sina ben. Denne fördrog med tålamod ett sådant tvång, men snart blef platsen på den hårda, stenlagda borggården för obeqväm för den välmående befälhafvaren. Han skrufvade sig förtretad hit och dit, vältrade sin tunga kropp från den ena till den andra sidan, och likväl kunde han icke bringa den i så beqvämt läge som han önskade. Vippel, som syntes fika efter hvarje tillfälle att återvinna hans välvilja, rådde honom att begifva sig till ett på nedra botten beläget rum för att der med beqvämlighet utsträcka sig på sitt läger. Men Hane svarade honom med hårdhet och sade, att han hvarken kunde tro de lata fångvaktarne eller de fyra knektarne, som man lemnat qvar hos honom; derför hade han beslutit att blifva qvar på sin post ända till Dackes återkomst. »Men», fortfor han, »jag ville väl göra mig den besvärliga vakten så beqväm som möjligt, om jag blott på något sätt kunde få hvila min trötta kropp; men jag kan icke finna någon hvila på de hårda stenarne.»

»Åh, det är lätt att hjelpa!» svarade dvergen. »Se, der borta vid borgporten ligger en stor halmstack, den

kunde blifva en härlig bädd för dig. Om du tillåter mig att släpa den hit, så vill jag —»

»Begifva dig på flykten liksom ugglan ur fogelfängarens bur», föll Hane honom i talet. »Visserligen har du rätt; en skön stack är det och präktig mjuk halm. Den ligger strax bredvid borgporten», fortfor han, i det han tittade dit med de små blixtrande ögonen, »men porten står öppen, emedan den sakuar stängsel, och stockarne ligga öfver grafven, just väl passande för en skyndsam flykt; hvem vet hvad du bär i skölden! De båda fångvaktarne hålla vakt der uppe, och de fyra andra knektarne har jag skickat till Ronneby för att hemta lifsmedel, jag är ju helt ensam med dig. Jag kan i anseende till min oviga kropp omöjligt sjelf bära den sköna halmstacken till elden, och dig, du listige räf, låter jag ej gå längre än mina armar räcka; vore du först utom porten, så vet du nog att du snart skulle vara fri, ty jag kan icke, såsom du, krypa i hvarje räfhål. Blif derför stilla här och lägg dig till ro mellan mina fötter, de bilda en förträfflig tång, ur hvilken du icke så lätt undslipper.»

»Mig kan det vara likgiltigt», svarade dvergen, »ty dina ansenliga vador erbjuda mig den förträffligaste hufvudkudde, men det gör mig ondt om dig. Se här derföre ännu ett förslag: stig upp och gå med mig; du må gerna fatta mig vid håret; jag skall gerna lasta på mig så mycket du vill, och du skall icke behöfva bära ett halmstrå, ty det skär mig i hjertat att se den ädlaste af alla kaptener i ett så erbarmligt läge. Betänk, natten är lång, och nu börjar först skymningen.»

»Stiga upp — gå med — fatta vid håret», svarade Hane öfverläggande. »Det vore visserligen säkert nog, men för mycket för min trötta lekamen. Tyst! något faller mig in, som väl kunde låta sig göra», fortfor han och sökte ifrigt i sin stora rockficka, till dess han slutligen framdrog en lång lina och höll den framför dvergens ögon, i det han sade: »Detta är en hjelpare! Vid den ena ändan af linan gör jag en snara; den lägger jag om halsen på dig och skickar dig så efter halm; den andra ändan håller jag

i min hand — och gör du snedsprång, så stryper jag dig med ett tag. Går du in härpå?»

Fastän dvergen med sura miner blängde på snaran, så beqvämade han sig slutligen att använda henne, tog linan om halsen och anträdde sin vandring, förnyade den väl tio gånger och släpade snart en så ansenlig halmhög tillsamman vid brasan, att Hane helt beqvämt kunde bädda sig deri, hvilket han ock strax gjorde, i det han utsträckte sig med den största förnöjelse. »Min käre mäster räf», vände han sig derpå till dvergen. »Du har visserligen nu visat mig en rätt vigtig tjenst, men likväl tror jag dig derföre icke en hårsmån bättre än förut. Jag tar väl nu snöret af halsen på dig, men du bör dock begifva dig tillbaka i tången, och som, efter hvad du tror, mina vador äro tillräckliga till hufvudkudde för dig, så behåller jag all halmen sjelf och låter dig sitta på den kalla stenen under bröllopsnatten, hvilket du rätt väl har förtjent. Men tillika vill jag låta dig veta, att du ännu har att vänta af mig en vida allvarsammare tuktan för ditt nidingsverk emot den arme höfvitsmannen och hans dotter».

Härmed utsträckte han de väldiga lemmarne under ett djupt andedrag, klämde dvergen tillhopa mellan sina fötter och tycktes finna sig rätt väl på sitt läger. Snart begynte han dock att smacka med tungan, klappade på det tomma mjödfatet, hvars innehåll han förtärt, fattade det stora dryckeshornet, hvilket ständigt låg vid hans sida, fuktade sina torra läppar med de deri qvarblifna dropparne, suckade sakta, sedan allt högre och högre samt klagade ändtligen öfver en brinnande törst.

»Är detta väl ett lif?» utbrast han. »Är detta väl ett lif för en man som jag? Jag är kapten och måste sjelf hålla vakt hela nätter utan den ringaste förfriskning. Hvarför skulle jag begifva mig ibland röfvare, då jag måste vaka och törsta i stället för att dricka och hvila mig, som det borde vara? Om jag blott hade det lilla fatet ur källaren till venster i sanden; det är det sista och bästa, hvilket jag redan länge sparat för att dermed styrka mig. Ack, det vore ändå en tröst för min själ! Men huru skall

jag få det hit upp? Hemta det sjelf — det går icke för sig; skicka dvergen — det går äfven icke an — således måste jag törsta, om än min strupe förtärdes af eld. — De utskickade knektarne lära icke komma hem före midnatten; de bofvarne må godt, de föra matsäcken och de fulla krusen med sig och lära säkert till min förargelse komma fulla och galna hem. — Är detta ett lif? Förbannadt vare det! — Jag skiljer mig ifrån Dacke och hela hans band! — Jag vill icke vara en uppstudsig undersåte — jag vill blifva en ärlig karl, då behöfver jag icke mera vaka — och — törsta.»

Under detta tal hade hans ögonlock fallit tillsamman, och knappt var det sista ordet öfver hans läppar, då han föll i en djup sömn och icke mera rörde någon lem. Dvergen, som noga gifvit akt på honom, lyssnade efter hans andedrag, och då dessa öfvergingo i ett högt snarkande, sökte han att sakta stiga upp och småningom göra sig fri från Hanes förskräckliga ben. Det lyckades honom slutligen utan att väcka denne, och då han nu såg sig fri, aflägsnade han sig varsamt från elden och smög till det vestra tornet och hastigt steg han här utföre de breda trapporna. Då han öfvertygat sig, att han fullkomligt uppnått sin afsigt, nemligen att bortskrämma de båda fångvaktarne från posten vid fängelsedörren, steg han likaså skyndsamt åter ned på borggården, tog ett brinnande bloss och uppsökte det underjordiska rum, der fångvaktarne bodde. Genom en springa i den tunga falluckan, hvilken tillslöt den enda ingången till väktarnes boning, såg han ned; och sedan han sett att männen lågo nästan utan rörelse utsträckta på sin stråbädd, tryckte han sakta falluckan i lås, sköt utanför ännu en tung jernrigel och smög sig derifrån. Skyndsamt steg han nu ned i källaren, hvarest, som han visste, röfvarena gömde sina dryckesvaror, lyste omkring sig med sitt bloss och fann under en mängd tomma tunnor och krus ändtligen till venster om ingången det fulla mjödfat, som Hane omnämnt. Med den yttersta ansträngning af alla sina krafter vältrade han det uppför den halfförfallna trappan och rullade det sedan, så sakta som möjligt, bort till

vaktelden, hvarest den tjocke kaptenen ännu snarkade i den djupaste sömn; och lika varsamt som han förut befriat sig, begaf han sig åter villigt i sitt fängelse och lyssnade ännu en kort tid, liksom försänkt i djupa tankar, på den sofvande. Men härpå öppnade han det lilla fatet, fylde det stora dryckeshornet ända till brädden, begynte hastigt att sjunga en bekant dryckesvisa, och då han nu med hög, gällande stämma, upprepade de sista stroferna deraf:

»Den som sig beständigt smörja vill,
Han bör båd dag och natt ha mjöd dertill!»

då rörde Hane på en gång alla sina lemmar, reste sig till hälften upp ifrån sitt läger, gned ögonen, tog dvergen vid bröstet och skakade honom, i det han sade: »Vill du göra narr af mig, din spetsbof? Hvad duger din sång till vid tomma bägare?»

»Var då icke så knarrig, värdaste kapten! Der, drick dig otörstig och instäm sedan i min sång!» svarade dvergen vänligt, i det han räckte Hane det fulla dryckeshornet, hvilket han hittills hållit doldt bakom sin rygg.

Då Hane såg hornet fullt, spärrade han upp ögonen så vidt som möjligt, utsträckte båda armarne derefter och inandades först i långa andedrag ångan af den ljufva drycken, satte sedan hornet till munnen och tömde det med glädjestrålande ögon i ett drag ända till botten. Härpå räckte han det tigande åter till dvergen, som väl förstod hans önskan att ånyo få det fyldt. Efter att hafva tömt ännu ett horn lade Hane med en upprymd uppsyn dryckeshornet från sig, knäpte ihop händerna öfver magen och såg småleende med vänliga blickar på dvergen, i det han icke utan rörelse sade till honom:

»Vippel lille, jag är försonad med dig!»

»Det var just det jag ville!» svarade dvergen glad, i det han sprang upp ifrån sitt besynnerliga läger, »ty jag har saker att upptäcka för dig, hvilka endast äro ämnade för en väns öron. Här i den kniptång, hvarest du sammantryckte hjertat på mig, så att blodet stelnade, hade jag aldrig haft mod att upptäcka saker för dig, hvilka taga i

anspråk hjertats fria handling. Tag här bevis på, att jag icke är angelägen om att löpa ifrån dig; ty hvad hade hindrat mig att med en knif, som jag bär hos mig, afskära linan, med hvilken du fasthöll mig som en jagthund? Hvem hade väl hindrat mig att, medan du sof, hemligt smyga mig ut genom porten i stället för att hemta dig mjöd ur källaren? Du ser således, om min frihet bekymrar jag mig litet, men väl om andras, hvilka man håller starkare fast än mig.»

»Och hvilka äro dessa andra?» frågade Hane lyssnande.

»Den gamle höfvitsmannen och hans dotter», svarade dvergen bestämdt, »de måste blifva fria ännu i denna timme!»

Kaptenen betraktade honom länge nästan förskräckt, och hans ansigte förrådde den häftigaste rörelse. Misstroende till dvergen, medlidande med den vördnadsvärde gubben och den hjelplösa jungfrun kämpade med hvarandra i hans själ. Ledsen vid den tyrranniske Dackes öfverherrskap, äfvensom vid det ostadiga röfvarlifvet, hvilket endast den hårda nödvändigheten tvungit honom att välja för att uppehålla lifvet, hade han redan länge närt den önskan att sönderslita de band, som fängslade honom vid hans kamrater, hvilkas oordentliga, lastfulla lefnad alldeles icke öfverensstämde med hans ännu icke helt och hållet förderfvade känslor för rätt och mensklighet. Det gynnande ögonblicket syntes honom derför vara kommet att göra sig till en fri man och genom en hastig flykt köpa sig en lugnare och beqvämare lefnad, hvilken han genom en del af sitt byte, som han redan förvandlat i penningar, tänkte förskaffa sig i en af Sveriges aflägsnaste landskap, kanhända ock i Danmark eller det närgränsande Norge. Kunde han med sin flykt förena höfvitsmannens räddning, så uppfyldes hans innerligaste önskan, emedan han kände sig förpligtad till tacksamhet emot den gamle mannen för hela sin lefnad. Likväl trodde han sig icke böra anförtro sina tankar åt dvergen, hvilkens alla företag, sedan han visat sig på borgen, syntes Hane hemlighetsfulla, och fruktan för dennes förräderi och ondska och Dackes hämnd, i händelse deras före-

tag skulle misslyckas, afhöll honom ifrån att strax fatta ett beslut och bringa det i verkställighet.

Men Vippel, som anade Hanes tvifvelsmål, använde hela sin vältalighet för att ställa bevekelsegrunden för sina handlingar i det klaraste ljus. Han förklarade för den obeslutsamme kaptenen, huru han, sedan han i höfvitsmannen igenkänt sin räddare vid Stockholms blodbad, föresatt sig att verkställa hans och hans dotters befrielse; huru han med sina trollerier och hattspännet tillbakahållit Dackes arm, som svingade mordvapnet öfver gubbens grå hufvud, och härigenom frälst den gamle mannens lif; huru han hycklat hämndkänsla emot höfvitsmannen; huru han begärt hans dotter till hustru och låtit viga sig vid henne för att derigenom erhålla fritt tillträde till fångarne och desto lättare kunna verkställa deras befrielse; huru han i denna afsigt begärt, att man ej skulle skilja henne ifrån fadern, och för dem utverkat ett annat fängelse; huru han nekat att åtfölja Dacke till det pålysta tinget; huru han sjelf sårat sig i fängelset och ropat om hjelp för att med föregifvandet, att han blifvit plågad af en ond ande, skrämma den qvarlemnade vakten, hvilket ock lyckats honom; huru han slutligen inspärrat fångvaktarne och sålunda aflägsnat alla de hinder, som kunde hämna deras hastiga flykt.

Den upprigtiga förklaring, med hvilken dvergen löste det gåtlika i sitt beteende, öfvertygade ändtligen Måns Hane om Vippels redliga tankar och bortblåste äfven det sista spår af misstroende ur hans själ. Glädjen lyste ur Hanes ögon, och kraftigt tryckte han Vippels hand; ja, i utbrottet af sin känsla pressade han den vanskaplige emot sitt bröst, i det han sade: »Vid min fattiga själ, är du icke likväl ett ärligt menniskokräk! Kom hit och låt mig kyssa dig, du byting!»

De båda männen rådslogo nu, huru man säkrast skulle kunna verkställa flykten, och hvilken väg man måste taga för att undgå förföljelse. Hane sade, att han icke så noga kände vägarne; likväl ansåg han för säkrast, att man höll sig till höger om borgen, alldeles undvek de bebodda trakterna af Småland, men deremot drog sig till stränderna af

Östersjön, hvilka erbjödo hålor och grottor, hvari man kunde dölja sig och sålunda söka att uppnå Kalmar, hvarest ännu allt var lugnt. Dvergen var af samma tanke, men båda voro endast i förlägenhet om en vägvisare genom den vilda skogen, hvarest man knappt vid ljusa dagen kunde upptäcka en trampad gångstig, till dess slutligen Hane under ett högt glädjerop förklarade, att han funnit en förträfflig vägvisare i Olof, Dackes egen son, som qvarblifvit på borgen i ett trångt fängelse.

»Men kan man hafva förtroende till honom? Skall han bistå oss vid ett så farligt vågstycke och så förgå sig emot sin far?» invände dvergen.

»Det gör han!» fortfor Hane. »Om han vore mitt eget barn, kunde jag icke hafva större förtroende till honom. För att undgå Dackes tyranniska behandling följer han oss gerna, ty han har ett ädelt hjerta och afskyr sin fars vilda lefverne. Han har äfven anförtrott mig, huru mycket han älskar Agda, huru gerna han ville uppoffra sitt lif för hennes lycka; derför skall han utan betänkande bjuda oss handen till Arvids och hans dotters räddning».

»Så öppna hans fängelse!» svarade dvergen. »Sök att vinna den käcke gossen för vår sak och förbered allt med honom till en skyndsam flykt. Ännu före midnatt måste vi vänta de utsända knektarnes återkomst, och det dröjer väl icke heller länge, innan Dacke sjelf med sitt folk är tillbaka. Gif mig nyckeln till fängelset i vestra tornet; om en god engel ledsagar oss denna natt, så äro vi kanhända redan om ett par dagar i Kalmar, och derifrån begifva vi oss raka vägen till konung Gustaf i Stockholm. Tro mig, för Arvids, sin gamle vapenbroders, befrielse ger han dig ganska säkert en syssla helt och hållet efter din önskan, såsom t. ex. vintapparetjenst eller något dylikt; och vill han förunna mig en nåd, så ber jag honom utverka lindring i den arme konung Kristians svåra fängelse uti Sonderburg. Hans ord gäller mycket i denna sak, och har jag uppnått detta mål, så är jag nöjd; då har min resa likväl icke varit förgäfves, och med lättadt hjerta återvänder jag tillbaka till min gamle herre, hvilken i så många år lät mig frossa i öfver-

flöd; jag vill nu till tacksamhet derför dela med honom hans elände och icke öfvergifva honom, ty han är beklagansvärdare än jag, utan söka uppmuntra honom genom mitt skämt!»

»Vintappare!» ropade Hane förtjust. »Vintappare i Stockholm, och det hos sjelfva konung Gustaf!» upprepade han åter och fortfor: »Blir jag det, då blir jag hans trognaste undersåte så länge jag lefver!» och beredvilligt lemnade han dvergen nyckeln till fängelset. Denne skyndade nu till vestra tornet.

Sedan dvergen sakta öppnat fängelsedörren, inträdde han i det mörka fängelset och fann höfvitsmannen inslumrad på sitt läger och Agda vid hans sida äfven med half tillslutna ögon, kämpande mellan sömn och vakande. Dvergen uppväckte henne genom det sakta utropet:

»Väck din fader, eder räddning är nära! Följen mig båda, men hastigt!»

»Räddning?» upprepade Agda öfverraskad och ansåg sig icke böra tro sina sinnen. »Räddning — och genom dig?» sade hon långsamt och med misstrogen uppsyn.

»Fråga icke längre», svarade dvergen bestämdt. »Haf förtroende till mig, väck din far och följen mig båda. Borgen är fri från förrädare och fiender. Edra vaktare äro innestängda; endast jag och en trogen vän till din far äro qvar. I våra händer ligger er räddning! Upp, upp! och dröj icke, ty hvarje ögonblick är dyrbart».

Forskande såg Agda dvergen i ansigtet, en glad bäfvan höjde hennes bröst, hon hade så gerna velat hysa förtroende till honom, och likväl tillbakaskrämdes hon af rädda tvifvelsmål. Slutligen sammanknäpte hon händerna, höjde sina ögon genom gallerfönstren ut i nattens mörker och hviskade: »Fader der uppe, råd ditt barn! Kan jag anförtro mig åt honom, som en gång bedragit mig och grymt skämtade med mitt elände? Är det en ny pröfning, som du sänder mig, eller har min innerliga bön framträngt till din tron? Vill du rädda mig och min älskade fader, vill du lysa oss på den mörka väg, som återför oss i våra vänners armar, vill du beskydda och rädda oss i detta nattens

mörker?» Knappt hade hon slutat sin bön, förrän fullmånen framträdde bakom mörka skyar, delade, liksom en svan delar floden, den svarta slöja, som afundsjukt omhöljde den, och simmade majestätiskt upp på den stjernklara himlen, och dess silfversken upplyste berg och ängar rundt omkring.

Med stilla förtjusning hade Agda åskådat denna härliga syn, och med djup rörelse sade hon hänryckt:

»Himlen lyser ju på en gång så klar för mig, jag bör våga det! Har du, min Gud, som ett tecken af din nåd afhöljt denna vänliga ledstjerna under nattens mörker, så vare du derför prisad i evighet! — Jag skall blifva fri och återse min Axel, som annars skulle förgås under tusende qval för mig! — Hvarför tvekar jag ännu? Vakna upp, min far! vakna upp!» — ropade hon nu skyndsamt och bäfvande, i det hon föll på knä framför halmbädden. — »Vakna upp! I min själ ljuder åter: räddningen är nära! — Förtvifla icke, min Axel; din Agda lefver, hon kommer!»

Gubben reste sig upp och sade vänligt till sin dotter: »Återkom till dig sjelf, mitt barn! Du har endast drömt, så hastigt nalkas oss icke hjelpen!»

»Väl förmår jag icke sjelf att endast med en tanke fatta möjligheten», svarade Agda under en sakta bäfvan, »men likväl hör jag en röst i mitt hjerta högt uppmana mig till flykt; det är liksom osynliga magter drogo mig ut under Guds fria himmel».

»Rösten inom ditt hjerta bedrar dig, arma barn!» fortfor gubben. »Hvem skall rädda oss här? Rundt omkring oss trakta blodbestänkta händer efter våra lif».

Nu framträdde dvergen och besvor gubben med en liflig och öppenhjertlig ton att hafva förtroende till honom och följa hans ledning, och småningom begynte den mägtiga driften efter frihet att äfven i den gamle mannens bröst bekämpa hans tvifvelsmål om dvergens redlighet, och med lågande blickar sade han nu till honom:

»Har du bedragit mig med en ny förhoppning om räddning, har du stört min sömn — endast ett ögonblick beröfvat mig min ljufva slummer för att förråda mig och

släpa mig och mitt barn till nya plågor, så träffe dig Guds hämnd tusenfaldigt; ty djefvulskt är det att drifva ett fräckt spel med hjelplösa olyckliga. Hvad beveker dig att nu erbjuda oss hjelp, då du ännu för få timmar sedan göt galla i den bittra kalk, som räcktes oss?»

»Befria mig nu ifrån förklaringen öfver mitt gåtlika, fiendtliga uppförande emot dig; tiden är dyrbar, jag vill uttyda allt för dig, då vi först äro i säkerhet. Att jag har dig att tacka för mitt lif, drifver mig att rädda dig; dina tvifvelsmål förlänga ditt fängelse och utsätta dig för döden, följ mig derföre hastigt, det är hög tid!»

Ännu skakade Arvid sitt grå hufvud och syntes villrådig, försänkt i djup eftertanke; men då inträdde Måns Hane skyndsamt med ett bloss i handen och ropade till honom:

»Friskt mod, gamle herr Arvid! Har jag tagit er till fånga, så vill jag ock bryta edra fjettrar. Jag är icke mer någon skogstjuf, jag har afsvurit det förbannade lefvernet samt är ifrån och med i dag en ärlig man. Haf förtroende till mig, ni har låtit begrafva min gamle far; jag måste rädda er, om det så kostade mitt lif. Jag vill åter godtgöra allt, hvad jag brutit emot eder; följ mig derföre hastigt, jag förer er till konung Gustaf!»

»Till min konung Gustaf!» ropade gubben glad. »Bort, bort härifrån! Dröjen nu icke — fören mig ut! — Gud, jag tackar dig på mina knän! — Jag vill framträda för min konung och fordra ett svärd, ett skarpt svärd, för att tukta upprorsstiftarne — och för att hämnas Axel», tilllade han saktare med bruten röst. Högt fortfor han derefter: »Släpp mig ut! Nu är här för trångt för mig! Mina fötter äro starka, de bära mig nog till min konung, och blodet flammar som eld i mina ådror; o, Gud! jag skall då återse min Gustaf!»

Med kraftiga steg skred gubben förut, förande sin dotter vid handen, och alla lemnade skyndsamt fängelset och begåfvo sig ned på borggården, hvarest en person med väl höljdt ansigte väntade dem med två hästar. En af dem måste Arvid bestiga, och Hane räckte honom ett svärd

och en lätt stormhatt. På den andra hästen upplyftes Agda, och båda djuren blefvo utomdess belastade med så mycket lifsmedel, som man kunnat upptäcka i den öde borgen.

Den tjocke Måns Hane, som på en gång blifvit liflig och rörlig, gick förut med dvergen, efter dem följde höfvitsmannen, och sist Agda, hvilkens häst leddes vid tygeln af den förklädde. Så begåfvo de sig ut öfver slottsgrafven, och efter sig nedkastade de stockarne, som utgjorde den brygga, hvaröfver man inkom. De vände sig åt öster emot hafskusten. Tigande fortsatte de med skyndsamhet sin väg, och knappt hade de aflägsnat sig några tusen steg ifrån borgruinen, så hörde de bakom sig på vägen från Blekinge, som förde till röfvarnästet, de plumpa sångerna och det vilda bullret af de med lifsmedel återvändande knektarne. »Till höger, till höger, in bland hasselbuskarne!» ropade den förklädde med dämpad röst till de förutskridande, och alla vände sig höger ifrån vägen och drogo tigande in ibland de tjocka skogssnåren.

SJUTTONDE KAPITLET.

Den unge grefve Otto af Hoya och Brita hade emellertid i Ronneby, der de vistades, erhållit Dackes kallelse till tinget. Den unga flickan ville i synnerhet, emedan hon ansåg sig i sin pagedrägt fullkomligt okänd och säker, icke försumma tillfället att sjelf öfvertyga sig om allmogens sinnesstämning. De beslöto sålunda att följas åt. Men för att undvika att på vägen träffa tillsamman med de vilda bondskaror, som i talrik mängd från Blekinge ditströmmade, beslöto de båda unga att fara genom Södra Möre till Kalmar och derifrån inåt Konga härad. I början redo de; men då det närmare gränsen blef allt mera oba-

nadt, skydde flickan ingalunda mödan att fortsätta resan ett par mil till fots. De ämnade i Småland köpa sig nya hästar.

Ensamma vandrade de en afton vid stranden af Östersjön, och Otto, ängsligt bekymrad om sin älskade följeslagarinna, bemödade sig att i det ovissa månskenet finna vägen uti de mörka hålvägarne, han sökte de jemnaste stigarne och bjöd henne kärleksfullt sin hand, då de måste öfverklättra någon höjd eller det gälde ett språng ned från en klippa. Brita gick tigande vid hans sida, hon stannade ofta, såg än trotsigt upp till den mörka himlen, än med skarp blick i Ottos ögon, hvilka icke längre förmådde dölja den vilda eld, som brann i hans bröst. Flickans behag syntes för grefvens förtjusta blickar så förtrollande, att han oupphörligt bestormade henne med de ömmaste böner om att icke låta honom i en aflägsen framtid söka den lycka, som för evigt skulle förena dem. Men hon tillbakavisade med stränghet hans blickars ömma vältalighet. Hon drog tillbaka sin hand, då han ville trycka den till sitt hjerta, och då de uppnått en aflägsen plats vid hafsstranden, der i forntiden kanhända en hednisk offerlund susat för vindarne, stannade hon och kastade derpå en mörk blick öfver den omgifvande trakten, som var henne obekant.

»Hvart för du mig?» sade hon strängt till sin ledsagare. »Vi äro komna ifrån rätta vägen — eller har du med afsigt fört mig vilse? Bedrager mig icke min aning, så utvisa dina oroliga blickar, dina bäfvande andedrag förräderi?»

»Förräderi? Brita, det var ett hårdt ord!» svarade grefven, djupt sårad. »Gerna vill jag bekänna, att jag med afsigt förde dig från den närmaste vägen, som går der borta till höger vid skogen; men min varma kärlek förledde mig att välja denna omväg här vid hafsstranden, emedan den gaf mig det efterlängtade tillfället att ännu rätt länge kunna få vara vid din sida. Är du trött, så låtom oss hvila; jag skall tillreda för dig det mjukaste säte af mossa och ljung.»

»Den, som har ett så högt mål för sin sträfvan som du och jag», svarade flickan, »borde icke fika efter gagnlös hvila.»

»Och är ditt hjerta så helt och hållet uppfyldt af äregirighet, att min kärlek ej mera deri kan finna någon plats?» svarade Otto sårad.

»Jag vill vara fri!» svarade Brita med bestämd ton. »Skulle jag icke vara dåraktig, om jag nu, då jag våldsamt besegrat hvarje känsla af tacksamhet, sönderslitit de band, hvilka fastkedjade mig vid min far och min syster, likväl på nytt ville låta fängsla mig vid en man och af en prest låta inviga mig till slafvinna?»

»Så vill du då aldrig blifva min?» frågade Otto med beklämdt hjerta.

»Ledsaga mig till mitt mål — du kan det. Har jag uppnått målet, så räcker jag dig min hand och drager dig upp till mig», svarade Brita kallt.

Som ett dolkstyng träffade dessa ord grefvens kärlekslågande hjerta, och knappt förmådde han dölja upproret i sitt inre. Den kalla stoltheten hos den varelse han tillbad uppväckte nu mägtigt hans egen stolthet, hvilken hittills varit tillbakaträngd af hans varma kärlek. Han såg sig förskräckligt bedragen i sitt ädla förtroende till sin älskarinnas hjerta, som endast ännu med förtrollande band fasthöll honom vid detta lifvet. I henne hade han trott sig se den lysande ledstjernan på sin dunkla lefnadsbana, och nu igenkände han i denna endast ett lufttecken, som olycksbådande sväfvade öfver hans hufvud. Hans hederskänsla vaknade, han kände förnedringen att som en gosse låta föra sig i hennes ledband, och att ytterligare sträfva att vinna hennes genkärlek, hvilken kanhända i en aflägsen framtid skulle erbjudas honom, såsom man bjuder en gåfva åt en tiggare. För första gången tillstod han med blygsel för sig sjelf, att han genom sin halsstarrighet var djupt sjunken, var röfvare och upprorsman. En god engel tycktes i detta ögonblick kringsväfva honom; alla de planer, hvilka han med hämndbegär i hjertat utkastat för tillfredsställandet af sin äregirighet, voro hastigt tillintetgjorda

i hans bröst, och utur qvarlefvorna af dessa stolta luftslott uppsköt redan den milda ångerns och den bättre sjelfkänslans brodd.

Lugnare trädde han efter en stunds tystnad tillbaka ifrån Brita, som noga gifvit akt på honom och ganska väl gissat den hastiga omvexlingen af hans känslor. Med köld och fattning sade han: »Så låtom oss skiljas; ty jag fruktar, att om du en gång hunnit ditt mål, så sväfvar ett högre framför dig. Högre, allt högre skall du sträfva, till dess din flygt kanhända hämmas af en blixtstråle; jag skulle förgås i en förhoppningslös väntan, och förr drog mig väl dödens kalla hand ned i grafven, än din drog mig upp till din sida. Äfven jag är stolt och vill icke låta upplyfta mig af qvinnohand; vandra derföre din väg allena, jag vill nu ensam söka uppnå ett annat mål. Ditt lågande öga förblindar; ty icke kärlekens eld, utan förtärande flammor utströmma derutur, hvilka endast tillintetgöra och ej, som solens strålar, utbreda omkring sig ljus, värma och sällhet. Ditt bröst höjes aldrig af någon mild, mensklig känsla, det liknar ett stormande haf af vilda, äregiriga tankar, och egenkärlekens skummande bränningar slå emot ett hjerta, som är en orörlig klippa midt bland vågorna och aldrig uppvärmes af kärlekens sol. Lef väl! Mig återbär det första skepp jag jag påträffar till Danmark, ty i ditt granskap fruktar jag, att ur min hjerna endast skola uppstå förtviflan och sjelfmord.»

Skyndsamt ville han nu aflägsna sig, men Brita höll honom tillbaka. Hon insåg i detta ögonblick höjden af hans kärlek, och fastän hon icke var i stånd att med lika värma besvara den, kunde hon likväl icke dölja för sig sjelf, att hon hyste en öm böjelse för den sköne ynglingen, hvilken, ehuru konungens systerson, redan länge i hennes fars hus skänkt den namnlösa obekanta sitt hjerta. Hon bäfvade tillbaka vid den tanken, att han kunde öfvergifva henne, han, det enda väsende, hon kunde skänka sitt förtroende, den ende, som med kärlek slutit sig till henne, som, liksom hon sjelf, sönderslitit blodsbanden för att fri, endast med henne, vandra den sjelfvalda banan. Det blef

klart för henne, huru mycket hon förolämpat honom genom sin tillbakastötande köld, och lindande sin arm om hans hals, höll hon honom tillbaka.

Med mild röst sade hon: »Du, min Otto, kunde du öfvergifva mig?»

Hela hennes väsende hade förändrat sig; vänlighet herskade på hennes höga, stolta panna, vemodigt smålog den sköna munnen; de stora, svarta ögonen lågade af en mildare eld, och hon behöfde blott kasta en öm blick i hans sorgsna ansigte för att förskingra de dystra skyar, vreden utbredt öfver hans panna, och bannlysa det hastigt fattade beslutet utur hans bröst. Med aldrig förut känd ömhet fann han sig omfattad af hennes armar, dragen närmare intill hennes sida, och som en slumrande, hvars inbillning hastigt öfvergår ifrån en plågsam dröm till vänliga bilder, glömde han i ögonblicket det smärtande intrycket af de knappt flydda, plågsamma minuterna och öfverlemnade sig, i det han sjönk till hennes fötter, endast åt lyckan att finna sig älskad. Hans hufvud hvilade vid hennes barm, och med ömhet strök hon lockarne ur hans panna och smekte hans kinder, i det hon bedjande sade:

»Blif hos mig, älskade Otto! Mitt hjerta är icke så känslolöst, som du tror; jag älskar dig, älskar dig ömt! Haf öfverseende med mina nycker; efter den första segerrika slagtning är jag din, helt och hållet din, min älskade vän!»

Förtjust sprang grefven upp från jorden och stammade: »Förlåt mig, jag vill aldrig lemna dig, så länge mitt hjerta slår!» Derpå slöt han han henne med häftighet i sina armar, och hans varma kyssar brunno, ofta af henne besvarade, på hennes svällande läppar. De sutto ännu länge tillsamman under ömma omfamningar, och månen uppsteg allt högre öfver hafvet och utbredde sitt hemlighetsfulla sken öfver nejden. Då lutade hon sitt hufvud emot hans axel, och han lekte med det blå bandet, hvilket sammanhöll sidentröjan öfver hennes barm. Djup tystnad herskade rundt omkring dem, intet lefvande väsende utom dem båda tycktes hafva förirrat sig till denna ödemark.

Månen dolde sig bakom mörka skyar. Skuggan af de höga träden i offerlunden höljde de älskande i ännu djupare dunkel, och deras andedrag voro, under den tystnad som herskade rundt omkring, de enda ljud som hördes. Då skallade plötsligt ifrån stranden ett skärande, ängsligt klagoljud, liksom en skeppsbruten under den gräsligaste dödsångest ropat om hjelp *. De båda älskande hörde på en gång det hemska ropet och kände sig dervid så genomträngda af en kall rysning, att Brita bäfvande tryckte sig ännu närmare till Otto, som sjelf darrade af en obegriplig känsla. Men i samma ögonblick hörde de äfven bakom sig ibland lundens åldriga stammar ett hest skratt, afbrutet af en sakta hostning, och strax derpå prasslade det liksom smygande steg i lingonriset, hvilket ymnigt växte emellan de gamla träden. Ovilkorligt dolde sig Otto och Brita vid en ek, hvars lummiga krona omgaf dem med det tätaste mörker. De märkte tydligt från gömstället, huru någon vandrade bland träden. Den okände smög sig vidare fram mot stranden under ett oupphörligt skratt, famlande med händerna. Grefve Otto samlade ändtligen sitt mod och steg fram, i det han ropade till den underbara skepnaden: »Hvem är det, som vid midnatten smyger här i mörkret?»

Han erhöll ej annat svar än ett skallande skratt, och då den främmande varelsen nalkades och nu stod midt emot honom, upplyst af månskenet, studsade han tillbaka för den skräckgestalt, som visade sig för hans blickar. Det var en gammal qvinna, höljd i trasor af en klosterlik ordensdrägt. På hennes ansigte hade förtviflan satt sitt insegel, och djupt in i hufvudet gömde sig de slocknade ögonstenarne, hvilka, stela och utan glans, rörde sig liksom kalla likvaktare vid förnuftets graf; vansinnighet speglade sig i hennes rysliga anletsdrag.

Utan att vidare gifva akt på något, sväfvade hennes stirrande ögon utåt hafvet, som skummande och fradgande

* Sådana naturtoner förnimmas verkligen understundom, kort före storm och oväder, vid Sveriges och Norges kuster, och man kallar dem hafsrop. Folktron uttyder dessa toner såsom ett säkert tecken, att någon inom kort skall förolyckas på sjön.

slog emot den höga stranden, och hon lyssnade med lurande otålighet, till dess de förskräckliga klagotonerna ånyo hördes ifrån hafvet genom nattens djupa tystnad, ängsligare och starkare än tillförene. Iskalla rysningar och en dödlig förskräckelse fylde Britas och Ottos hjertan. För tredje gången skallade, efter en kort stunds tystnad, ännu högre och fruktansvärdare samma rop, så att den gamla ryste och ropade: »Håll upp, glupska odjur! Håll upp med dina dödsrop, omättliga haf! Hejsan, i dag kommer min brudgum, hans snabba skepp bär honom hit i land, på böljornas glatta rygg! Begär honom icke till offer, den sköne, präktige mannen, du långarmade, elaka hafsfru der borta, och drag honom icke ned i din våta, kalla bädd, ty jag väntar här redan så länge på honom i den varma kammaren. Hu! här är rysligt, här är mörkt som i grafkammaren; men vaxljusen brinna ännu på altaret — och presten har redan väntat länge — ganska länge.»

Med djupt medlidande hörde Otto qvinnans förvirrade tal, och för att vidare obemärkt kunna lyssna på henne, drog han sig tillbaka till Brita, hvilken, fastän bäfvande för skräckgestalten, likväl tyckte sig, genom en oförklarlig känsla, dragen till den olyckliga. Hela hennes själ var uppfyld af fasa, ty hon hade ofta hört sagan om dödsropet, som vid nattetid skallade ifrån hafvet och som i dåvarande tid allmänt gälde som ett säkert förebud, att på samma ställe, der det hördes, inom kort tid skulle ske ett blodigt mord, eller att de vilda vågorna skulle fordra ett menniskooffer, hvilket de drogo ned i det bottenlösa djupet och der höllo det så fast, att liket aldrig mera blef synligt. Samma saga syntes äfven föresväfva den vansinnigas förvirrade fantasi; ty sedan hon några ögonblick tigande lyssnat åt sjön, begynte hon på ett rysligt sätt sjunga en visa, hvars ord voro ungefär dessa:

Och tärnan hon gångar sig på hafvets strand:
Blåser kall, kall nordan öfver sjön.
Och ute på djupet var hennes fästeman;
Han kommer väl igen, när Östersjön den fryser.

Och unge fästemannen i ekebåten satt:
Blåser kall, kall nordan öfver sjön;
Och ute på djupet vardt kolsvartan natt;
Han kommer väl igen, när Östersjön den fryser.

Och unga tärnan hörer ett hafsrop så brådt:
Blåser kall, kall nordan öfver sjön.
O, Herre Gud! det ropet bådar intet godt;
Han kommer väl igen, när Östersjön den fryser.

I fönstret slocknar hastigt den unga tärnans ljus:
Blåser kall, kall nordan öfver sjön.
Och fästemannen vandrar i hafsfruens hus;
Han kommer väl igen, när Östersjön den fryser.

Liksom upprepad af hundra anderöster, genljöd den vansinniga qvinnans entoniga sång i den dystra offerlunden, och då hon slutat och nu åter utbröt i ett kort, gällt skratt, förmådde Brita knappt hålla sig uppe. Hon tryckte sig bäfvande tätt intill sin ledsagare. Djupt och underbart skakad, stirrade han på den gamla, som tigande nedsatt sig på en mosslupen sten.

Hastigt reste sig den vansinniga åter upp och ropade, i det hon vände sina stela ögon emot himlen: »Hör! der brusar åter nordanvinden, och pustande liksom min egensinnige fader eller som min hårdhjertade broder, språkar han med det djupa vattnet och berättar sagor om bedragna jungfrur, om falskhet och otrohet, och dessemellan tjuter han besvärjelser och trollsånger. Hafsbarnen med sina hvita skjortor springa högt upp och fröjda sig. Ack! mitt lilla, späda barn är icke deribland; hvarken på hafvet eller på heden finner jag mitt stackars barn. Hu, nordanvinden tjuter igen! Du vet så många händelser, du långväga resande vind; men historien om den gamla Bolla vet du säkert icke. Hör på, du stormare, jag vill berätta dig mina öden; men du måste tiga med ditt vilda buller och vara artig, annars tager du bort orden ifrån mina läppar! Nå, vill du icke låta ditt larm tystna, så behåller jag min saga

för mig sjelf, eller berättar den för de bleka klosterfruarne, de äro mycket mildare än du, högtfarande skrikare! — Du behöfver icke gå så hårdt åt mig, jag förstår dig nog; du menar, att jag skall gå hem i den trånga kammaren. Min brudgum kommer ändå icke mera i dag, och mitt barn är långt borta ifrån det varma modershjertat. Men jag ber dig, jag ber dig innerligen, gamle vän: väck med din iskalla andedrägt min otrogne älskling, då han sofver i den varma sängen, så att han rysande påminner sig mig. Tjut honom starkt i örat, huru jag grämer mig! Jag har redan ofta beställt presten och sjelf påtändt brudljusen. Många vintrar äro förflutna, men ännu har jag min brudklädning qvar i rätt godt stånd. Fru abbedissan har bara pratat ifrån mig den och gömt den för ro skull för mig. Säg honom detta högt och tydligt — jag går nu hem — det är midnatt, och nunnorna sjunga i koret.»

I det hon nu ville aflägsna sig, gick hon tätt förbi de lyssnande, och knappt hade hon blifvit dem varse, förrän hon förvånad stannade framför dem och sade med en flytande tunga, under höfliga nigningar:

»Ack, ack! se der, ett så hedersvärdt sällskap, ädle riddare — vackre riddare! Min brudgum är också en ädel riddare; han är till och med en hög herre. — I kommen till bröllloppet, godt folk! Det gör mig ondt, I hafven i dag förgäfves gjort eder besvär att komma hit. Först i morgon kommer min brudgum, då skall det gå lustigt till! Men blifven så länge qvar här i min borg, borgfogden skall anvisa er ståtliga rum; ja! här är min gemåls lustslott, här har han dårat mig med sina bedrägliga blickar. Men nu har han på länge icke varit här, derföre har det blifvit något ensligt i slottet, men sällskap gifves här alltid, rätt muntert sällskap, till och med ifrån den grå forntiden, jettar och dvergar, spöken och troll, ugglor och prester med långa offerknifvar. I fören väl edra älskarinnor hit med eder? — Ack, här är rätt muntert och gladt!»

Otto trädde nu med mera fattning emot henne, och den klara månen, hvilken nu åter i all sin glans framsväf-

vade på himmelen, upplyste hennes gestalt. Hvem är du, olyckliga qvinna?» frågade han med deltagande.

»Huru, ni känner mig icke?» erhöll han till svar. »Åh, det är ju löjligt! Hvem känner icke Bolla, Johans brud!» Innan hon slutat sitt tal, hade hon stelt fäst sina ögon på Ottos ansigte och tumlade plötsligt, liksom träffad af ett elektrisk slag, tillbaka ifrån honom, i det hon upphäfde ett gällt skri. Hon darrade häftigt, och hennes knän vacklade; med de torra händerna vidt utsträckta framför sig, störtade hon emot Otto, omslingrade hans hals med sina armar och ropade under ett rysligt glädjeskratt: »Jag har honom! Han är här! Lycka öfver all lycka! Mitt lidande har en ända! Jag har honom! Jag har honom! Jag håller honom fast i mina armar, den trolöse älskaren. Är det verkligen du, min Johan? Se här, här har du din brud!»

Otto stod alldeles förstenad, hans hår reste sig på hufvudet och kall svett dröp ned från pannan. Med fasa och afsky stötte han våldsamt den gamla tillbaka, då hon öfverhopade honom med kyssar och smekningar och hotade att qväfva honom med sina omfamningar. Han vände sig ifrån henne, och Brita bemödade sig, intagen af förskräckelse, att draga honom bort; men den gamla höll sig fast vid hans kläder och anropade honom på det innerligaste att icke för andra gången öfvergifva henne. Då flög grefvens svärd hastigt ur slidan och blixtrade i månskenet högt öfver den vansinnigas hufvud, i det han med hotande röst ropade till henne: »Bort, galna hexa! Vid alla helgon, annars gör jag med ett enda hugg slut på ditt jemmerfulla lif, om du vågar att röra mig!»

»Håll, för Guds skull håll!» ropade Brita i samma ögonblick, liksom fattad af en rädd aning, och höll tillbaka hans svärd. »Utgjut ej den olyckligas blod, jag har ej hjerta att se henne dö! Kom, låtom oss skynda bort härifrån! Låtom oss fly denna rysliga ort! Jag tycker mig se lågor uppstiga ur jorden, och rysliga gestalter grina emot mig. Det förekommer mig såsom om här vore helvetet — bort härifrån!» Liksom förföljd af onda andar drog Otto henne

med sig ut ur den hemska offerlunden till skogen, der de snart funno en väg, som de med skyndsamhet följde.

En stöt af grefven hade kastat den gamla till jorden, och pustande ropade hon ännu: »Det var han, min Johan, det var hans blixtrande ögon, samma ögon, hvarmed han stulit mitt hjerta, och hans hårda stämma, hvilken ofta förskräckte mig, då jag som mest älskade honom. Der flyr den bofven. Ack, hade han dock genomstungit mitt hjerta med det blanka stålet. Han är ett odjur. Han beröfvade mig allt — min ära — frukten af min vanära — mitt barn! Hu! der brusar åter nordanvinden — hasta efter honom, min gamle vän — kasta honom till jorden, — slå honom — slå honom — han har förtjent det för min skull!» I en djup svimning sjönk hon sanslös till marken mellan några höga stenar. Ifrån sjön brusade stormen, och dess tjut återskallade fruktansvärdt i den ödsliga lunden.

ADERTONDE KAPITLET.

På ett berg i Arby eller som det då hette Åreby socken i Södra Möre* hade Nils Dacke sammankallat allmogen. Den ödsliga trakten i sin vilda naturskönhet var en bild af den djerfve röfvarhöfdingens själ, hvari hvälfde sig större förslag, än han åt någon vågade meddela.

Från de omkringliggande orterna, från hela Södra Möre och Konga härad, samlades bönderna, glada att få deltaga i vigtiga saker och förnöjda af utsigten att ändtligen få gifva luft åt sitt hat mot adeln och de kungliga fogdarne. De välmående Kongahäradsborne träffade tillsamman med de vilda skogsborne från Arby och Mortorps skogsbygder, och hela den oroliga menniskomassan ström-

* Berget heter ännu Dackeberget och är beläget på Säfsjö egor 3 mil från Arby kyrka.

made uppför berget, från hvars spets Dacke sjelf, omgifven af sina utvalda kämpar, såg ned på dem med en känsla af stolthet och glädje öfver att veta sig vara den ledande själen i hela skaran.

Med stolt värdighet gick Dacke emot dem, hvilka han kände som de ansenligaste och myndigaste ibland socknemännen, tog dem i hand och språkade på förhand om ett och annat, som angick de saker, hvilka skulle företagas till öfverläggning. Han sökte dervid försigtigt utspörja gubbarnes egen tanke och mening och, i det han meddelade dem något af det han sjelf tänkte och menade samt vänligt bearbetade deras öfvertygelse, fick han sinnena förberedda som han önskade. När derefter den egentliga öfverläggningen började, voro besluten redan fattade inom honom och behöfde endast framställas af hans kraftfulla stämma, hvars höga ljud hördes öfver hela den sorlande folkmassan, för att vinna allmänt bifall. Detta bifall yttrades med höga skri, hvilka alltid först upphöjdes af dem, som stodo Dackes person närmast, nemligen hans förtrogne: Lille Jösse, Peder Djup, Thord Riddare, Peder skrifvare och de båda munkarne Clement Pedersson och Peder Erlandsson. De skallande bifallsropen upprepades derefter allt högre och högre af den rundtomkring stående folkmassan.

Besluten gingo förnämligast ut på att afsätta och förjaga konung Gustaf, och för det ändamålet skulle man först slå alla hans fogdar och höfvitsmän ihjel samt sedermera förena sig om en ny konung, hvilken mera hölle med bönderna och läte dem njuta den naturliga friheten.

Då det blef fråga om, hvem man skulle tillbjuda Sveriges krona efter Gustaf, vågade Dacke väl ännu icke sjelf framställa sig såsom den värdigaste; men han föreslog en man, hvilken han hoppades kunna styra efter sitt behag, till dess han sjelf hunnit bättre befästa sig i sin magt och myndighet. Denne man var Svante Sture. Bönderna förtjustes af hans namn, och då Dacke föreslog honom, emottogs förslaget med den högsta förnöjelse. Det beslöts, att bref skulle till honom afsändas.

Pater Clement anmodades att uppsätta brefvet och

det skedde genast. Patern hade både papper och skrifdon med sig, och en sköld framhölls af en bland kämparne såsom bord. Brefvet innehöll hufvudsakligen, »att alla småländingar nu börjat ledas vid konung Gustafs hårda och stränga regemente; och enär Svante Stures fader hade varit en god och mild regent, då han var Riksens Herre, derföre om han, sonen, nu ville hafva sin faders rike igen och vara dem en nådig herre och höfvitsman, ville de alle, kronans skattskyldige bönder, gifva honom deras ärliga skatt och utskylder, med det vilkor, att han skulle hålla dem vid gammal lag, rätt och sedvana, såsom hans fader gjorde.»

Derefter kom krigets förande under öfverläggning. Bönderna lofvade att tjena Dacke såsom knektar; han indelade de stridslystne genast efter ordentligt krigssätt och tillsatte sina förtrognaste till höfdingar öfver de särskilda skarorna, öfver fänikor och rotar. Han utvalde sedan de raskaste ynglingarne att förstärka den lifvakt, hvarmed han omgaf sig sjelf, och som i främsta rummet bestod af skogstjufvarne.

Sedan han sålunda ordnat allt såsom han önskat det, hemförlofvade han folket och befalde bönderna att göra sig färdiga att tåga ut, man ur huse, så snart han sände dem ytterligare budkafvel. Vissa män utvaldes att till Svante Sture öfverföra allmogens bref, och derefter började folkskocken att skingras.

Grefve Otto och Brita hade varit tysta och häpna åskådare och åhörare. Inblandade i Dackes sällskap, hade de icke blifvit mycket bemärkta af bönderna, men desto bättre hade i synnerhet Brita iakttagit Dackens stolta värdighet under hela den vigtiga öfverläggningen.

Med segerglad uppsyn begaf sig nu äfven Dacke med sitt sällskap ifrån tingsplatsen.

NITTONDE KAPITLET.

Känslan af frihet hade upplifvat den gamle höfvitsmannen och hans dotter och ingifvit dem ny kraft. Under det de skyndsamt genomtågade den mörka skogen, slogo deras hjertan högt af glädje och uppfyldes af tacksamhet emot den allgode Guden, som mitt ibland deras fiender utsökt deras räddare ur nöden. De öfverlemnade sig helt och hållet åt den sälla tanken på en lycklig framtid och voro redan komna så långt ifrån Dackes borgruiner, att de befunno sig i Småland i en ödemark, hvilken sällan beträddes af någon menniskofot; men då grumlades Agdas glädje genom en hastigt uppstående misstanke, som hon icke förmådde undertrycka, emot deras förklädde ledsagare, hvilken stum framskred vid hennes sida och icke släpte tygeln ur sin hand. Då de lemnat skogen och åter vände sig till höger emot den klippfulla hafsstranden, tycktes det henne liksom hennes obekante förare med afsigt dröjde för blifva efter de andre. Det lyckades honom äfven, i det han stannade Agdas häst, ordnade något på sadeln, undersökte packningen, hvarmed man belastat djuret, och först åter dref det i gång då höfvitsmannen med sina ledsagare några hundra steg framför dem red omkring ett hörn af en klippa.

Månen lyste klart nog för att visa Agda, att hon var ensam med den främmande mannen. Med vänliga ord bad hon honom derföre skynda, på det hon strax åter måtte upphinna sin far. I stället för att svara slog han tillbaka tröjkragen, hvilken hittills dolt hans ansigte, och jungfrun upphäfde ett rop af förskräckelse, då hon nu märkte att hennes ledsagare var hennes dödsfiendes son.

»Olof!» utropade hon, »vi äro förlorade! O, min far!»

»Tyst!» hviskade Olof beklämd. »Frukta icke, goda Agda, jag är dig trogen ända till döden!»

»Vore du icke din faders son», svarade hon, »skulle

jag kanhända kunna tro dig; men nu måste jag frukta det rysligaste.»

»Frukta ingenting!» upprepade Olof bedjande. »Jag har lösslitit mig från min far, jag vill icke mera bära hans med förbannelser befläckade namn, och rinner hans blod i mina ådror, så skall det flyta för dig, ädla jungfru, till försoning för den svarta missgerning, hvilken han utöfvat emot dig. Jag vill vara din lifegen, fastkedja mig vid dina steg, afvända hvarje fara ifrån dig och välsigna den stund, som slutar mitt usla lif, om jag kan uppoffra det för dig!»

»Detta språk ljuder främmande för mig», svarade Agda förvånad. »Deltog du icke i det nattliga öfverfallet af min fars hus? Jag tycker mig ganska väl minnas dig ibland röfvarhopen; hvad har då så hastigt omvändt ditt hjerta till det goda? Hvad drifver dig nu att rädda dem, som du sjelf slog i kedjor?»

»Agda, var mild och döm icke för hårdt!» fortfor Olof, djupt rörd. »Denna fråga kan jag besvara endast genom en bekännelse, hvilken redan länge legat djupt dold i mitt bröst, hvilken jag ännu aldrig anförtrott åt något menniskoöra, och hvilken jag endast sakta hviskade åt vinden, som drog ifrån min faders hemska bostad till ditt fredliga, stilla hem, Agda. Var mild och döm icke för strängt! Jag älskar dig af hela min själ, och hvarje annan känsla i mitt bröst är kärleken underdånig. Innan min far återvände ifrån sin landsflykt, lefde jag skuldfri och lycklig hos en fattig slägting icke långt ifrån dig. Då kom jag ofta till din boning för att bland din fars arbetare få tillfälle att se dig. Den gode gubben, din fader, berömde alltid min flit; ack, hvad jag gjorde, gjorde jag ju för dig, och allt gick derföre väl. Min hårde fader kom tillbaka, slöt sig till skogstjufvarne; jag måste följa honom, jag måste — fastän mitt hjerta dervid ryste — träda i hans blodiga fotspår. Under råa misshandlingar och bittert hån släpade han mig med sig på sin blodbefläckade bana, då jag satte mig emot hans vilja, till dess jag ändtligen erhöll den förskräckliga befallningen att plun-

dra din fars egendom och att mörda den redlige gubben sjelf. Då trodde jag att min själ var för svag till en sådan ogerning. Måns Hane gaf mig starka drycker för att uppväcka mitt mod, jag drack mig rusig, och i sådant tillstånd drog jag åstad till det blodiga verket. Att döda din fader blef mig omöjligt; men likväl förmådde jag icke hindra, att man lemnade honom såväl som dig fången i min faders händer. Mitt beslut att rädda er var redan då fattadt. Agda, jag besvär dig vid himlen, stöt ej tillbaka min kärlek, om du än aldrig kan besvara den. Jag känner det, den outsläckliga lågan skall förtära mitt lif, mitt hjerta skall snart brista i dödskampen — ack, jag fordrar icke mer än en graf i ditt granskap.»

»Mitt medlidande kan jag icke neka dig», svarade Agda rörd, »men att skänka din kärlek det ringaste hopp, står icke i min magt. Den ömmaste böjelse fängslar mig redan vid en yngling, hvilken min faders vilja och min innerliga önskan bestämt till min brudgum. Du har nu öppnat för mig ditt hjerta, ditt redliga ansigte motsäger ej dina ord. Om du derföre verkligen älskar mig, så säg mig nu upprigtigt och utan att dölja något för mig, hvar blef den unge riddaren af, hvilken I under den fasansfulla natten funno i min fars hus?»

Olof teg och såg, genomträngd af rysliga qval, dystert ned framför sig.

»Hvar blef det utaf den unge riddaren? Vid din själs eviga salighet, svara mig troget och utan svek på denna fråga», fortfor Agda med höjd stämma. »Se, jag har förtroende till dig, Olof — du skall icke bedraga mig; hvar blef den unge riddaren af? — Vet, han var min brudgum!»

Länge bemödade sig Olof att bekämpa sin rörelse; men slutligen utbrast han, liksom utom sig, plågad af den fruktansvärdaste erinran, i de orden:

»Olyckliga brud! Ingen presterlig välsignelse skall någonsin förena dig med din brudgum — han föll — jag var ju ursinnig — förbanna mig — jag — jag — Gud vare mig nådig!»

Han släpte hästens tygel, nedkastade sig på jorden och besvor Gud, i utbrottet af den häftigaste förtviflan, att sluta hans lif. Agda genomträngdes af den häftigaste förskräckelse och smärta. Hennes brudgums död, hvilken hon nu fick veta genom Olofs mun, tillintetgjorde det sista hopp, med hvilket hon under sin fångenskap sökt att öfverrösta de rädda aningar, som uppstodo i hennes hjerta. Hon hade hittills med afsigt undvikit att af sin far eller dvergen inhemta säker underrättelse om Axels öde; men nu, då hon såg sig fri, då hvarje känsla hviskade till henne, att hon drog sin lycka till mötes — då ingaf hennes lågande kärlek henne den fråga, hvars förskräckliga svar ur Olofs mun nästan beröfvade henne sansningen.

Blek och kall, nästan liflös hängande på hästen, återfann henne den bekymrade fadern, som bemärkt hennes efterblifvande och derföre hastigt vändt om. I den jemrande gubbens armar hemtade sig ändtligen den djupt förkrossade, rigtade de torra ögonen, hvilka den första, bittra smärtan ej unnade någon tår, upp emot himlen och sade med bruten röst: »Har du hört, min far — Axel är död! Nu först förstår jag dina ord. — Deruppe lysa tusende stjernor — der uppe vandrar hans förklarade ande! — Ja, han är fri! — Hvad skall jag mera här i denna kalla, vilda ödemark? Jag längtar till Axels hem, släpa mig icke vidare! — Öde och tom är skapelsen utan honom, hela verlden är ett fängelse, hvilket endast döden öppnar för oss!»

»Och du tänker icke på din grånade fader?» ropade Arvid med förkrossadt hjerta. »Jag kände mig liksom på nytt född i Guds härliga natur, huru kunde jag väl glädja mig öfver friheten, då mitt barn längtar till en förtidig graf? Lössliter sig då allt ifrån mitt hjerta? Träffar då den vilda stormen äfven den sista gröna qvisten af den murkna stammen? Din syster lemnade mig, förnekade hvarje mensklig känsla, glömmande sina heligaste pligter, och du? Ack, återkom till dig sjelf, mitt kära barn! Se Guds stjernor lysa tröstande öfver oss; deras milda glans

skall skingra mörkret i din själ! Anförtro dig åt din skapare! Öfvergif icke din gamle fader!»

Då fyldes Agdas ögon med heta tårar. Gråtande kastade hon sig till gubbens bröst och hviskade ångerfullt: »Haf tålamod med mig, på en gång kunde jag icke betvinga den fruktansvärda smärtan — du vet, huru mycket jag älskat honom. Jag vill anropa Gud, att han ger min själ styrka; vill dagligen bedja, att han uppehåller mitt lif, till dess jag uppfylt mina barnsliga pligter.»

»Hvartill detta dröjsmål? Framåt! Ännu äro vi på långt när icke i säkerhet!» ropade dvergen med dof röst. Han hade med Hane skyndat fram och genom ett kraftigt tilltal förmått Olof att besinna sig och vidare ledsaga flyktingarne; ty han var den ende som kände de farliga stigar, hvilka förde längs hafsstranden.

Arvid meddelade sin dotter all den tröst han förmådde och lyfte henne åter upp på hästen, hvars tygel han sjelf fattade, i det han red bredvid. De öfriga skredo förut.

Efter ungefär en timmes ridt kommo de till samma offerlund, der grefve Otto och Brita ett par dagar förut träffat den vansinniga. Här gjorde Hane halt, och Olof förklarade att de här i trädens skydd måste afbida morgongryningen; ty fastän månen ännu sken klart, så var dess ljus likväl icke tillräckligt att upplysa de farliga klippvägarne, som härifrån förde några mil till Kalmar. Facklorna, som man medtagit ifrån borgruinerna, voro ingenstädes att finna bland packningen; de måste hafva gått förlorade under vägen. Dvergen, som fann allt fördröjande af deras flykt farligt, uttömde hela sin vältalighet för att förmå Hane och Olof att hellre våga försöket, att om än långsamt, likväl fortsätta resan än att dröja här, der de ännu befunno sig inom sina fienders område, särdeles som de sannolikt hade förföljelse att frukta. Men Olof förklarade det rent af vara omöjligt att nu till häst passera klippstigarne, och Måns Hane var glad att här hafva funnit en hviloplats, hvarest han åtminstone för en kort tid kunde pläga sin kropp; ty redan hade han bemägtigat sig de medbragta

matförråden och åt och drack med god smak, liksom han i den största säkerhet förtärt sin aftonmåltid. Ännu en gång föreslog dvergen, att man skulle lemna hästarne och fortsätta resan till fots; men Hane svarade, att han vore redan alltför mycket utmattad af den tillryggalagda vägen och nödvändigt måste först samla nya krafter. Arvid fruktade likaledes, att de genom detta uppehåll skulle ådraga sig nya faror, och var strax färdig att äfven till fots skynda vidare; men en blick på dottern, som nedsjunkit till marken, visade honom att hon, så utmattad som hon blifvit, icke var i stånd att beträda den osäkra, besvärliga klippstigen. Olof tillbjöd sig att bära henne; gubben räckte henne sin arm till stöd och reste henne upp, men förgäfves; ur stånd att stå på fötterna, sjönk hon tillbaka, vände rysande Axels mördare ryggen och besvor honom att icke visa sig för henne. Måns Hane satt emellertid lugn vid sin måltid och bemödade sig att med full mun intala de fruktande tröst. Af de fyra knektarne, hvilka vid deras flykt ur borgen återvände från Blekinge, mente han var ingenting att frukta, ty han visste ganska väl att vägen vid hafsstranden var dem alldeles obekant. De inspärrade fångvaktarne voro väl bevarade, och Dacke med sina underhafvande skulle säkert icke uppbryta ifrån tinget så hastigt. Missnöjd öfver sin kamrats sorglöshet, nedkastade dvergen sig på marken, drog kappkragen öfver hufvudet och tillslöt ögonen. Sedan Hane slutat sin måltid, hemtade han en bundt hö, hvilken man medtagit för hästarne, lade den under sitt hufvud, utsträckte sig och föll snart i en djup sömn, hvilket hans högljudda snarkande förkunnade. Arvid satt på marken bredvid sin dotter, som tigande blickade upp till stjernorna, och Olof stod på afstånd, icke långt derifrån, på en framskjutande klippa, mot hvars fot de skummande hafsvågorna svallade, och stirrade med liflösa blickar ned i de af nordanvinden piskade vågorna. Stormen hade blifvit häftigare och jagade tjutande de ljusa skyarne framför sig, dref sitt vilda spel med Olofs långa lockar, och det hvita hafsskummet stänkte högt upp till den förtviflade och fuktade hans fötter.

Dvergen, som tillslutit sina ögon utan att sofva, uppreste sig åter efter en lång stund sakta och lyssnade; ty han tyckte strax bakom sig förnimma ett ängsligt pustande. Men som han trodde ljudet komma ifrån nattfoglarne, hvilka understundom uppflögo i de gamla träden och med ängsliga klagoskri sväfvade öfver flyktingarnes hufvuden, lade han sig åter mumlande ned, men redan några minuter derefter for han hastigt åter upp och sade sakta till Arvid: »Sofver du, gubbe? Jag tycker mig höra hästtraf helt nära i skogen.»

Icke utan en rädd aning lyssnade den gamle; men han hörde icke annat än vindens tjut, hvilket öfverröstade allt annat.

Dvergen hade emellertid lagt sitt öra tätt intill jorden och uppreste sig, i det han med förskräckta åtbörder ropade till sina följeslagare: »Vi äro förlorade, ifrån alla sidor äro vi omringade af ryttare — se, der borta skenet af facklorna — tre — sex — tio af våra förföljare äro i ögonblicket här!»

Hastigt löste han hästarne, skakade Hane upp ur hans sömn, ehuru denne, förtretad öfver att blifva väckt, sparkade honom ifrån sig med fötterna. Arvid bemödade sig att upplyfta sin dotter på hästen; men med förskräckelse märkte han, att hon nedsjönk kraftlös. Den nära faran gaf honom öfvermensklig styrka; han omfattade henne med båda armarne, bar henne utur lunden till en bergskrefva vid stranden, men för sent — redan färgades de grå trädstammarne och klippan af fackelskenet, och inom några ögonblick såg han sig omringad af ryttare, för hvilka Nils Dacke sjelf syntes i spetsen. Så snart denne igenkände sina fångar, sprang han, lågande af raseri, ned af sin flåsande häst och afväpnade gubben, innan denne ännu kunnat bruka sitt svärd.

»Vänta, min gubbe!» skrek Dacke uppretad emot honom. »Denna gång har du råkat att taga vilse väg! Darren alla I, som vågat att söka undandraga eder min magt! Jag vill hålla öfver eder en dom, så att håren skola resa

sig på edra hufvuden, och hvarje droppe varmt blod, som rinner i edra ådror, förvandlas till is!»

Agda höll sin far fast omfamnad; men gubben stod tigande midt emot den rasande bondhöfdingen. Småningom återkom gubbens fattning, och med en blick emot himmelen sade han lugnt:

»Så är det då ute med oss! Fullända ditt verk, du konungaförrädare! Men förgäfves skall du på mitt ansigte söka upptäcka något drag af feghet eller fruktan för dödshugget; jag bäfvar icke för döden. Döda min kropp, min själ kan du likväl icke tillintetgöra.»

Röfvaren svarade endast med ett högt hånskratt, befalde sina kamrater att binda fångarne och vände sig nu med vildt rullande ögon till Måns Hane, hvilken några af hans forna kamrater uppväckt ur sömnen och framförde till befälhafvaren. Den sömnige underbefälhafvaren spärrade vidt upp sina ögon, blickade på den vredgade Dacke, slog ovilkorligt ett kors framför sig och mumlade: »Farväl, du snöda verld! Gud vare mig nådig!»

»Bort ifrån mina ögon!» befalde Dacke, gnisslande med tänderna. »Binden hans händer och fötter fast tillsamman och kasten bofven i hafvet. Men passen noga på, att ingen våg vräker honom lefvande tillbaka på stranden!»

»Vilddjur!» ropade Arvid utom sig, bekymrad öfver Hanes öde. »Drick mitt blod med fulla drag, men mätta dig dermed och skona dem, som mente ärligt med mig.»

Äfven Agda, som med lugn och styrka gick sitt öde till mötes — ty den rysligaste död, trodde hon, var ju endast porten, som öppnade för henne ett skönare lif, der hon skulle återfinna sin Axel — äfven Agda bad om förbarmande för den olycklige, men förgäfves. Nils Dacke vände sig kallt ifrån henne, och hans karlar bundo sitt dödsoffer.

»Sparen edra böner», sade Hane, icke utan rörelse, till dem som bådo för honom. »Jag känner min kapten bättre än I; till förbarmande skolen I aldrig beveka honom. Jag tackar eder för er goda vilja och tänker så här: har man ock nu hämmat vår bana, så vandra vi väl

ändå en väg i denna natt, och skimra då kanhända annorstädes ljus emot oss — nå väl, låtom oss vara vid godt mod, vi helsa hvarandra i ett annat lif såsom vänner!» Derefter vände han sig med köld och lugn till Dacke och sade: »Jag ber icke om mitt lif, men du känner min svaghet, jag har alltid älskat en stark dryck — låt derföre icke kasta mig i det osmakliga salta vattnet. Tag mig med dig till borgruinerna och låt der dränka mig i ett stort fat mjöd. Du kan ju låta betala denna sista läskedryck med alla de penningar, jag bär hos mig. Låt dränka mig i ett fullt fat, att efterverlden kan säga om mig som om den gamle konungen i Hedenhös: han har slutat sitt lif i vindfria vågor. Låt mig få denna sista tröstrika sömndryck, Nils! Du är skyldig mig den för den hjelp du haft af mig, och du skall få lära huru en man med mod och hjerta bör dö.»

Måns Hanes köld och hans besynnerliga begäran gjorde intryck på Dackes stenhårda hjerta, och han beviljade sin gamle stridsbroders önskan. Man band nu Hane på en häst. Han sökte fördraga sitt obeqväma läge så godt han kunde och kastade medlidsamma blickar på höfvitsmannen och hans dotter.

Dacke stod midt i kretsen af sina kamrater, af hvilka han, sedan han länge talt med dem, tog två afsides, för att i hemlighet, som det tycktes, meddela dem befallningar. Derpå vände han sig till Arvid och sade, hånfullt leende: »Mina fängelser uti den gamla borgen voro icke nog fasta för förrädarens händer, det fastaste fängelset är — grafven. I jordens sköte ären I säkrast förvarade! Jag har svurit eder den fruktansvärdaste död — så stigen då nu *lefvande* ned i grafven; *lefvande* skall man begrafva eder, det är min befallning. Lyften dem på hästarne, fören dem till Bråvalla hed, der skola grafvar beredas för dem. Fullgören punktligt min dom, annars väntar eder ett lika öde!» befalde han sedan de tvenne karlarne. Den stränge domaren tycktes njuta af de båda olyckliges fasa.

»Mitt arma barn!» suckade Arvid med qväfd stämma och utsträckte de fängslade händerna för att omfamna sin dotter. »Gud styrke dig!»

»Hvarför skulle jag bäfva!» sade Agda mildt och lade sitt hufvud på faderns axel. »Döden är mig välkommen. Han är en engel ifrån de sällas land, som förer mig till min Axel!»

Det tycktes såsom om Arvid kämpade en svår strid inom sig. Än häftades hans blickar på den färbleknade dottern, än på den stränge Dackes uppsyn. Slutligen gick han med våld på sig sjelf fram till bondhöfdingen och framstammade långsamt: »Nils Dacke! — jag beder dig, skona mitt barn! Jag beder dig om hennes lif, icke om mitt. Kom ihåg, att gamle Arvid Vestgöthe gör hvad han aldrig i sin lifstid förr gjort, han beder om nåd.»

»Beder han om nåd?» sade Dacke, i det ett hemskt segerlöje gnistrade ur hans skarpa ögon.

»Han beder förgäfves!» tillade han doft.

Den gamle mannen stod liksom tillintetgjord. Hans anletsdrag förvandlade dock snart åter sitt uttryck af ångest till fastare mod, och han gick vacklande bort till sin dotter och hviskade: »Endast der uppe finnes nåd. Jag måste taga dig med mig i döden, arma barn! Kom, kom, vi gå ju till vår Fader i himlen, han skall mildra dina dödsqval!»

»Hvar är den falske dvergen, och hvar är min son?» frågade Dacke de omkringstående. Förgäfves hade de genomsökt lunden. En röfvare hade funnit den vansinniga qvinnan i en klyfta. Skrattande släpade han henne fram. Den vansinnigas blickar fästades stela och forskande på Arvid, hvilken bödlarne lyste med sina facklor och just stodo i begrepp att lyfta upp på hästen.

»Hvad viljen I med den gamle mannen?» ropade hon högt och störtade emot honom, fattande hans fängslade händer. »Släppen honom lös, den gamle mannen — jag tror — att jag känner honom! Ack, hans ansigte är blekt,

hans hår har blifvit hvitt och tunt — han liknar ju knappt mer min broder!» Hastigt fortfor hon i en glad ton: »Välkommen, bror Arvid, välkommen! Är du nu försonad med mig? För du mitt barn med dig, och går du med till kyrkan? Min brudgum är redan här — han kommer strax igen — strax — strax!»

Häftigt skakad af denna syn, vände Arvid sig ifrån henne och sade sakta, med djup rörelse: »Ack, min olyckliga syster! Måste äfven du i dag träda emot mig! — Nu är måttet fullt! Jag har ingenting här på jorden att lida mer än min fasansfulla död! Men, som du vill, o Gud! Jag böjer mig för dig i stoftet och drager glad in i ditt rike!»

Agda, som stod på afstånd ifrån honom och liksom skild från verlden, fäste endast sina blickar på stjernorna, som lyste öfver hennes hufvud emellan de af stormen skingrade skyarne, och hade hvarken förnummit sin fars tal eller den vansinnigas ord. Hon lät tåligt lyfta sig på hästen af röfvarena, i det hon, läggande de fängslade händerna på sitt bröst, suckade upp mot himmelen: »Gud och Fader! Gif mig styrka att tömma den kalk, du sändt mig till pröfning! Axel, min ande sväfvar upp till dig — jag kommer snart —»

»Rycken den galna qvinnan ifrån gubben!» röt Dacke. »Hvem är den hexan?»

»Man kallar henne den tokiga Bolla. Hon stryker omkring här vid hafskusten. Man säger att hon är höfvitsmannens syster», svarade en utur hopen.

»Så låt henne löpa!» befalde kaptenen. »Men skaffa fångarne bort ifrån mina ögon. Bort till heden — på ögonblicket bort!»

Bakom så väl Agda som hennes fader satte sig en stark karl på hästen, och nu redo de derifrån i det starkaste traf.

Den gamla Bolla tjöt och skrek samt sträckte bedjande sina händer efter brodern; men snart var han försvunnen ur hennes åsyn, och med en djup suck satte hon sig på en

sten, utan att vidare gifva akt på hvad som tilldrog sig omkring henne.

»Hvar är min son? Jag lemnar icke förr detta ställe, än jag funnit den skälmen; ty han är med dem, derpå är jag säker», ropade Dacke åter med den häftigaste vrede.

»Der borta på klippan står en menniska, om icke månskenet bedrager mig», sade en af skogstjufvarne.

»Det är den skurken — fören honom hit! Jag har ständigt varit för mild mot honom, men i dag väntar honom ett strängt straff. Jag skall icke mera lägga fingrarne emellan!» skrek Dacke.

Några af karlarne stego uppför klippan och först då de voro Olof helt nära, vaknade han ur sin djupa domning. Med förskräckelse igenkände han sin fars medhjelpare och utropade hastigt: »Hvar är Agda?»

»Med sin far på vägen till döden», svarade en af de uppstigande med dof röst. »Följ oss till din far och bered dig på ett allvarsamt straff.»

»Allt är då förloradt!» utbrast Olof i högsta förtviflan. »Agda åter i min fars händer! Jag vill då aldrig mer se hans ansigte — sägen honom, att han icke mer har någon son!» och innan de kunde förhindra det, störtade han sig ned från klippan i det brusande hafvet. Vågorna slogo högt tillsamman öfver hans hufvud.

Bestörta återvände männen till sin anförare. Hvarje tanke på räddning var här förgäfves. Då de förkunnade Dacke dödsbudet, blef han liksom träffad af en blixt och stod en stund mållös. Derefter tycktes han hastigt vakna till medvetande, slog båda händerna för ansigtet, steg skyndsamt till häst och jagade, liksom förföljd af onda andar, tillbaka till sitt näste bland ruinerna.

Dvergen var försvunnen och kunde ej återfinnas.

Djup tystnad herskade vid hafsstranden; endast vågorna brusade, och stormen tjöt deremellan. Den gamle Bolla lemnade stenen, hvarpå hon satt, och då hon gick nära förbi den låga stranden, blef hon stående och böjde sig ned, ty just i detsamma uppkastade en skummande

våg den olycklige Olofs lik på sanden. »Har du nu åter fått dig ett offer, du leda hafstroll», sade hon doft. »Du har icke ropat förgäfves. Men i morgon kommer min brudgum! Spara då ditt rop och gör honom icke något ondt; ty annars besvär jag min gamle vän, nordan, att han piskar dig med sina vingar, till dess matlusten efter kristet blod förgår dig.» Och långsamt smög hon derefter ned för den smala gångstigen, som ledde ifrån den dystra offerlunden.

Slut på Första Delen.

NILS DACKE

ROMAN I 3 DELAR

BEARBETNING

AF

PEHR THOMASSON

ANDRA DELEN

STOCKHOLM
GUST. CARLSSON & COMP.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1881.

FÖRSTA KAPITLET.

Sommaren var långt framskriden och tiden inne, då i Sverige nästan icke mera finnes någon natt, då om aftonen blott en skymning sänker sig öfver nejden. Det tyckes som om sol och måne, båda himmelens mägtiga ljus, höllo med hvarandra en strid, och en ville behålla sina rättigheter; ty den halfdager, som upplyser föremålen, är hvarken dag eller natt.

Upproret i Småland, hvilket hittills inskränkt sig till enskilda ströfverier och plundringar utaf Dackes folk och hos bönderna till vägrandet af skatt åt kronan, hade mognat. Hemliga rustningar voro gjorda, och ett högt knot hade låtit höra sig bland allmogen. Hela Småland hotade att blifva en skådeplats för ett inbördes krig; och man motsåg med hvarje timme utbrottet af fiendtligheterna. Dackes anhang hade betydligt ökat sig; utom hans förra kamrater hade en här af mellan två och tre tusen bönder församlat sig omkring honom. Druckna af den frihetssvindel, han förstod väcka och underhålla, erkände honom bönderna såsom öfverhufvud, och de tycktes hafva beslutit att uppoffra lif och blod i striden emot konung och fädernesland.

Dacke kände de vilda skogsbornas tapperhet och tillvann sig deras förtroende derigenom, att han tillät dem röfva och plundra, så snart något tillfälle härtill visade sig, hvilket alltid skedde vid adelsgårdar och säterier. Han öfvade sitt folk i vapen, och småländingarne förstodo ganska väl att använda stridsyxan, armborst, lansar och kastspjut. Han indelade dem i rotar och fänikor, hvilka han

gaf anförare, valda utur kretsen af hans förtrognaste kamrater. Presterna uppmuntrade de upproriska till det blodiga verket, slösade med kyrkans välsignelse, öfverlemnade dem invigda fanor, frisade dem för alla deras synder och ifrån skärselden samt lofvade dem timlig och evig belöning, oinskränkt frihet och Guds välsignelse.

Konung Gustaf försummade emellertid icke att också rusta sig. Han värfvade tyskar och skottar och skickade dem ned till Östergötland. Det rådde en allmän ton af förakt för de råa bönderna ibland de utländska soldaterna. Isynnerhet fans der en fänika tyska soldater af 600 öfvade män, om hvilka det sades, att de voro de käckaste af alla lansknektar, som på den tiden funnos i hela Tyskland. De plägade yttra, då man talade om det stora antal, som bönderna utgjorde, att »om det än regnade bönder ett helt dygn igenom, skulle den enda fänikan nederlägga dem alla!» * Vår berättelse skall visa, huru de stormodiga karlarnes skryt var beskaffadt.

Gustaf Olofsson Stenbock, som var ståthållare i Vestergötland, erhöll konungens bud att taga kännedom om de upproriska rörelserna. Genast ryckte han upp, jemte öfversten Söfverin Kihl, med en del vestgötar, utan att afbida härens samlande. Med en trupp af endast 60 ryttare och 10 rotar knektar tågade han öfver Smålandsgränsen. Han trodde, att den upproriska rörelsen blott sträckte sig till skogstjufvarne, att denna hop alltså lätt vore skingrad och ville qväfva upproret i dess frö. I denna tanke kom han till Västbo, Sunnerbo och Östbo härad, kallade allmogen tillhopa och erhöll goda svar; ty bönderna lofvade och svuro, att de ville vara konung Gustaf hulda och trogna och gerna betala sin skatt. Han ryckte nu vidare, men fick förnimma, att föraktade fiender ofta äro fruktansvärda, och att försvarskrig föras bäst af dem, som väl känna landet. I en skärmytsling förlorade hans förtrupp 10 ryttare, och då han kom till Vexiö, sporde han, att Dacke stämt allmogen tillhopa från alla kringliggande härad och redan hade en betydlig styrka samlad.

* Strinnholm, Sv. F. Hist. 419.

Något öfver en half mil från Vexiö stad, i Kinnevalds härad och Bergunda socken, ligger Bergqvara sätesgård, som af ålder tillhört Trolle-ätten och nu innehades af riksrådet Thure Trolle. På en udde nära intill sjöstranden, vid pass 200 steg ifrån säterigården, var Bergqvara slott beläget, hvilket i ålder säges hafva täflat med de äldsta i riket. Det var starkt och fast uppbygdt af väldig gråsten, fyrkantigt till formen, sex våningar högt, försedt med fyra torn och försvaradt med grafvar och vallar.

Gustaf Olofsson Stenbock afbidade icke utan tecken till en stigande oro underrättelsen om böndernas framryckande. Slutligen anmälde en af de utställda posterna, att fiendtliga hopar visade sig på slätten; likväl syntes de utmattade, uppslogo ett läger, och ingenting lät förmoda att de ämnade våga något angrepp.

»Så förhållen eder äfven stilla», befalde Stenbock, »men utställen dubbla vakter; gifven noga akt på böndernas rörelser, och underrätten mig i ögonblicket, så snart I blifven varse något misstänkt. Ingen af eder får lägga ifrån sig sina vapen, och alla skola vara fullkomligt rustade hela natten.» Härpå lät han äfven utsätta dubbla vakter framför dörren till de rum, der riksrådet Trolles fru låg i barnsäng. Ingen sömn kom i hans ögon, och den fulla bägaren förmådde ej skingra hans synbara ängslan. Konungens tyska knektar, troget tillgifna sin furste och redan ofta pröfvade i striden, sågo ogillande på sin anförare och kastade bistra blickar ned på slätten, som snart betäcktes af de upproriska bönderna. Fastän de upproriskes antal vida öfversteg deras, trodde de sig likväl med ringa möda kunna tillkämpa sig seger öfver dem, emedan de vid dylika tillfällen hade erfarit, huru sällan under uppror enighet herskade ibland de svenska bönderna. Derföre öfverensstämde anförarens villrådighet alldeles icke med deras stridslust; och endast den tanken, att de hade svårt straff att frukta, om de handlade mot hans befallning, höll deras öfvermod tillbaka och hindrade dem att med beväpnad hand rusa ut från sina förskansningar och i ett anfall på bönderna släcka sin stridslust.

Sedan äfven den sista hopen af de upproriske anländt till slätten vid Bergqvara, märkte Dacke till sitt stora missnöje att icke allenast kroppslig mattighet, utan äfven en ögonskenlig modlöshet vid anblicken af det fasta slottet kastade många af hans folk till jorden. Helt och hållet emot sin plan såg han sig derföre nödsakad att uppskjuta det tillämnade anfallet till följande morgon. Han samlade emellertid några munkar, som följt med honom, omkring sig och bad dem uppelda de klenmodiga genom stora löften, om de följande dag segerrikt slutade den första striden. Derefter lät han utdela mat, men isynnerhet öl och mjöd, ibland de utmattade; begaf sig derefter helt allena till några småbuskar, bland hvilka han missnöjd lade sig ned för att tillbringa natten, och stirrade orörlig emot de väl befästa fienderna, under det hans själ utkastade äfventyrliga planer för framtiden.

Grefve Otto af Hoya var äfven vid elakt lynne; ty han kände sig icke allenast tillbakasatt, i det Dacke endast anförtrott honom befälet öfver en af de minsta fänikorna, under det han deremot lemnat simpla bönder vida mera manskap att anföra, utan han kände tillika sin stolthet kränkt derigenom, att de öfriga anförarne betraktade honom med misstroende, och till och med de åt hans befäl anförtrodda, vilda bönderna syntes skänka den skägglöse ynglingen föga aktning, något som han tydligt läste i deras hånfulla blickar. Derföre hade han äfven aflägsnat sig något ifrån dem, låtit uppsätta en koja af granris för sig och ville i den ensam tillbringa natten.

Pagen Assar (ty under detta namn var Brita känd ibland de upproriske, och hennes kön, liksom hennes rätta namn, kändes endast af grefve Otto, Dacke och Pater Clement samt ansågs som den djupaste hemlighet) tycktes på någon tid åter beherskad af en mörk, menniskofiendtlig sinnesstämning, som äfven tillbakastötte Otto, fastän denne med den ömmaste sorgfällighet på allt sätt försökte förströ henne. Det besynnerliga sammanträffandet med den gamla vansinniga Bolla i offerlunden vid hafskusten, då hon med grefve Otto var på vägen till tinget, hade uppväckt en

mängd svarta tankar i hennes själ, hvilka, oförklarliga för henne sjelf, likväl ständigt närde en strid i hennes inre och liksom manande anderöster höllo henne tillbaka ifrån Otto och de vilda männen, af hvilka hon var omgifven. Hon sökte mer än tillförene ensamheten, undvek under tåget grefvens sällskap och hade äfven nu dragit sig tillbaka ifrån honom in i den tjocka skogen. Här sökte hon förgäfves ett hviloställe; ty knappt hade hon nedkastat sig under ett träd och tillslutit de trötta ögonen, förrän hon, uppskrämd af den vansinniga gamlas bild, hvilken både vakande och i drömmen nästan aldrig lemnade henne, sprang upp och irrade, på nytt gisslad af sin sjuka inbillnings fruktansvärda bilder, omkring i skogen för att söka en ny hviloplats; men äfven här, då hon slutligen utsträckte sina matta lemmar på den mjuka mossan, var hon ur stånd att finna någon ro. Den styrkande och välgörande slumren nedsänkte ej öfver henne sina milda vingar.

Ungefär midt på slätten brann en stor vakteld; ty fastän en tryckande hetta herskat under loppet af dagen, så var natten likväl kall, och daggen låg i stora droppar på gräset och löfven. Höljda i sina skinnpelsar, hade de tre underbefälhafvarne Jöns Andersson, Thord Riddare och Peder Skrifvare, hvilka näst Dacke voro de mest ansedde, lägrat sig. De hvilade nu, inbegripna i förtroligt samtal, ifrån tågandets besvärligheter, utan att dock egentligen söka någon hvila; ty en obegriplig oro hade bemägtigat sig dem, troligtvis uppkommen af samma orsak som den, hvilken förmått Dacke att uppskjuta anfallet på det fiendtliga lägret till påföljande morgon.

Äfven de hade märkt modlösheten hos så många af deras anhängare, som endast dragit med för att, i skydd af öfvermagten, röfva och plundra, der det kunde verkställas utan någon fara, men icke för att våga sitt lif i en strid med vapenkunnigt, modigt krigsfolk. Ändtligen kom man öfverens om den meningen, att deras antal var så stort, att om äfven verkligen hälften af dem icke skulle hålla stånd, likväl bland de öfrige ännu befunne sig män, som modigt skulle bjuda de tyska knektarne spetsen, och

sålunda vunno de småningom sjelfförtroende och tömde med nytt mod sina dryckeshorn för den lyckliga utgången af morgondagens verk.

»Ack, se der!» sade derpå Thord Riddare till Peder Skrifvare. »Huru har du kommit åt det prydliga dryckeshornet? Det förekommer mig likväl så bekant, som om jag förr sett det i en dugtig näfve och icke omfattadt af så magra fingrar som dina.»

»Betrakta det noga, så skall du väl känna igen det», svarade den förre, i det han räckte honom hornet. »Det är, som Pater Clement säger, för mig en rätt sorglig tanke och likväl en dyrbar arfvedel.»

»Silfverringarne — det prydliga arbetet», fortfor Thord Riddare funderande, i det han betraktade dryckeshornet på alla sidor. »Nu har jag det! Det är Måns Hanes dryckeshorn! — Ack, du stackars Måns Hane! Jag kan likväl aldrig tänka på dig, utan att det skär mig i själen!»

»Och hvilken af alla våra kamrater älskade honom icke?» fortfor Peder Skrifvare ifrigt. »Ty han hade ett hjerta, öppet både för vänner och fiender. Han var endast något för lat och icke skapad för vårt handtverk; men likväl har han ofta hållit sig ganska tapper, så länge han nemligen visste bakom sig på hästen den fulla mjödflaskan. Nå, han har för sista gången i sitt lif druckit sig fullkomligt otörstig; men det var också hans dödsdryck. Skada på kräket; han hade nu varit en dugtig kämpe för oss.»

»Förrädare duga icke för vår sak!» föll Jon Andersson honom i talet. »Har han icke förtalat mig hos kaptenen och sjelf med fångarne flyktat ur borgen för att förråda oss hos konungen?»

»Hvad kunde väl förräderiet gagna honom? Hvad kunde han väl skada oss, vi, som som befunno oss på dansk botten?» svarade Peder Skrifvare. »Han var ledsen vid det ostadiga lefvernet; hvem vet, om icke mången af oss i morgon tänker lika som han? Han kände sig stå i skuld till höfvitsmannen; hans hjerta, som var ärligt, bjöd honom att blifva en skälm emot kapten, och dvergen pratade väl ock

för honom. Hade jag varit hans domare, så sutte han ännu frisk och törstig ibland oss och drucke i sanning mer än vi tre tillsamman.»

»Var du icke hans domare, så var du likväl hans bödel, och irrar jag mig icke, så trugade du dig sjelf till denna hederstjenst, som just icke kan anses för att bringa en underbefälhafvare någon heder», fortfor Jon Andersson med en mörk blick på sin kamrat; men denne fortfor, utan att synas vilja märka den:

»Jag kan icke neka att jag trugat mig dertill; emedan jag varit Hanes vän i lifstiden, ville jag icke öfvergifva honom i hans sista stund. Han ville icke heller hafva någon annan omkring sig. Du vet ju sjelf, huru Dacke, rasande och vild, återvände till borgen, då han upphunnit flyktingarne. Hans sons död, denne son på hvilken han bygt stora förhoppningar, var ett hårdt slag för honom; jag har aldrig sett honom så blek och förstörd som den natten. Han befalde mig endast flyktigt att låta Hane få lida det dödsstraff han sjelf utbedt sig. Min tjocke vän var lugn och ståndaktig och bad mig att endast aflägsna alla nyfikna gapare, då han tog sin sista dryck. Det gjorde jag ock. Knektarne hade bragt drycker i öfverflöd från Blekinge. Jag lät fylla en stor liggare, skickade väktarne bort, och Hane steg så munter i det söta badet, som om han lagt sig till sängs. Han drack, och då jag märkte, att han emot sin vana ej kunde dricka mer, skar jag upp den stora pulsådern på hans hals, ropade knektarne åter in, och i morgongryningen nedgräfde vi honom helt nära borgen.»

»Sannerligen ett vackert vänskapsbevis!» sade Andersson med ett hånfullt leende, i det han vände sig ifrån honom, höljde sin pels tätare omkring sig och lade sig ned vid elden.

Thord Riddare ryckte nu närmare Peder Skrifvare, i det han sakta sade till honom:

»Du står ju nu i högre gunst hos Dacke, än någon af oss andra kan berömma oss utaf; säg mig derföre, tror

du verkligen att den fruktansvärda domen verkställdes på den gamle Arvid Vestgöthe och hans dotter?»

»Den är verkställd», svarade Peder Skrifvare med dof röst. »Så sant jag sitter här bredvid dig, äro de båda lefvande begrafna!»

»Brr! det var en förskräcklig död», utropade Thord Riddare och skakade sig, liksom fattad af en häftig rysning. »Det skall icke bringa kaptenen någon välsignelse; ty Arvid, en gunstling hos konung Gustaf, och den arma, oskyldiga flickan hafva blifvit offrade. Men», fortfor han efter en stunds tystnad, »hvar blefvo de båda knektarne utaf, som förde fångarne till heden och der verkställde domen på dem? De återkommo aldrig mer till Dackeborg.»

»Och intet menniskoöga skall någonsin mera se dem», föll Peder Skrifvare honom i talet. »Tror du, att den sluge Dacke skulle tåla sådana vittnen af sina blodsdomar ibland de lefvande, på det de en gång måtte kunna anföra en vigtig klagan emot honom? — Har du aldrig hört talas om den gamle eremiten Simon, som känner alla örter och förstår att blanda pulver för sjuka och friska? Begaf Dacke sig icke andra morgonen till den gamle, och denne lär väl efter fullbordadt arbete räckt de båda karlarne deras lön i en bägare med sådant innehåll, att de näppeligen behöfva mera i denna verden än en hand full jord.»

»Ohyggligt!» brummade Thord Riddare ond. »Om kapten gifver oss sådan belöning för vår trohet, skall alltid en dödsryckning öfvergå mig, då han gifver mig dylika befallningar; ty jag bör ju vänta, att han kunde vända de vapen, jag drager för honom, mot mitt eget bröst.»

»Din narr!» fortfor Peder Skrifvare. »Den listige Dacke skall säkert förskona oss för så kinkiga uppdrag; dertill brukar han de blinda björnarne, hvilka med tillslutna ögon böja sin nacke för honom och utan att grubbla, då han befaller, sticka de skarpa tassarne i elden, om de ock dervid brinna upp ända till knotorna. Sådana björnar voro ock de båda knektarne, som förde höfvitsmannen och

hans dotter till ro i jordens sköte; derföre, tro mig, sofva de sjelfva så säkert, att de icke mera röra en lem.»

Mumlande vecklade Thord Riddare sig i sin pels och följde underbefälhafvaren Anderssons exempel, som redan insomnat. Men Peder Skrifvare öfverskådade med sina tindrande, bruna ögon hela slätten, hvilken rundt omkring var betäckt med sofvande hopar, och ett hånfullt leende vanställde hans vackra anletsdrag.

Längre ned till höger, icke långt ifrån floden, som begränsade slätten, hade en hop småländska bönder lägrat sig, hvilka än sakta, än högre tvistade med hvarandra. Några steg derifrån, gömd i det höga gräset, låg munken Peder Erlandsson, hvilken under sin trasiga ordensdrägt bar en krigsmans kläder, äfvensom ett bröstharnesk af jern, svärd, dolk och spjut. Han lyssnade på böndernas samtal, och så ofta det lyckades honom att fatta något af dess innehåll, for han till hälften upp, liksom en vredgad, hvilken icke mer förmår att beherska sig, men böjde sig åter ned för att höra fortsättningen af samtalet. Slutligen syntes bönderna hafva förenat sig om något och fattat ett beslut. Två af dem, ansedda och välmående män, bortlade sina vapen och ville just aflägsna sig ur kamraternas krets, i det de vände sig emot det fiendtliga lägret; men då skyndade den vilde munken upp, trädde emot dem med framsträckt spjut och ropade ett dundrande »halt!»

Bönderna studsade i början, men snart fattade de sig åter, och den äldste af dem, vid namn Måns, sade till munken: »Huru, ärevördige herre, hämmar ni våra steg? Vi lemna lägret i den berömvärda afsigten att fullgöra ett kristligt verk.»

»Förräderi viljen I utöfva, edra fega stackare!» svarade munken, uppretad. »Men, vid den helige Erik! jag borrar spjutet i edra darrande hjertan, om I vågen att öfverskrida gränserna för vårt läger.»

»Åh, hå!» svarade den andra bonden, Jösse Rutgerson, spotskt. »Är detta den frihet, ni för få timmar sedan lofvade oss? Vi äro icke Dackes slafvar, icke heller äro vi påbetslade hästar, som måste stå stilla eller trafva framåt

efter befallning. Vi följde honom af fri vilja för att söka vår rätt hos konungen, och den redlige mannen söker först att på hederliga vägar komma till rätta, innan han slår till med svärd och yxa. Vare långt ifrån oss att vilja förråda vår öfverbefälhafvare Dacke eller våra bröder; men likväl vilja vi först i godo försöka att förelägga konungen våra rättvisa klagomål genom ståthållaren Stenbock och först använda våld, om han tillsluter sitt öra för vår klagan.»

»I ären affällingar!» svarade munken med vrede. »Rädda mesar ären I, som anblicken af hundra knektar med lika så många lansar afskräcker, såsom det vore tio tusen djeflar, hvilka med lågande pilar måttade efter edra harhjertan! Jag släpper eder icke härifrån. I skolen icke skada det goda verket genom feghet, jag låter sluta eder i kedjor och till ett åtlöje för hela skaran föra er genom lägret.»

»Hvem vill fängsla oss?» svarade Jösse uppbragt med hög röst, i det han genom ett kraftigt slag af sin hand stötte den rasande munken ifrån sig. »Våra vänner tänka som vi och tillåta aldrig den nesa träffa oss, som edra ord förkunna!»

»Vi åstunda alla en förlikning i godo!» ropade nu på en gång hela skaran af småländingar, som voro lägrade närmast Helga å, der den utfaller i Bergqvara sjö, och hvilken skara väl var 500 man stark. De rusade nu upp och trängde sig omkring munken, ty de hade hört huru han med hårda ord tillbakahållit deras två kamrater.

Pater Erlandsson, som såg sig omringad af en väldig skara kraftfulla män, hvilka trotsigt stormade in på honom, ändrade nu hastigt sin ton och sade med andlig ödmjukhet: »Stillen eder, mina vänner; är det allas eder vilja, så dragen i frid bort till ståthållaren, och Herrens välsignelse ledsage eder!»

Härpå aflägsnade han sig med doldt raseri utur trängseln, och de båda fredsbuden begåfvo sig oförtöfvadt till det fiendtliga lägret.

De kungliga vakterna förde dem med spotska blickar, enligt deras begäran, till befälhafvaren, som vänligt mot-

tog de obeväpnade bönderna, med tålamod afhörde deras klagomål om mångfaldiga besvär, förtryck och dåliga tider och med den största beredvillighet gaf dem den försäkran, att han ville sjelf hos konungen med eftertryck föra deras klagan, om de utfäste sig att genast till honom utlemna deras anförare, Dacke, och lungt återvända till sina hem.

Till det senare syntes de beredda, men det förra vägrade de bestämdt.

»Men hvem ansvarar mig väl», återtog Stenbock, »att hela den upproriska mängden återvänder till lugnet och till trogna undersåtars pligter, om icke eder anförare frivilligt med sitt ord stadfäster detta. Skaffen hit Dacke och söken förmå honom till ett hemligt samtal med mig, jag vill skicka gisslan i ert läger för hans säkerhet.»

»Det hvarken får eller kan han vägra», svarade bönderna, »ty han har svurit att göra allt för vårt bästa!» De lemnade ståthållaren med glada hjertan, emedan de nu med lätthet trodde sig hafva uppnått sitt ändamål, begåfvo sig strax tillbaka till lägret, och uppsökte Dacke och berättade frimodigt för honom sin åstundan. Denne, som redan genom Pater Erlandsson var underrättad om allt, emottog dem med mörk uppsyn; men då han till höger och venster omkring sig såg flera hopar i rörelse, och modlösheten hos den sammanrafsade hären redan uppfylde honom med en rädd aning om olycklig utgång af ett möjligt anfall, så beslöt han ändtligen att bifalla deras begäran och att sjelf begifva sig till ståthållaren.

Åtföljd af sex bland sitt röfvarband, hvilka voro honom fast tillgifna, begaf han sig, fradgande af raseri, till det fiendtliga lägret, lemnade sina följeslagare, hvilka emottogo tvenne kungliga officerare som gisslan, efter sig vid kullarne och trädde nu ensam och utan att hafva beslutit, huru han skulle bemöta ståthållaren, in till denne i hans tält.

Stenbock var nära att bäfva, då han såg bondanförarens jettelika gestalt, som med stolta blickar såg ned på honom, i det han behöll en stolt, trotsig ton emot honom.

Förlägen framstammade Stenbock några ord, hvilka Dacke afbröt genom uppräknandet af alla sina klagopunkter, dem han lofvat sina anhängare att förfäkta. Han rättfärdigade sitt våldsamma framfarande med den vårdslöshet, hvarmed rättvisan handhafdes i landsorterna, och tillade dristigt, att han icke förr skulle antaga fredliga tänkesätt, än alla hans fordringar voro tillfredsställda. Han klagade öfver höjda pålagor, öfver för hög gårdsstädsel, öfver konungens egenmägtiga förfarande och sade, att han ingen förlikning ville ingå, med mindre än allt återkomme i gammalt skick, och att allmogen blefve säker och fri från all ny och ovanlig skatt och tunga. Till dess konungen beviljat dessa fordringar, föreslog han ett vapenstillestånd på tre månader och lofvade att, tolf timmar efter det ståthållaren med sitt manskap aftågat till Vestergötland, äfven utrymma sitt läger, afskeda sina trupper och sjelf åter begifva sig på dansk botten.

Stenbock hade, genom sin motståndares beslutsamhet, hvilken nu redan stod framför honom som segrare, blifvit fullkomligt modlös och åtog sig beredvilligt att hos konungen understödja böndernas klagan samt lofvade i sin glädje — ty han trodde att hela upproret så godt som slutat utan ett enda svärdshugg — att vid dagens början återföra sitt folk till Vestergötland, och segerglad återvände Dacke till de sina.

ANDRA KAPITLET.

Knappt uppsteg morgonsolen bakom kullarne, förrän de upproriske öfvertygade sig, att den rörelse, de hela natten igenom märkt på slottet, endast blifvit förorsakad af Gustaf Olofsson Stenbocks hastiga aftågande med sina trupper, och upphäfde härvid ett högt jubelskri, liksom de ef-

ter en lång, hårdnackad strid hade tillkämpat sig den fullkomligaste seger. Såsom genom ett trollslag hade, vid anblicken af det ödsliga fiendtliga lägret, det skjunkna modet återvändt hos alla. En öfvermodig stolthet uppvaknade nu hos dem, emedan de trodde sig, då det lyckats dem att blott medelst en hotande rörelse afskräcka fienden, genom förenade våldsamheter kunna utföra det mest otroliga.

Med uppenbar glädje bemärkte Dacke denna förändring hos sina anhängare, och han tycktes alldeles hafva glömt den skymf, de i går tillfogat honom, då de vägrade honom lydnad och tvungo honom att fredligt bjuda ståthållaren Stenbock handen; han var nu endast betänkt på att för längre tid tillvinna sig den jublande folkskaran, som redan nästan dyrkade honom såsom en halfgud. Derföre var han ingenting mindre än sinnad att hålla sitt åt ståthållaren gifna ord; ty ed och mannaord voro blott ett tomt ljud för honom. Han tänkte icke mera på att återsända sina skaror till deras hem, att sjelf begifva sig till Blekinge och der med tålamod afbida konungens utslag öfver hans klagopunkter; han trodde fast mer, att just nu det bästa tillfället erbjöd sig att med oupplösliga band fängsla det upplifvade folket vid sina steg, att göra det alldeles afhängigt af sin vilja och tvinga det att ännu vidare följa honom på upprorets bana. Han beräknade med klokhet, att hvarken hans magt eller anseende, ej heller munkarnes tal skulle härtill vara tillräckligt, och derföre valde han ett medel, fullkomligt värdigt en röfvare och mördare. Han beslöt nemligen, trampande lagen och rättvisa under fötterna, att genom en afskyvärd förbrytelse — rof och mord — försäkra sig om sina underhafvandes ytterligare trohet.

Thure Trolle, egaren till Bergqvara slott, hade hittills bestämdt nekat att biträda de upproriska bönderna; ja, han hade till och med låtit rikeligen förse Gustaf Olofson Stenbock under dennes vistande utanför slottet med lifsmedel. Han trodde sig derigenom gifva konungen det ögonskenligaste bevis på sin trohet och uppfyllandet af sina pligter och hoppades sålunda hafva förvärfvat sig de rätt-

visaste anspråk på beskyddandet af sitt lif och sin egendom, men insåg snart till sin förskräckelse, att ståthållaren, endast betänkt på egen säkerhet, belönat honom med den svartaste otacksamhet, i det han, obekymrad om Trolles och hans familjs vidare öde, öfverlemnat dem till pris åt den fiendtliga hopens raseri.

Dacke hade också fast beslutit att uppoffra alla på slottet åt sin hämnd, och med ursinnig skadefröjd utdelade han nu, då ståthållaren med trupperna knappt för få timmar sedan vändt honom ryggen, befallning åt sina följeslagare att tukta herrn på Bergqvara och hans folk, genom att plundra deras egendom, för den trohet de bevisat konungen.

Den största delen af de upproriske, hvilken medföljt blott för att rikta sig genom rof, yttrade högt sitt bifall till anförarens befallning, och endast ibland de välmående smålandsbönderna och hemmansegarne hörde man här och der ett doft knot. Några framträdde till och med för Dacke och gjorde honom förebråelser för det han bröt sitt gifna ord, sade att han på det skymfligaste förbröt sig emot krigslagarne, hvilka till och med varit heliga för de vildaste folkslag ifrån äldsta tider, i det han i stället för att hålla vapenstilleståndet strax åter började nya uppenbara fiendtligheter; men deras ord klingade för döfva öron, och då det icke lyckades Dacke att genom spetsfundiga skäl öfvertyga dem om det tillåtliga af hans företag, upphöjde munkarne sina hycklande stämmor och sade, att de i kraft af sin presterliga myndighet förklarade det löfte, Dacke, tvungen af nödvändigheten, gifvit fienden, för ogiltigt och visade sig beredda att i fullt mått meddela alla dem frisägelse från straff af Gud, hvilka ansågo för en synd att med svärd och eld tukta Thure Trolle. Derigenom lyckades det dem äfven att dåra de i sjelfva verket icke särdeles samvetsgranna bönderna, hvilka snart med nästa lika rofgirighet slöto sig till den vilda hopen för att plundra sina egna landsmän.

Invånarne ifrån skogarne och bergstrakten, vilda karlar, klädda i getskinnströjor och kalfskinnsbyxor, inträngde

först i slottet, liknande en skara vrålande rofdjur. Förgäfves hade Thure Trolle låtit tillsluta portar och dörrar, och förgäfves dolde sig hans folk i de aflägsnaste vrår; för de plundrandes jernklofvar var intet lås för starkt, och under höga hånskratt framdrogo de dem, som undanstuckit sig, ur deras gömställen, misshandlade och tvungo dem under dödshotelser att öfverlemna sitt gods och sina egodelar i deras händer.

Thure Trolle sjelf hastade, så snart han till sin förskräckelse såg den vilda skaran nalkas slottet, med sin sjuka hustru genom en bakport på flykten; han räddade således väl sitt eget jemte sin makas och sina barns lif, men all deras egendom föll i den rofgiriga skarans händer.

Äfven den sista hopen af de upproriske hade nu inträngt genom den öppna slottsporten på borggården, som hvimlade af rofgiriga bönder, hvilka flocktals drogo omkring, uppbröto alla dörrar och föröfvade de rysligaste ogerningar. Flere af det olyckliga slottsfolket hade uppstigit i ett högt torn och ringde här med stormklockan, i hopp att sålunda kalla tillbaka ståthållaren öfver Vestergötland med hans trupper till hjelp, men förgäfves skallade de klagande ljuden omkring nejden. Stenbock och hans folk voro redan för långt borta att kunna höra dem, och det hjelplösa folket, som försökt detta räddningsmedel, blef snart offer för sitt företag. Ty knappt hade Dacke förnummit de första dofva ljuden af klockan, förrän han uppsände några af sina medhjelpare med tillsägelse att nedstörta de olyckliga värnlösa ifrån tornet, och under fröjderop uppfylde de omenskliga sin anförares blodiga befallning.

Alla lifsmedel och dryckesvaror, som kunde upptäckas, släpades fram på borggården, och här öfverlemnade sig de upproriske åt det tygellösaste frasseri.

Många ströfvade ännu omkring i boningshusen och ladorna, misshandlade de hjelplösa invånarne och mördade dem, ehuru de icke gjorde det ringaste motstånd. Hvarken de sjukes nödrop, gubbens darrande bön om nåd, qvinnors och jungfrurs ängsliga böner att skona deras ära, eller

de fader- och moderlösa barnens skri, som lågo på jorden bredvid sina föräldras lik, förmådde afhålla de vilda barbarerna ifrån deras omenskliga förfarande. Rusiga af starka drycker, tumlade de omkring, sölande sina vapen i mord eller sökte offer för sina vilda begär. Andra, hvilka ej voro rusiga, bragte sitt byte i säkerhet, genomkröpo på nytt de utplundrade husen för att hålla en efterskörd och bestulo dem af sina egna kamrater, som ännu icke gömt sitt rof.

Så omvexlade oupphörligt skräckskådespelen med fröjderop och vild glädje hela dagen, till dess solen ändtligen blodröd försvann i vester uti en svart sky, liksom hon med ett sorgedok ville dölja för sitt moderliga öga dessa fasans gerningar, utöfvade af menniskor, på hvilkas hufvud hon dagligen nedsänkte sina milda, välsignande strålar.

Men äfven natten bragte åt de få ännu lefvande, med beständig dödsångest kämpande invånarne af Bergqvara slott ingen ro. De rycktes med våld ur de plundrade husen, släpades upp på borggården och måste här med en fruktansvärd ed, hvilken munkarne förestafvade dem, svärja Dacke trohet. Derefter tvang man dem att betjena de drickande bönderna, hvilka besvarade alla deras tårar och suckar med hån och misshandlingar.

Dacke tycktes hafva mättat sin hämnd; men äfven de dofva efterljuden af det fruktansvärda skådespelet, hvilket han här hade öppnat, uppfångades af hans öra med en begärlighet lik vargens, som rusat in i en värnlös hjord, och efter det han mättat sin glupskhet, liksom frassande i en eftersmak af sitt verk, uppslickar de sista blodsdropparne efter sitt offer. Han stod, lyst af det blodröda återskenet af den nedgående solen, i kretsen af sina underbefälhafvare på midten af borggården och meddelade dem just, att han var sinnad redan följande dag uppbryta till Östergötland, derstädes samla nya anhängare, öka sin krigsmagt och bereda alla kungligt sinnade död och förderf. Pater Erlandsson kom nu skyndsamt emot honom, i det han ropade till de drickande bönderna: »Fatten spjuten i handen, dragen svärden ur slidan! Upp, upp! Nu är

det ingen tid att dricka!» och anmälde för kaptenen, att en trupp lansryttare var i antågande mot slottet ifrån Linköpingsvägen, anförd af en riddare, som bar de kungliga färgerna.

Hans utsago bekräftades snart, ty ifrån tornet kunde man öfverskåda en del af trakten, och man blef verkligen på landsvägen varse en trupp af ungefär femtio ryttare, som långsamt ryckte fram emot slottet.

På ögonblicket var bondskaran i rörelse och visade mer mod än föregående afton, ty det gälde här en strid på fria fältet, emot en svag hop. Många, hvilka dryckenskapen icke helt och hållet öfverväldigat, rustade sig och församlades omkring sin höfding. Dacke uppsteg på sin häst, och med det fasta beslutet att strax angripa den fiendtliga truppen drog han med en skara af några hundra man ur slottet. Äfven grefve Otto af Hoya och pagen Assar befunno sig hos honom, båda till häst. De hade icke deltagit i böndernas nidingsverk och försmådde äfven att efter slutade ogerningar deltaga i deras dryckeslag. Brita hade nästan hela dagen uppehållit sig i det öppna slottskapellet, hvilket munkarne skyddat för plundring, emedan det ännu var helgadt åt den katolska läran, och här hade hon sökt lugna sitt oroliga samvete; men hennes tankar, som afveko för mycket från en ädel qvinnas ömma känslor och sanna kristliga ödmjukhet, fogade sig icke efter ångerns milda stämma, hvilken hennes plågade själ för några ögonblick uppväckte i det skuldbelastade hjertat, och ingen hjertlig bön uppsteg ur hennes bröst; ja, till och med dofva ord sväfvade öfver hennes läppar, hvilka ljödo som förbannelser emot den Evige eller som anklagelser emot hennes skapare. Uppväckt ur sina drömmar genom larmet af bönderna, som rustade sig till striden, störtade hon ur kapellet, träffade Otto, uppsteg på sin häst, hvars ledning hon, liksom de flesta svenska flickor på den tiden, förträffligt förstod, och drog med ut för att aflägga det första profstycket på sitt mod i en allvarsam fäktning.

Snart hade man uppnått den fiendtliga ryttarskaran, och Dacke märkte nu, huru anföraren för densamma, en

riddare af hög, kraftfull gestalt, stannade sin häst och höll en kort rådplägning med två af sina följeslagare; men snart vände han sig om till sina ryttare, uppmuntrade dem med några ord till ett raskt angrepp och störtade derefter med svärdet högt öfver sitt hufvud och under utrop: »Med Gud, för fäderneslandet och kärleken!» emot fienden. Ryttarne följde honom skyndsamt i slutna leder med nedfälda lansar och gjorde sig väg till höger och venster igenom den vida talrikare bondskaran, hvilken, öfverraskad af det oförmodade angreppet, skingrades och utbredde sig i flockar öfver slätten. Förgäfves skallade Dackes dundrande stämma efter dem. Han sjelf höll stånd med sina gamla anhängare; men endast på långt håll sköto flyktingarne pilar emot ryttarne, hvilka, om de ock deraf träffades, skakade de lätta vapnen ifrån sina pansar och nu öppnade sina slutna leder, delade sig i enkla rotar samt begynte med svärd och lans på åtskilliga ställen en blodig strid emot dem, som vågade ställa sig till motvärn. Den käcke anförarens hjelmbuske syntes än här och än der, och i det han ledde fäktningen samt med kraftiga ord uppeldade sina ryttare, for hans svärd omkring lik en blixtstråle bland bönderna, och senorna i hans arm tycktes icke domna af det förfärliga arbetet.

Dacke följde honom öfver allt med ilskna blickar och önskade ingenting högre än att träffa på honom man emot man; men en liten trupp ryttare omringade den förtörnade bondhöfdingen jemte fyra af hans trogna kamrater och angrepo honom med sådan tapperhet, att han måste uppbjuda all sin styrka och skicklighet för att kunna försvara sig. Flere ryttare sjönko, träffade af Dackes tunga stridsyxa, från sina hästar i dödens armar; andra, illa sårade, drogo sig tillbaka, och slutligen lyckades han att genombryta den krets, som inneslöt honom. Skarpt sporrade han nu sin häst, så att en ström af blod färgade gräset, och i vild ridt bar denne sin ryttare öfver den med lik betäckta slätten. Lansryttarne hade anstält ett förskräckligt blodbad ibland de upproriske. Hvart ögat blickade, fästes det på stympade eller döda; men äfven den lilla hopen

ryttare hade smält tillsamman; mången låg under hästhofvarne och hade tillslutit ögat för evigt, eller rullade det, under den sista dödskampen, ännu en gång upp emot himlen, fordrande hämnd emot sin konungs fiender. Endast deras anförare, omgifven af några få vänner, satt ännu på sin häst, hans af blod drypande svärd fann ännu beständigt nya offer, och med det utropet: »Emot fienden! Jag försvarar mig sjelf!» jagade han de honom ännu öfverblifna stridsmännen, hvilka skyddande ville omgifva honom, åter tillbaka i striden. Ensam banade han sig väg genom de största bondhoparne, hvilka nu, då fiendens antal var så betydligt minskadt, samlades till sina fanor och skarvis deltogo i striden.

Den djerfve riddaren hade åter skingrat en framryckande rote, och höll stilla på slagfältet för att låta sin sårade häst frusta ut, när Dacke på afstånd blef honom varse och red i vildaste fart emot honom. Men innan han nådde riddaren, såg han pater Erlandsson i stor fara vid några buskar. Den krigiske munken försvarade sig med en lans, hvilken han förstod att handtera med den största skicklighet, i det han med konstiga svängar och väl rigtade stötar afhöll tre fiendtliga ryttare, hvilka hårdt ansatte honom. Slutligen lyckades det en af dem att med sitt långa svärd klyfva skaftet på spjutet, och han rigtade äfven nästan i samma ögonblick ett fruktansvärdt hugg mot munkens hufvud; men Dacke, som hastat fram till munkens räddning, upptog icke allenast hugget med sin sköld, utan stötte äfven sitt svärd i bröstet på ryttaren, så att denne med ett dödsskri störtade ned af hästen. De båda andra ryttarne drogo sig skyndsamt tillbaka till sina kamrater, och under det Dacke bistod munken, som, utmattad och sårad i ena axeln, nedsjunkit på sina knän, försvann den främmande riddaren för hans blickar.

Denne hade nu i en liten skogsdunge begynt en ny strid med grefve Otto af Hoya och pagen Assar, hvilka båda med raseri störtade mot honom. Han försvarade sig ridderligt, fastän icke med lika kraft som förut, ty redan strömmade hans blod ur flere sår, och den sönderhuggna

hjelmbusken vittnade om, huru han med djerfhet och mod störtade sig i dödsfaran. Pagen Assar, hvars hufvud betäcktes med en lätt hjelm, tycktes han vilja skona, ty liksom lekande afvisade han med sitt svärd dennes häftiga angrepp. Men grefve Otto lärde känna, att han hade att göra med en tapper riddare; ty ett väl beräknadt hugg hade redan skilt halsskenorna på hans harnesk ifrån hvarandra och grefven måste tillstå för sig sjelf, att riddaren i handterandet af sina vapen var honom vida öfverlägsen. I det han bemödade sig att upptäcka något obetäckt ställe hos sin motståndare, kände han sig sårad i halsen och drog sin häst tillbaka. Pagen, hvars vilda blick följde hvarje rörelse i fäktningen och som lågade af raseri, då grefven blef sårad, stötte nu den främmande riddaren, innan han hunnit vända sig emot honom, med sitt lätta svärd genom den högra armen, så att riddarens hand släppte vapnet, och då en framskyndande bonddräng nästan i samma ögonblick med sitt kastspjut gaf hans häst ett dödligt sår, störtade den ädle riddaren tillika med springaren till jorden.

Nästan alla hans kamrater, som dukat under för öfvermagten, lågo nu på den af hästhofvarne söndertrampade slätten i dödens armar, och endast några få illa sårade lefde, men hade råkat i fångenskap. Då riddaren nu öppnade hjelmvisiret, och hans blixtrande ögon sväfvade öfver det blodiga slagfältet, upphäfde Brita, som stigit af hästen, ett högt skri. »Axel!» ropade hon, i det hon förskräckt blickade den fiendtlige riddaren i det bleka ansigtet, vände sig rysande ifrån honom och flydde tillbaka till slottet. Grefve Otto befalde att likaledes låta ditföra fången, och flere bönder, som bemägtigat sig den värnlöse, till döds utmattade, uppfylde denna befallning under högljudda glädjerop.

TREDJE KAPITLET.

Jublande drogo de upproriske åter in i Bergqvara slott, och snart flög från mun till mun den underrättelsen, att den unge pagen Assar hade afväpnat och tillfångatagit anföraren för den fiendtliga truppen, den oöfvervinneliga hjelten, för hvilken de tappraste i hela bondskaran nödgats vika. Assars handling, som egentligen var ett lönmördare-angrepp, betraktade man som en oerhörd djerfhet, och grefve Otto, det enda vittnet till striden, var icke böjd att upplysa bönderna om huru Assar bakifrån gaf riddaren det sår, som afväpnade och lemnade honom i hans fienders händer. Man berömde den unge krigaren, som nu erhöll vida större betydelse i böndernas ögon än tillförene, då man endast betraktade honom som en öfverflödig medlem, hvilken hos dem sökte beskydd, men likväl nedblickade föraktligt på sina nuvarande kamrater och undvek alla dem, som ville närma sig honom, samt tycktes blygas öfver deras kamratskap. Allt detta, som man hittills tadlat hos honom, upphöjdes nu till sällsynta dygder; man förlät honom gerna hans stolthet och trodde sig bäst förklara hans böjelse för ensligheten på det sätt, att hans djupa tankfullhet härrörde af begrundandet af vigtiga planer öfver det stora företagets framgång. Man trodde, att han icke ville nedstämma sina allvarsamma tankar genom att deltaga i ett efter nöjen och njutningar fikande sällskap.

Dacke hade efter den vunna segern dragit sig tillbaka med sitt folk till Bergqvara slott och drog nu försorg om, att de sårade äfvenledes blefvo ditförda och öfverlemnade i slottsfältskärens omvårdnad. Till och med Dacke öfverraskades, då han erhöll kännedom om pagens lyckligt utförda profstycke. Han hade hittills blott för grefve Ottos skull fördragit honom ibland sitt folk och öfversett med honom i den mening, att endast en häftig kärlek till den unge grefven fängslat honom vid denne och förmått honom att

ingå i Dackes band. Men för ingen del hade han kunnat drömma om att i honom ega en så käck stridsman, som han nu allmänt ansågs vara. Derföre började plötsligt den hittills med vårdslöshet behandlade pagen att vinna betydelse i hans ögon, och han syntes honom värd en större uppmärksamhet och mera aktning, hvarföre han ock, sedan han valt ett af de största rummen i slottet till sin bostad, lät kalla honom till sig.

Först efter ett långt sökande lyckades det hans utskickade att finna Assar i en närbelägen skogslund, dit han med den största skyndsamhet begifvit sig, då han lemnade slagfältet, och der han länge irrat omkring i en upprörd sinnesstämning. Ett bittert, hånfullt drag vanställde hans vackra ansigte, då han svarade de båda bönderna, som framställde för honom Dackes önskan att strax se honom hos sig.

»Jag hade aldrig trott, att er stolte kapten någonsin skulle erinra sig mig; ty han har hittills endast bevärdigat mig med nedlåtande blickar. Jag finner nu, att man måste köpa sig hans aktning och förtroende med blod! Nå väl — ännu har jag icke aftorkat mitt svärd, ännu är det färgadt med blod, och till ett bevis härpå kan jag lägga det för hans ögon, för att visa att jag icke bäfvar såsom en vekling, då det gäller att öppna min fiendes pulsådror med det skarpa stålet.» Derpå följde han beredvilligt de utskickade och framträdde med mörka blickar inför Dacke, som vänligt emottog honom alldeles ensam i sitt rum.

»Vi äro här utan vittnen», begynte Dacke, »derföre vill jag glömma din mask och kalla dig vid ditt rätta namn, Brita; ty jag börjar att i dig högakta den djerfva qvinna, som, i trots af sitt kön, genom en sällsynt tapperhet i dag kommit tappra män att blygas, hvilka väl modigt höllo stånd emot de simpla knektarne, men skyggt veko tillbaka för den ende riddersmannen, liksom han icke kunnat såras. Till och med grefve Otto säger, att han, som var illa sårad, icke längre kunnat motstå riddaren och redan vändt sin häst till flykt, då du ensam ställde dig emot den fruktade och med ett beundransvärdt mod afväp-

nade honom. Jag är förvånad öfver att hos dig finna ett så djerft mod, en sådan fasthet och ville gerna med min tacksamhet förena någon gåfva, som bevisade dig min aktning. Fordra sjelf — hyser du någon önskan, som jag kan uppfylla, så vill jag genast bevilja den.»

Britas mörka uppsyn uppklarnade betydligt under Dackes tal. Hon kände sig stolt och smickrad af hans ord, och, snart försonad, förlät hon honom gerna hvarje förolämpning, hvilken han hittills tillfogat henne genom det ögonskenligaste förakt; ja, hennes ögon fäste sig med välvilja på anförarens kraftfulla gestalt, hvars vilda, stela anletsdrag, mildrade genom en intagande vänlighet, nu talade högre till hennes hjerta än hon någonsin tillförene erfarit vid hans anblick. Förlägen svarade hon:

»Jag är högst angelägen att försäkra mig om din aktning, och detta bestämmer mig att för dig yttra en önskan, hvars uppfyllande står i din magt, men likväl säkert endast beviljas mig af särdeles gunst. Riddaren — anföraren för den fiendtliga ryttarskaran — som nu befinner sig i dina händer, är mig bekant och på ett besynnerligt sätt inflätad i mitt öde. Hans sår äro säkerligen icke dödliga — han skall återvinna helsan — han måste återvinna den — öfverlemna honom åt mig, må han blifva min egendom! Lägg hans död eller lif, väl eller ve endast och allenast i min hand, och jag vill tro, att du högaktar mig, och en evig tacksamhet skall fängsla mig vid dig.»

Dacke var öfverraskad af Britas besynnerliga begäran, och villrådig framkastade han ännu den frågan:

»Hvad heter den främmande riddaren? Ingen af mitt folk känner honom.»

»Så må hans namn äfven blifva en hemlighet för dig, till dess jag sjelf nämner det för dig», svarade Brita bestämdt.

Den sluge anföraren syntes öfverlägga, och i det han länge stod tigande framför henne och med välbehag mönstrade flickans vackra figur, förmådde hennes bedjande blick, hvilken sällan lyste af en så mild eld som just nu, hans sinne att bifalla hennes önskan; ty leende sade han i det

han trädde närmare intill henne och lade sin arm om hennes lif:

»Du har i dag rört mig på ett besynnerligt sätt, vackra sköldmö, och jag börjar att afundas grefve Otto — — —»

»Grefve Otto?» inföll hon stolt. »Ännu är jag fri, och mig fängslar intet annat vid Otto än mitt ganska obestämda löfte. Huruvida jag inlöser det, skall framtiden utvisa.»

»Såå?» fortfor Dacke med lågande blickar. »Då vore det ju icke försent för mig att blifva grefvens medtäflare! Jag är icke känslolös för dina behag, men framför allt drager din manligt starka själ mig till dig, och mod och kraft skattas af mig vida högre, då jag finner det i ett ömt qvinnobröst. Hvad menar du, flicka, skulle du vid min sida kunna glömma grefven?»

Hon svarade icke och slog allvarsam och rodnande sina ögon till jorden.

»Se, jag hade bygt lysande förhoppningar på min son», fortfor han med dyster ton, »hafvets vågor hafva slukat dem. Du känner mitt sträfvande — för att uppnå det högsta trappsteget af mensklig storhet har jag hopat planer på planer, arbetat flere år och kämpat lik en simmare i en vild fors. Jag måste hinna målet eller gå under, ty icke en fotsbredd viker jag nu mera tillbaka på min bana. Men om jag verkligen en gång, då jag hunnit den eftersträfvade höjden, kastar svärdet tillbaka i slidan, råder öfver mitt fäderneslands jord och har druckit mig otörstig ur ryktets källa — hvem skall då ärfva mig? Min Olof ligger på hafsbottnen — jag har inga flera barn!» Hans öga blef dystert och hans röst mildare, i det han slöt hennes hand i sin och fortfor: »Rådgör med ditt hjerta, Brita! Gossen Otto skall du snart glömma, om du går hand i hand med en kraftig man på lifvets bana. Du har i dag uppväckt en känsla i mitt bröst, hvilken jag redan för länge sedan trodde hafva utdödt under min vilda lefnad; jag befinner mig så väl i ditt sällskap — vik derföre icke ifrån min sida. Du har sjelf lösryckt dig ifrån alla blodsband, lemnat fader, syster och alla, — är ditt hjerta ännu

fritt, så bevisa det genom att sluta ett fastare förbund med mig än det, som förenat våra vapen.»

Med ännu till jorden nedslagna blickar svarade Brita, liksom förskrämd af fasa: »Min far, min syster? Hvarför skulle du minna mig om dem? Är det sant, som ryktet hviskar? Har du verkligen brutit din ed att skona deras lif? Hvar äro de?»

»Eden blef jag qvitt genom din fars flykt», svarade den listige Dacke, »jag skonade deras lif, så länge de icke sökte att undandraga sig min magt. Men då de, flyktande och hotande mig med förräderi, för andra gången fallit i mina händer, var jag befriad från min ed, ty intet fängelse syntes mig starkt nog för dem, min egen säkerhet bjöd det. De äro skilda från verlden och hvila redan länge i jordens moderliga sköte.»

»Så är det då sant, och fruktansvärdt genljuder denna dödspost i mitt inre!» sade Brita bleknande och vred sina händer. »Om jag ännu eger qvar en gnista af mensklig känsla, skall den afgrundslåga, hvilken denna förskräckliga visshet upptändt i mitt hjerta, snart döda den. Bort, förskräcklige! — Graflukten i ditt granskap hviskar mord!»

Med liflig vältalighet bemödade Dacke sig nu att lugna henne, och slutligen lyckades det honom att, genom de lockande bilderna af en lysande framtid, till tystnad återbringa den storm, han mot sin vilja uppväckt i hennes bröst. Med köld och fast beslutsamhet vände hon sig ifrån honom, i det hon sade:

»En mörk slöja betäcker det förbigångna! Jag vill tvinga mig att icke blicka tillbaka, ty bakom mig är mörk natt; endast framför mig lyser ännu det bländande sken, hvarifrån mitt lefnadsljus lånar sina strålar i det dystra mörker, som eljest öfverallt omgifver mig!»

»Så blicka framåt, hjeltemodiga flicka», svarade Dacke. »Behöfver du ett stöd, så fly till mig — jag står fast, om ock jorden bäfvade och himlen nedslungade på mig alla sina blixtar. Bannlys hvarje plågande tanke, som förlamar din själ! Var lugn, barn! Den rikaste lön gömmer jag för dig, och lätt glömmer man det framfarna, då det när-

varande, uppfyldt af stora gerningar, sysselsätter oss. Gerna vill jag bevisa dig, huru mitt hjerta önskar att vinna ditt. Emottag för de döde den ännu lefvande, jag öfverlemnar honom helt och hållet åt dig. Väl känner jag icke de skäl, som uppväckt din önskan, men jag vill icke heller känna dem. Handla derföre fritt — den främmande riddaren må vara din slaf.»

Då upplyfte hon de stora, svarta ögonen, och hennes blickar uppflammade af en vild glädje, i det hon fattade Dackes hand och utropade: »Min slaf — han — han! Godt, min vän. — Du har gifvit mig mycket i den stolte riddersmannen, oändligen mycket; — jag blir din skuldenär och vill vedergälla dig din gåfva med ränta. Väpnen eder nu, I hämndens andar, med de fruktansvärdaste qval! Hängen eder fast vid mig! Följen mig — följen mig — ty jag vill plåga min slaf!» och utan att låta hålla sig tillbaka störtade hon ut.

Ett vildt löje utbredde sig öfver Dackes drag, ty han hade funnit ett väsende af lika själsstämning, till hvilket han kände sig dragen, och åt hvilket han fast beslutit att egna sig. Flickans vilda, manliga själ, hennes brinnande hämnbegär, hvilket hon nu visade under sin fruktansvärda rörelse, hade öppnat för henne hans tillslutna hjerta, och dessutom uppväckte hennes behag i hans bröst en vild lidelse, hvilken sysselsatte hela hans själ. Han skickade en dräng efter den bortskyndande med befallning till vaktarne att öppna den främmande riddarens fängelse för den unge Assar och att lyda honom i allt, hvad han ville företaga med fången. Derefter blef han länge ensam och gick med korslagda armar upp och ned i rummet, försänkt i tankarnes verld.

FJERDE KAPITLET.

Det norra slottstornet, hvilket förmodligen fordom tjent till förvaringsställe för brottslingar, blef den fångne riddarens fängelse. Här låg anföraren för den tappra ryttarskaran i ett fuktigt hvalf på förmultnad halm och stirrade på de grå murarne. Han kände icke den brännande smärtan af sina sår, som icke voro dödliga, och han lät blodet strömma, till dess det slutligen stannade af sig sjelft, emedan ingen ännu erbjudit sig att lägga ett förband på såren, sjelf hade han minst tänkt derpå.

Hans ansigte var blekt, hans ögon voro matta, hans tunga stel och orörlig, och endast en tanke sysselsatte hans själ. Då skramlade riglarne vid fängelsedörren, och vredgad öfver att se sig störd, rigtade han nu sina dystra blickar emot den öppna dörren, hvarifrån skenet af ett bloss inträngde i det mörka hvalfvet. Pagen Assar bar detta bloss, och sedan han fäst det vid en jernring i muren, tillslöt han åter sorgfälligt dörren.

Pagen tycktes icke vara någon välkommen syn för riddaren; ty knappt hade han sett honom, förrän han vände sig till väggen. Men Assar blef länge stående framför honom med korslagda armar, tog slutligen den lätta hjelmen af sitt hufvud, strök de vildt hängande lockarne ur sin panna och hviskade knappt hörbart ur det beklämda bröstet:

»Axel.»

Fången qvarblef i sitt förra läge och svarade med barsk röst: »Hvad, känner du mitt namn? Kände vi hvarandra förr i lifvet, så vet, nedrige, att jag blyges öfver bekantskapen; ty endast en bofs hand kunde såra mig på ett sådant sätt, som du gjorde.»

»Väl kände vi hvarandra fordom», svarade pagen, »och jag trodde det vara en sed ibland stridande att gifva sår för sår. — Du har krossat mitt hjerta — jag sårade

din arm, döm nu sjelf om hvilken af oss båda har största skäl att beklaga sig! Hvilket sår håller du för svårast?»

Då uppreste riddaren sig till hälften ifrån sitt läger, böjde sig fram, höll handen för pannan, så att det flammande fackelskenet icke skulle blända honom, och såg pagen i ansigte. Redan vid första blicken utropade han: »Brita»! och sprang förskräckt upp.

»Det är jag!» svarade hon kallt och med en hånfull blick på sitt offer. »Den stolte riddaren har besegrat ett qvinnohjerta, den stolte adelsmannen, som stred för sin konung, och som i sitt öfvermod trodde, att det endast behöfdes hans svärd för att förskaffa fred åt det hotade fäderneslandet, har en qvinna öfverlemnat i böndernas våld!»

»Det är icke möjligt! Nej, nej, det är icke du! Du kan icke vara Brita, den gamle Arvid Vestgöthes fosterdotter!» ropade Axel med häftig rörelse.

»Visserligen fann du det ej mödan värdt att inpregla mina drag i ditt minne», svarade hon med stigande förbittring, »men, tro mig, du har verkligen igenkänt mig! Jag är din ömt älskade Agdas fostersyster!»

»Ack, rättfärdige Gud! måste äfven detta namn komma mitt blod att stelna!» ropade Axel. »Olyckliga, hur har du kommit till den förskräckliga gemenskapen med dessa röfvare och mördare, som med hvarje steg draga förbannelse och förderf öfver sina hufvud?»

»Det är du, som utstötte mig och har bringat mig i deras krets», svarade hon i känslan af ett plågsamt minne. »Mitt hjerta var oförderfvadt och fritt från hvarje synd; min hand var ren och mitt samvete, hvilket både vakande och under sömnen nu ofta uppskrämmer mig, var då lugnt som ett slumrande barn; ty mitt bröst inneslöt en innerlig, öm känsla, hvilken endast uppblomstrar under en stilla själsfrid. Vet, att för dig har mitt hjerta hyst de heligaste känslor, och dessa upplågade med häftighet till en oöfvervinnelig lidelse. Då jag såsom barn under våra lekar trängde mig till dig, älskade jag dig redan; då jag i äldre år, föraktande de barnsliga lekarne, ständigt utgjorde ditt

sällskap under dina lärotimmar, så älskade jag dig; då jag såsom jungfru med öm smärta emotsåg dina ständiga besök i vårt hus; då jag med tårfull blick hängde vid ditt öga, med beklämdt bröst icke vågade andas vid ditt tal, för att icke förlora något af dina ord, — så älskade jag dig med den varma kärlek, som upplyfter en flicka i de saliga drömmarnes sköna rike. Rundt omkring mig såg jag i ditt sällskap en vänlig lustgård, och under en klar himmel, hvilken ingen storm ännu upprört, kastade hoppet sitt fasta ankare i mitt hjerta och fängslade dervid lidelsens väldiga skepp med dess stolta vimplar i mitt af glädje rörda bröst. Ingen aning förkunnade mig ännu, att hoppets ankare var bedrägligt; ty hvarje af dina blickar, den obetydligaste af dina handlingar syntes förkunna mig kärlek, och då du öppnade dina läppar under vårt samtal, tillhviskande mig den länge väntade förklaringen, så trodde jag mig höra englaröster i hvarje ord, och om de icke så hastigt bortdött för mig, hade dess trolltoner vändt mitt hjerta till himlen och allt hvad man kallar heligt, ända till den aflägsnaste evighet.

Du skyndade nu till Stockholm för att hemta Agda, som redan tillbragt en lång tid hos din syster, och kom tillbaka såsom främmande för mig. Förgäfves sökte jag den förra ömheten i dina blickar; du undvek mig, och talade du med mig, var det endast få ord. Jag öfverfölls af ängslan — jag sörjde och måste från det vida fjerran framkalla det hopp, hvilket annars städse frivilligt gycklat omkring mig. Dagar och månader försvunno; du blef kallare, mera främmande, och min skarpa blick, som öfverallt följde dig, märkte nu för sent den sanna rigtningen af ditt hjerta, som du vändt ifrån mig — ack, så hastigt! Du, älskade Agda, hade aldrig med kärlek tänkt på mig, fastän din falska blick, då vi voro allena, ofta hycklade mer än vänskap; jag var förkastad, försmådd, och natt och fasa uppfylde mitt hjerta. Då voro alla mina ungdomsdrömmar flydda! Jag såg mig öfvergifven; min värsta fiende trodde jag mig se i min syster, i min fader endast den stränge knarrige gubben, som för mig fram-

ställde sin glada, muntra Agda till ett mönster, då jag, försänkt i ett dystert lynne, ofta på hela dagar icke talat ett ord; och vår boning, min glada barndoms vagga, kunde jag endast betrakta som min öppna graf. Ifrån denna tid försvunno alla mildare känslor ur mitt bröst. För huslighet, för jungfrulig blygsamhet, för tacksamhet och gudsfruktan hade jag icke mer något sinne; jag förbannade ofta mitt kön, och manliga begär efter ryktbarhet och jordisk storhet bemägtigade sig min själ, som, ännu för stark att duka under för en klenmodig förtviflan, trotsigt sällade sig till hämndbegärets mörka andar. Fastkedjad vid en rå mördarskara, står jag nu framför dig, din barndoms lekkamrat, din ungdoms vännina, hvars varma kärlek du så kallt förkastade, obekymrad om mitt hjerta med alla dess heliga känslor gick under i förderfvets afgrund. Är jag den olyckliga, ifrån hvilken ditt hjerta nu med rysning vänder sig; är jag en fasa för mitt kön, den fördömda här nere och der uppe — så är det ditt verk! Du har bedragit mig på mitt lifs lugn här på jorden och på min himmelska arfvedel der uppe! Jag är förkastad — ja, jag är förkastad af Gud och menniskor! Ty de ogerningar, jag redan begått, kan jag här icke försona. Men är jag förfallen åt de dunkla magterna, så vill jag ock först helt och hållet förtjena deras helvete! Jag vill frassa i hämnd, och hvarje last skall blifva mig en välkommen följeslagare!

»Förskräckliga, håll upp!» ropade Axel i den fruktansvärdaste ångest. »För den döende syndaren stå ännu Guds nådeportar öppna, om han ångerfullt ställer sin bön till himlen; och du, Brita, är ännu i fulla blomman af din ålder; ett helt dygdrikt lif kan du offra till försoning. Ännu är det tid! O, vänd om! Lemna din blodiga bana, som förer till förderfvet! jag besvär dig i den Allsmägtiges namn!»

Brita stod vänd ifrån honom, sluten inom sig sjelf, och svarade icke.

»Menniskans fasta vilja förmår oändligen mycket», fortfor han bedjande. »Rigta dina blickar mot himmelen. förblindade! Följ ledningen af dess rena ljus; låt Guds ord

inträngа i ditt hjerta; återkalla i ditt minne din fars fromma lärdomar, och snart skall den barmhertiges välsignelse styrka din ande och uppfylla din själ med tröst och lugn. Jag är en döende, ty Dackes dödsdom kan jag icke undgå; o, hör då mina sista ord! Älskade du mig rent och verkligt, så hör nu mina böner, jag besvär dig derom, vid din själs frälsning! Sönderrif det förskräckliga band, som kedjar dig vid de upproriske! Fly! fly ännu i denna natt, flicka! Lätta för mig döden och gif mig den sista trösten med till ett annat lif, att jag ryckt dig ifrån afgrundens brädd. Skynda till Stegeborg till min svåger! Han emottager dig vänligt — jag går i borgen derför; och skyr du bekännelsen, så förtig för honom ditt brottsliga företag; upptäck det endast under bigten för Gud; visa endast ånger, öppen botfärdighet och återvänd skyndsamt tillbaka på dygdens väg!»

En djup suck trängde sig öfver hennes läppar; hennes högra hand låg på det klappande hjertat, den venstra handen hade hon tryckt mot den brännande pannan, tårar förmörkade glansen af hennes ögon. Länge teg hon ännu och såg orörlig ned framför sig; men slutligen svarade hon med dof röst:

»Om det vore möjligt, — om jag kunde återvända? — Jag vet endast ett medel, Axel, och det ligger i din hand! — Du försmådde min kärlek, och jag sjönk; skänk mig nu ditt hjerta! Blif min, helt och hållet min, och jag reser mig upp. Vill du blifva min make, så förer jag dig fri ur ditt fängelse, ty ditt väl eller ve ligger i min hand. Vi fly. Jag uppoffrar min äregirighet åt din kärlek, vill fästa mig vid dig såsom din trogna hustru, och hvarje dag bringa ett offer, till dess jag är försonad med Gud.»

Axel teg och bemödade sig att dölja den ögonskenliga bestörtning, i hvilken Britas ord satt honom; men hon tycktes läsa i hans själ, och i det hon bekämpade en oangenäm känsla, fortfor hon:

»Tillräkna mig såsom ett omisskänneligt tecken till ånger, såsom ett hårdt straff, att jag, nedtystande min stolthet, sjelf utbjöd mig åt dig, hvilket jag för få måna-

der sedan, då vi båda i ett friare lefnadsförhållande stodo emot hvarandra, för intet pris i verlden skulle hafva gjort. Är det ditt allvar med min räddning, så dröj icke att grundlägga mitt väl; ty — fatta väl hvad jag säger — försmår du mig för andra gången, så störtar du mig mycket djupare ned i afgrunden, utan hvilken ingen väg leder till det klara solskenet. Ja, vet, utan dig skulle jag alltid förakta min varelse! Utan dig kunde jag icke glad se upp till himlen och skulle hyckla, om jag långt ifrån dig ville tvinga mitt hjerta att göra bot. Endast du kan återgifva mig åt dygden! Vid din hand vill jag tillkämpa mig saligheten, om en nådig domare regerar ofvan stjernorna.

»Du har uppväckt en fruktansvärd strid i mitt bröst», svarade Axel. »Du tvingar mig, emot min vilja, att påminna dig, att jag helgat Agda hela min lefnad. Jag trodde mig älska dig — låt mig tala öppet och sant — obetänksam, öfverilad var den förklaring, du omnämnde, och ofta har jag redan bittert ångrat de hastigt undsluppna orden till dig. Agda älskar jag verkligt, ty hvarje känsla i mitt hjerta talar för henne. Jag har inga underrättelser om den för mig så dyrbara. Irrar hon omkring i verlden utan hem? Är hon ännu i röfvarenes våld? Ingen löser för mig dessa svåra frågor. Smärtan öfver hennes förlust hade för kort tid sedan rubbat mitt förstånd, så att jag ännu darrar vid hvarje tanke på henne; ty den gräsliga ovissheten om hennes öde och de rysliga själsqval, hvilka jag känner, skola, om Gud längre uppehåller min varelse, likväl slutligen åter beröfva mig bruket af mitt förnuft. Jag föreställer mig möjligheten af att hon lefver — jag hoppas till och med att i en lyckligare stund återse henne — huru skulle jag då, om verkligheten förde henne emot mig, träda inför henne såsom din make? Till och med om hon redan öfvergått till fridens eviga land, kunde jag icke mera på jorden bortskänka mitt hjerta; det vore ett brott emot det allraheligaste, om jag ville sluta ett gladt förbund med dig. Fordra derföre icke det omöjliga af mig; endast en obetingad ånger kan försona Gud. Fly i ädla, goda men-

niskors krets, ibland dem skall du erhålla styrka att utplåna din skuld, om det är ditt allvar och om du der öppnar ditt hjerta för dygden.»

Brita hade med mycken möda förmått dölja den storm, som rasade i hennes bröst under hans tal, hvaraf hvarje ord var ett dolkstyng i hennes hjerta. Darrande och blek vände hon sig ifrån honom, i det hon svarade med dof röst:

»Alltså har jag förgäfves förnedrat mig! Jag är för andra gången förskjuten! Välan — det är förbi! Mitt sista hopp är förloradt! Vid min födelse häftar en ryslig förbannelse, som förföljer mig genom hela mitt lif; jag skall förkastas af Gud och menniskor — det är oföränderligt! — Så vill jag då stolt vandra den dunkla banan och icke förtvifla; ty ännu känner jag mig ega nog kraft att skämta med mitt öde. Frukta ej, Axel! Brita skall icke truga sig till dig; men min hämnd tillåter dig nu mera icke en gång att vara lycklig i drömmen; derföre dödar jag ditt sista hopp på jorden, liksom du kallt beröfvat mig den sista förhoppningen om ett bättre lif efter detta. Din Agda är död. Du skall adrig mer återse henne, och dårskap är hvarje tanke på din jordiska lycka! Förtvifla! din brud är död! Jag triumferar, ty hämnden lefver, och med den har jag förmält mitt hjerta!»

Axel upphäfde ett högt rop af förskräckelse, uppref krampaktigt med venstra handen såret på sin högra arm och störtade sanslös till jorden. Med ett vildt hånlöje lemnade Brita fängelset och tillslöt dörren efter sig. Blek och vanställd samt med håret i oordning, inträdde hon kort derefter, bäfvande och med vacklande steg, i rummet till Dacke och sade till honom:

»Jag öfverlemnar riddaren åter i dina händer, döm honom efter ditt behag. Det är Axel Lejonhufvud, konung Gustafs svåger. Behåll honom såsom gisslan, låt honom långsamt dö af sina sår eller låt afrätta honom — det är mig allt lika, förskona mig blott ifrån att någonsin mera se hans ansigte.»

»Konungens svåger?» ropade Dacke öfverraskad och

tillade långsamt, liksom för sig sjelf: »Då är ingenting för honom vissare än grafven!»

Skyndsamt lät han nu kalla till sig underbefälhafvaren Peder Skrifvare, hvilken han meddelade hemliga befallningar, och få dagar derefter gick allmänt det ryktet ibland bönderna, att fången hade blifvit strypt och hans lik kastadt i Helgasjö.

FEMTE KAPITLET.

En längre tid hade den ädle Svante Sture varit angripen af en ovanlig sorgsenhet, den han från sin sista resa till Stockholm fört med sig hem, och som sedan icke ett ögonblick lemnat honom. Ett mörkt lynne, hvilket man tillförene aldrig funnit hos denne man, afskräckte alla dem, som omgåfvo honom, ifrån att nalkas hans person, och det lyckades icke en gång för hans maka att genom det ömmaste deltagande skingra de dystra moln, som betäckte hans panna. Endast den gamle huspresten, Lage Scarensis, vek icke ifrån honom och uttömde sin vältalighet för att åter försätta honom i ett gladare lynne.

Presten satt nu åter hos honom i det ensliga rummet och sökte muntra honom genom att omtala Sturarnes ädla bedrifter, hvilka förvarades åt efterverlden i en framför honom liggande familjekrönika, som den lärde Mäster Lage sjelf fortsatt intill närvarande tid. Han talade nu om hans faders, riksföreståndaren Sten Stures krigsbragder och folkets kärlek till honom samt hans olyckliga död på resan från Bogesund till Stockholm, då slottsherrn bad honom upphöra med sitt tal och framträdde till fönstret samt häftade sina sorgsna blickar på den vilda trakten, som utbredde sig rundt omkring Stegeborg, Huspresten följde honom med tysta steg äfven dit, — ty han hade fast

beslutit att utgrunda sin husbondes sällsamma lynne, — och med ödmjuka åtbörder och dämpad röst sade han:

»Så har jag då förgäfves anslagit så mången sträng i ert hjerta; de återge ingen mild, glad ton. Jag trodde mig nästan med visshet kunna skingra ert dystra lynne derigenom, att jag framhöll för edra ögon ärans gloria, som lysande skall omstråla edra förfäders fredliga grifter ända till de aflägsnaste tider, men förgäfves, ni befaller mig tiga och det kan jag icke. Mitt trogna hjerta, som fängslar mig vid eder, tillåter mig att våga det yttersta. Jag sätter min högsta jordiska lycka — er gunst — på spel och talar emot er befallning. Hvad är det, som bekymrar er, min ädle herre? Hvad är det som frånröfvar er den gyllene själsfriden, så att till och med eder hulda makas kärleksrika blick och ert barns oskuldsfulla leende icke mera förmår återkalla den?»

Sture hade, öfverraskad, med allvarsamma blickar vändt sig till honom och åtskilliga gånger försökt att afbryta den talande, hvilken likväl, utan att afskräcka sig af hans stränga blickar, fortfor att bedja honom om en slutlig förklaring öfver hans oro. Med genomträngande, pröfvande blickar mönstrade slottsherrn den andlige, som stod framför honom i en ödmjuk ställning, med händerna korslagda öfver bröstet, de tunna, förtorkade läpparne sammandragna till ett medlidsamt leende och fasthållande i sina anletsdrag uttrycket af undergifvenhet och ett innerligt deltagande. Den gamle mannen, hvilkens tunna hvita hår och krökta förtorkade gestalt förrådde en hög ålder, var såsom en trogen anhängare af Stureska huset, med hvars medlemmar han i många år delat lycka och olycka, tillförene invigd i de vigtigaste familjehemligheter och åtnjöt på grund af sin klokhet och lärdom Svantes faders, riksföreståndaren Sten Stures fulla förtroende. Svante Sture höll likväl den efterhängsne gubben ständigt på ett visst afstånd ifrån sig; ja, det syntes understundom, liksom han misstrodde hans redlighet och icke var honom bevågen, emedan han öppet förklarade sig mot konung Gustaf, hvilken han nästan aldrig lät vederfaras rättvisa, utan allid bittert tadlade.

Men nu var det liksom hans af bekymmer nedtryckta hjerta längtade efter meddelande, och i det han trädde närmare huspresten, sade han: »Nå väl, fader Lage, hemta andan, på det din torrhosta icke för snart afbryter utbrottet af ditt länge dolda hat; ty det jag nu vill anförtro dig skall endast ånyo uppväcka din ovilja emot vår konung. Så vet då att jag är fånge här på Stegeborg; ty Gustaf har strängt förbjudit mig att öfverskrida slottets utanverk.»

Den gamle mannen skakades härvid af den häftigaste öfverraskning, och det dröjde länge, innan han sansade sig så mycket, att han kunde frambringa de orden: — »Fången — Ni? Den ädlaste i hela Svealand, som långt säkrare än konung Gustaf härstammar af furstligt blod.* Fången — Ni? Hvarför?»

»Ni vet, fader Lage», fortfor Sture, »huru redan för längre tid sedan tvenne utskickade ifrån Nils Dacke kommo till mig med det löjliga anbudet af svenska kronan. Jag lät svara den djerfve röfvarhöfdingen, att han skulle hålla sig till sin plog och icke utbjuda konungakronor, att, om upproret icke snart upphörde, jag sjelf skulle sluta mig till de kunglige och hjelpa till att utrota upprorsmakarne. Knotande aflägsnade sig de utskickade med detta svar, och jag glömde snart deras dåraktiga anbud; men då jag för några veckor sedan kom till Stockholm, erinrade jag mig detta åter och underlät icke att öppet meddela konungen så väl böndernas anbud som mitt svar och bad tillika om tillstånd att få föra en trupp krigsfolk till Småland för att der i förening med min svåger Axel bekämpa de öfvermodiga bönderna. Ty utom min oföränderliga trohet mot konungen bestämde mig härtill en särskild grund. En rädd aning sade mig att jag borde söka att komma i min svågers granskap, hvilken, som ni vet, ännu knappt återställd ifrån sin svårmodighet, lemnade oss och ofördröjligen hastade till Jönköping för att der sluta sig till adelsfanan.

Jag framförde min bön i den fasta öfvertygelsen, att

* Svante Stures moder var afkomling af konung Carl VIII.

den skulle beviljas mig af konungen; men snart måste jag, ty värr, erfara motsatsen. Hans blickar sårade mig, då han besvarade mitt öppna meddelande med följande ord: Innan ni ännu höll det för mödan värdt att härom underrätta mig, erhöll jag kunskap om er lycka; likväl vet jag i sanning ej, huru jag skall hedra ert ädelmod, min ädle Sture. För andra gången afslår ni, förnekande ert blod, den svenska kronan. * Sedan Nils, er broder, dog i Köpenhamn, är ni den siste af Stureslägten. Ert ädelmod synes mig, ehuru icke oväntadt, dock sällsamt; förlåt mig derföre, om jag icke är i stånd att belöna det efter förtjenst; uttyd äfven icke som misstroende, om jag för ert eget väl strängt befaller er att hastigt återvända till Stegeborg och att icke gå utom ert slotts utanverk, förrän ni dertill erhåller mitt tillstånd. »Jag stod alldeles tillintetgjord», fortfor Sture, »förmådde icke framstamma ett ord och märkte först efter några minuter, att konungen redan lemnat mig. Oförd röjligen begaf jag mig tillbaka till Stegeborg och dukar här under för de plågsamma qval, hvilket konungens oförtjenta misstroende påbördat mig.»

Länge såg huspresten slottsherrn stelt i ansigtet, liksom han icke varit i stånd att fatta hvad denne nu meddelat honom, eller liksom han ännu väntade att få höra

---

* Redan år 1533 erbjödo lybeckarne den unge Svante Sture, som då vistades vid hertigens af Lauenburg hof, den svenska kronan, emedan de hade för afsigt att verka för Gustafs afsättande. Sture svarade blygsamt, men värdigt, att han var en ung person och kunde icke inlåta sig i något företag mot sin konung och sitt fädernesland; han skulle i så fall tillskynda sin moder, sin slägt och sina vänner stor sorg och bedröfvelse, bringa dem i förderf och afhända sig sjelf allt sitt arf och eget i Sverige. Meyer, lybeckarnes ombud, sade: »Vi herrar af Lybeck äro rika och mägtiga nog; misten I något i Sverige, vilja vi gifva eder fyradubbelt igen, och om, det Gud förbjude, I icke fingen öfverhanden öfver konung Gustaf, då vilja vi skrifva honom till, att han skall låta eder komma till edert igen, eller vilja vi fejda mot honom så länge, till dess han gifver eder det.» Men då ynglingen ännu vägrade, blef Meyer förbittrad och sade: »Viljen I ej i Guds namn, så skolen I det i djefvulens namn.» Men Sture blef likväl fast vid sin föresats och afslog bestämdt deras anbud. (Strinnholm., Sv. Folk. Hist. III Del., s. 237.)

någon mildrande tillsats; men då hans herre teg och dystert såg ned framför sig, utbröt gubben i högljudda, häftiga utrop emot konungen och hans obegripliga förfarande, till dess Sture åter allvarligt befalde honom att tiga, i det han tillade:

»Nu skola väl redan i nästa ögonblick alla på borgen veta, hvad som beröfvat mig mitt lugn. Jag var en dåre som anförtrodde en pratsam gammal man saker, hvilka endast äro ämnade för tystlåtna män. Akta dig, Lage, att genom ditt prat missbruka mitt förtroende; ty jag har till och med förtegat för min maka, hvad som bekymrar mitt hjerta, och det skall äfven framgent blifva för henne en hemlighet, emedan den nakna sanningen skulle hos henne uppväcka ännu större sorg.»

Bittert sårad drog den gamle sig tillbaka, krökte ännu djupare sin rygg, och med afvoghet i hjertat emot sin herre, hvars förakt redan länge upprört honom, sade han sakta, i det han ännu på sitt ansigte framhycklade ödmjukhet och tillgifvenhet:

»Ni har ju länge vetat, att jag icke är Gustafs vän, jag förbannar högt hans misstroende emot er; men likväl instämmer jag med honom af hela min själ deri, att jag icke begriper ert ädelmod. Äfven för mig synes det oförklarligt, huru en man vid edra år, härstammande från Sveriges förnämsta slägt, son af en fader, som med outtröttlig verksamhet förvaltade rikets högsta embete, af en moder, hvars ädla bröst endast var uppfyldt af hög ande- och själsstorhet, kan buga sig för en konung, som till födsel så väl som till förstånd och kraftig vilja icke står öfver honom. Hade jag icke vaggat er på mina knän såsom ett spädt barn, hade jag icke såsom faderlig lärare ledt edra steg i de unga åren, skulle ni nu synas mig såsom en främling och jag skulle tro att ni icke var Kristinas son.»

Med stigande vrede hade Sture förnummit den gamles ord, häftigt fattade han gubben, som ville aflägsna sig, i armen och befalde honom med sträng ton: »Tala tydligt och förklara för mig meningen af dina dunkla ord!»

Huspresten såg upp till honom med blixtrande ögon

och sade med dof röst, i det han försökte lösslita sig ifrån honom: »Meningen är klar! Rinner er moders ädla blod i edra ådror, så hämna er på konungen! Med afguderi är folket fäst vid er stam; ni har ett lätt spel. Edra förfäders ande skall följa edra steg och upptända ert bröst för det stora verket; med lätt möda kan ni eröfra Sveriges tron!»

Vreden upplågade nu i slottsherrns ansigte, och med alla tecken till det högsta ogillande slungade han gubben långt ifrån sig, i det han ropade till honom: »Så framträdde satan en gång till Kristus på berget och frestade honom. Bort, förledare! Fly ur mitt granskap och våga icke för andra gången att nämna för mig ett så skändligt förslag, ty då jagar jag dig på stället ur mitt hus. Din presterliga rock skyddar dig för misshandling af min hand, hvilket du tiofaldigt förtjent!»

Hvarje blodsdroppe tycktes försvunnen ur husprestens gula, infallna ansigte, då han nästan krypande aflägsnade sig ur rummet, och de sakta, afbrutna ord, hvilka han vid utgåendet i yttersta förbittring mumlade för sig sjelf, läto mera likt en hotelse än en ursäkt. Några minuter stod han stilla ute i den långa, mörka gången, som förenade en rad af rum, hvilka tjenade slottsherrn till boningsrum. Hans hvälfvande ögon förkunnade ett lågande hämndbegär, som först nu kommit till full mognad i hans bröst, och sakta smög han sig ned för trapporna, vände sig derefter till en sidobyggnad, i hvilken funnos tjenstfolkets och de tyska lansknektarnes rum, och sedan han först med försigtighet sett sig öfver allt omkring, ingick han i Ragvalds kammare. Han träffade denne alldeles ensam, med mörka blickar gående af och an i rummet, och sade, sedan han först inifrån tillspärrat dörren medelst en rigel:

»Du har åstundat, att jag skulle komma till dig, min son, för att mottaga din bikt. Hvarje rum gäller lika, då vi vända våra hjertan till Gud; derföre må du här omständligt lätta ditt bröst».

Med synbar ängslan berättade nu Ragvald; under spänd uppmärksamhet hörde huspresten hans tysta med-

delande, och understundom gingo liksom blixtar ur den gamle mannens lågande ögon, och leende böjde han sitt lyssnande öra allt närmare den talandes läppar. Då denne slutat, teg han länge, liksom försänkt i djupa tankar. Men derpå sade han till Ragvald under ett hånfullt leende:

»Du måste undergå en svår syndabot, min son! Var ständigt beredd att på min första vink underkasta dig den. Vet du hvilken dörr som leder till riddarsalen?» frågade han derefter tankfull, under det han gned sin panna; och då den förre bejakade detta, fortfor han: »Så vänta mig i dag efter en timmes förlopp och i morgon vid samma tid deruppe i den långa gången, hvarest slottsherrns rum och riddarsalen befinna sig. Men dölj dig väl, till dess min vink framkallar dig.»

Härpå aflägsnade han sig, och högst förvånad såg Ragvald efter honom.

SJETTE KAPITLET.

Märtha satt ensam i sitt rum och fägnade sig åt sin sons barnsliga lek, ty Stures elaka lynne hade redan ofta drifvit henne ifrån honom. Sedan hon nödgats gifva honom löfte att icke mera efterforska orsaken till hans bekymmer, beskylde hon hans hjerta för en hårdhet, som dock litet öfverensstämde med hans veka sinne, och bedröfvade sig hjertligen öfver den köld, hvarmed han tillbakavisade hennes ömma deltagande. Oförklarlig föreföll henne förvandlingen af hela hans väsende, och tvifvelsmål om hans kärlek, hvilka aldrig förr uppstått i hennes bröst, uppväcktes nu hos henne. Den muntre gossen hade blifvit hennes enda tröst, och den lilla glada varelsen hade just genom sin anblick bragt till tystnad alla hennes ängsliga aningar för framtiden, då ett öppet bref, hvilket låg fram-

för henne, väckte nytt bekymmer i hennes bröst. Hon tog brefvet, som hon redan mångfaldiga gånger läst, ånyo i handen, öfverflög raderna med sina blickar, liksom ville hon inpregla hvarje ord deraf i sitt hjerta. Det var det sista budskapet ifrån Axel, hvilket hon erhållit för få dagar sedan. Han berättade ifrån Jönköping, att han ändtligen, efter lång väntan, sammanbragt femtio ryttare, med hvilka han strax ämnade draga till Bergqvara slott för att derstädes förstärka Gustaf Olofsson, ståthållaren i Vestergötland. Han försäkrade för öfrigt, att han befann sig väl och att förändringen haft ett lyckligt inflytande på hans sinne.

Hon förestälde sig nu den älskade brodern, knappt återställd, ånyo omringad af dödsfaror, som väntade honom i striden mot de vilda bönderna; och rysliga bilder, som hennes anande själ framstälde för henne, uppväckte fasa i hennes bröst. Med tårfulla ögon nedlade hon brefvet i ett litet på bordet stående skrin och ropade gossen, som lekte på golfvet, till sig.

Då öppnades dörren, och huspresten inträdde sakta i kammaren med en uppsyn, som förkunnade, att en vigtig underrättelse sväfvade på hans läppar. Vida högre än hennes gemål aktade Märtha den gamle mannen. Han nalkades henne alltid med den största vördnad, och hans insigter i läkarkonsten hade befordrat hennes älskade broders återställande till helsan. Vänligt bjöd hon honom en stol, bad honom sätta sig och sade förlägen:

»Mins ni min bön, ärevördige fader, att söka utgrunda orsaken till min makes sorgsenhet? Jag läser något vigtigt i edra anletsdrag, dröj derföre icke att förkunna mig allt och dölj ingenting! Det är icke nyfikenhet, som drifver mig att söka upplysning härom, utan endast den ömmaste omsorg för min gemåls väl.»

»Jag har ganska väl ihågkommit er önskan», svarade gubben betänksamt. »Men, ädla fru, förskona mig ifrån att upprepa för er, hvad jag liksom i bikt erfor af min herres mun.»

»För Guds skull, fader Lage!» återtog hon, »ni ökar min ångest! Ni vet således — nå väl — om det också

vore det förskräckligaste — om det gälde lif eller död, hvad er mun förkunnar, gif mig endast visshet; jag vill på en gång se den fruktansvärda striden i mitt inre slutad!»

»Jag kan icke, ädla fru!» svarade den gamle. »Jag skulle handla emot min pligt, belasta ert bröst med ännu vida större smärta, än hvad ni nu känner, om jag ville upptäcka det för er, som jag vet.»

»Gubbe, du hänger ett skarpt svärd vid ett hårstrå öfver mitt hufvud!» svarade Märtha med stigande häftighet. »Hör du icke? Jag vill hafva visshet, om du ock framställer den för mig i den förskräckligaste gestalt!»

»Nå väl, må ske då!» sade den gamle slutligen efter en lång tystnad. »Men svär mig först vid er själs eviga salighet att hvarken i något glädjerus eller bestormad af smärtan, hvarken med sundt förnuft eller under sista dödskampen förråda mig för någon och allraminst för er gemål; ty hans häftiga vrede skulle icke skona mig.»

Med det smärtfulla utropet: »Ack, rättfärdige Gud! hvad får jag höra?» sjönk Märtha tillbaka på sin stol och betäckte ansigtet med båda händerna; men snart sprang hon åter upp, utsade med skyndsamhet den begärda eden, liksom hon icke nog hastigt kunde uppfylla det vilkor, under hvilket den gamle lofvade att lösa den förskräckliga hemligheten.

Härpå öppnade gubben den tandlösa munnen, strök det hvita håret ur pannan och begynte med sakta röst, i det han böjde sig närmare ned till henne: »Den ädle Sture, er gemål, är förvist från hofvet. Konungens befallning har anvisat honom Stegeborg till fängelse; han vågar icke lemna detta slotts murar utan att begå högförräderi. Vid hans sista besök i Stockholm — fann konungen honom — ni vet ju, ädla fru, huru er gemål redan som yngling älskade er kungliga syster — konungen fann honom — men ni är ju dödsblek, ädla fru — låt det nu vara nog; jag vågar icke uttala det förskräckligaste. Hör en väns röst och bemanna ert bröst med köld — skilj eder ifrån er gemål, ty han är er icke mera värdig! Ni darrar, ädla fru — tillåt att jag aflägsnar mig; jag vill

kalla tärnorna till er hjelp!» Gubben steg nu upp och smög sig till dörren.

»Stanna, obarmhertige!» ropade Märtha jemrande efter honom, »blif qvar och lemna mig icke nu, då förtviflan fattat mig! Kyrkans tjenare, du skulle meddela tröst åt den djupt nedböjda och reser i stället med leende uppsyn den mörka, förskräckliga skiljeväggen emellan mig och mitt sista hopp. — Men nej! — förlåt mig, gamle man — du gjorde rätt — jag har ju aftvingat dig den förfärliga upplysningen! Nu har jag ju visshet, och i hvarje vrå af mitt hjerta ljuder det högt: du är bedragen, olyckliga!»

»Försmår ni tärnornas hjelp, så blir jag gerna qvar hos er», svarade den gamle med konstladt deltagande och kom åter närmare. »Jag har en rik skatt af tröst för sårade hjertan; trons balsam vill jag sakta lägga på edra sår, tyda för er den Heliga Skrift.»

»Icke nu»! fortfor hon med bruten röst, i det hon matt reste sig upp. »Gå — gå! Jag ser nu i eder endast olycksbudet; jag kan i detta ögonblick icke i eder se Guds tjenare! Gå, jag låter väl framdeles kalla eder för att bedja med er, min far.»

Gubben gick, i det han bugade sig djupt och anbefalde sig i hennes fortfarande nåd. Utkommen hastade han skyndsamt som en skugga förbi den långa raden af tillslutna dörrar, till dess han slutligen försvann djupt i förgrunden, och liksom ett halfqväfdt hånskratt skallade långt derefter i den mörka gången.

Kyrkans tjenare hade med leende mun kastat svartsjukans brand i ett oskyldigt hjerta, obarmhertigt sönderslitit de ömma banden i en lycklig familjekrets och utstrött tvedrägtens hastigt groende frö i sina välgörares hjertan. Ändtligen upplöste sig Märthas smärta i heta tårar; hvad som redan, likt en dunkel aning, understundom sväfvat för henne de sist förflutna dagarne, inträngde nu som en sanning i hennes själ. Hennes make närde ännu den första kärleken i sitt bröst; den ömhet, med hvilken han efter deras förening förbländat henne, var endast hyckleri; han underhöll ett förhållande med hennes syster Mar-

greta — hon gynnade honom — hans otro — hans förräderi emot konungen — allt detta syntes henne bevisadt, oåterkalleligen bevisadt. Ur sin gemåls framkastade ord, blickar och obetydligaste handligar, ur hundrade småsaker, vid hvilka hon aldrig förut fäst någon uppmärksamhet, trodde hon sig nu förklara den rysliga sanningen, som med nattens svarta slöja förmörkade hennes ungdoms klara dag.

Den muntre gossen, hvilken flyktat för den gamle husprestens bistra gestalt i den aflägsnaste vrån af rummet och derstädes börjat en oskyldig lek med små träbitar, sprang nu glädtigt fram med en liten utskuren mansfigur i handen, smög sig smekande till den sorgsna modern, der hon, nedsjunken på en stol, öfverlemnade sig åt sin smärta. Barnet sade med jollrande ord, i det han räckte henne figuren: »Se, mamma — lilla morfar — jag ser stora morfar i riddarsalen! — kom, mamma — kom!»

Barnets joller rörde den arma modern. Hon trodde, att gossens ord innefattade något märkligt. I den stora riddarsalen, der hon vanligen vid denna tid vistades med gossen, som roade sig åt de der upphängda målningarne och en mängd blanka rustningar, uppställda rundt omkring i salen, hängde hennes faders bild i kroppsstorlek. Den ömma dottern ansåg denna bild som en helgedom, bad framför den, liksom framför en helgonabild, talade med den, upptäckte för den hvarje tanke i sitt hjerta, förtrodde den sin sällhet, klagade för den sina sorger och försänktes ofta i vakna drömmar, under hvilka hon förestälde sig stå framför ett lefvande väsende, så att hon stundom trodde sig finna faderns drag förändrade allt efter som hennes meddelanden varit glada eller sorgliga. Denna lek af inbillningen förteg hon emellertid sorgfälligt för hvar och en, ty hon ville icke beröfva sig den välgörande tanken, att den älskade faderns ande talade till henne utur denna bild och var henne närmare, då hon framträdde för den. Med häftighet slöt hon gossen i sina armar och sade till honom med mild röst:

»Mitt kära barn! en god ande talar ur dig och visar mig till min far, som bor der uppe i stjernhimlen och lik-

väl är mig så nära! Kom, min son — ja, åt min fader vill jag anförtro mitt svåra lidande; och gifves det ännu någon tröst för mig på jorden, så skall hans förklarade ande bringa mig den».

Hastigt grep hon nyckelknippan, tog gossen i handen och gick med honom genom en lång gång, vid hvars slut dörren till riddarsalen befann sig. Hon öppnade dörren och tillslöt den åter sorgfälligt efter sig för att förvissa sig att icke blifva störd; men knappt hade hon gjort några steg framåt i den stora, ofantliga salen, hvilken endast matt upplystes af ett halfmörker, då hon i en aflägsen vrå förnam ett doft buller, hvarvid hon stannade, emedan hon icke kunde hindra sig från att rysa. Gossen såg ängsligt och frågande upp till henne, men hon teg och tycktes samla sina tankar; ty med en så stor oro som i dag hade hon ännu aldrig beträdt detta ställe. Salen var efter den tidens sed rikt utsmyckad. Golfvet var konstrikt inlagdt med bonad ek i rutor; väggarne voro behängda med tapeter och prydda med målningar af Sveriges forna konungar, biskopar, riksråd, riddare och ädlingar i full kroppsstorlek, alla infattade i breda, förgylda ramar. Rundt omkring stodo i regelmessig ordning rustningar och vapen af alla slag, smyckade med fjäderbuskar, fältbindlar och kostbara värjgehäng. På den högra sidan befann sig ett upphöjdt, rikt prydt högsäte, likt en tron; midt i salen stod ett långt, med svart kläde behängdt bord, nu betäckt med böcker och pergamentsrullar, och till höger om detta en stupstock med bödelyxan. De mångfärgade glasrutorna i de götiska fönstren kastade sina regnbågsfärger hundrafaldigt tillbaka i den vida salen, och en hemlighetsfull skymning rådde i rummet.

Gossen lekte lugnad, då allt förblef stilla, emellan sköldar och hjelmar; men Märtha tillstod för sig sjelf, att hon aldrig förr med sådan ängslan beträdt detta rum eller med sådan fruktan betraktat de henne längesedan bekanta föremålen. Hon hade, efter då varande uppfostringssätt, icke förblifvit fri från en viss vantro, och om hon äfven icke lemnade sitt öra åt borgfolkets sägen, hvilken de nästan

dagligen förde i munnen, att en vålnad vandrade i riddarsalen, så trodde hon sig dock lika litet böra förkasta den, och det besynnerliga bullret vid hennes inträde hade åter framkallat denna rysliga saga i hennes minne. Tvekande stod hon ännu länge qvar vid ingången till salen, och fastän hon vid sina ständiga, ensamma besök derstädes aldrig blifvit störd af något öfvernaturligt, så kunde hon likväl icke värja sig för tanken, att i dag skulle något ovanligt här möta henne.

Slutligen fattade hon mod; hennes faders bild tycktes på afstånd le emot henne, och oförskräckt skyndade hon till bilden, som hängde till höger om tronen. Här nedkastade hon sig på knä, och glömmande all ångest och fruktan, utgöt hon sin själ i en andäktig bön; derefter fäste hon sina af tårar uppsvälda ögon på sin faders milda anlete samt klagade för honom med barnsligt ömma ord sitt svåra lidande, liksom han lefvande stått framför henne. Då tycktes det hastigt såsom om bilden rörde sig och som om den svigtande böjde sig ned till henne. En sakta vindpust blåste genom salen och sväfvade kall förbi hennes likbleka ansigte. Nu var åter allt tyst, gossen i den aflägsna vrån stirrade orörlig på en bister biskops porträtt — hennes fars bild rörde sig icke mer.

En qvalfull ångest nedsänkte sig som en tung börda på hennes bröst, och endast den tanken, att hennes fars ande var henne nära, styrkte hennes själ och gaf henne kraft att ur det beklämda bröstet framstamma de afbrutna orden: »Fader! fader! — råd ditt barn!»

Men så mycket hon äfven förut öfverlemnat sig åt sin synvilla, kom likväl förskräckelsen blodet att stelna i hennes ådror, då ifrån bilden svarades med dof röst liksom ur grafven, och hon tydligt tyckte sig förnimma de orden: »Fly din make! Du är bedragen! Anförtro dig åt den förste dödlige, som kommer dig till möte — han skall stilla ditt lidande!»

De dofva ljuden återskallade i det ödsliga rummet, och darrande rörde sig åter bilden; men Märtha sjönk, öfverväldigad af förskräckelse, med ett sakta utrop vanmägtig

till golfvet. Gossen, som började känna ledsnad, vände sig ifrån de ofta sedda föremålen i afsigt att tala med modern och fann henne sanslös utsträckt; enär han icke hade något begrepp om hennes tillstånd, bemödade han sig länge att genom vänliga ord och smekningar uppväcka henne; men då detta icke lyckades, lopp han ängsligt till den tillslutna dörren och ropade med hög röst om hjelp.

Det dröjde icke länge förrän tunga steg hördes ute i gången, och en kraftfull arm skakade på dörren. Men då den utanför stående fann den tillsluten och gossens skrik blef allt häftigare, betjenade han sig af de kraftigaste medel att uppbryta dörren, som snart gaf vika för hans häftiga slag, och med vild skyndsamhet inträdde Ragvald, som slöt den vanmägtiga Märtha i sina armar, under det han hastigt vidrörde hennes läppar och panna med en lågande kyss. Hennes första, matta blick föll på hans ansigte, hvilket han med uttryck af det ömmaste deltagande nedböjde till henne, och sällsamt rörd vid hans anblick, vände hon sig till sin faders bild, i det hon reste sig upp och hviskade sakta:

»Den förste dödlige, som träder emot mig, — mitt lifs räddare! — Underbart! — Jag tackar dig, min far! Jag skall följa din vink — jag vill anförtro mig åt honom!»

Understödd af Ragvald, som icke vände sina lågande blickar ifrån hennes bleka ansigte, vacklade hon med gossen vid handen ur riddarsalen och till sitt rum. I ögonblicket skickade hon Ragvald efter sina tärnor, hvilka måste föra henne till sängs, och här genomvakade hon nästan hela natten, bestormad af plågsamma känslor.

SJUNDE KAPITLET.

Öfver en hel månad hade Dacke med sitt folk tillbragt på Bergqvara. De sårade hade under skötsel af munkarne, som på den tiden nästan samtliga beflitade sig om läkarevetenskapen, blifvit återställda, och i ostörd ro hade bönderna förtärt de stora förråd af lifsmedel, hvilka de röfvat dels på sjelfva slottet, dels i den kringliggande trakten.

Deras anförare solade sig i lyckans första strålar och fördubblade sin verksamhet till förökandet af sin magt och sitt anseende. I stora skaror tillströmmade bönderna ifrån de närbelägna socknarne, hvilka hittills tvekat att sluta sig till honom. Han emottog de kommande med nöje, ställde dem i lederna af sina krigsmän och öfvade dem tillika med dessa i vapen. Genom dessa förstärkningar blef hans här snart så stor, att han ansåg sig kunna försöka indraga östgötabönderna i sina oroligheter genom ett infall i detta bördiga landskap, som för småländingarne utgjorde ett förlofvadt land.

Östgötarne voro ännu icke så mycket som rikets öfriga inbyggare uppretade emot den påfliga läran. Detta land, der S:t Brita och hennes slägt hade sitt hem, och der köpstäderna, som konung Gustaf uttryckte sig, »voro fullproppade med papister, jungfru Mariæ mjölk och S:t Britas uppenbarelser», tycktes icke så lätt och gerna bortlägga sina gamla åsigter, förgäta sina minnen och försaka sina gamla helgedomar. Derföre hoppades Dacke med skäl att i Östergötland lätt kunna samla anhängare och att der kunna resa upprorets fana. I spetsen för den starkaste delen af sin krigsmagt begaf han sig derföre dit; men underbefälhafvarne Jon Andersson och Peder Skrifvare befalde han att med några rotar genomströfva Småland och derstädes uppmana alla att gripa till vapen emot konungen.

En liflig rörelse herskade ibland de upproriske, som rustade sig att vid dagens gryning lemna Bergqvara. De flesta voro intagna af den bästa anda, beredda att följa sin anförare; endast några få gåfvo icke otydligt tillkänna, att de önskade draga sig ur leken, då den begynte blifva allvarsam och utgången syntes dem blifva tvifvelaktig; men äfven dessa förstod Dacke att fängsla vid sina fördelar. Med slughet hade han retat dem till ett brott, som ofelbart skulle ådraga dem konungens strängaste tuktan, och skådande in i framtiden, hade han låtit uppsätta en noggrann namnförteckning på alla dem, som deltagit i plundringen af Bergqvara och striden med de kungliga ryttarne. Med orubbligt lugn förestälde han derföre nu dessa missnöjda, som yttrat sin önskan att återvända till sina hem, det han icke skulle underlåta att, om de bröte den trohetsed, de svurit honom, till konungen insända deras namn, med förteckning på alla de tjenster de gjort Dacke. Detta frambragte också hos alla den önskade verkan; ty de trodde, då de sågo hvarje återväg tillspärrad för sig, att det första steget tvingade dem att allt vidare fortskrida på den blodiga banan.

Aftonen före uppbrottsdagen lågo bönderna i spridda grupper på borggården för att afbida de första solstrålarne. Men i en aflägsen del af slottet träffade grefve Otto af Hoya och pagen Assar helt oförmodadt hvarandra. Grefvens gång var stapplande efter blodförlusten, och i hans uppsyn målade sig smärtan af de knappt läkta såren. Hans ansigte var blekt och infallet, och elden i hans ögon slocknad. Vid pagens anblick sväfvade ett bittert leende på hans läppar, och han bemödade sig att undertrycka ett obehagligt minne, då han sade:

»Jag har trott dig död; — välkommen ibland de lefvande!»

»Och hvarför död, min Otto!» svarade hon förlägen. »Jag var för få dagar sedan hos dig för att underrätta mig, huru det går med återställandet af din helsa.»

»För få dagar sedan», upprepade Otto med djup sorgsenhet. »Aderton långa, långa dagar — jag har noga räk-

nat dem — äro förflutna sedan jag såg dig! Jag har i ängslig väntan räknat hvarje timme; ingen tröst erhöll jag dock i min enslighet; min sjuksäng blef för mig en pinbänk. Min själ dref mig ut ur det mörka herberget; jag trodde mig vara frisk och ville med våld trotsa svagheten; men då det första fria luftdraget rörde mig, sjönk jag ned liksom förlamad; mitt tillstånd försämrades, ännu länge måste jag intaga sängen. Då uppkommo förskräckliga tankar hos mig, jag tyckte mig dömd till långsamma dödsqval, liksom jag skulle förgås i det skymfligaste elände, förbannad och föraktad af alla bättre i verlden. O! mitt samvete har fruktansvärdt manat mig. Brita, tro mig, det gifves en sträng domare på andra sidan grafven — jag har erhållit denna visshet på min sjukbädd! Prestens tröst var endast för mig ett tomt ljud; jag fann ingen i mitt eget hjerta. Du hade trolös vändt dig ifrån mig; du hade öfvergifvit mig i högsta nöden, då kropp och själ voro uppfylda med smärta. Du älskar mig icke längre — det är klart för mig, fruktansvärdt klart! Som en giftig flamma lågar svartsjukan i mitt bröst. Hvem är den lycklige, som eger ditt vankelmodiga hjerta?»

»Min stackars vän!» svarade hon, högt skrattande, i det hon icke låtsade höra hans förebråelse, »din hjerna måste hafva blifvit skadad. Hvarifrån härleda sig dina underliga drömmar om otrohet och svartsjuka? Då du låg farligt sjuk, kom jag ofta till dig; men nu, sedan flere dagar, då pater Clement sjelf gått i borgen för ditt lyckliga återställande till helsan, har jag haft andra pligter att uppfylla. Bannas derföre icke; har jag vårdslösat dig, så skedde det endast för vårt gemensamma företags skull, hvilket du så väl som jag är tillgifven.»

En djup suck framträngde öfver Ottos läppar, och i det han betraktade henne med sorgsna blickar, sade han:

»Jag kan icke som förr glädja mig öfver din manliga själ. Tyvärr har jag i senare tider insett, huru vida öfver allt annat ett ömt deltagande, en mild qvinlighet, hvilken endast herskar i huslighetens krets, måste upplyfta den hjelplöse mannen. Det qvinliga deltagandets milda balsam

har du låtit mig sakna — nu är mig din manligt vilda stridslust ingen ersättning derför.»

Hon blygdes, men långt ifrån att tillstå detta, svarade hon med konstlad munterhet: »Aj, aj, herr grefve, ni synes hafva blifvit temligen ljum för vår goda sak! Har pater Clement i stället för det förlorade ingjutit lamblod i edra ådror, emedan ni nu finner min krigiska lefnad anstötlig, hvilken eljest alla våra vänner berömma? Låt det nu vara godt, Otto», fortfor hon skrattande, »du skall nog tala annorlunda, om vid målet af vår segerbana Sveriges folk högt prisa mitt namn såsom en modig försvararinnas af den gamla friheten. Lemna dessa griller, i morgon draga vi åstad till nya strider, nya segrar, och inom tre månader skall konung Gustaf darrande afsäga sig sin tron!»

»Och om det vore så, som du i ditt stolta öfvermod drömmer», återtog Otto, fästande en genomträngande blick på henne, i det han fattade hennes hand, »då Brita, — då —»

»Då räcker jag min hand åt den tappre stridsmannen och icke åt den fege tviflaren!» svarade hon betydelsefullt, slet sig lös och lemnade honom med stolt, upplyft hufvud.

Länge såg grefve Otto efter henne med uttryck af den djupaste sorg, och suckande vacklade han derefter tillbaka till sitt rum.

Knappt upplyste morgonsolens första strålar den östra synkretsen, då slottet Bergqvara uppfyldes af de utryckande krigshoparnes vilda larm. Dacke vände sig med största delen af sina skaror till Östergötland, men Jon Andersson och Peder Skrifvare drogo med sina rotar till norra delen af Småland.

Lik en blixtstråle slingrade sig upprorslågan vidare genom landet och fann nästan öfverallt näring, hvarest dess röda flamma visade sig. Äfven i Östergötland strömmade invånarne, i synnerhet från skogsbygden, i stora skaror frihetsförkunnaren Dacke till mötes och förenade sig under höga glädjerop med honom. Mindre tillopp hade han af slättborna, hvilka, genom vanan fästa vid sina fredliga hem, betraktade sina boningar som en helgedom, den de

icke frivilligt kunde besluta sig för att lemna till pris åt de vilda krigsmännen.

Dacke förlade tills vidare sin här i de ofruktbara skogarne och bland bergen, i den förhoppning att genom vänliga underhandlingar draga bönderna på sin sida; men innan detta lyckades honom, erfor han genom sina spioner, att konung Gustaf sändt en betydlig krigsmagt som plötsligt inryckt i Östergötland, och det sades till och med, att konung Gustaf sjelf befann sig i hären.

Det senare var fullkomligt grundadt; ty då konung Gustaf förnummit Stenbocks öde vid Bergqvara och nästan på samma gång erhöll underrättelse om nederlaget, som Axel Lejonhufvud och hans ryttare lidit, steg hans vrede till en fruktansvärd höjd; och som adelsmännen ännu beständigt sölade med att inställa sig med sitt folk till krigstjensten, utfärdade han till dem hotande skrifvelser med stränga bud att skyndsamt uppfylla sina pligter. Han sammandrog ifrån alla trakter de tyska lejda knektarne. Snart sågs en väldig krigshär församlad, hvilken han delade bland skickliga anförare, hvarpå han sjelf skyndsamt drog in i Östergötland. En afdelning sände han till Småland under Lars Siggesson Sparres befäl.

Bönderna hade ganska oförsigtigt uppslagit sitt läger. Några hopar hade lägrat sig vid stränderna af en stor insjö, andra i den tjocka skogen, och åter andra i stenklyftor och trånga bergpass. Den just icke särdeles stora slätten, som utbredde sig framför dem, var genomskuren af åkerfält och hade blifvit förskonad från härjning, emedan Dacke icke ville uppreta egarne deraf emot sig genom förstöring af deras skörd och egendom, ty han räknade med säkerhet på deras öfvergång till hans parti.

Ett häftigt regn hade sedan flere timmar fallit, och knappt började morgonsolen lyfta på det grå töcknet, som höljde skogar och ängar i en tjock slöja, förrän de upproriske, som lågo vid sjön, blefvo varse förtruppen af de kungliga krigsskarorna, hvilka långsamt och i bästa ordning framryckte öfver den gröna slätten. Denna anblick uppväckte bönderna på ögonblicket ur deras sömn, och

ridande bud, afsända från Dacke, skyndade till höger och venster för att framkalla dem, som voro lägrade i skogen och emellan klipporna. Skogslurarnes och vallhornens toner skallade ifrån alla sidor, och snart samlade bönderna sig till sina hopar, hvilka deras anförare uppställde i skogsbrynet midt emot den fria slätten.

Men bakom åkerfälten ordnade sig konungens krigare, en skog af blanka spjut höjde hotande spetsar emot bondskarorna, och anblicken af de resliga pansarklädda riddarne väckte oro, om icke fruktan hos de vida sämre beväpnade bönderna.

Ändtligen voro lederna ordnade på båda sidor, och innan Dacke ännu utkastat någon bestämd plan för angreppet, öppnades striden af konungens hakeskyttar, hvilkas långa bössor gjorde stor manspillan bland bönderna. Äfven Dacke hade försett en liten del af sin lifvakt med eldgevär, och skyndsamt befalde han dessa att tillbakadrifva de anfallande. Men bönderna, hvilka voro ringa öfvade i bruket af de då ännu ofullkomliga skjutvapnen, kunde icke emotstå Gustafs skyttar, utan sökte genom en hastig flykt att undgå deras kulor. Rasande befalde nu anföraren sin högra flygel att angripa, och med ett fruktansvärdt skri kastade sig bönderna på rytteriet, hvilket likväl i fast slutna leder uthärdade anfallet och snart sprängde den täta bondsvärmen. Men med vilda blickar jagade Dackes hotande röst beständigt nya hopar i striden. Snart blef handgemänget allmänt, och hela fältet darrade under de stampande hästarnes hofvar, hvarjemte luften uppfyldes af stridsbullret, de döendes jemmer samt de sårades rop efter hjelp. Redan bildade sig här och der enkla grupper af stridande, och de förbittrade böndernas öfvermagt tycktes nära att vinna segern, då konung Gustaf sjelf visade sig på stridsfältet och blott omgifven af få ädlingar djerft sprängde på den skummande hästen midt in bland de upproriske.

Ännu hade Dacke icke varseblifvit konungen, ty dernere vid sjön gjorde han underverk af tapperhet. Den förvägne, i förening med några få af sina trogna, bland hvilka

befunno sig grefve Otto och Assar, hvilkas folk nyss blifvit skingradt, hade dristigt kastat sig emot en hop tyska soldater. Utländingarnes täta leder glesnade för smålandsbondens tunga stridsyxa. Assar fäktade beständigt vid Dackes sida, och dennes sköld skyddade mer än en gång den unge krigaren för de dödshugg, hvilka susade förbi hans hufvud. Grefve Otto kastade sig med kall förtviflan emot döden, men förgäfves; det var liksom en högre magt skyddat honom i den med hvarje ögonblick växande faran, och han erhöll endast lätta sår.

Ändtligen hade Dacke med sina stridsmän genombrutit konungens venstra flygel, och tyskarne drogo sig långsamt tillbaka. Dackes lågande blick sväfvade öfver slagfältet för att utspana stridens vändning. Ännu fäktade bönderna, lifvade af sitt krigiska lynne, tappert på alla punkter, och redan hade de vunnit en bred sträcka af fältet. De vildaste skogstjufvarne, framlockade till upprorets fana från sina ödsliga skogar och berg, hade med sina kraftiga anfall tillbakaträngt fiendens högra flygel och voro just då inbegripna i det fruktansvärdaste handgemäng. Deras strid framstälde en ryslig bild af den häftigaste förbittring å båda sidor; de skäggiga bönderna, okunniga om hvarje regel för en ordentlig fäktning, slogo med klubbor och yxor löst på soldaterna, liksom vid skogshuggning, eller kastade vapnen ifrån sig och omfattade sina motståndare med kraftfulla armar för att qväfva dem under brottande. Då flög underrättelsen om att konungen personligen deltog i striden som en löpeld genom böndernas skaror; och nästan i samma ögonblick, som man berättade detta för Dacke, träffade hans lågande blickar Gustaf, som, lätt igenkännelig genom sin praktfulla klädsel — ty han älskade det konungsliga äfven i yttre prydnader — var omgifven af ett ringa antal hofmän och riddare. Den majestätiske konungen föraktade att draga svärdet emot sina förvillade och ovärdiga undersåtar. Han såg med skarpa ögon på dem, som mötte honom, och hans blick ingöt en djup känsla af vördnad i de råa böndernas sinnen, så att de, ehuru deras öfverlägsna antal kringränt de lysande herrarnes lilla trupp, icke

vågade nedhugga den. Som en blixt genomfor den tanken Dackes själ att nu bemägtiga sig konungen eller döda honom. Thord Riddare förde just i detsamma förbi honom några rotar af de upproriske, hvilka hittills stått overksamma på afstånd, för att med dem åter kasta sig emot de kungliga skyttarne; men Dacke befalde honom att i största hast vända sig mot konung Gustaf sjelf. Skyndsamt följde underbefälhafvaren sin kaptens befallning. Denne ämnade sjelf följa honom, men till sitt stora missnöje såg han sig plötsligt angripen och uppehållen af en liten trupp, som hårdt ansatte honom.

Thord Riddare, till hvilken äfven pater Erlandsson sällat sig, märkte huru konungens oväntade närvaro i striden förlamat böndernas mod och uppfylt dem med fruktan och förskräckelse; ty den hop, hvilken började igenkänna Gustaf, tycktes ej längre hågad att fördraga hans anblick. Bönderna drogo sig häpna från slagfältet och dolde sig i den tjocka skogen. Hela skaror af konungens folk återvände, upplifvade af nytt stridsbegär, till det blodiga fältet och trängde sig omkring sin herre. Men konungen, som satt der med öppet vizir, vinkade åt dem: »Låt vara, mina vänner, jag vill tala några ord allena med mina undersåtar!» Soldaterna drogo sig, vördande konungens vilja, åt sidan, och med en vink skickade konungen dem sin venstra flygel till hjelp; men sjelf höll konungen stilla på sin springare, endast omgifven af sina drabanter.

Då framstörtade Thord Riddare i spetsen för sin skara. Äfven hans folk tycktes skygga för den majestätiska konungagestalten, som mötte dem med blickar, fulla af förtrytelse, hvilka dock i ett sådant ansigte hade uttryck af den ädlaste värdighet. Konungen vinkade åt de larmande bönderna, att han ville tala. Men Thord Riddare samlade allt sitt mod och upphöjde ett vildt stridsrop för att uppmuntra de sina.

Munken hade också stannat några ögonblick, slagen af konungens åsyn; men snart sansade han sig och skriade med ursinniga åtbörder:

»Framåt, bondemän! Framåt, Sveriges allmoge! Gud

och den heliga jungfru Maria äro med oss! Hugg ned dem, skrapa bort dem, dessa huggormars afföda! Se, huru sönderristade deras kläder äro. * Djefvulen har ristat och märkt dem! Se den erkekättaren, den lutheranen! Eder svett och blod sitter på hans sammetskåpa! Han har röfvat sina guldkedjor ifrån den heliga kyrkan! Ned med honom! Slå ihjel honom!»

En af drabanterna, som icke kunde styra sin harm öfver munkens fräckhet, gaf hastigt sin häst sporrarne och sprängde emot Peder Erlandsson. Men denne svängde sin tunga lans och stötte den i hästens bringa, så att ryttaren hufvudstupa störtade ned framför böndernas fötter, der ett klubbslag genast krossade hans hufvud. Vid åsynen af drabantens blod återvaknade böndernas raseri; munken rusade fram emot konungen sjelf, och bönderna angrepo under förfärliga stridsrop hans drabanter. Men just som Peder Erlandsson stötte sin lans i konungens häst, träffade en af drabanterna hans rakade hjessa, så att han med klufven hufvudskål föll till jorden.

Emellertid stupade äfven hästen för konungen och drabanterna slöto sig tätt omkring sin herre för att med sina kroppar betäcka honom.

Men Thord Riddare och hans folk, ännu mer upprätade öfver munkens död, trängde med förenadt raseri in på den lilla riddarhopen. Konungens krigare voro spridda i flere hopar på åtskilliga ställen af slagfältet, invecklade i en häftig strid, och ingen märkte konungens fara.

De upproriska bönderna, stolta öfver sin framgång, upphöjde nu ett vildt segerrop och störtade fram för att krossa de återstående drabanterna och bemägtiga sig konungens person; men i samma ögonblick bäfvade jorden bakom dem af stampande hästhofvar, och en liten ryttartrupp föll dem med oemotståndlig kraft i ryggen, anförd af en tjock, flämtande man, hvilken, som det tycktes, med största ansträngning höll sig fast på en häst, knappast

* Dalkarlarne hade vid det andra Dalupproret yttrat, »att thet fremmande sätt medh uthhackade och brokotta kläder måtte ey uthi konungens hoff tilstädias.» (Agidii Girs krönika, s. 79.)

vuxen den ofantliga bördan af sin ryttare. Med sitt ovanligt långa svärd stötte och högg den tunge ryttaren så våldsamt omkring sig, att han snart banade sig väg genom bondsvärmen.

Bönderna sågo med bestörtning den förfärlige krigaren, som inpressat sin tjocka kropp i en tung, svart rustning. Tyglarne lät han hänga på hästhalsen, medan han med båda händerna omfattat fästet af det långa svärdet; hans hjelmvizir stod vidöppet för att lätta hans fläsande bröst vid inandandet af den friska luft, hvilken var honom högst nödvändig, såsom hans med en lågande rodnad betäckta ansigte utvisade. Thord Riddare sjelf hade redan med stark arm fattat tag i konungens person, utan aktning för herrans smorda, då den tjocke ryttarens svärd träffade hans rygg djupt genom både harnesk och tröja. Thord Riddare vände sig om, häpen öfver sitt sår; men då han såg den svarte ryttaren i ansigtet, störtade han tillbaka, liksom han sett ett rysligt spöke. Med det högljudda ängsliga utropet: »Äfven de döda fäkta emot oss!» ville han tränga sig igenom kretsen af de förvånade bönderna; men då träffade honom den tjocke ryttarens svärd för andra gången. »Satans bländverk!» utropade den slagne, i det han stupade död till jorden.

Bönderna, sålunda beröfvade sin anförare och bestörta öfver hans förskräckliga rop, vågade intet vidare försök att bemägtiga sig konungen, utan flydde skyndsamt, liksom förföljda af en ond ande, öfver det blodiga slagfältet till skogen.

Gustaf torkade svetten af sin höga panna och såg sig omkring med en blick, hvarutur harmen flydde för uttrycket af välvilja mot den tjocke ryttaren. Med möda hade denne vältrat sig af sin häst, hvilken han underdånigt erbjöd konungen, under det han med en uppsyn, som uttryckte plåga, skakade på den starka jernbeklädnaden, hvari hans kropp var inspärrad, liksom han icke förmådde uthärda denna besvärliga börda.

»Hvem är du, min tappre vän?» frågade Gustaf slutligen, i det han räckte honom handen.

Den tilltalade teg länge. Han blåste den upphettade luften från sina lungor i starka strömmar ut genom de tjocka läpparne, och hans flämtande bröst tycktes ännu icke tillåta honom att tala; men ändtligen, då hans andedrag blifvit lättare, tog han den tunga hjelmen af sitt hufvud, torkade med flata handen stora svettdroppar från sitt ansigte, skakade åter missnöjd det tunga pansaret och brummade förtretad i skägget: »Eländiga jernbråte!» Derefter vände han sig ödmjukt till konungen med de orden:

»Mitt namn gör här ingenting till saken, det är ett helt vanligt namn och icke mödan värdt att nämnas. Jag är en af edra knektar, herre konung, och jag vill förblifva eder trogne undersåte så länge jag har en droppe varm blod i mina ådror!»

Han ville aflägsna sig med en ovig bugning; men Gustaf, som betraktat honom under tyst förundran, höll honom tillbaka.

»Du får icke undandraga dig min tacksamhet, raske gosse!» sade han. »Din häst behåller jag till underpant derpå, att du snart besöker mig. Säg hvilken belöning du sjelf önskar dig.»

»Hm! det kan väl hända, att jag sedan söker eder, nådige herre!» svarade krigaren torrt, och med en löjligt bedröflig uppsyn fortfor han: »För närvarande begär jag blott en nåd: låt mig slippa det här tunga jernkramet, hvilket din höfvitsman påbördat mig; det trycker mig sönder och samman, jag står icke längre ut i ett sådant tvång.»

»Nå, så gör dig fri derifrån, min tjocke vän», svarade Gustaf smålende. I det samma framskyndade en officer till konungen med den underrättelsen att de upproriske blifvit slagna och med stor förlust i döda och sårade flytt till skogarne.

Den ädle konungen såg mörk ut och kastade en dyster blick öfver slagfältet, der en stor mängd af hans förvillade undersåtar med lifvet fått umgälla sin uppstudsighet. Den vunna segern medförde ingen tillfredsställelse åt den

kunglige landsfaderns hjerta. Den tycktes honom alltför dyrköpt.

Då framfördes en mängd fångar, dem de tyske knektarne bundit med grimskaft, repstumpar o. s. v. De vilda böndernas skäggiga ansigten uttryckte än fruktan, än trotsighet, till dess de fingo se konungen sjelf. Då föllo de på en gång till föga. De nedkastade sig för honom till jorden, liksom de icke kunnat uthärda hans anblick.

Ett ögonkast af konung Gustaf tystade de jublande segrarne, som med vild glädje skockat sig omkring fångarne. Alla väntade i stum bäfvan den stränge konungens dom.

Efter ett långt stillatigande höjde konungen sin manliga stämma och sade: »I dannemän från Småland! Mig undrar storligen, att I icke, innan I eder detta buller, som nu, Gud bättre, till eder stora skada aflupit, företogen, betänkt den artikeln i S:t Eriks lag: att hvilken som reser här eller förer afvogan sköld emot sin rätte konung, densamme, och alle med honom i flock och följe äro, hafva förgjort Edsöret, det är lif och gods.»*

Ingen svarade ett ord. Fångarne darrade ännu mera och afvaktade sin dom. »Den förrädaren, som är eder anförare, skall utlemnas i mina händer. Han hafver förverkat sitt hufvud, och hans straff skall blifva androm till varnagel. Men edert blod skulle föga gagna mig. Gån hem till edra hustrur och barn! Sköten eder åker och äng i fred och hören upp med detta oväsende. Ty jag säger eder, jag vill icke längre lida eder onda mun och edert lättfärdiga sinne. Mina fogdar skola utskrifva en straffgärd af eder, såsom ett märke på eder hörsamhet. Och är gärden icke betald och denna orten innan hösten en lydig och stilla landsända, så väl som mitt öfriga rike, så mån I skylla eder sjelfva, om jag låter utrota hela edert förrädiska slägte med eld och svärd. Det rätter eder efter, ty jag talar kungsord, det skolen I veta!»

»Gud välsigne hans stränga nåde!» suckade bönderna.

Konungen vände sig till en af herrarne: »Låt uppsätta

* Strinnholm.

en förteckning på detta folket, på deras namn och hemvist. Sedan må de hvar och en återvända till sitt. Kalla tillbaka våra knektar, att de icke begifva sig längre in i skogarne än rådligt är. Hären skall åter samlas!»

Derefter uppsteg konungen på hästen och lemnade slagfältet, sedan han likväl ännu en gång påmint sin räddare att infinna sig hos honom. Bönderna uppstämde ett glädjerop efter honom och blefvo af krigsknektarne bortförda för att uppskrifvas och lössläppas. Men den tjocke ryttaren hade redan längesedan befriat sig ifrån sitt tunga harnesk, packat alltsammans på en dräng och sändt denne tillbaka till lägret. Då han sålunda blifvit ensam, vände han sig till Thord Riddares lik. Sorgsen såg han i dennes bleka, förvridna ansigte, bad några minuter för sig sjelf och begaf sig derefter, med ett uttryck af återvunnen sjelfförnöjelse, i det han med båda händerna understödde sin stora mage, i sakta mak efter sitt folk.

ÅTTONDE KAPITLET.

Dacke var fullkomligt slagen. Den kungliga krigshären hade, ehuru med stor förlust, tillkämpat sig en fullständig seger. Konungens personliga närvaro hade dels beröfvat bönderna modet, dels hade de dukat under för den ihärdiga tapperheten af krigsfolket, som, om det än understundom måst vika för öfvermagten, likväl beständigt åter med förnyad kraft och mod störtade sig på den mindre öfvade bondskaran. Dacke hade påräknat att genom konungens tillfångatagande eller död med ett enda slag fullända sitt företag eller åtminstone derigenom vinna betydliga fördelar; han kände Thord Riddares mod och förbittring emot den närvarande regeringen, men till sin förskräckelse måste han se, huru den honom trogne underbefälhafvaren föll och

hela hans hop skingrades. I detsamma flydde äfven de öfriga bönderna på alla punkter.

Dacke och hans lifvakt voro de sista på slagfältet och höllo kraftigt stånd emot den påträngande adelsfanan; men då de öfriges förvirring och allmänna flykt bemärktes och Dacke sjelf, sårad i högra armen, icke mera förmådde lyfta den tunga stridsyxan, återstod äfven honom och hans följe ingen annan utväg än den skynsammaste flykt till den närgränsande skogen, dit de fiender, som hittills varit sysselsatta i striden, icke vågade följa dem.

Knotande emot sitt öde, men likväl icke modlös, återvände Dacke med en liten hop af sina trognaste till Småland. Men bönderna, hade, obekymrade om hans vidare planer och ledsna vid striden, till större delen återvändt till sina hem. Dock skulle upprorsanföraren, som ämnade samla de spridda skarorna, så snart han beträdt den småländska jorden, blifva ännu djupare bedröfvad genom den nya underrättelsen, att Lars Siggesson Sparre helt och hållet slagit och skingrat de afdelningar af bondhären, hvilka qvarblifvit derstädes under Jon Anderssons och Peder Skrifvares befäl.

Den stolte Dacke såg sig nu på en gång beröfvad hela sin krigsmagt, hvilken han sedan flere månader med kraftig ansträngning sammanbragt, och våldsamt hämmad i det vidare fortskridandet af sina företag; likväl förlorade han icke modet. Redan uppstego nya lysande förslag i hans outtröttliga själ. Med djerfhet och beslutsamhet undkom han de öfverallt kringstrykande kungliga trupper, som höllo Småland besatt, och drog med resten af sina anhängare till Blekinge, hvarest han åter tog sin öfvergifna röfvarborg i besittning.

Så snart han ankommit dit, författade han på nytt med tillhjelp af Pater Clement, som nästan aldrig vek från hans sida, en skrifvelse till Lars Siggesson Sparre, hvari han ånyo upprepade böndernas ofta omtalade klagan, lät öfverlemna skrifvelsen åt den kunglige fältherren och anbefalde den till riksrådens behjertande.

Lars Siggesson lemnade verkligen kort derpå Småland

med sina trupper, då han för närvarande icke trodde det allmänna lugnet i någon fara, och begaf sig till Linköping, hvarest han öfverlemnade Dackes skrifvelse till dem af riksråden, som derstädes befunno sig, sedan konung Gustaf återvändt till Stockholm.*

Herrarne funno böndernas klagan värd uppmärksamhet. De fruktade fortsättningen af ett borgerligt krig och lofvade derföre Dacke, så väl som alla de upproriska bönderna, säkerhet till lif och egendom, om de strax inställde alla vidare fiendtligheter. Dertill fogade de ännu den försäkran, att deras klagomål skulle blifva undersökta af en särskild domstol, bestående af riddare och förståndiga dannemän. Konungens samtycke härtill ville de söka utverka.

Men konungen uttryckte sitt missnöje öfver rådets egenmägtiga handlingssätt. Han ansåg att den lagliga regeringen nedsattes i sin värdighet genom en sådan formlig öfverenskommelse med en förrädare, enär man derigenom likasom erkände Dacke såsom öfverhufvud för de upproriske. Men ändtligen lät han öfvertala sig att stadfästa akten, hvars form ändrades såsom om hela upproret blott varit en tvist emellan de småländska adelsmännen och deras bönder, hvarvid de påkallat konungen till skiljeman, i anledning hvaraf man slutit ett stillestånd på ett år, under hvilken tid böndernas klagomål skulle framläggas för konungen.

Dacke slöt detta fördrag med nöje, ty han hade dervid uppnått sitt nuvarande hufvudändamål — han hade vunnit tid. Hans oöfvervinneliga håg för uppror och hans oroliga äregirighet förmådde honom dock att i hemlighet fortsätta sina ränker, och han gjorde ånyo anstalter till ett blifvande uppror.

Konungen lät en skrifvelse utgå till småländingarne och nedlät sig att på ett huldrikt, faderligt sätt föreställa

---

* Konungen lät utgå bref till ridderskapet och adeln, hvari han förmanade dem: »att icke förlita sig på den hönefred, som var ingången med småländingarne, ty när busken blefve grön», yttrar konungen, »finge man väl se, huru mycket de voro hållandes af allt hvad de lofvat.» (Strinnholm, Sv. Folk. Hist.)

dem det brottsliga i deras företag, förklarade för dem sitt regeringssätt, gjorde reda för alla sina företag och nya förordningar samt försvarade dessa med de starkaste grunder. Likväl gjorde detta föga intryck på bönderna, utan upptogs af dem med köld.*

Fastän Gustafs upprepade besvär hos konungen af Danmark öfver röfvarenes och de upproriskes vistande på dansk botten så väl som det skydd och bistånd, hvilket blekingsborne lemnade dem, blifvit utan verkan, så försökte han likväl att ännu en gång i detta afseende göra de allvarsammaste föreställningar; och då Dacke just vid samma tid erbjudit Danmarks konung Kristian III svenska kronan, så erkände den senare att han varit för mycket öfverseende mot de upproriske. Dackes djerfva karakter äfvensom följderna af upproret vid Danmarks gränser syntes honom farliga; han afvisade derföre Dackes anbud, gaf konung Gustaf underrättelse derom och erbjöd sig att lemna den svenske konungen hjelptrupper vid första tecken till nytt uppror.

Konung Gustaf hade åtminstone den tillfredsställelsen under de blodiga stridigheterna med sina undersåtar i Småland, att de fruktade och i sjelfva verket mägtige dalkarlarne nekat deltaga i upproret, frivilligt erbjödo konungen sin tjenst och ouppmanade utrustade 2,000 man till hans hjelp. Men emedan Gustaf på grund af det med Dacke afslutade vapenstilleståndet förmodade, att freden skulle blifva af längre varaktighet, så återsände han dalkarlarne till hemorten, tacksamt erkännande deras trohet.

---

* Vid så många, stora och sammanstötande faror misströstade Gustaf om möjligheten att rädda riket. Också trött vid att styra ett ostyrigt folk, började han längta efter lugn. Maka och barn gjorde det ännu mera lockande. Han beslöt att öfvergifva Sverige och nedsätta sig i Tyskland. Derföre befalde han sina fogdar på slotten kring Mälaren att föra till Stockholm hans dyrbarheter. Adeln förmanade han att rädda sin förmögenhet på slotten undan de galna bönderna. Allt detta skedde i största hemlighet. Men slutligen gaf han befallning åt krigsmagten att bryta upp från Småland till Stockholm för att skydda hans afresa. Sedan han vore borta, måtte svenskarne gerna styra och ställa med sitt rike huru de kunde förlikas om. (Fryxells ber.)

De begärde dock, att han skulle behålla qvar hos sig 200 dalynglingar som lifvakt. De förnämsta invånarne i Östergötland förnyade äfven sin trohetsed för konungen, och derföre trodde man allmänt, att den annalkande vintern skulle förflyta under välsignelserik och ostörd fred inom fäderneslandet.

Dacke hade likväl beslutit helt annat och var hvarken sinnad att hålla fördraget eller afbida vapenstillståndets slut.

Allt var beredt till utbrottet af ett nytt uppror, och ifrån alla de kringliggande orterna hade Dacke kallat bönderna till ett möte i Berga, i Sunnerbo härad, der han, för att låta dem få del af sina befallningar, Allhelgonadagen år 1542 höll stämma med allmogen, och hvarest äfven ombud från Jönköpings stad inträffade. Bönderna infunno sig i stora hopar; men likväl förklarade de enstämmigt, att de icke skulle lyda någon af hans befallningar; ty redan för länge sedan hade han ådragit sig deras missnöje genom den grymhet, hvarmed han verkstält sina krigslagar, hvilka af de efter en otyglad frihet törstande bönderna ansågos för ett hårdare ok än deras pligter emot konungen och adeln. Äfven syntes dem hans förbud att plundra herregårdarne högst orättvist, då, för att taga honom sjelf till exempel, fordom hela band bildats under honom, hvilka synnerligen riktat sig genom plundring af dessa. Vidare hade de fogdar, hvilka Dacke insatt, likasom de förjagade kungliga embetsmännen upptagit skatt och utan något skonsmål bemägtigat sig de förråd af lifsmedel, hvilka de fattiga bönderna mödosamt bragt tillsamman för sig och sitt husfolk. Allt detta uppretade bönderna och bestämde dem att vidare neka Dacke sin lydnad.

Och verkligen såg Dacke sig tvungen att på mildare sätt söka återvinna den trotsiga allmogens förtroende och välvilja. Han bjöd väl till att rättfärdiga sitt förhållande, men förklarade sig tillika beredd att upphäfva alla skatter i Småland, äfvensom sina stränga krigslagar och att utan undantag och inskränkningar tillåta adelns och herregårdarnes plundring. Han visade sig äfven nedlåtande och

förtrolig, smickrade folket, hopade löften på löften och förvärfvade sig på detta sätt inom kort åter sina anhängares fulla förtroende.

Snart församlade sig de upproriske åter villigt till hans fanor, svuro honom trohetsed och afbidade med otålighet tecknet till krigets utbrott, utan att binda sig vid vapenstilleståndet, utan att tänka på det sommaren förut lidna nederlaget eller ångerfullt påminna sig konungens nåd, som icke straffade dem, icke hyste något hat emot dem, utan i det stället med kärleksfulla förmaningar lät de fångne fritt återvända till sina hem.

Vid vinterns början sammankallade Dacke ett allmänt ting på S:t Katharina dag i Vexiö, för att dervid utforska tänkesättet hos bönderna, hvilka han redan genom underhandlare och upprorspredikanter åter uppretat. Tvenne män ifrån hvarje socken infunno sig. Han och hans munkar höllo här häftiga tal, hvari de anförde, att ännu icke det ringaste skett till afhjelpande af deras besvär, och att förtrycket i stället fortfor och ökades. Han sökte att bevisa, huru vänliga underhandlingar voro utan nytta; derföre öfverlemnade han åt dem sjelfva att besluta, om de längre ville böja sig under oket eller på nytt gripa till vapen och tillkämpa sig friheten, i hvilket fall han villigt skulle uppoffra sitt lif för deras och fäderneslandets väl. De lätt uppretade, beständigt missnöjda bönderna tillropade honom sitt bifall, lofvade att följa honom öfverallt och svuro honom en högtidlig trohetsed. Dacke, högeligen förnöjd öfver deras beredvillighet, målade framtiden för dem med de mest lysande färger, i det han befalde dem att förse sig med goda och starka vapen. Han sade, att han väntade skrifvelse från konungen; om han funne det vara nyttigt, skulle den med konungen ingångna dagtingan hållas vid magt; men i annan händelse kunde han ännu samma konst, han tillförene kunnat, nemligen att bryta stilleståndet samt föra krig och örlig*.

Ifrån detta ögonblick ansåg sig Dacke såsom furste i

* Strinnholm.

Småland. Han förbjöd helt och hållet alla röfverier, hvilka efter hans förolyckade krigståg under den förflutna sommaren och återvändandet till Blekinge allt ifrigare utöfvades af hans folk. För att öka sina anhängare och gifva sitt företag mera anseende, önskade han att göra de till en del med Gustafs regering missnöjda adelsmännen sig förbundna och att förena dem med sig. Han utfärdade derföre det strängaste förbud emot alla våldsamheter mot adelsmännen och angrepp på deras egendom. Flera af hans folk, som anklagades för röfverier, lades i kedjor och fördes sålunda som en varnagel omkring i landskapet; andra lät han till och med afrätta och utöfvade öfverhufvud de strängaste krigslagar. Sjelf sökte han sammanträffa med adelsmännen, bemötte dem vänligt och förekommande, och de tålde den djerfve mannen i sitt sällskap af fruktan för hans magt, då de sågo, huru han alldeles efter godtycke förvaltade landet, formligt dömde öfver lif och död, förjagade fogdar och andra kungliga embetsmän samt besatte deras platser med sina trogna.

Den djerfve bondhöfdingens äregirighet erhöll alltså ny näring, och isynnerhet vid denna tid underhöll han i hemlighet underhandlingar med utländska furstar, fastän han började tvifla om främmande hjelp. Pfalzgrefven Friedrich tycktes nu allvarsammare än tillförene eftertrakta svenska kronan; han trodde sig kunna begagna Dacke som ett förträffligt verktyg till utförandet af sitt företag och bad kejsar Karl V, som beständigt varit Gustafs fiende och nu i synnerhet hatade honom för hans kraftiga försvar af den lutherska läran, om bistånd. Men kejsaren, sjelf invecklad i ett svårt krig, hvartill han behöfde alla sina hjelpkällor, såg sig för närvarande urståndsatt att bevilja denna begäran. För att likväl visa pfalzgrefven, huru böjd han var för hans företag, gaf han sin minister, den berömde Granvella, befallning att sjelf begifva sig till Sverige och underhandla med Dacke.

Men kejsaren var illa underrättad om sakernas tillstånd der; han trodde att konung Gustaf vore så godt som redan afsatt, och att frågan nu endast vore om att upp-

lyfta en annan furste på svenska tronen; han nedlät sig till och med äfven att sända ett egenhändigt bref till den djerfve svenske bonden och uttryckligen rekommendera pfalzgrefven Friedrich till konung i Sverige. Men Granvella, som tillbakahölls af fruktan för sin personliga säkerhet, begaf sig icke till Sverige, utan sände Dacke en skrifvelse, i hvilken han lofvade, att pfalzgrefven Friedrich till nästa vår skulle skicka honom hjelptrupper, samt lofvade bondhöfdingen de högsta äreställen, så snart företaget var slutadt efter önskan. Med allt detta bifogades ifrån Karl V, såsom ett tecken till utmärkt nåd och såsom ett ofelbart retelsemedel, ett kejserligt adelsbref för den öfvermodige, hvilken nu fastare än någonsin trodde sig vara bestämd att leda sitt fäderneslands öden.

Om allt detta erhöll konung Gustaf underrättelse och trodde det nu vara hög tid att taga de kraftigaste mått och steg emot det nya upproret. Han sammankallade rikets ständer till en riksdag i Örebro, hvarest man beslöt att i hela riket uppställa och beväpna en krigshär och att bestämma Vadstena till samlingsplats för trupperna. Gustaf var likväl hågad att ännu en gång göra ett försök att genom vänliga föreställningar af rikets mest ansedda män söka vinna de småländska bönderna och att hos dem uppväcka fredliga tänkesätt. Men detta försök blef, liksom de föregående, utan någon verkan, och det råa folket styrktes ännu mera genom konungens efterlåtenhet i sitt trots.

En annan omständighet lofvade likväl för åtminstone kort tid mera gynnande följder för landets lugn. Ganska betänkliga uppträden hade nemligen egt rum emellan Dacke och bönderna samt uppväckt de senares högsta missnöje med anföraren. Den adlade bondens stolthet hade uppnått sin höjd, och till och med hans förra förtrogna blefvo stundom bemötta med förakt.

Hans forna kamrater voro nästan alla ännu församlade omkring honom; men deras förhållande till honom var icke mera så förtroligt som förr. Blott de fördrifna presterna hade trängt sig fastare intill honom, isynnerhet Pater Clement, som ledde nästan alla de skriftliga underhandlin-

garne. Underbefälhafvaren Jon Andersson, hvilken länge med sneda blickar betraktat Dackes högfärdiga väsen och omättliga äregirighet, höll sig städse på ett visst afstånd, lät honom till och med understundom känna en offentlig förödmjukelse och hade derigenom ådragit sig hans fullkomliga onåd. Peder Skrifvare deremot smickrade den höge herrn, hycklade den djupaste undergifvenhet och hade derigenom i hög grad förvärfvat sig hans välvilja. Brita, ännu beständigt endast känd under namnet Assar, kom nästan icke mera ifrån Dackes sida, hvars ovanligt milda och vänliga uppförande emot henne lät ana ett förtroligare förhållande, hvarigenom grefve Ottos af Hoya stilla förtviflan med hvarje dag ökades.

Denne, knappt ännu i ynglingaåldern, hade hittills endast egnat sitt lif åt två mägtiga lidelser: den mest otyglade äregirighet, hvilken betäckt hans fader med vanheder och jagat honom i döden, och den brinnande kärleken till Brita, hvilken endast tycktes drifva ett grymt spel med honom; ty ännu kunde han icke berömma sig af ett enda bevis på hennes hjertas böjelse för honom. Hans hopp att genom upproret befordra sin framgång var nästan slocknadt, ty han kunde icke komma öfverens med sina kamrater, som väl läto hans bevisade tapperhet vederfaras rättvisa, men likväl, vid hvarje tillfälle tillbakasatte, öfversågo eller åtminstone betraktade honom med likgiltiga blickar. Likväl trodde han sig icke se någon annan utväg för sig än att fortgå på upprorets bana, vid hvilken han ansåg sig fastkedjad med oupplösliga band, i det han nu för alltid förverkat sin kunglige morbrors nåd, och förestälde sig återvändandet till honom eller det danska hofvet förenadt med allt för stor förödmjukelse och skymf. Lika så litet tillät honom hans svaghet att fatta det manliga beslutet att qväfva sin kärlek till Brita, att fly och för alltid afsäga sig henne. Således hade han småningom vant sig vid sina kedjor, hvilka han släpade med sig i dof förtviflan, krökt under bördan deraf.

NIONDE KAPITLET.

Småland blef nu skådeplats för de blodigaste ogerningar; ty de från hvarje band befriade bönderna rotade sig tillsamman, drogo omkring som röfvare, plundrade herrgårdarne, stucko dem i brand och ihjelslogo hvar och en, som vågade sätta sig till motvärn. På detta sätt gick julhelgen förbi, vanhelgad genom de upproriskes ogerningar, och i Januari månad år 1543 hade Dacke samlat omkring sig så många anhängare, att han trodde det vara tid att på nytt börja ett öppet fälttåg emot alla dem, som voro konung Gustaf och den lagliga regeringen tillgifna. Utan dröjsmål framryckte han med en betydlig krigsmagt ända till Kalmar och tecknade sin väg med rof, mord och brand, hvarmed han utan skonsmål hemsökte alla dem, som vägrade att följa honom eller svära honom trohetsed. Han hoppades inom kort tid, då han med en så stor krigshär visade sig för dess murar, vinna staden Kalmar, hvilken han redan för länge sedan uppmanat till uppror. Likväl strandade hans plan mot dervarande ståthållaren Germund Somes tapperhet och trohet, hvilken, med hela sin själ tillgifven konungen, beslutit att till sista blodsdroppen göra bönderna motstånd. Denne käcke man, som länge haft kunskap om böndernas anryckande, hade träffat de bästa anstalter att drifva fienden tillbaka från den honom anförtrodda staden. De närgränsande socknarne, hvilkas invånarne till större delen slagit sig till de upproriske, hade han låtit förhärja och indrifvit all boskapen i staden, hvars fasta murar, besatta med tappra soldater, väl förmådde motstå ett öppet angrepp. Så afbidade han under fördubblad vaksamhet inom beständigt tillslutna och tillräckligt försvarade portar de annalkande fienderna, och Dacke, som icke var beredd att taga staden med storm, såg sig tvungen att vid Hassmo och Kelkeberget uppslå tvenne läger för att, om möjligt

vore, alldeles innesluta den och genom en belägring tvinga den kunglige ståthållaren till stadens uppgifvande.

Bönderna fingo likväl snart lära känna alla svårigheterna af en belägring. I den strängaste köld sågo de sig tvungna att tillbringa natt och dag under bar himmel; ty de båda byarne, vid hvilka de uppslagit sina läger, hade Germund Some låtit så förstöra, att icke ett enda tak återstod. Tält hade man blott till ett ringa antal, de flesta bönderna sågo sig derföre nödsakade att uppföra kojor af granris eller uppsöka hålor i trakten deromkring för att, isynnerhet om natten, skydda sig mot den genomträngande kölden. Äfven för Dacke hade man upprättat en temligen rymlig hydda, som betäcktes med hudar och hvilken han delade med Assar. Men många måste söka sin tillflykt vid de stora vakteldarne för att uppvärma de stelnade lemmarne. Ifrån barndomen vana att trotsa kölden, kände de härdade bönderna icke på långt när så mycket saknaden af ett skyddande tak som lifsmedelsbristen, hvilken ståthållaren genom förstörandet af de närmast belägna byarne förorsakat. Redan första aftonen, då de inryckte i lägret, kände nästan alla, att deras största fiende, hungern, väl snart skulle fördrifva dem ur denna ödemark, om det icke lyckades dem att redan de första dagarne inträngа i staden. Brödet, hvilket man i största hast bakat af bark och sönderkrossad hafre, räckte knappt till att för några timmar mätta fjerdedelen af manskapet, och likaså otillräckliga för den samlade krigshären voro några hästar och dragoxar, hvilka man slagtade.

En kulen dag, då den af tjocka snömoln skymda himmelen redan strax efter middagstiden förmörkades och den bleka solen dolde sina matta strålar bakom en slöja af töcken, så att en stjernlös, mörk natt snart nedsänkte sig öfver de ödsliga fälten, hade bönderna anländt utanför Kalmar. Missnöjda genom det felslagna hoppet att i staden finna ett godt herberge, hade de, utan att vidare tänka på befästandet af sitt läger eller på tillräcklig bevakning deraf, begifvit sig till ro vid de flammande vakteldarne, i det de helt och hållet öfverlemnade omsorgen för det vidare

utförandet af företaget och undanrödjandet af deras betänkliga läge åt anföraren.

Dacke, som genom Germund Somes oförmodade, allvarsamma motstånd, med hvilken han trott sig hafva ett lika lätt spel som med Stenbock, ståthållaren i Vestergötland, såg sig försatt i stor förlägenhet, hade redan tillbragt hela aftonen i sin hydda; men då midnatten inbrutit, och de rådgifvande munkarne nyss lemnat honom, tycktes han likväl icke ännu hafva fattat något fast beslut, utan gick ledsen med mörk panna af och an i hyddan, som endast upplystes af en lampa.

Pagen Assar låg vaken på en halmkärfve och följde med lågande blickar den jettelike mannen, vid hvilkens tunga steg den starkt tillfrusna, sandiga jorden knakade, och den lätta byggnaden, som tjente honom till skydd, bäfvade. Dacke gaf icke akt på pagen, och liksom försänkt i djupa tankar strök han sig understundom med handen öfver den fårade pannan, aftog hatten, hvarpå det af dvergen erhållna spännet var fästadt, och betraktade förstulet och forskande de derpå ingräfda, underliga figurerna, liksom han ville förklara deras betydelse, samt bortlade den åter med ett halft tvifvelsmål öfver deras hemlighetsfulla magt.

Då började Brita, som icke vändt sina blickar ifrån honom, att med hög stämma tala sålunda:

»Hvarför uttröttar du dig i onyttiga grubblerier öfver det, som framtiden döljer för oss? Förlora aldrig ditt mål ur sigte! Var stark och verksam och vänd genom en oupphörlig vaksamhet ödets bedrägliga hand till din lycka, så skall du äfven kunna umbära det trollmedel (spännet), till hvilket du redan länge förgäfves satt ditt förtroende.»

Hon hade uppstigit från sitt läger och lagt sin högra hand på hans axel, i det hon vänligt skådade i hans dystra öga och med den venstra handen strök det mörka håret ur hans panna. »Var glad», fortfor hon, »din önskan är ju uppfyld; du har på nytt börjat ditt verk, och till ett större antal än någonsin tillförene har du samlat konung

Gustafs fiender omkring dig. Med en sådan magt skulle äfven en svagare än du bjuda tyrannens slafvar spetsen.»

»Min krigshär är visserligen talrik», svarade han, »men du känner ju det lättsinniga packet, som i dag svär mig och i morgon konnng Gustaf trohet, allt efter som det faller det in. Jag hoppades taga Kalmar utan motstånd och genom byte och god kost bibehålla den obeslutsamma skaran vid godt mod; men nu ligga vi här i en ödemark, gifna till pris åt hunger och köld. Vi kunna icke hålla oss här; jag ser mig tvungen att ändra min plan för detta fälttåg, och du vet, huru ogerna jag låter tvinga mig till något. Jag vill derföre icke dölja, att underliga tankar, dystra och fiendtliga som vinternatten, hvilken derute breder sina mörka vingar öfver mina krigare, uppkomma hos mig. Ser jag mig icke redan hämnad vid första steget till mitt aflägsna mål? Det anar mig, att denna misslyckade början är ett elakt tecken till utgången af vår sak, och mer än någonsin bör jag derföre fästa mitt förtroende till det förtrollade hattspännet. Men erhöll jag det icke af en förrädares hand? Hvem ansvarar mig för, att dess gåtlike gifvare icke förstår att fiendtligt vända emot mig den hemlighetsfulla kraft han meddelat det? Ja, om jag nu kände en vägledare, som kunde säkert leda mig på min utstakade bana, vore han ock en hjelpare från helvetet, ville jag förpanta till honom min själ för den njutning, som endast blomstrar för mig på Sveriges tron och under den gyllene kronans glans.»

»Din är jag, djerfve man, din i lif och död!» ropade Brita, häftigt störtande till hans bröst. »Såsom du talar, skall en man tala. Upphör aldrig med detta djerfva sträfvande efter ett sådant mål! Hvarför blickar du förtviflande ned i den rysliga afgrunden efter en hjelpare? Se i mitt öga, dess blick skall för dig visa den djerfva ledsagarinnan, som är dig värdig och som med det fasta beslutet omfamnar dig att, fäst vid dig, med dig uppstiga på lyckans spets eller med dig falla okänd, utplånad från jorden, liksom hon aldrig lefvat! Jag har nu funnit, att ödet i oss båda på en bana sammanfört två fullkomligt lika skapade

väsen. Frukta icke, att den qvinliga svagheten skall förlama mig, innan vi stå deruppe på vår lyckas spets! Frukta icke att jag skall rysa, då jemrens klagoljud och de slagnes förbannelse tusenfaldigt nå mitt öra! Dessa fasans toner skola leda mig till ryktets tempel, liksom en segersång, ty mitt hjerta är väl förvaradt för hvarje intryck af feghet.»

»Hjelteflicka! Om jag ock måste ödelägga vårt land med ett eldhaf, så att ingenting blir öfrigt mer än rykande spillror, så bär jag dig likväl genom eld och lågor upp till tronen! Brita! — min älskade maka!» svarade Dacke förtjust och slöt henne fast i sina armar.

Efter en lång tystnad, då de länge stått öga mot öga, begynte Brita, vekare än tillförene:

»Allt har jag uppoffrat för dig! Jag öfvergaf fädernehuset, slet mig lös från min fosterfaders hjerta, ifrån min systers bröst och följde dig. Grefve Otto förolämpade jag djupt genom försmående af hans varma kärlek — allt detta gjorde jag för dig! Hör derföre nu min bön, var trogen och vänd aldrig ditt hjerta ifrån mig; ty en gång har jag redan under min lefnad visat, huru varmt jag kan älska — men ännu mera lågande hata. Axel Lejonhufvud!» — en sakta rysning genombäfvade henne hastigt, då hon uttalade detta namn, och det var liksom ett rysligt minne hämmade hennes tal; men snart fortfor hon med mera fattning: — »Hvarför kommer mig hans namn på tungan? Redan länge har jag bemödat mig att helt och hållet glömma honom, och verkligen — en lång tid har jag icke mer tänkt på honom. Men då det en gång är uttaladt, så önskar jag veta hans öde, fastän intet mera rörer sig i mitt hjerta, som jag kunde hålla för ett spår af qvarblifvet deltagande från förra tider. Hvad blef hans lott, då jag i Bergqvara frivilligt öfverantvardade honom i dina händer?»

»Döden!» svarade Dacke med dof röst. »Han har hunnit sitt mål — en djup graf».

Brita hade ovilkorligt vändt sig ifrån honom och såg länge ned framför sig, liksom försänkt i djupa tankar; men ändtligen sade hon med ett hatfullt uttryck på sitt ansigte, i det hon lade handen på pannan:

»Ha! Den som nu kunde upplyfta det täckelse, hvilket döljer andra sidan grafven! Om någon nu kunde säga mig, huruvida han funnit henne? Huruvida de äro med hvarandra förenade? Om så vore, ville jag önska mig mer än mensklig magt, den magten — att i detta obekanta land ännu störa deras lycka! Du hade icke bort döda honom, Dacke! Icke sant, han gick med glädje i döden? Och hvarför skulle han icke det? Han trodde ju på ett återseende, ett annat lif der borta! Om hans tro nu besannar sig, — om det är mer än prestsagor, hvad man pratar om ett annat lif efter detta? Det vore förskräckligt —».

»Upphör att tänka derpå, Brita!» svarade Dacke allvarsamt och dystert. »Vare dermed huru som helst — för denna verlden har Axel lefvat ut!»

»Nå väl då», återtog hon sakta, »för mig var han redan länge död — och», tillade hon med darrande röst, »jag tror icke på ett tillkommande lif! Själen är så väl kroppens herre som dess slaf; skilda kunna ingendera bestå — döden tillintetgör båda! Det måste så vara! Det får icke, kan icke vara annorlunda!»

Då inträdde underbefälhafvaren Peder Spennare och sade förtretad:

»Bönderna knota öfver din försumlighet, Nils Dacke! De fordra mat och dryck, annars vilja de i morgon, vid dagens inbrott, draga hem och vända dig ryggen. Vårt läger är icke befäst, det är öppet öfverallt; vi äro hvarje ögonblick under den mörka natten hotade. Obekymrade sofva redan en del af våra; men de fleste äro ännu vakna för att underhålla eldarne, på det icke den starka kölden må döda dem under deras djupa sömn.»

»Så utställ vakter», svarade Dacke vresigt. »Jag tilltrodde mina underbefälhafvare så mycken klokhet, att de äfven utan min uttryckliga befallning skulle vara betänkta på det åt dem anförtrodda folkets säkerhet. Jag märker nog att jag alltid måste visa mig rasande som en björn, om jag skall få glädja mig öfver eder ifver för vår goda sak. Eller menen I, att jag sjelf skall taga spjutet på axeln och göra vakt för er, på det I måtten få sträcka

edra lemmar i lättjefull ro? Jag är icke mer någon bonde, sedan kejsarens nåd stält mig i bredd med hans ädlingar; akten er derföre att påminna mig, att födseln en gång stält mig lika med eder! Vänjen er att i mig endast se er herre, om den kungliga spiran i min hand en gång skall blifva en nådestaf för er och icke ett vredens gissel!»

»Den kungliga spiran?» upprepade Peder Spennare med ett hånfullt leende. »Jag tror att Gustaf Vasa ännu håller den fast i sin hand!»

»Förrädare! Dessa ord åt mig?» vrålade Dacke upprätad mot honom; men kallt svarade den förre:

»Jag har försvurit mig till uppror, jag har förpantat dig mitt lif — sök derföre icke något förräderi hos mig; likväl skulle jag aldrig finna någon ro, om du bure Sveriges krona på ditt hufvud; ty bättre vore det då — — Nog! Hör en väns råd, kika icke så högt; du kunde få svindel, och ditt fall skulle då så mycket djupare smärta.»

»Stackare!» sade Dacke för sig sjelf, i det han gnisslade med tänderna; men snart vände han sig åter till Peder Spennare och sade med hög, befallande ton: »Tig, om ditt lif är dig kärt, och våga icke för andra gången föra ett sådant tal emot mig! Hör din herres befallning och fullgör den skyndsamt. Ur din trupp väljer du ett antal dugtiga karlar, för dem afsides ifrån lägret och håller vakt med dem hela natten midt emot den norra stadsporten. Underbefälhafvarne Peder Skrifvare, Otto af Hoya och Peder Skägge skola ställa sig med vakter midtför de andra portarne. Gifven alla noga akt på hvad som passerar och tillsluten icke edra ögon; ty strängt skall jag veta att straffa den, som glömmer sin pligt.»

Mumlande aflägsnande sig Peder Spennare, och Dacke sade, i det han med bittert hån såg efter honom: »Akta dig om norra porten öppnas, att den icke uppslukar dig.»

Derpå vände sig Brita till honom och sade: »Bekymra dig icke om böndernas missnöje, utan låt mig meddela dig ett råd, som väl hastigare kan bringa oss till målet än pater Clements snäckgång. Här kan icke din krigshär hålla sig, ty trakten är ödelagd och inga lifsmedel äro här

att tillgå; derföre skall väl en långvarig belägring svårligen lyckas oss, i synnerhet då vi sakna alla krigsredskap för att beskjuta staden. Låtom oss redan i morgon bryta upp till Östergötland, emot Söderköping, till de kungliga magasinerna derstädes; de kunna föda oss en långt tid. Dela sedan dina hopar, ryck sjelf fram för Stegeborg, som endast är svagt besatt, och intag det fasta slottet, så att vi finna en säker ståndpunkt, hvarifrån vi kunna leda våra företag. Andra hopar skola begifva sig till Södermanland och Vestergötland, hvilka landskap äro böjda för oss! På detta sätt kan du inom kort kringsprida dina härar öfver hela landet och samla dig flere anhängare än du behöfver för att skingra konungens trupper.»

»Vid mitt hufvud, Brita, din plan är god!» svarade Dacke efter en kort stunds betänkande. »Du har gifvit mig ett förnuftigt råd; så kan det lyckas och det på kort tid! Haf tack, älskade! I morgon bryta vi utan dröjsmål upp till Söderköping!»

»Nå, ser du», sade hon, »du behöfver icke söka någon hjelpare i underjorden; din ledsagarinna står vid din sida; — förtro dig helt och hållet åt henne.»

Utanför hyddan brusade en kall nordanvind, snö och hagel slogo med häftighet emot de stelfrusna hudarne, som betäckte det vacklande granriset; lampan slocknade derinne, och nattens mörker höljde Dacke och hans brud.

En timme hade förflutit, då hastigt ett vildt förvirradt skri skallade. Ett förfärligt larm uppkom, och från alla sidor hördes det förskräckliga ropet: »Fienden är i lägret! Upp, till vapen!» Hastigt störtade Dacke, med draget svärd ut i den mörka natten, tumlade omkring emellan de här och der ännu glimmande vakteldarne, i det han ropade på de yrvakna bönderna, utan att erhålla något tillfredsställande svar öfver detta plötsliga larm. Slutligen infann sig Peder Skrifvare hos honom och anmälde, att slottets befälhafvare Germund Some hade gjort ett utfall från norra stadsporten, men snart dragit sig tillbaka, då han blifvit varse den starka rörelsen i båda lägren; men likväl hade den närmaste fältvakten, som utgjordes af Peder Spen-

nares folk, fallit i hans händer och blifvit släpade i fångenskap.

»Ingenting annat», svarade Dacke kallt, »då är jag befriad från den vedervärdige narr, hvilken ständigt fann något att tadla vid mina gerningar!»

Härpå befalde han att utsätta dubbla vakter rundt omkring lägret och begaf sig tillbaka till sin hydda, hvarest Brita kom emot honom, fullkomligt beväpnad.

»Lägg dig till ro», sade han skrattande till henne, »det har denna gång blott gält vår vän, Peder Spennare. Min aning bedrog mig icke», fortfor han försmädligt, »att norra porten skulle uppsluka honom; derföre skickade jag honom dit. Jag visste att ståthållaren sjelf der höll vakt, och att man endast derifrån behöfde frukta något utfall. Låtom oss nu sofva. Peder Spennare, tänker jag, få vi aldrig mera återse. Han må nu sjelf akta sig för svindel; jag tilltror nästan Germund Some att i morgon ställa honom på galgstegen!»

Och då himlen följande morgon uppklarnade samt solens första, bleka strålar upplyste nejden, sågo bönderna med förfäran, hvilken hastig dom ståthållaren i Kalmar låtit den fångne fältvakten undergå. Från den höga åsen vid norra porten grinade trettio blodiga hufvud emot dem på spetsiga pålar. Men framför alla syntes Peder Spennares bleka ansigte med halföppna ögon varnande skåda ner i de upproriskes läger, liksom han sökte den falske befälhafvaren, hvilken med kallt blod skickade sin trogna anhängare i döden.

Få timmar derefter uppbröto bönderna, tågade in i Östergötland vägen fram åt Söderköping, utbredande fasa och förderf rundt omkring sig.

TIONDE KAPITLET.

Redan flere månader hade en dyster, fiendtlig ande herskat på Stegeborgs slott, uppfylt invånarne derstädes med misstroende emot hvarandra och åtskilt deras hjertan. Tysta och rädda smögo tjenarena omkring, och i deras rum, der tillförene efter fullbordadt arbete eller på högtidsdagar glada, muntra sånger skallade, iakttogs nu en ängslig tystnad eller vexlades endast hviskande frågor och svar. Ty ryktet hade äfven utspridt sig bland dem, att den ädle Svante Sture egentligen icke mera var slottsherre, utan en fånge på borgen, belastad med konungens onåd. Han hade, så tillade sqvallret, underhållit hemliga förbindelser med de upproriska bönderna; på ett obegripligt sätt hade han blifvit oense med sin maka, hvilken nu ängsligt flydde honom, då tillförene hennes kärlekslågande blickar följde den älskade maken vid hvarje hans steg. De muntra, fredliga dagar, hvilka fordom skänkte invånarnes enformiga lif mången glad stund, då Märtha vid den ädle Stures hand sjelf uppmuntrade sina underhafvande att roa sig, då hon vid deras små högtider, efter landets sed, som deltagarinna städse visade sig bland dem för att glädja sig med de glada eller uppmuntra de bedröfvade genom sin tröst och hjelp, dessa fredliga, solklara dagar tycktes för alltid vara försvunna.

Ett doft, krigiskt buller uppfylde emellertid borggårdarne och de nedre rummen; ty konung Gustaf hade för några dagar sedan sändt tvåhundra tyska soldater ifrån Stockholm för att förstärka slottsbesättningen. Äfven öppnades riddarsalen, som länge varit tillsluten, och vapen utaf åtskilliga slag uttogos derifrån för att bevära hela den manliga betjeningen, hvilken Ragvald dagligen öfvade i fäktning, lanskastning, bågskjutning och tyngre stenslungning, liksom man hvarje ögonblick väntade en påträngande fiende. Den nya besättningens krigiska göromål bragte

väl lif i den ödsliga borgen; men likväl fördrefs icke härigenom invånarnes ängsliga spänning.

Sture blef blott sällan synlig utom sina rum; han hade öfverlemnat sig åt en frivillig ensamhet, och denna syntes hafva blifvit honom kär. En dyster mjeltsjuka höll hans annars så verksamma och glada själ fängslad. Hans bleka ansigte, hans matta öga, hans sänkta hufvud och en viss liknöjdhet i alla hans rörelser förkunnade bekymmer och afsmak för lifvet. Sällan såg han sin maka, hvilken, sjuklig, redan länge varit innesluten i sina rum, och om han någon gång träffade henne, vände hon sig skygg ifrån honom, blef döf för alla hans ömma böner att förklara den obegripliga köld, som rådde i hennes uppförande emot honom, och ursäktade sig med den djupa sorg, som uppfylde hennes bröst öfver brodrens död, sedan hon erhållit den underrättelsen, att han fallit vid Bergqvara i striden emot bönderna. Deras hjertan förblefvo således åtskilda, och dagligen ökade sig bekymren i Märthas bröst. I Stures barm slog den länge slumrande, men ändtligen i full kraft uppvaknade svartsjukan sina mörka vingar omkring hans krossade hjerta. Ingen varm, oemotståndlig lidelse hade låtit honom tillkämpa sig besittningen af Märtha; en blind händelse hade förskaffat honom hennes egande, utan att den unnat hans hjerta tid att undertrycka den lågande ungdomskärlek, han hyst för drottningen, hennes syster. Märtha blef lika oförmodadt förenad med honom genom dessa oupplösliga band, som binda för lifstiden. Tidens lindrande balsam, hans makas behag, hennes fromma barnsliga sinne, hvilket hon med alla tecken af sann kärlek vände till honom, hade småningom tillbakaträngt den ungdomsböjelse, hvilken han nu ansåg för ett brott att underhålla, ja, slutligen hade faderskärleken ännu fastare förenat honom med hans barns dyra moder, och utplånat ungdomskärleken, och numera hyste han icke något straffbart minne af den förflutna tiden, hvilket hade kunnat gälla såsom otrohet emot hans maka. Nu älskade han icke mera med dåraktigt svärmeri, utan med allvaret af en man, som förtror förnuftet ledningen af sina känslor. Han insåg och

erkände nu fullkomligt sin makas höga värde, och i den innerligaste förening med henne hade han grundat sin stilla lycka, hvilken lofvade hans mannalif blommor och hans ålderdom frukter. Men förskräckligt trodde han sig nu bedragen i sitt förtroende till en person, som utan någon tidigare böjelse, utan något prof på kärlek genom en besynnerlig lek af ödet hade blifvit fäst vid honom med äktenskapets band; han trodde, att hon under dygdens och fromhetens larf tillhycklat sig en småningom uppvaknande kärlek och insöft hans förnuft med en förställd ömhet. Redan flere månader plågades han af den olidliga tanken att hon hittills endast lekt med hans ömma känslor, att hon med otacksamhet och förräderi vedergält hans manliga afsägelse af hans smärtfulla strid med den första ungdomskärleken, i hvilken strid han blef segrare, äfvensom hans ömma tillgifvenhet och den farhåga, med hvilken han på det omsorgsfullaste sätt sökt undvika att i ord eller gerningar påminna henne, det han en gång egnat hennes syster sitt hjerta.

Hade hon icke, strax efter det konungens befallning bannlyst honom liksom en fånge inom Stegeborgs murar, dragit sig skygg tillbaka ifrån honom? Hade hon icke redan ofta, då han ville finna uppmuntran hos henne, låtit bortvisa honom ur sina rum under förevändning af ett illamående, hvilket gjorde, att hon önskade få vara i enslighet? Hade hon icke försmått hans tröst, då underrättelsen om hennes brors död störtade henne i den djupaste sorg? och då han ändtligen, trogen sanningen, för henne upptäckt orsaken till sin svårmodighet sedan hans sista vistande i Stockholm, — hade hon då icke vändt sig ifrån honom med förakt, utan att bevärdiga honom med något svar, i det hennes ansigte tydligt förrådde, att hon icke satte någon tro till hans ord? Obegriplig blef honom den besynnerliga förändringen af hela hennes väsende och de oförtjenta förolämpningar, hvilka han måste lida af henne, smärtade honom djupt. Ofta återkallade han i minnet alla de bevis på kärlek och okonstlad ömhet, hvarigenom han fordom fann sig lycklig; det syntes honom nästan omöj-

ligt att tillskrifva alla dessa tecken af tillgifvenhet ett planmessigt hyckleri; ty icke ett enda drag i hennes hjerta, hvilket ständigt varit öppet för honom, förrådde någon förställning eller elakhet; och utaf hvilken grund, om hon verkligen aldrig älskat honom, hade hon just nu kastat af sig masken och visat sig för honom i en främmande gestalt, kall och utan hjerta? — Upplösningen af denna gåta plågade honom oupphörligt med ännu större qval och ökade det bekymmer konungens misstroende uppväckt i hans bröst. Men förgäfves bemödade han sig natt och dag, vakande i sin ensliga säng, att i oupphörliga grubblerier sönderslita den mörka slöja, som höljde de sköna bilderna af en blomstrande framtid, hvilken hans själ målat med de skönaste färger. Då föll hastigt den tanken honom in, att en tredje person trädt emellan honom och hans lycka, en person, som, fiendtligt sinnad, vändt ifrån honom hans makas hjerta, och som en ond ande fäste sig denna tanke i hans själ, växte till jettestorlek och uppväckte den slumrande svartsjukan i hans bröst. Ifrån denna tid var den ädle Sture nästan icke mer att igenkänna; hans bleka ansigte vanställdes genom ett uttryck af misstroende, hvilket han utan åtskilnad lät hvar och en känna, som under någon förevändning dröjde qvar i hans makas granskap. Hans öga, hvilket tillförene såg öppet och ärligt omkring sig, var nu beständigt till hälften betäckt af de krampaktigt sammandragna ögonbrynen, och med lågande blickar tycktes han vilja uppspana hvarje än så obetydlig handling af dem, som omgåfvo honom. Ofta såg man honom hastigt träda ut ur sin kammare och se ned åt den långa gången; oförmodadt såg man honom än här, än der i de aflägsnaste vrår af slottet, midt ibland tjenarne, ja understundom äfven lyssnande vid dörren, som förde till Märthas rum. Men framför allt följde han med misstrogna blickar huspresten, mäster Lage Scarensis, och Ragvald vid alla deras steg. Den förstnämnde hade, såsom biktfader och andlig rådgifvare, ständigt fritt tillträde hos hans gemål, och äfven den sistnämnde hade han sedan någon tid understundom sett gå till hennes rum, vanligtvis då hennes betjening var

annorstädes sysselsatt; likväl hade det ännu ej lyckats honom att genom ögonskenliga bevis på en förrädisk handling rättfärdiga den skymfliga misstanke, hvilken han kasatt på dessa båda män. Den vänliga helsning, hvarmed han alltid, då han mötte Ragvald, hedrade denne, förmådde han nu mera icke bringa öfver sina läppar. Beständigt missnöjd med hans uppförande, bemötte han honom bittert och tvärt; men denne syntes icke gifva akt härpå, ty sedan någon tid hade han bannlyst sitt tillbakastötande, inbundna väsende, och en beständig munterhet var utbredd öfver hans ansigte. Hans ögon hade blifvit eldigare; hans bleka kinder färgades åter af en ungdomlig rodnad; hans rörelser voro kraftfulla och lifliga; med lust och ifver egnade han sig dagligen åt sina göromål, hvilka förut synts honom besvärliga, och sålunda bevisade han klart, huru litet han förtjente sin herres missnöje. Sture fann väl understundom sjelf detta, och den tanken, att han hade honom att tacka för räddningen af maka och barn, vid hvilket senare han var fäst med den ömmaste faderskärlek, undertryckte väl för några ögonblick det agg, som han hyste emot denne, och uppmuntrade honom att tala ett vänligt ord med sitt barns räddare. Den lågande svartsjuka, hvilken beherskade honom, hade likväl snart med frätande tand äfven söndergnagt det sista frö af tacksamhet i hans hjerta och lät honom i en fiendtlig dag se den förändring, som föregått med Ragvald. Väl märkte han nu, huru Ragvalds fina, varsamma väsende icke liknade hans kamraters vilda råhet och huru hans tal understundom förrådde en ovanlig bildning, som alldeles icke öfverensstämde med hans låga stånd; huru han sällan träffades i de vilda soldaternas krets, och, om detta skedde, endast af ett tydligt tvång qvarhölls i detta sällskap; huru han till och med mera sorgfälligt valde sin klädsel; — allt detta ökade endast Stures misstankar, och ett oöfvervinneligt hat till Ragvald bemägtigade sig hans själ. Äfven huspresten måste mer än vanligt känna hans vrede, och allvarsamt var han betänkt på att nu verkställa sin upprepade hotelse att aflägsna honom från hans tjenstebefattning, och den gamle, för hvilken detta icke

blef någon hemlighet, närde hatets gift i hjertat emot sin husbonde.

Märtha, liksom hennes gemål, betagen af en olycklig fördom, hvilken förbittrade hennes unga lif, fann i sitt barn den enda tröst, som upprätthöll henne i hennes svåra bekymmer. De hemlighetsfulla ord, som hon i riddarsalen tyckt sig höra ifrån faderns bild, ansågos af henne för heliga, och till dem satte hon en obegränsad tro. Hon höll sin gemål ifrån den tiden för verkligen brottslig, hans otro, hvilken skulle ådragit honom konungens vrede, för bevisad, husprestens häntydande derpå för en ren sanning och hon trodde sig bedragen och villad af en man, åt hvilken hon med from, barnslig tillgifvenhet helgat hela sin lefnad. Djupt förödmjukad kunde hon icke mer uppslå sina ögon till honom; hon undvek honom, och då hon icke förmådde hindra hans närvaro, satte hon endast en hårdnackad, dyster tystnad emot hans otvugna tal samt föraktliga blickar emot hans enträgna böner att öppet för honom omtala orsaken till sitt besynnerliga handlingssätt, ty hon höll allt detta för hyckleri. Likväl understundom, då den förr så älskade mannen stod framför henne, djupt nedböjd genom hennes tillbakastötande uppförande, med den fuktiga blicken häftad på hennes ansigte, liksom han deri ville läsa orsaken till hennes besynnerliga förändring, då föreföll det henne, liksom hennes hjerta manade henne att kasta ifrån sig den förskräckliga bördan, att öppet visa honom hans förräderi emot hennes kärlek, bestorma honom med ömma förebråelser och med sina kärleksfulla böner, för deras barns skull, söka förmå honom att qväfva sin brottsliga lidelse och, om han icke kunde skänka kärlek, likväl förunna henne sin vänskap under deras tillkommande lefnadslopp, på det hon icke måtte se sig tvungen att offentligen upplösa de heliga band, hvarmed hon var fäst vid honom, och genom en våldsam skilsmessa gifva honom till pris åt föraktet, hvilket skulle förorsaka henne ett namnlöst bekymmer. Men den dyra ed, hon gifvit den gamle Lage, tillslöt hennes läppar, förhindrade hvarje vänligt närmande till maken, och förlikningen af den hemliga tvist, hvilken en öppen förklaring kanhända snart hade

häft. Ja, då hon med tårar bad sin biktfader att lösa hennes löfte, på det hon kunde träda emot sin make med en öppen beskyllning mot hans föregående, för att ändtligen sätta en gräns för det plågsamma tillståndet och den beständigt stigande oenigheten, förklarade den gamle huspresten för henne, att han aldrig kunde lösa henne derifrån, och med en skarp samvetspredikan skakade han den olyckliga så, att hon aldrig mer vågade framställa en sådan bön. Hon beväpnade sitt hjerta med tålamod för att ännu längre kunna bära den frätande smärtan; men då hon biktat händelsen i riddarsalen och meddelat gubben de hemlighetsfulla ord som hon der förnummit och hvilka stadfäste hennes makes brott, befalte han henne strängt att följa denna grafröst och obetingadt anförtro sig åt den förste, som efter denna händelse kommit henne till mötes. Detta var Ragvald, hennes lifs räddare, hvilken hon var tillgifven med tacksamhetens innerligaste känsla, och hon dröjde nu icke längre att öppna sitt hjerta för honom. Han ådagalade vid detta meddelande det mest ohycklade deltagande i hennes öde; men förgäfves lyssnade hon efter något tröstande ord från hans läppar, hvarmed han, som hon efter det underbara löftet trodde, skulle stilla hennes lidande. Med förvåning måste hon förnimma, att han icke kommit till henne som fredsstiftare, utan att han upptändt en ny strid i hennes af upprörda känslor redan bestormade bröst. Den vilde krigaren, hvars yttre hittills burit hans ståndspregel, som, dyster och menniskofiendtlig, vid sitt inträde i borgen tillbakaskrämde alla, syntes, genom det han fick nalkas Märtha, hafva blifvit friare och gladare. Med den finaste anständighet i sina rörelser, med brinnande blickar framträdde han för henne, lät henne skåda i sitt hjerta, uppfyldt af svärmande känslor, och förrådde i ett lågande tal en häftig lidelse, hvilken han hittills inneslutit i sitt bröst. Bestört att se den man, hvilken en högre magt enligt hennes tanke bestämt till hennes förtrogne, i en främmande, hittills med omsorg dold gestalt framför sig, hörde hon förvånad hans hjertas eldiga utgjutande, förlät sitt lifs räddare hvad hon skulle hafva hårdt straffat hos

tjenaren, syntes höra hans ord, utan att vilja förstå det språk, hans känslor förde, och lemnade honom öfverraskad utan något vidare svar. Men då han nu oombedd oftare trängde sig till henne, ånyo bemödade sig att vinna hennes gunst och med milda ord förklarade för henne, huru han endast valt det ringare ståndets grofva klädnad för att få vistas i hennes granskap; huru han icke förmådde att befalla öfver sin oemotståndliga böjelse, hvilken han fortfor att med en stormande vältalighet afmåla för henne; huru han ändtligen sökte öfvertala henne, att skilsmessan från en ovärdig make var hennes pligt, då intogs hon af en viss rädsla för den hemlighetsfulle mannen och visade honom ifrån sig med mildt allvar.

Likväl stod ofta hans bild i ensamheten för hennes själ, och hon tillstod för sig sjelf, att hon icke kunde vara ond på honom. Att han icke tillhörde det låga stånd, till hvilket han sällat sig, kunde hon ingalunda betvifla; hon förmodade tvärtom, att den grofva soldattröjan dolde en man af ädel börd; men det blef oförklarligt för henne, huru denne obekante, hvilkens drag oaktadt allt grubblande förblefvo henne fullkomligt främmande, kunnat tränga sig till henne med en dold lidelse, om hvilken hon icke hade den ringaste aning, hvilken hon aldrig hvarken genom blickar eller ord gynnat eller underhållit. Visserligen erkände hon, huru underbart han, ifrån det han första gången visade sig för henne, styrt hennes öde, och redan slöt svärmerskan sig till den tanken, att han var sänd af Gud till ledsagare på hennes tillkommande lefnadsbana. Den hemlighetsfulla rösten i riddarsalen, hvilken hon bestämdt ansåg för sin fars, hade i Ragvald lofvat henne en förtrogen, som skulle stilla hennes lidande; och redan intogs hon af den tanken, att ett blidkadt öde för att utplåna den bittra skymf, hennes första kärlek lidit, och till en ersättning för det redan upplösta förbundet med den otrogne maken sändt den främmande mannen till ett annat, lyckligare — denne man, som redan genom hennes egen och hennes barns räddning förvärfvat sig en så stor rättighet till hennes erkänsla. Ofta frågade hon det qvalda hjertat om råd

och pröfvade sorgfälligt, fastän med räddhåga, om dess stämma gaf henne det höga vittnesbördet, att det skulle finna lycka och ro, om hon helt och hållet öfverlemnade det åt den främmande mannen. Men hon kände för honom endast tacksamhet, den innerligaste tacksamhet, men icke någon kärlek; denna höga, heliga känsla, som endast brann för hennes make, var ännu icke alldeles slocknad, och dess flammor upplågade ofta högt, då tanken på en fullkomlig skilsmessa ifrån fadren till hennes barn genombäfvade hennes bröst.

Så satt hon äfven en kulen vinterdag i en orolig strid med sig sjelf, ensam i sin sängkammare. Sin make hade hon icke sett på flere dagar; äfven Ragvald undvek hon, och hennes biktfaders beständigt upprepade förmaningar hade uppfylt hennes hjerta med ängslan; ty hon kände nödvändigheten af ett hastigt beslut, emedan den oroande tanken på hennes tryckande förhållande med hvarje dag ökades och hotade att tillintetgöra hennes lefnads lycka.

Då inträdde Ragvald till henne i rummet, men icke såsom vanligt med gladt ansigte; han var allvarsam, och nästan med högtidlig rörelse gick han emot henne. »Nådiga fru», begynte han, »förunna mig endast några ord! Det förtroende, hvilket er godhet beviljat mig, ingaf mig mod att stundom nalkas er, och midt emot er, under de milda strålarne af edra blickar, flydde de skönaste timmarne af mitt lif. Men i dag, dyraste fru, kommer jag med öm omsorg för edert väl; — faror hota er, om ni ännu längre dröjer här».

»För Guds skull», svarade Märtha bestört, »hvad betyda edra ord? Hvarifrån kan någon fara hota mig? Jag känner ingen på borgen, som är fiendtligt sinnad emot mig, och aldrig skall det lyckas er att påtvinga mig den tanken, att min gemål —»

»Nej, ädla fru», afbröt Ragvald henne, »icke allenast ni, utan hela Stegeborg hotas af en fara utifrån, hvilken ni icke bör dela. Rysligare än någonsin har upproret utbrutit; i ofantliga skaror genomtåga de upproriska bönderna landet; äfven i vår nejd hafva deras hopar redan

visat sig, och, efter hvad ryktet förmäler, kunna vi dagligen vänta den djerfve anföraren Dacke sjelf framför vår borg. Konungen har skickat tvåhundra tyska soldater till vårt försvar, käcka krigare, som äro konung Gustaf med lif och själ tillgifna; men hvad är väl deras ringa antal emot Dackes öfvermagt! Jag vill icke se eder öfverlemnade åt krigets fasor och de faror, för hvilka ni kunde blottställas vid stormningen af slottet, och om er make i sitt dystra lynne kunde glömma omsorgen för er säkerhet, så varnar jag eder som vän: dröj icke längre här! Ännu äro portarne öppna och landsvägarne säkra! Gif efter för mina trägna böner; låt mig ledsaga er till Stockholm! Försmår ni att söka en tillflykt hos eder syster, så kan ni finna en annan, eder värdig. Hufvudmännen för ett ädelt hus, hvaraf jag är en medlem, skola med välvilja upptaga eder ibland sig; ty jag nekar icke längre, att denna soldatrock endast är en förklädnad, som skulle förskaffa mig fritt inträde i denna borg — och till eder, ädla fru!»

»Så träffar då åter en ny skymf mitt hjerta», svarade Märtha sorgsen. »Min gemål är så obekymrad om mitt väl, att han icke anser för mödan värdt att underrätta mig om den stora fara, som hotar oss. Ifrån främmande läppar måste jag förnimma den underrättelsen, att krig och fasor af alla slag hota mitt och, hvad som är ännu mer, mitt barns lif! Men jag är ju redan van att i denna ödsliga verld endast i eder se min skyddsande, och dagligen blir det klarare för mig, att mitt öde beror af er. Men så hastigt kan jag icke bifalla ert förslag — ty om ock min makes hjerta vändt sig ifrån mig, om än han glömmer sin pligt att skydda och bevara sin hustru och sitt barn, hvilket icke blott kärleken, utan till och med den minsta grad af vänskap bjuder honom, så är han likväl genom kyrkans band min herre och man, och aldrig kan jag lemna detta slott utan hans tillåtelse.»

»Mig tyckes, att ni kunde göra det utan allt betänkande», fortfor Ragvald bedjande. »Han skulle väl aldrig tillåta, att ni begaf er till Stockholm. Ännu förmodar han, att hans otrohet emot eder icke är er bekant, och

vill säkert hindra er att just på stället för hans brottslighet blifva underrättad om densamma. Allt är redan i hemlighet förberedt, och ni lemnar denna natt slottet med ert barn —»

»Nej, visserligen icke», föll Märtha honom i talet. »Det vore att såra min heligaste pligt — det vore brott emot min äktenskapsförbindelse; en evig skilsmessa vore då för alltid afgjord.»

»Det vore den», svarade den förre allvarsamt. »Och tvekar ni ännu att besluta er till det oundvikliga? Hyser ni ännu hopp, att han är oskyldig? Likväl känner ni sjelf, huru ogrundadt ett sådant hopp är. Gud är mitt vittne, att jag aldrig beskylt Sture för något brott; af eder mun erfor jag hans förbrytelse; och är ni viss derom, så skall hvarje hederlig person af innersta hjerta gifva er det rådet: fly Sture, ty han är eder icke mera värdig!»

»Så talade min faders ande till mig», hviskade Märtha, plågad af de obeskrifligaste qval, sakta för sig sjelf, »och visade mig till mitt lifs räddare om tröst! Ja», fortfor hon högre, »jag är en svag qvinna! Min dåraktiga tvekan återgifver mig aldrig mitt lugn! Den make, åt hvilken jag förpantat mitt lifs lycka, har skändligt bedragit mig — han är för mig förlorad! Hvarför dröjer jag då att lemna denna borg, säga honom farväl för evigt och vid en väns hand uppsöka den stilla fristad, som kan förunna mitt barn skydd och der jag kan lefva ostörd med mina sorgliga minnen och mina tårar?»

»Men då tiden en gång aftorkat dessa tårar och edra ögon åter lifligt glänsa, skola då icke dessa stjernors milda eld låta någon hoppets stråle uppgå för min varma kärlek?» sade Ragvald, i det han fattade hennes hand.

»Då stormen lagt sig i mitt bröst, kanhända förmår jag då vedergälla vännen i nöden, mitt lifs räddare, min stora skuld. Nu råder endast den djupaste sorg i mitt inre; jag har på en gång förlorat min make och min bror; endast smärtande känslor herska i mitt bröst; för andra finnes der nu ingen plats!» svarade Märtha, djupt rörd.

»Ni stöter mig då icke alldeles ifrån er; jag vågar

alltså med hopp skåda framtiden till möte efter det redan en gång försvunna målet, som nu på nytt leende möter mina blickar!» ropade Ragvald utom sig och störtade ned för hennes fötter.

»Ifrån detta ögonblick känner jag mig fri!» svarade hon under tårar. »Mitt beslut är nu fast. Från i dag är jag skild vid min make. Himlen vill det — det måste så vara! Mitt hjerta, som talar för den ovärdige, måste jag tvinga till tystnad; har det icke lyckats för min varma kärlek att fängsla honom, så skola mina suckar icke mera återvinna hans trohet åt mig. Jag vill icke beröfva er hoppet, dyre vän; men fordra icke, att jag skall nära det i denna stund.»

Då hon uttalat dessa ord, öppnades dörren sakta. Sture trädde in och blef, alldeles förstenad, qvarstående på dörrtröskeln, stirrande med lågande ögon på sin maka, som, i det hon uttalade de sista orden, vänligt böjde sig ned till den knäfallande.

Krampaktigt knöt Sture vid denna åsyn sina händer; en feberfrossa skakade hela hans kropp, och svartsjukans förtärande flammor slogo högt upp i hans bröst. Hans rullande ögon stirrade fram ur ögonhålorna; hans bleka ansigte och förstälda drag förkunnade den fasa, som beröfvade honom målet. Obemärkt af båda, stod han orörlig som en bild.

»Och denna natt?» sade Ragvald förtjust, i det han eldigt tryckte Märthas hand till sina läppar.

»Jag väntar er!» svarade hon, och glad sprang han upp från golfvet. I samma ögonblick upphäfdes ett doft skri vid ingången till rummet. Men de båda öfverraskade blefvo icke varse något lefvande väsende, då de vände sina blickar dit. Med förskräckelse märkte de likväl, att dörren stod halföppen, och hörde ännu tydligt ute i den långa gången skyndsamma steg, hvilka dock förlorade sig.

Bestört aflägsnade sig Ragvald, och Märtha blef qvar i en ängslig spänning. Hon framträdde till ett af de höga fönstren och skådade härifrån ut i den mörka skogen mot

det ödsliga bergspasset, der den djerfve mannen, i hvars hjerta hon nedlagt sitt förtroende, första gången trädde emot henne såsom räddare i dödsfarans ögonblick.

ELFTE KAPITLET.

Den trånga hålvägen hade blifvit nästan helt och hållet ofarbar genom den fyra fot höga snön, som rundt omkring betäckte fälten, och blott med stor möda arbetade sig en ryttare fram på den obanade vägen; hans häst snafvade ofta samt släpade frustande och långsamt fram sin tunga börda; ty den beväpnade mannen, som vårdslöst hängde på hans rygg, tycktes i tyngd och kroppsstyrka sakna sin like. En björnskinnspels hängde öfver hans axlar, och derunder bar han en kort tröja; men öfver hans bröst nedföll en fältbindel, prydd med de kungliga färgerna. Vid venstra sidan bar han ett långt svärd och i lädergördeln två breda dolkar. Sitt brösttharnesk hade han aftagit och fäst vid sadelknappen. Likaså hade han förfarit med den tunga jernhjelmen; deremot betäcktes hans hufvud af en varm mössa utaf räfskinn, försedd med stora öronlappar, hvilka så omsvepte hans ansigte, att man icke kunde se mer deraf än ett par små, blå ögon, hvilka liksom glasperlor tindrade fram öfver den eldröda näsan.

Hans osäkra hållning, hans vacklande i sadeln försvårade mycket framskridandet för den utmattade hästen; likväl syntes ryttaren ganska litet gifva akt härpå; vårdslöst hade han kastat tygeln om armen och öfverlemnade åt djuret sjelft att undvika de öfverallt kringströdda klippstyckena och att söka den jemnaste vägen. Blott stundom såg han bakom sig på en ofantlig läderflaska, som, tom och sammankrympt af kölden, erbjöd en bedröflig anblick, hvarföre han hvarje gång sorgsen bortvände sina ögon ifrån

denna och lät sitt hufvud nedsjunka på bröstet. Så fortsatte han långsamt sin ridt och hade redan till hälften tillryggalagt den ojemna hålvägen, då hans häst plötsligt skyggade, vände hufvudet än till höger, än till venster under ett ängsligt frustande och stegrade sig högt i luften, uppbjudande sin sista styrka. Den tunge ryttaren grep hastigt efter tygeln, och, liksom uppvaknande ur en dröm, kastade han sina blickar omkring sig för att uppspana hvad som skrämde hans häst. Men liksom hästen bäfvade ryttaren, då han få steg ifrån sig nära klippväggen utur en efter utseendet af menniskohänder sammankastad snöhög såg ett ohyggligt markattansigte titta fram, men rätt vänligt grina emot honom.

»Vik hädan, du orene ande!» mumlade ryttaren för sig sjelf och slog korstecknet tre gånger för sitt bröst. Men då han märkte, att det underbara ansigtet icke vek undan, utan alltjemt hade sina blickar fästa på honom, höll han sin ännu oroligt gnäggande och sparkande häst och beslöt att med kallt blod betrakta spöket, ty ett sådant trodde han sig se. Det tjocka hufvudet var omlindadt med grått vadmal, och inga andra lemmar, som tillhöra en mensklig kropp, syntes öfver snöhögen. Det gula, infallna ansigtet, vanställdt utaf ett oräkneligt antal skrynklor, förrådde likväl genom beständiga rörelser lif och föreföll ryttaren vid närmare betraktande icke alldeles obekant. Han lyfte pelsmössan, hvilken nästan var nedfallen öfver ögonen, upp på pannan och höll sin flata hand liksom en skärm emot snöns tindrande sken för att öfvertyga sig, om hans ögon icke bedrogo honom. Det underbara hufvudets små gröngrå ögon tycktes nu äfven hafva igenkänt de från pelsmössan befriade dragen hos ryttaren; ty ett med grått blandadt skratt framträngde öfver läpparne, och följande afbrutna ord framfördes af en rosslig stämma: »Är det verkligen du, tjocke? Var mig välkommen! Jag trodde mig väl aldrig mer få se dig i denna verlden; ty då vi för några månader sedan skildes åt, hade jag icke velat gifva en tallkott för ditt lif. Det synes mig nästan otroligt, att döden icke utblekt den röda fyrbåken i ditt ansigte! Huru har

du undsluppit grafven, gamle vän? Tag mig upp till dig på din häst; mitt till hälften förfrusna hjerta upptinar redan vid din anblick och hoppar muntert vid återseendet. Tag mig derföre med dig och låt mig få del af alla dina öden, värdaste tjockbuk!»

Derpå vacklade han hit och dit med hufvudet samt begynte att arbeta i snödrifvan för att komma ut; och få minuter derefter framkröp en liten, krokig man, som stapplade fram till ryttaren, hvilken, i det han böjde sig ned, med en kraftigt tag lyfte den lille upp till sig i sadeln och under ett högljudt skratt utbröt: »Är det möjligt att det är du, Vippel lille?»

»Visserligen är det jag, min käcke Måns Hane!» svarade dvergen med allvarsam, bedröfvad uppsyn. — »Den arme Vippel finner ingenstädes något hem. På mitt olyckliga slägte hvilar en ryslig förbannelse, och jag släpar dess börda omkring med mig i min landsflykt, till dess döden förlossar mig; jag hoppas likväl, att då skall jag ändtligen finna ro! Men vi lemna detta, gamle vän! Sådana mörka tankar äro liksom likmaskar; de smyga in i hjertat och förorsaka bittra qval. Nu har jag funnit dig, och jag befinner mig så väl vid din anblick, att jag kunde låta öfvertala mig att tro, att verlden icke alltid skulle blifva ett plågorum för mig, att icke alla menniskor vore mina plågoandar, och att understundom en vänlig solskensblick kunde upplysa min dunkla väg genom verlden. Låt mig få veta, hvad för en underbar ödets nyck du har att tacka för ditt lif; ty ännu stå händelserna, som tilldrogo sig den oss väl bekanta fasansfulla natten i den ödsliga offerlunden, outplånliga för mitt minne, och jag erinrar mig ganska väl att jag genom stormens tjut och hafvets rytande hörde din dödsdom utur den hämdlystne Dackes mun.»

»Ja, vid min arma själ!» sade Måns Hane, »väl aldrig har döden varit mig så nära som då, men en underbar ödets skickelse hjelpte mig likväl. På min bön», fortfor han berättande, »beviljade Dacke mig mitt sjelfvalda dödssätt att dränkas i ett fullt mjödfat. Jag tänkte mig det rätt angenämt att i den fullkomligaste lefnadsnjutning skiljas

från verlden och att jag just ej skulle känna någon särdeles plåga vid den sista afskedsdrycken. Men det är i sanning en förunderlig sak med döden, och ingen går väl så lätt utan rysning sin sista vandring. Med liknöjdhet hade jag väl afhört min dom, ty någon annan kunde jag icke vänta mig af Dacke, och var redan beredd derpå vid hans åsyn; men då det nu bar af i raskt traf till den gamla borgen, så begynte banden, hvarmed jag var bunden, att trycka mig. Snart ryckte det i alla mina leder, och det gjorde mig verkligen ondt att jag redan skulle dö. Mina böner förvirrades, och i stället för de orden: Herre, var min själ nådig! ljöd ifrån mina läppar: Förbarma dig öfver mig i min nöd och lös mina bojor! Frihet och lif voro de tankar, som brusade genom mitt hufvud likt en vild storm, och då vi anländt inom de ödsliga murarne, kände jag redan försmak af graflukten. Men snart uppgick för mig en stjerna i natten; ty då man lyfte mig ned från hästen för att kasta mig i ett mörkt källarhvalf, hviskade mig en välbekant röst i örat: förtvifla ej, du skall bli räddad! Mitt hjerta började klappa med våldsamhet, och gerna hade jag tryckt min tröstares hand, men han höll sig på afstånd ifrån mig, och länge såg jag mig lemnad ensam i fängelset. Slutligen öppnades dörren, och vid skenet af en fackla inträdde Peder Skrifvare. Du har hört talas om den listige skälmen, som flydde ifrån Stockholm och sin tjenst vid hofvet, emedan han förfört Volff Gylers yngsta dotter och fadren hade anklagat honom hos konungen. Konung Gustaf, som icke tål slikt, hade hotat honom med ett allvarsamt straff, men Peder rymde. För flere månader sedan hade han sällat sig till vårt band, och Dacke, som skattade honom högt för hans list och kunskaper, hade strax upphöjt honom liksom mig till underbefälhafvare och utsändt honom på spioneri för att uppvigla bönderna i de närgränsande landskapen. Der hade han länge drifvit omkring och först vid tinget i Konga härad åter infunnit sig vid vår trupp, med hvilken han nu vid Dackes sida efterspanat oss och sålunda varit vittne till händelserna i den gamla offerlunden. Jag hade alltid tyckt om den besked-

lige gossen. Han tillstod ofta under förtroliga samtal för mig, huru litet det vilda lefvernet hos oss behagade honom, fastän han aldrig lät märka något sådant ibland andra; han längtade tillbaka till sin flicka, som emot sin faders vilja ännu fortfor att älska honom. På sina ströftåg hade han erhållit underrättelse, att hon var försvunnen utan det ringaste spår och att hon sannolikt hölls i strängt förvar. Den stackars Peder inträdde till mig i mitt fängelse och sade: Ditt öde går mig hårdt till hjertat, min vän! Jag tadlar icke din rymning, ty jag är sjelf högst ledsen vid lifvet bland dessa vilda menniskor; men jag behöfver likväl nu deras beskydd, och då jag som kunglig tjensteman måste frukta lagarnes stränghet, så strider jag nu emot dem och är upprorisk emot min herre och konung. Lyckas vårt företag, så tillintetgöres vid omstörtningen af allt äfven domen, som fäller mig till ett svårt straff; lyckas det icke, så är jag klok nog att i rättan tid öfverge Dacke eller föra honom rakt fram till afgrunden, hvilken då måste blifva en nådeport för mig. Kortligen: fördel skall jag draga, vare sig af hans uppkomst eller fall; derföre håller jag mig till honom. Men emellertid kan sorgen förtära min älskade Sigrid, ty hon älskar mig varmt och innerligt. Snart bryter stormen lös härstädes; jag vågar icke skilja mig ifrån Dacke. Hvad säger du derföre, om jag, i stället för att verkställa dödsdomen på dig, hvilket jag frivilligt åtagit mig, öppnar för dig denna fängelsedörr och banar dig en säker väg till flykt? Aflägg nu en ed, att du troget besörjer mitt uppdrag, och jag räddar dig strax. Utan betänkande svor jag eden, och han fortfor: begif dig ofördröjligen till Stockholm. Emedan du är en krigare, anmäler du dig såsom soldat, och du skall blifva välkommen nu, då konungen är i behof af tappra stridsmän. Låt helst upptaga dig ibland slottsvakten; gör der bekantskap med betjeningen; utbred öfverallt bland dem det ryktet, att jag är död, att du träffat mig sjuk och döende och kan gå i borgen för, att jag icke mera finnes bland de lefvande. Det skall ganska säkert komma för den gamle, lättrogne sekreterarens, min tillärnade svärfaders öron, och han skall

begagna denna dikt till att på en gång förstöra sin dotters hopp om min återkomst och återgifva henne sin förra frihet. Sök blott då tillfälle att nalkas henne; upptäck allt, hvad du nu vet, och öfverlemna den älskade som en underpant af min eviga trohet denna ring, hvilken är henne ganska väl bekant; bed henne att blott med tålamod afbida tiden, och säg henne, att jag är verksam för vår tillkommande lycka. Så litet det ock passade sig i mitt läge, måste jag likväl skratta högt vid denna Peder Skrifvares besynnerliga begäran, att jag skulle låta bruka mig till kärleksbud; men i det ögonblicket hade jag väl till och med tvungit mitt eget hjerta till kärlek och gnält som en klockarkatt för ett fruntimmers gunst, om detta blifvit fordradt af mig såsom priset för mitt lif. Derföre mottog jag ringen, gömde den sorgfälligt, lofvade honom allt och försäkrade att troget uträtta hans budskap. Då vi nu aftalat det nödvändigaste angående min flykt, inträdde tvenne knektar, hvilka han gifvit uppdrag att gräfva en graf vid den yttre slottsmuren, och anmälte, att de slutat sitt göromål. Härpå befalde han knektarne att inbära ett stort fat, som redan stod i beredskap utanför, lät fylla det med mjöd och tillät knektarne att dricka af min dödsdryck så mycket de ville. Dessa, som redan förut druckit tappert och derute, vid tillredandet af grafven, tömt ett litet krus, hvilket Peder Skrifvare frikostigt skänkt dem, öfverlastade sig nu så, att de knappast mera kunde hålla sig på fötterna. Då min räddare märkte detta, tog han högtidligt afsked af mig, intalade mig mod med lika flytande tunga som en munk, hvilken ledsagar en arm syndare till afrättsplatsen, och jag skänkte honom mitt stora dryckeshorn till en åminnelse. Derpå befalde han de druckna knektarne att gå ut och vänta utanför dörren, till dess det var förbi med mig, då ville han ropa in dem. Sedan vi ostörda tillbringat en stund under hemliga rådplägningar, tog han fram ett stort, svart kläde, utbredde det på golfvet och jag lade mig derpå alldeles utsträckt, under det jag, så godt som möjligt, bemödade mig att ligga stel och orörlig med tillslutna ögon såsom död. Derpå slog han klädet så fast omkring mig

att jag knappast hade luft nog för att andas, slog omkull fatet, så att mjödet strömmade på golfvet och ropade nu slutligen in knektarne, som derute på trappan legat kämpande med sömnen. Ert lata pack! skrek han emot dem. Redan tre gånger har jag ropat på eder, och I hören icke! Jag trodde att I redan smugit er härifrån utaf fruktan för den nattliga begrafningen. Se bara huru jag har fått ansträngа mig; jag har sjelf måst omstörta fatet för att få ut den tunga kroppen. Nå, gripen nu raskt till och hjelpen mig att bära honom till grafven. Endast med möda lyckades detta, och Peder Skrifvare måste sjelf dervid göra det mesta för att, med ansträngningen af alla sina krafter, hjelpa till att bortbära min tunga, lefvande lekamen den korta vägen ifrån fängelset till den lilla slottsporten. Ändtligen voro de tre dödgräfvarne anlända till begrafningsplatsen och hade redan nedsläppt mig i den kalla jorden, hvarvid den ena dödsrysningen efter den andra gick öfver mig. Då blefvo knektarne varse mjödkruset, som ännu icke var alldeles tomt, och begärligt drucko de ånyo deraf, för att, som de uttryckte sig, visa mig den sista äran, och begynte derefter, fastän de knappast kunde stå på fötterna, att nedkasta den uppstaplade jorden på mig, så att skämtet verkligen begynte förekomma mig allvarsamt. Men min vän Peder Skrifvare, som stått afsides, liksom han gjort bön, sprang fram, då jag endast ännu fått några blå fläckar af de nedkastade jordklimparne, ryckte spaden ur händerna på de druckne, som icke mera voro mägtiga sina sinnen, i det han bannande sade till dem: bort med er, edra lata fyllhundar! Gån hem; söken edra halmbäddar och läggen er der! I ären i dag odugliga till det lättaste göromål; jag skall nog ensam kasta igen grafven. Tumlande lemnade de nu stället, men jag kastade hastigt af min likduk och firade min uppståndelsefest. Peder Skrifvare hjelpte mig upp ur grafven och med stor glädje tryckte jag den listige vännen till mitt hjerta.

Du är nu fri, sade han, derinne i borgen ligga alla i den djupaste sömn. Vi hafva icke utsatt några poster i natt, och du kan fortsätta din väg till höger vid hafs-

stranden; hos ingen uppstiger någon aning, att du för andra gången flytt. Du är nu död för oss — men halt! Jag måste likväl hafva ett lik för min graf — och skrattande fortfor han, i det han med foten stötte kruset ned i grafven: så, du Måns Hanes trogna afbild — hvila stilla der nere! Hastigt tryckte han nu min hand, påminte mig ännu en gång sitt uppdrag, och morgonen begynte redan gry, då jag raskt trafvade öfver fältet. Snart hade jag uppnått skogen, och jag förundrar mig öfver huru hastigt detta skedde. Jag undvek den rysliga offerlunden, höll mig vidare till venster och kom, utan att möta någon menniska, på klippvägen till en by, der jag bad om en dryck, hvarefter jag med större säkerhet långsamt dag och natt fortsatte min väg, till dess jag slutligen kom till Jönköping. Der såg det ännu illa ut med den kungliga värfningen; adelsfanan dröjde ännu att inställa sig, och utan vidare dröjsmål begaf jag mig till Stockholm, der fältöfversten Lars Siggesson Sparre villigt upptog mig bland sina slottsknektar. Den tunga tjenstgöringen behagade mig rätt illa; likväl tänkte jag att hålla ut, om jag ock skulle bli så mager som min lifhäst. Lars Siggesson tyckte om mig och gynnade mig; äfven lyckades det mig att troget uträtta min väns, Peder Skrifvares, uppdrag. Snart ansågs han allmänt för död, och följden blef att hans älskarinna, en vacker flicka med blekt ansigte, blef åter synlig. Snart återfick hon dock sin friska färg vid min underrättelse om den trogne älskaren. Jag lemnade henne ringen, och hon bedyrade, att endast döden skulle skilja deras förbund. Derpå drog jag med konungen till Östergötland, der Dacke inbrutit; och lyckan gynnade mig, så att jag befriade kungen sjelf ur de upproriskes händer, fastän de redan hade honom fången. Thord Riddare, min forne kamrat, då jag ännu tjente Dacke, föll der för mitt svärd. Det skar mig i hjertat, då jag såg hans lik ligga framför mig; jag höll det likväl för Guds skickelse och suckade en bön för hans själ. Då vi återvändt till Stockholm, utnämnde konungen mig till kapten för sin ryttareskara och lofvade att, så snart vi hade fred i landet, skänka

mig en vacker egendom, på det jag i lugn kunde få sköta mig. Ingen menniska känner mig i Stockholm; ingen har aning om min forna förbindelse med Dacke, och till och med för konungen har jag förtegat den och föregifvit, att min gård i Småland blifvit uppbränd af bönderna, och att jag för att hämnas slutit mig till den kungliga hären. Således ser jag nu, om de upproriske icke behålla öfverhanden och jag helskinnad kommer ur striden, en rätt maklig, bekymmerslös lefnad framför mig, alldeles som jag redan länge önskat mig det. Nu rider jag som konungens sändebud till Stegeborg med en egenhändig skrifvelse ifrån majestätet till den ädle Svante Sture. Se så, min käre Vippel, nu vet du allt; låt mig nu hemta andan!»

Och med en djup suck slöt han berättelsen, under hvilken de tillryggalagt vägen genom bergspasset. De redo nu långsamt vidare på den bättre banade vägen fram till Stegeborg.

Med deltagande hade dvergen afhört sin vän, och efter en stunds tystnad sade han under häftig rörelse: »Du invigdes åt döden, och tätt framför din graf öppnade sig för dig en ny lefnadsbana, som förde till lycka. Jag bibehöll väl friheten, och likväl följde elände hvartenda af mina steg ända hit. Jag har ganska litet att berätta. Då Dacke öfverföll oss med sitt folk den förskräckliga natten i offerlunden, insåg jag att vi voro utan räddning förlorade. Begäret att frälsa mitt lif, hvilket till och med icke lemnar den uslaste varelse, då den hotas af fara och död, fattade mig hastigt med förunderlig styrka och tillät nästan inga andra tankar uppstå hos mig än sådana, som åsyftade min egen räddning. Det var omöjligt att i detta förskräckliga ögonblick rycka de olycklige, som jag öfvertalt till flykt, ifrån öfvermagten, och min död hade icke gagnat dem till något, om jag också frivilligt gifvit mig i mina förföljares våld. Derföre klef jag, när facklorna redan upplyste de gamla ekarne, upp i en af de tätaste och drog mig tillsamman emellan dess grenar, så att ingen kunde se mig. Redan flere gånger hade röfvarena med sina facklor gått förbi trädet, hvari jag satt, utan att se

mig, och begåfvo sig slutligen åter till anföraren med uppgiften att jag var försvunnen utan det ringaste spår. Då hörde jag tydligt Dackes rytande stämma och den grufliga dom, som invigde den gamle gråhårsmannen och hans dotter åt den förskräckligaste död. Jag ryste och förbannade, upprörd i mitt inre, vår flykt, hvars anstiftare jag varit. Jag anklagade mig för feghet att hafva lemnat de olycklige i deras högsta nöd; all lust att lefva var försvunnen för mig. Jag var redan i begrepp att springa ned ur trädet och åt odjuret framräcka mitt hufvud till ett offer för de oskyldige; men förskräckelsen hade fattat mig; jag föll i vanmagt och störtade ned ur trädet. Först följande dagen vid middagstiden uppvaknade jag och kände mig genomvåt ända in på kroppen, emedan ett häftigt regn fallit under mitt sanslösa tillstånd. Denna omständighet hade jag sannolikt att tacka för mitt uppvaknande ur dödssömnen, — ack, att jag aldrig hade uppvaknat! Sjuk och med förvirradt sinne reste jag mig upp och smög mig ned åt det trånga bergspasset, liknöjd hvarthän vägen ledde. Om aftonen kom jag till en herregård; men porten tillslöts, då en dräng, som jag bad om nattläger, blef varse min vanskaplighet. För hedningar, troll och dina likar fins här icke något herberge! skrek han och hetsade hundarne efter mig. Jag blef jagad långt bort i den vilda skogen. Här störtade jag alldeles utmattad till jorden, och först andra dagen, då solen åter sänkte sig, reste jag mig kraftlös upp och nådde vid hafsstranden en hydda, hvars egare efter många böner ändtligen med föraktliga blickar förunnade mig ett läger i sitt stall. Men under de grofvaste misshandlingar uppväckte han mig andra morgonen och beskylde mig, att jag förhexat hans enda häst, som sjuknat om natten. Åter utkastad i ödemarken, irrade jag, uppehållande mitt usla lif med löf och bär, flere dagar omkring i trakten, flyende menniskorna, hvilka öfverallt bemötte mig fiendtligt. Länge ströfvade jag nu omkring i de ensligaste, aflägsnaste skogar och bergstrakter, och om jag närmade mig någon mensklig boning, måste jag tåla skymf, förakt och misshandlingar. Så smärtsamt har jag förut

aldrig känt, att den usla, vanskapliga hyddan, jag släpar med mig, stämplat mig till ett utskott bland mensklig-heten. Det sämsta djur blir nästan högre aktadt än det menskliga missfostret; hvarje lefvande väsende skattas efter sitt värde, men jåg — blir öfverallt hånad och hatad. Den konst, jag ärft af min fader, att le åt menniskornas orättvisa skymf, gick nästan förlorad för mig, och mitt beständigt glada lynne blixtrar nu endast sällan fram, ja, det gifves långa tider, då det fängslas af den dystraste svårmodighet. Vintren tvang mig för att uppehålla min usla varelse att närma mig de bebodda trakterna; jag till-bjöd bönderna min tjenst, ty jag har lärt många nyttiga kunskaper. Jag förstår mig på att bota sjukdomar hos menniskor och boskap, att göra den ofruktbara jorden frukt-bar, är kunnig i trädgårdsskötsel, kan knyta nät o. s. v.; men för sådant, som grundade sig på förstånd och natur-gåfvor, vann jag icke förtroende; ännu mindre genom troll-konster och runspråk; ty de trodde att jag skulle använda den hemlighetsfulla kraften deraf till deras skada. Endast genom gyckelspel kunde jag förvärfva mig en brödbit, som skyddade mig för hunger, och så har jag vandrat flyktig från den ena orten till den andra, en främling utan något hem, bannlyst af verlden, ända till det ställe, der du fann mig och hvarest jag, liksom de vilda djuren i skogen, be-redt mig ett läger i snön för natten.»

Dvergens berättelse väckte medlidande i den råe krigs-mannens bröst, och sorgfälligare höljde han nu den af köld stelnade i ett ylletäcke, som han förde med sig, i det han sade: »Stackars man; jag beklagar dig af hjertat! Jag tar dig med till Stegeborg; väl vet jag ej, huru jag skall svara för att såsom kungligt sändebud betjena mig af ett så underligt sällskap som du i verkligheten är, men jag hoppas väl finna något skäl till ursäkt för denna min handling.»

Förnöjd tryckte dvergen hans hand och svarade: »Ännu har jag icke varit i stånd att upptäcka rätta ändamålet med mitt lif, så ofta och länge jag än grubblat deröfver. Min varelse har ofta på besynnerligt sätt blifvit uppehållen, liksom af en högre magt, och jag kan aldrig

tro, att Gud, som skapat mig, skulle så utan något ändamål kastat mig i verlden och att jag endast skulle tjena menniskorna till ett lekverk. Jag kan icke qväfva den tanken, att jag måste hafva någon annan bestämmelse, hvilken, om den icke tjenar till min, likväl måtte tjena till andra menniskors lycka, och jag trodde mig hafva funnit min skapares vink till detta mål, då jag första gången inträdde i Dackes röfvarnäste och derstädes fann den gamle Arvid och hans dotter i bojor. Dessa bådas räddning tycktes mig en gerning, som väl kunde uppväga värdet af min varelse; och om jag hade förmått verkställa den, så hade jag ansett för en synd det ringaste knot emot den, som lät mig se dagens ljus. Men äfven i denna tro låg en villfarelse; jag måste blifva det olyckliga verktyget, som förde dessa goda menniskor den rysligaste död till mötes. Det är en tagg, hvilken jag aldrig kan draga ur mitt hjerta och som skall smärta mig, tilldess döden en gång slutar mitt lif.»

»Den tappre gubben och den oskyldiga jungfrun äro skamligt uppoffrade!» återtog Hane häftigt. »Och om rättvisa gifves deruppe i himlen, så måste en hämnare uppstå, som hemsöker deras grymma mördare med jerngissel.»

»Amen!» sade dvergen högtidligt med blicken rigtad på de mörka skyarne öfver sitt hufvud, och hästen, som bar de båda resande, stannade nu vid färjan, som skulle öfverföra dem till Stegeborg.

Slut på Andra delen.

NILS DACKE

ROMAN I 3 DELAR

BEARBETNING

AF

PEHR THOMASSON

TREDJE DELEN

STOCKHOLM
GUST. CARLSSON & COMP.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1881.

FÖRSTA KAPITLET.

Färjkarlen på färjan vid Stegeborg efterfrågade ryttarens begäran, och då han hörde, att Hane var ett sändebud från konung Gustaf och begärde inträde, släpte han honom om bord och förde honom till slottet in på borggården. Hane, som hittills haft dvergen sittande bakom sig i sadlen, dold i sin björnhud, steg nu af hästen, hvarvid han icke kunde förhindra, att de nyfikna tjenarnes blickar fästes på den besynnerlige reskamraten. Men ett så fredligt mottagande, som han här erfor, satte till och med dvergen i förundran; ty vid hans anblick blefvo tjenarne stumma, och långt ifrån att, som det öfverallt annars händt honom, blifva helsad med skymford, ja, äfven med misshandlingar, skänkte man honom nu i stillhet endast så mycken uppmärksamhet, som hans vanskaplighet måste uppväcka. De uppfylde i ögonblicket Hanes begäran att införa hans följeslagare i ett varmt rum och derstädes gifva honom något att förtära, till dess han sjelf återvände ifrån den ädle Svante Sture, åt hvilken han strax ville lemna konung Gustafs skrifvelse.

Hane sjelf ledsagades uppför de breda trapporna till slottsherrns rum, och då han inträdde i den långa gången, bemärkte han ej långt ifrån den kammare, hvilken hans ledsagare öppnade för honom, en med tunga jernriglar tillsluten dörr, framför hvilken tvenne jettelika soldater höllo vakt och stodo liksom fastvuxna. Det föreföll honom äfven, såsom hörde han en sakta veklagan bakom denna dörr; men utan att vidare gifva akt härpå, begaf han sig till Sture och öfverlemnade åt honom med tillbörlig vördnad

det kungliga brefvet. Förskräckt vek han emellertid tillbaka vid slottsbefälhafvarens anblick; ty denne låg orörlig i en länstol, stirrande framför sig och liksom försänkt i djupa tankar. De förstörda anletsdragen voro upplysta af aftonsolens blodröda strålar, som föllo in genom de höga fönstren; mumlande emellan tänderna obegripliga ord, hade Sture icke märkt den inträdande, och Hane såg sig tvungen att ånyo med hög röst upprepa sin vördnadsfulla helsning, emedan den första icke blifvit besvarad. Härpå sprang Sture, liksom uppväckt ur en dröm, hastigt upp från sin stol, strök det vildt nedhängande håret från sin med svett betäckta panna, grep med darrande hand efter det framräckta brefvet, öppnade det, läste och utbröt i ett skallande skratt, som fruktansvärdt genljöd i det stora, hvälfda rummet.

Derpå sade han, våldsam qväfvande en häftig rörelse, till kapten Hane: »För få timmar sedan hade detta budskap varit för mig en himmelsk fredshelsning, och denna skrifvelse, som innehåller Gustafs nådeord, en balsam för mitt sjuka hjerta; men nu är det för sent, och ingen konungs nåd gifver mig någon tröst i mitt lidande, ty den är allt för ringa för att i denna verlden ersätta mig min förlorade lycka. Ursäkta det besynnerliga sätt, hvarpå jag emottager er, och föreställ er, att ni tillbringar denna natt i ett sorgehus; men i morgon, då dagen gryr, fly då detta slott, om ni är en fiende till otro och förräderi! Lef emellertid väl!»

Vid dessa ord vinkade han åt dörren. Hane aflägsnade sig tigande och lät föra sig ned i ett rum, hvarest han fann dvergen framför en lågande brasa med verklig glupskhet förtära en aftonmåltid, sådan den icke på lång tid blifvit honom erbjuden.

Hane förblef hela aftonen tyst och enstafvig, och till och med hans vanliga törst, hvilken han väl hade kunnat tillfredsställa, då det välsmakande mjödet i öfverflöd erbjöds, hade i dag lemnat honom; han blef fattad af en besynnerlig känsla, sedan han beträdt borgen. Den ädle Sture hade alltid blifvit skildrad för honom såsom en mild,

menniskoälskande man, som på det högsta älskades och högaktades, som i den innerligaste förening med sin maka grundade sina underhafvandes lycka, och som inför glädtighet i den gamla, öde borgen. Derföre hade han med glädje åtagit sig budskapet, i hopp att på Stegeborg upplefva några glada dagar såsom ersättning för den besvärliga resan. Men huru fann han sig icke nu bedragen i sin väntan! Vid Stures anblick hade han känt en hemsk fasa, ty han trodde sig läsa förtviflan i hans tröstlösa ansigte. Hans besynnerliga välkomsthelsning, det nästan med hån mottagna budskapet och befallningen att vid dagens inbrott lemna slottet väckte den förmodan, att sorgliga händelser stört husets lugn; men då Hane, plågad af nyfikenhet, gjorde efterforskningar i detta afseende hos den uppvaktande betjeningen, erhöll han antingen intet eller ett högst ofullständigt svar. Slutligen ledsnade han vid slika efterfrågningar, och enär nattens mörker redan utbredde sig öfver slottet, ämnade han, utan att vidare grubbla öfver den dysterhet, som här rådde, utsträcka sig på sitt läger för att till följande dagen hemta styrka för återresan till Stockholm. Dvergen hade redan länge legat försänkt i en djup sömn på ett i samma rum för honom tillredt läger, och på borggården, till hvilken de små fönstren hade utsigten, herskade den djupaste tystnad. Då trodde sig Hane, som redan nästan var afklädd, i förstugan höra smygande steg, som närmade sig dörren till rummet, och strax derpå inträdde en liten, krokig man till honom med ett ansigte, som, fastän fåradt af hög ålderdom, likväl utvisade djupa lidelser.

»Var mig helsad i Herranom, tappre krigsman!» sade den gamle. »Ni valde en dålig tid att beträda tröskeln till detta hus, ty en mörk ande har inflyttat hos oss och förvirrat vår ädle herre genom ett bedrägligt utseende och en falsk mening, som förleda honom till förskräckliga brott!»

Fast den gamle mannens vidriga yttre uppväckte misstroende hos Hane, så aftvingade gubbens andliga drägt likväl aktning, och det oförmodade tillfället, som nu erbjöd sig för Hane att kunna tillfredsställa nyfikenheten,

gjorde att han icke vidare sökte efterforska bevekelsegrunden till detta hemliga, nattliga besök. I det han åter kastade på sig sin rock, svarade han honom derföre vänligt: »Edert tal uppfyller mig med fruktan, ärevördige herre, och jag väntar att få höra något vigtigt af er mun; ty jag nekar ej dertill, att vid mitt inträde i slottet en qväfvande luft blåste emot mig, och att andedrägten blef mig tung. Fortfar derföre med ert meddelande. Ni finner öppna öron.»

»Icke för att kittla edra öron eller för att tillfredsställa eder nyfikenhet, min käre tappre son», svarade den andre, »styrde jag mina steg till er under denna nattliga timme. Jag söker ett öppet hjerta, beväpnadt för oskuld och rättvisa med mod och kraft. Lägg handen på ert bröst och säg mig, om ni känner den hjertklappning, som med hög, manande stämma bjuder den tappre mannen att kraftigt skydda den kränkta oskulden, att rädda olyckliga. Låna mig då ert öra och hör hvad här tilldragit sig, och följ mig sedan till ett godt verk, som skall inbringa eder rika frukter.»

»Till att utföra ett godt verk är jag alltid beredd», svarade Hane, »och frågar icke efter någon rik frukt. Himlen, hoppas jag, skall väl vedergälla det! Upptäck derföre saken för mig, ärevördige herre, och säg mig i korthet, hvad jag har att göra.»

»Jag är en Herrans tjenare», återtog den gamle med hycklande ödmjukhet, »och redan för många år sedan biktfader och hjertats rådgifvare hos de ädla medlemmarne af detta hus. Dess sista telning, den ädle Svante Sture, höfvitsman på detta slott, min höge herre, har här insatt mig till husprest, på det att jag måtte i lugn sluta min lefnad, hvilken jag i så lång tid helgat åt denna vördnadsvärda familjs själavård. Derföre kan ni sätta tro till mina ord och skänka ert fulla förtroende åt den gamle tjenaren, för hvilken icke den minsta vrå i hans herres hjerta blifvit dold. Ni vet, att vår ädle Svante Sture gifte sig med vår drottning Margaretas köttsliga syster och att man då hviskade om, huru endast en blott tillfällighet stiftat detta

giftermål och icke hjertats inre böjelse och kärlek. Vare detta nu huru det vill; mina matta ögon vederqvickte sig ofta vid åsynen af detta ädla par, hvilket, som det tycktes, i det nya ståndet kunde fröjda sig öfver en sällsynt lycka och gladt vandrade sin bana fram uti inbördes ömhet och trogen endrägt. Så försvunno månader och år. Icke en enda mulen sky förmörkade deras himmel, till dess för få månader sedan, då Sture återkom från Stockholm, ett oväder uppstod öfver deras hufvud; ty han hemkom mycket förändrad och flydde sin maka, som kärleksfullt kom honom till möte. Man sade, att konungens onåd hade träffat honom, gjort honom till en fånge på hans eget slott, och verkligen såg man honom efter den tiden icke öfverskrida murarne af denna borg. Rätta orsaken härtill anförtrodde han mig allena i sin bikt, och sedan denna stund beklagade jag den bedragna makan, som led förskräckligt för sin gemåls häftiga och dystra sinnesbeskaffenhet, vid hvilken hon icke var van. Hon bar emellertid tåligt dessa qval flere månader; då såg jag med förskräckelse huru, i trots af mitt andliga bistånd, en afgrundens mörke ande dagligen allt mer fängslade min herres själ. Liksom förvandlad smög han såsom en bild af döden genom rummen och bemötte med misstroende hvarje mensklig varelse, som vågade nalkas honom. Ett slags vansinne bemägtigade sig hans själ och framstälde för honom oupphörligt hans egen svåra skuld samt hans makas oskuld i en klar spegel. Han älskar med den första kärlekens lågande eld sin drottning och tror sig kunna bemantla sitt brott, om han anklagar sin skamlöst bedragna hustru för den svartaste otro. Så utbröt då hans raseri denna eftermiddag och träffade förskräckligt den oskyldigas hufvud; ty den bedragna, som solen rena makan har han plötsligt, i ett anfall af vansinne, kastat i ett svårt fängelse. Med starka jernriglar tillslöt han hennes dörr och utställde vakter för att strängt bevaka henne. På samma sätt uppförde han sig emot en tapper, gudfruktig man, som hans inbillning framstälde såsom hans hustrus förförare, och denne man — en af slottsvakten — är tvärtom hans hustrus och barns räddare

ur en ögonskenlig lifsfara, hvarvid han i strid med en varg vågade sitt eget lif. Tunga jernkedjor i ett fuktigt fängelse blefvo belöningen för hans gerning, och icke mina bedjande ord, icke Guds vredgade dom, hvarmed jag i min embetsifver hotade honom, eller mina hjertliga böner förmådde att beveka Sture till någon klarare insigt eller förmå honom att betänka den uppenbara missgerning han begår, när han så grymt misshandlar dem, som äro fästa vid honom med den upprigtigaste trohet.»

»Nu blir mig allt klart», sade Hane eftertänksamt. »Jag förde till honom ett kungligt nådebref, men det tycktes icke glädja honom, och han uppförde sig såsom en ursinnig vid detta glada budskap.»

»Ni öfverlemnade honom ett nådebref ifrån konungen?» frågade huspresten och fortfor hastigt med låg röst: »Nå väl, det kan väl vara möjligt. Konung Gustaf är långmodig och lätt försonad, en fredlig, eftergifven herre. Han har väl förlåtit honom; men visste han allt hvad som tilldragit sig, skulle hans vrede säkert ånyo träffa honom och det hårdare än tillförene. Men vi vilja hölja hans missgerningar med den kristliga kärlekens täckmantel, emedan dessa endast blifvit förorsakade af hans falska inbillning.

Dock må vi derföre icke underlåta att söka befria och bringa i säkerhet de olyckliga offren för hans vansinne. Har ni ett hjerta för en ädel gerning, så låna mig er arm och er tunga. Flere af soldaterna äro numera icke tillgifna sin herre, ty de känna djupt den innerligt älskade matmodrens skymf. De äro vunna för vår sak, blott ni dristigt påstår, att drottning Margareta sändt er att föra hennes syster Märtha från Stegeborg till Stockholm för att derstädes vara i skydd och säkerhet för krigets stormar, hvilka här med hvarje minut kunna nalkas henne. Derpå säger ni om Sture, att han med grymhet vägrat er att ledsaga hans hustru dit drottningen önskar, och ni skall få se, huru den beväpnade styrkan skall hjelpa oss att öppna hennes fängelse. Men vi lösa då tillika den tappre Ragvalds bojor, undandraga båda den vansinnige Stures vidare förföljelser och fly redan denna natt. Gerna sluter jag mig

med råd och dåd till den djupt förolämpade makan och för henne till en aktningsvärd familj i Stockholm, der hon kan förblifva, till dess hennes makes onda ande vikit ifrån honom, eller den nödvändiga skilsmessan försiggått; ty ogerna skulle hon vilja väcka uppseende med att taga bostad hos sin syster i det kungliga palatset.»

Kapten Hane hade dragit sin panna i djupa skrynklor, emedan den gamles uppdrag alldeles icke behagade honom; men gubben betraktade honom med lurande blickar. I stället för svar från Hanes fast tillslutna mun ljöd dock nu plötsligt från en vrå af rummet det dofva ropet: »Måns Hane! Inlåt dig icke i något bedrägeri. Satan vill förleda dig!»

Då ryste den gamle huspresten, liksom träffad af en blixt, och darrande vek han flere steg tillbaka. Men Hane, som i rösten igenkänt dvergens varnande röst, erfor i samma ögonblick inom sig misstroende emot den gamle och hade redan beslutit att afslå den begärda hjelpen, då på en gång ett förvirradt buller uppstod ute på borggården, och han hörde ett skyndsamt löpande af och an, slamrande med vapen och förvirradt skri. Utan att vidare tänka på det väntade svaret, skyndade Hane till fönstret, ryckte det upp och frågade en förbispringande soldat, hvad som var å färde.

»Dacke är i antågande med sina skaror!» svarade denne. »De komma så många som sanden i hafvet. Färjan är indragen; borgportarne äro tillslutna — snart skall här börjas en blodig dans.»

Mumlande en sakta förbannelse emellan tänderna, smög sig huspresten derifrån, utan att afbida något vidare svar; ty böndernas oförmodade ankomst hade tillintetgjort hans planer. Men Hane skakade på hufvudet, såg betänksamt på dvergen, som, till hälften upprest från sitt läger, skådade upp till honom, och sade efter en stunds tystnad: »Ja, min käre Vippel, om de fånga oss, utflugna foglar, här i denna bur, så blir det säkert för oss en blodig lek.»

Natten försvann under beständig oro, buller och vapenbrak. Utan sömn tillbragte Hane densamma på borg-

gården ibland soldaterna; ty han insåg allt för väl, att då han derstädes var inspärrad, han ej kunde taga annat parti än att sluta sig till dem, som försvarade det fasta slottet. Stegeborgs slott var väl förvaradt genom sitt läge, och då varande tidens befästningssätt hade derpå slösat mycket arbete, men nu befunno sig murarne här och der i bristfälligt skick. Svante Sture hade under den sista tiden, då dagarne endast förflöto för honom under mörka drömmar, icke varit betänkt på att framskaffa nödiga förråd och ordna försvarsverket. Hela den beväpnade styrkan bestod blott af tvåhundrafyratio stridbara män, hvilket antal var allt för litet för att kunna tillräckligt försvara de vidlyftiga fästningsverken. Alla dessa brister, hvilka nödvändigt måste lätta slottets intagande för de belägrande, undgingo icke Hanes pröfvande blickar, då han i morgongryningen gjorde en rund på vallarne; och med fruktan skådade han ned på den ofantliga bondskaran, som lägrat sig på båda sidor om slottet vid de sund, som skilde det från fasta landet. Böndernas här bestod af flere tusen man. Färjan och alla båtar hade indragits inom slottet och portarne tillspärrats, men de inre och yttre vallarne voro endast svagt besatta af soldater, som, villrådiga och fruktande, trädde tillsamman och rådslogo, hvad de utan anförare skulle företaga; ty ännu hade Sture icke visat sig ibland dem. Äfven på borggården herskade stor förvirring; ty några af tjenarne omtalade för soldaterna, hvilka overksamma församlat sig omkring dem, huru, genom deras höfvitsmans obegripliga liknöjdhet, der redan var brist på födoämnen inom borgen, och att det lilla som fans knappt skulle räcka att några få dagar skydda dem för hunger. Denna underrättelse kunde icke annat än nedslå soldaternas redan sjunkna mod, och de utbröto i högt knot emot Sture samt beslöto att gå in till honom och begära borgens uppgifvande emot fritt aftåg. Men innan de ännu hunnit till den trappa, som ledde till hans rum, trädde Sture sjelf midt ibland dem, och fastän hans ansigte ännu var blekt och bar spår af djupt bekymmer, så utvisade likväl hans kraftiga hållning och hans lågande blickar, att

den onde ande, som fängslat hans verksamhet, vikit ifrån honom, och att den hotande faran uppväckt honom från hans mörka drömmar.

Allvarsamt helsade han soldaterna, som vid hans anblick stumma veko tillbaka och icke mera vågade uttala den begäran, som ögonblickets modlöshet ingifvit dem. Skyndsamt uppsteg han i ett vakttorn, och hans säkra blick visade honom snart den nästan hjelplösa ställning, hvari borgen befann sig; men långt ifrån att intagas af fruktan och förskräckelse, uppreste han så mycket stoltare sitt hufvud. Han lyfte sin knutna hand hotande emot fiendens läger, i det hans bleka kinder färgades af en hög rodnad, och hans ögon lågade af stridslust. Så framträdde han åter midt ibland sina nedslagna stridsmän och sade med stark röst: »Jag har sedan några få timmar åter blifvit fri inom denna borg; ty min kungliga svåger har sändt mig ett bref, i hvilket han säger sig ej mera hysa misstroende till mig. För det ogrundade misstroendet förlåter jag honom, och det så mycket hellre, som just nu mitt fria görande och låtande här kan afgöra ganska mycket för hans väl. Jag svär vid Gud, som skickat mig mången hård pröfning, att den ädle Gustafs misstroende emot mig icke har vändt mitt hjerta ifrån min konung. Det skall med trohet och tillgifvenhet klappa för honom intill sitt sista slag! Nu vill jag bevisa honom, huru Svante Sture ärar sin konung, huru han med glädje vågar lif och blod för Sveriges väl! Jag vill icke beherska, men jag vill tjena mitt fädernesland, såsom det anstår hvarje redlig man, vare sig födseln ställt honom högt eller lågt; och hvarken i embete, värdighet eller magt, utan i mina landsmäns lycka söker jag min belöning. Den, som svurit konung Gustaf trohet, trohet intill sin sista suck, den blifve derföre nu vid min sida; ty jag ämnar börja en strid på lif eller död! Blifven icke modfälde, tappra kamrater! För en god sak stå vi här tillsamman, och faran är icke så stor, att den icke kan öfvervinnas. Vi strida för fädernesland och rättvisa! Guds sköld betäcker oss, och emot Sveriges fiender draga vi mödigt till strids.»

»Trogna vår konung ända till döden!» ropade soldaterna, uppmuntrade af sin befälhafvares kraftfulla ord, och trängde sig omkring honom, i det de svingade sina vapen. Äfven Hane erbjöd sin tjenst, och Sture anförtrodde med glädje femtio soldater åt hans befäl.

På afstånd stod den gamle huspresten Lage Scarensis, som obemärkt sett hvad som skedde och missnöjd betraktat de af nytt mod intagna soldaterna; men tvingande sina känslor, gick han nu med långsamma steg och krökt rygg fram till sin herre och sade med skenhelig uppsyn: »Jag välsignar denna stund, som befriat er själ ifrån den svåra tyngd, hvilken en fiendtlig magt pålagt er, och gifvit er kraft till fri verksamhet. Jag begifver mig genast till kapellet, knäböjer der för altaret och skall uppsända en innerlig bön till den Allsmägtige om välsignelse för ert verk.»

»Är min gerning Gud behaglig, skall han nog utan edra böner icke låta mig sakna sin välsignelse; men vill ni bedja, så bed för dem, som förbrutit sig emot mig! Jag kan väl ej i dag tänka på att hålla dom öfver dem; men snart vill jag kalla dem inför rättvisans domstol, och finner jag deras brott bevisade, så kommer jag att uttala deras dom. Bed derföre, herr pater, för eder och för dem; det kunde vara nödigt för er alla tre att snart försona er med himlen», svarade Sture dystert och vände huspresten ryggen. Denne smög sig bestört till borgkapellet.

ANDRA KAPITLET.

Ifrån denna stund herskade en liflig rörelse på slottet. Alla invånarne, lifvade af sin herres verksamhet, voro sysselsatta med att iståndsätta försvarsverken. Rustkamrarne beröfvades nästan alla sina vapen, och hvar och en, som

förmådde att föra något sådant, var beredd att bruka det emot fienderna. Emellertid försvårades läget mycket genom en infallande stark köld, som betäckte vattnet med is och inom kort beröfvade slottet det skydd, det eljest egde af sitt kringflutna läge.

Bönderna hade hittills legat overksamma i sitt läger och ännu icke visat lust att försöka komma öfver vattnet och bestorma slottets höga murar. Det tycktes såsom om de beredde sig på en långvarig belägring; ty alla deras anstalter, lägrets befästande, hyddor, som de uppbygde, och äfven tält, hvilka de medfört och uppslagit, vittnade om ett tillämnadt längre vistande på stället. De ledo icke heller någon brist på lifsmedel, sedan de plundrat de kungliga magasinerna i Söderköping och drifvit tillsamman en stor mängd boskap ifrån den kringliggande trakten. Så tillbringade de den ena dagen efter den andra i overksamhet, medan isen blef allt fastare; tillverkningen af stormstegar och andra redskap för borgens bestormande gick långsamt, och under ätande och drickande tycktes de med hvarje timme vänta fästets uppgifvande, utan att dess invånare, som de förmenade, skulle inlåta sig i någon strid emot den hotande öfvermagten.

Men Sture var oafbrutet betänkt på att upplifva sina krigares mod, och då bristen på lifsmedel redan de första dagarne märktes inom borgen, beslöt han att göra ett utfall för att, om möjligt, fråntaga bönderna en del af deras öfverflöd.

Natten hade inbrutit, och allt var stilla i det fiendtliga lägret. Endast vakteldarne brunno här och der, och sömniga postkarlar stödde sig obekymrade på sina spjut. Då öppnades en liten port på vestra sidan af borgen, och Sture tågade ut med hundra soldater öfver utanverken; vid hans sida gick kapten Hane med en tung stridsyxa på axeln. Himlen var mörk; ingen stjerna syntes, och månen doldes af tjocka skyar. Så drogo krigarne ut på den med snö betäckta isen till en liten kulle på något afstånd ifrån lägret, vid ett ställe der bönderna hade sammanfört sina lifsmedelsförråd. Väl voro förråden omgifna af talrika vak-

ter, men dessa väntade ej något öfverfall, utan lågo till större delen i djup sömn, så att några af dem först blefvo varse de kungliga soldaterna, när dessa voro dem helt nära. Den yttersta vaktposten, som vid deras anblick ville göra larm, blef slagen af Hanes stridsyxa till jorden, innan han ännu hunnit frambringa mer än ett doft rop, och derefter framträngde soldaterna ända till dess de uppnått sitt mål och dels nedgjort, dels skingrat de bestörta bönderna, hvilkas antal icke var Stures folk mycket öfverlägset. Skyndsamt lastade de nu flere hästar och äfven en mängd slagtkreatur med de funna förråden; men medan de voro sysselsatta härmed, hörde de i det fiendtliga lägret ett häftigt buller, hvilket de skingrade vakterna derstädes uppväckt. Utan dröjsmål lät Sture föra bytet mot slottet; men de lastade djuren hade ännu icke uppnått utanverken, då ifrån tre sidor talrika skaror af bondhären framstörtade.

»Skynden eder, gossar!» ropade Sture med hög röst till sitt folk, som höll på att hemföra bytet. »Fören skyndsamt allt i säkerhet; jag skall betäcka edert återtåg!»

»Låt dem blott komma; jag blir vid eder sida!» sade Hane och uppställde sitt folk. Få minuter härefter hade den första fiendtliga hopen upphunnit dem, och fastän mörkret blott tillät dem urskilja en hop svarta gestalter, som angrepo dem med det häftigaste raseri, tyckte Hane sig likväl, under det vilda, förvirrade skriket, hvilket snart uppfylde luften rundt omkring, förnimma sin forne anförares, Dackes, dundrande stämma. Äfven tyckte han sig här och der igenkänna hans jettegestalt och vid hans sida en ståtlig krigare, hvilken, så mycket nattens mörker tillät honom att urskilja, var klädd i en ljusblå drägt och hvit kappa. Striden fördes af bönderna med den häftigaste förbittring; men Stures folk försvarade sig tappert och slog under sitt långsamma återtåg i slutna leder många af de angripande till jorden. Ändtligen var bytet i säkerhet inom den venstra slottsporten, och de stridande drogo sig till de yttre vallarne, hvilka voro tillräckligt bemannade med de qvarblifna soldaterna. Dessa, till större delen beväpnade med eldgevär, rigtade snart emot de på afstånd

kommande bönderna en oafbruten eld, och många föllo för deras kulor. Men Dacke upphörde icke att tränga in på de tillbakatågande, och Sture måste göra halt tätt under murarne af borgen, emedan han fruktade, att den fiendtliga hopen, med hvilken han var i handgemäng, skulle tillika med honom inträngа i slottet. Skyttarne kunde nemligen endast rigta eldgevären mot de aflägsnare hoparne, hvilkas massor syntes på den snöbetäckta isen, ty de skjutande kunde hvarken åtskilja vän eller fiende i de fäktandes hvimmel. Striden var hårdnackad, och fastän konungens folk kämpade med verkligt hjeltemod, skulle de svårligen eller endast med stor förlust hafva vunnit seger, om icke Hane passat på och rigtat ett våldsamt hugg emot sin forne anförares jettegestalt, då den kom honom nära. Dacke hade nemligen igenkänt Sture och uppbjöd allt för att fånga honom. Men nu, sårad af Hane, drog sig den vilde bondhöfdingen under eder och förbannelser ur striden. Vid samma tillfälle upphäfde äfven Sture ett högt skri, ty Dackes följeslagare, han med den hvita kappan, sårade honom med ett lansstyng i venstra sidan. Då ryttaren träffat Sture och vände sin häst för att draga sig tillbaka, ropade han: »Farväl, Svante Sture! Frambär till din svåger Axel min helsning, som lyder så: »hämnden segrar!»

Sedan den sårade Dacke aflägsnat sig, upphörde bönderna med striden; men soldaterna kunde ej rigtigt glädja sig öfver segren, ty deras ädle herre förmådde icke gå, och blodet strömmade ur hans sår. Bärande honom på sina armar, tågade dock soldaterna obehindradt genom borgporten, och Hane träffade på ögonblicket de nödiga anstalterna för fästets vidare säkerhet, under det man förde den sårade till hans rum. »Låt vara, mina vänner», sade han här med matt röst till betjeningen, som bemödade sig att stilla blodet. »Låt det flyta; jag har ju likväl köpt er bröd dermed.» Med vrede och misstroende visade han huspresten ifrån sig, då denne med skenbart deltagande trängde sig intill honom för att erbjuda sin tjenst såsom fältskär. »Gå er väg, pater!» ropade han befallande

och dystert till honom. »Er hand skulle omildt vidröra mitt sår; och jag har icke stort mera förtroende till er konst än till er fromhet!»

Då vanställdes ännu mer den gamle mannens bleka, förtorkade ansigte, och förtärande blixtar utgingo ifrån hans ögon, då han knappt hörbart mumlade för sig sjelf: »Denna skymf skall jag vedergälla dig!» och djupt förödmjukad aflägsnade han sig ur rummet. Tjenstfolket sågo sig försatta i den största förlägenhet; ty de visste, att nu, sedan bårdskäraren (barberaren) för kort tid sedan aflidit, ingen på slottet utom huspresten var kunnig i fältskärskonsten, och deras herres sår tycktes dem ganska farligt. Men då inträdde Hane, för hvilken de upptäckte sin fruktan, och denne införde utan betänkande dvergen och anbefalte honom hos slottsherrn såsom en erfaren läkare. Vid första anblicken af dvergen kunde Sture icke afhålla sig ifrån en sakta rysning; men den kunglige kapten, hvilken han under striden funnit vara en tapper, tillförlitlig krigare, förklarade, att Sture med lugn kunde anförtro sig åt honom. Tillika bad han om förlåtelse, för det han infört dvergen i borgen, och berättade, huru han funnit den olycklige, hvilken redan förut gjort honom många vigtiga tjenster, förstelnad af köld och hunger i den närbelägna hålvägen. Han hade ansett för sin pligt att taga honom med sig och hittills hållit honom dold i sin kammare, emedan han fruktade att genom främlingens införande hafva ådragit sig borgherrns misshag.

Sture tillät villigt, att dvergen pålade honom ett förband. Detta göromål förrättade denne med öfvad hand och räckte derefter riddaren en kylande dryck samt aflägsnade sig, i det han lofvade att koka en smärtstillande, helande salva.

Hans kur lyckades äfven förträffligt; ty redan några dagar derefter kunde Sture lemna sin säng, och flere soldater, hvilkas sår dvergen äfvenledes läkt, blickade tacksamt ned på honom, så att han ifrån denna tid kunde glädja sig öfver samtliga slottsinvånarnes välvilja och bemöttes af alla med aktning. Endast i huspresten hade han, emot sin vilja, förvärfvat sig en fiende, som förföljde

honom med hat och afund samt hemligt förtalade honom såsom trollkarl och hedning; men detta förtal blef utan verkan, emedan huspresten sjelf stod i ringa anseende bland besättningen. Dvergen gaf emellertid sedan några dagar i hemlighet med den största uppmärksamhet akt på patern och bemärkte, att den andlige herrn en dag redan tidigt på morgonen var försvunnen ur borgen. Då aftonskymningen frambröt, smög Vippel med en liten båge, hvilken han väl förstod sig på att sköta, dold under sin kappa omkring på vallarne, pratade med vakterna, skämtade och syntes munter och glad. Så kom han äfven till ett af de norra utanverken och fann det lilla vakttornet tomt, fastän han med säkerhet påminte sig städse här hafva sett en soldatpost. Men en blick på det lilla tornfönstret öfvertygade honom, att här just behöfdes den största vaksamhet, och med sin vanliga vighet smög han sig in i en fördjupning af vallen, gräfde sig ned i snön och lät sina skarpa ögon lurande sväfva omkring öfver det omkringliggande isfältet. Han hade icke länge legat i sitt gömställe, förrän han märkte en gestalt, hvilken kom smygande från trakten af det fiendtliga lägret och närmade sig rakt fram till det lilla tornet, ifrån hvars fönster en repstege nedhängde. Här steg den förklädda gestalten upp. Då dvergen märkte detta, lemnade han sin plats och begaf sig in i vakttornet, hvars dörr han lemnade öppen. Han blef nu varse, huru den uppstigandes händer fattade utifrån i fönsterposten, och gestalten kom småningom högre upp, pustande och utmattad af den mödosamma vägen.

Förbittrad, mumlande obegripliga ord, drog dvergen fram sin båge och lade en skarp pil på den. Det svaga dagsljuset föll ännu tillräckligt nog in genom fönstret för att visa honom målet. Efter att hafva flere gånger tvekande sänkt bågen, sköt han likväl slutligen den susande pilen emot den misstänkta gestalten, som just, sittande i fönsterkarmen, höll på att draga repstegen upp efter sig. Med ett rysligt skri nedstörtade den träffade på tornets stenlagda golf.

Hastigt sprang nu skytten fram och ryckte kappan af

gestalten. Han befans vara huspresten Lage Scarensis, som nu vältrade sig på golfvet. Knappt hade dvergen igenkänt honom, förrän han störtade ut ur tornet och med hög stämma ditkallade de närmaste vaktposterna.

Såsom förstenade stodo karlarne, då de sågo den andlige herrn med blodigt ansigte framför sig, sårad af dvergens hand; men repstegen i fönstret och den försvunna tornvakten öfvertygade dem, att ett bofstycke varit å färde. Skyndsamt buro de derföre presten upp i borgen, der de nedlade honom på sängen i det rum, han bebodde, under det andra kamrater besatte deras poster.

Den skarpa pilen hade inträngt djupt i husprestens högra öga och hängde ännu fast i det blodiga såret. Den gamles af den häftiga smärtan förvridna ansigte gaf en så ryslig anblick, att till och med de vilda krigarne icke förmådde uthärda den. Tigande, med föraktfulla blickar, lemnade de småningom rummet; endast dvergen blef ensam qvar och stod med allvarsam, hotande uppsyn vid den sårades säng.

Denne, angripen af dödsångsten, kämpande med de förskräckligaste plågor, vrålade högt och oupphörligt, till dess slutligen endast ett hest ljud framträngde ur hans flämtande bröst. Han märkte icke dvergens närvaro, och, liksom plågad af rysliga syner, slog han omkring sig med båda händer och frampustade: »Alla, alla öfverge mig! Är du der, du fruktansvärde, som bortstal tron ur mitt snart förmultnade hjerta? Du — du lemnar mig icke! Kommer du så snart, förbannade lögnare? Ännu har jag ej uppgifvit min sista suck; — ännu kan jag ångra mitt brott! Jag afsäger mig dig! Släpp mig — släpp mig! Jag vänder min själ ännu till Gud!»

»Bekänn, gråhårige syndare! Du står vid din öppnade graf!» ropade dvergen till honom med stark stämma, och rysande for gubben upp, men förmådde icke se den oförmodade talaren; ty äfven det venstra ögat hade blodet, som utgjutit sig öfver ansigtet, fördunklat.

»Hvem talar här?» frågade han bäfvande. »Släpp mig förskräcklige!» fortfor han. »Ännu är icke tiden kommen

då du kan fordra din egendom! Ännu — jag känner det — är döden långt ifrån mig! Jag kan ännu rycka min själ ifrån dig, om jag anropar Gud! Ack — det är blott den förfärliga helvetessmärtan, som döfvar mig! Jag — ack, hvem drager pilen utur mitt öga? Barmhertige Gud, jag vänder mig till dig! Lindra din gamle tjenares rysliga pina!»

»Bekänn, gråhårige bof! Tiden är kostbar! Rädda din själ utur djefvulens klor genom en ångerfull bekännelse!» ropade dvergen åter hotande till honom.

»Ja — ja!» jemrade sig den gamle; »jag vill bekänna allt — allt! Ack, jag måste duka under för smärtan!»

»Välan!» svarade dvergen, »samla dina tankar: om du lättar ditt hjerta, vill jag stilla dina plågor, så vidt min konst förmår!» Och skyndsamt begaf han sig till slottsherrn för att förmå denne att begifva sig ned till prestens kammare och der emottaga gubbens vigtiga bekännelse.

TREDJE KAPITLET.

Förgäfves ropade den gamle Lage Scarensis efter hjelp under sina förskräckliga plågor, ingen närmade sig hans säng; förgäfves förde han den darrande handen till pilen, hvars minsta vidrörande ökade hans smärta, han hade icke mod att draga det skarpa jernet ur sitt blödande sår. Förtviflan fattade honom; hans sinnen förvirrades och framställde de fasansfullaste bilder för hans dunkla ögon.

Då inträdde Svante Sture i rummet, ännu svag och matt, understödd af tvenne tjenare, och satte sig ned vid den sårades säng. Han åtföljdes af Hane och dvergen.

»Prest», begynte Sture, »en rättvis straffdom har, som jag finner, träffat er; ni har, säges det, vigtiga saker att bekänna för mig. Dröj icke, om ni ännu här på jorden

vill försona så mången hemlig förbrytelse, ty endast en kort tid lär dertill vara er förunnad.»

»Det är min herres röst — ja — jag känner ganska väl denna röst!» svarade gubben darrande. »Emot er, min ädle herre, är jag brottslig, och emot min konung; — ack, det gifves icke något uttryck, som kan beteckna för eder mina ogerningar! — Jag känner ånger — bitter ånger; — ack, den svåra smärtan! — Ännu har det icke skett; — ännu låter allt försona sig: — bed — bed för min själ, — att Herran icke fördömer den! — Låt den icke blifva ett rof för helvetet! — Jag vill bekänna! — utsätt dubbla vakter på de norra utanverken; — den post — ni ditsatt — har gått öfver till fienden! — Jag öfvertalade honom dertill — jag tog honom med till lägret — förrådde er! — Jag ville befria Ragvald och eder maka! — I denna natt stormar Dacke borgen; nyckeln till norra utfallsporten bär jag hos mig; — jag har stulit den ifrån eder fogde! — Der — der är den! — Låt edra soldater blifva under vapen hela natten: — o! — den förfärliga smärtan — o! — drag pilen ur mitt öga!»

Nu först såg Sture, som undvikit att fästa sina blickar på gubbens rysliga ansigte, att det skarpa vapnet ännu icke var utdraget ur såret, och ogillande detta, gaf dvergen en vink att äfven här förrätta fältskärstjensten. Men denne hviskade sakta till honom: »Tro mig, herre, jag har ingen glädje öfver hans rysliga plågor, men ett sådant förstockadt sinne kan endast besegras af smärtan.»

Vredgad befalde likväl Sture för andra gången att sluta den sårades lidande, och med ovanlig konstfärdighet drog dvergen på ögonblicket pilen ur såret, och en djup suck löste sig ifrån den gamles bröst. Han begärde nu en dryck vatten, som man strax räckte honom.

Medan Vippel var sysselsatt att tillreda ett förband, reste Lage sig till hälften upp i sängen, torkade blodet ur det friska ögat, bemödade sig att igenkänna de närvarande och frågade med darrande röst: »Hvem borttog pilen ur mitt öga?»

»Den, som ditsändt den!» svarade dvergen med dof

röst, och den gamle sjönk tillbaka på sitt läger, knöt handen och skrek: »Nu först igenkänner jag din röst, förbannade afskum! Din första anblick har redan fiendtligt träffat mitt öga! — Förbannad vare du! Förbannad vare din hand, som sände mig pilen!»

»Tig!» befalde Sture strängt. »Du har förtjent en ännu förskräckligare tuktan för ditt skamliga förräderi!» Och med befallande röst fortfor han: »Bekänn vidare — du har ännu icke slutat!»

»Jo, jag har slutat!» svarade gubben och tillslöt fast sina läppar.

»Hycklare, du ljuger!» ropade Sture häftigt. »Var icke du den bedragare, som vände min makas hjerta ifrån mig? Bekänn, hvilka medel brukade du dertill! Har du icke velat öfvertala denne käcke kapten, att jag i vansinnighet inspärrat min hustru och Ragvald? Har du icke velat förmå hans redliga hjerta att uppvigla soldaterna emot mig och med våld röfva fångarne ifrån mig, innan jag ännu hållit dom öfver dem? Bekänn, hycklare!»

»Nej!» var den gamles bestämda svar, emedan hans smärta för några ögonblick hade upphört.

»Bekänn!» förmanade honom dvergen åter med hotande röst, i det han höll pilen framför honom, visande med fingret, huru långt den inträngt. »Väl ibland tusende kan knappt en glädja sig öfver att bli räddad, sedan han fått en pil så djupt i sitt hufvud. Hvad min konst förmår, vill jag samvetsgrant använda till din räddning, men blodsförlusten måste döda dig inom få minuter, och jag pålägger dig icke något förband, förrän du bekänt dina sista synder.»

»Förbannadt, der är åter den svarte anden!» pustade den gamle i dödsångesten och tryckte sin flata hand fast emot det sårade ögat för att hämma blodet. »Bort, förföljare!» fortfor han, »jag känner mig ännu stark, ännu lefver jag ju! O, kunde jag blott täppa den blodiga källan! Min hjerna brinner — gif mig något att dricka! — O! den kalla svetten; — dödens dagg fuktar redan min panna! — Bort, förbannade! Jag vill icke följa dig — jag vänder

mig till den barmhertige Guden! Sture — böj ditt öra ned till mig — jag vill bekänna!»

Då inträdde en soldat och upplyste, att man märkte mycken rörelse i det fiendtliga lägret, hvilket tycktes bebåda en förestående stormning.

»Låt alla man träda under vapen — jag kommer strax sjelf!» svarade Sture hastigt, inseende vigten af det ögonblick, som qvarhöll honom hos den sårade, och böjande sitt öra ned till presten. Denne begynte med matt röst! »Ni hade rätt — jag har vändt er makas hjerta ifrån eder — genom bedrägliga tal och falska sagor. — Jag inbillade henne — att ni älskade er drottning ännu lika varmt som fordom — att endast detta var orsaken till Gustafs onåd — som bannlyste eder inom detta slotts murar. Konungen hade, sade jag, sjelf öfvertygat sig, huru ni bestormade hans gemål med er kärlek, då ni sista gången var i Stockholm. Märtha har måst gifva mig en ed — att aldrig förebrå er detta brott! Ack, huru mitt hjerta slår! Ack om döden ännu vore långt borta!»

»En stor hop beväpnade närmar sig norra sidan!» anmälde hastigt en inträdande soldat.

»Så ställ det bästa folket der emot den; inom få ögonblick är jag sjelf hos eder!» svarade Sture betryckt. Hane skyndade ut med soldaten, och presten fortfor vidare med allt svagare röst: »Ragvald upptäckte för mig i sin bigt — att han icke var af lågt stånd. Redan för flere år tillbaka hade han ömt älskat er maka — innan hon blef förenad med er; — han såg henne i edra armar; — han föraktade ära och rikedom utan henne, — han infann sig i en simpel soldats klädedrägt hos er för att få vistas i hennes granskap. — Jag begagnade detta, — jag skildrade för honom Märthas olyckliga äktenskap, — berättade honom samma saga om er otrohet; — upprörd deraf — svor han — att rycka henne ifrån er — och sjelf förvärfva sig hennes kärlek. — Genom en andesyn — hvilken jag föregycklade henne i den gamla riddarsalen — förstod jag att vända hennes tankar på sitt lifs räddare; — de sågo hvarandra ofta i hemlighet! — Ha, nu griper den kalla döden efter

mitt hjerta; — min hjerna brinner som helveteslågor! — De sågo hvarandra ofta; — men er maka är ren — ren som solen. Hon tror er brottslig — och likväl älskar hon er ännu beständigt. — De ville fly — natten efter det ni om eftermiddagen lyssnat på dem; — beslutet var henne aftvingadt; — med brustet hjerta hade hon lemnat slottet. Ragvald lofvade mig en sorgfri lefnad, — er hade jag redan länge hatat och svurit hämnd! Ni hotade mig med svårt straff och ville bortjaga mig från slottet, — jag är en gammal man — hvart skulle jag taga vägen? — Mitt lif är mig kärt; — o, vore döden endast långt borta! — Jag hatade er, jag vill tillstå det. — Ja, hämnas på er vill jag, — derföre gaf jag er detta hjertesår — jag visste — att det skulle smärta er. — Förlåt mig! — Nu har jag bekänt allt; det blir mig tungt att andas; — gif mig af den heliga, invigda oblaten — der borta utur asken!»

»Lofvad vare Herren Gud! Mina förhoppningar vakna åter», ropade Sture glad.

Dvergen, bevekt till medlidande under husprestens bekännelse, hade lagt ett förband omkring det sårade ögat, räckte honom oblaterna, hvaraf han hastigt fattade en och förde till munnen; men snart förvirrades åter hans sinnen. Sedan han länge, liksom i strid med mörkrets andar, framstammat obegripliga ord, stillades han dock åter och vände sig lugnare till Sture, utsträckte sin darrande hand efter honom och bad jemrande: »Förlåtelse, ädle herre! annars viker ej den onde anden ifrån mitt läger. — Ni kan ännu blifva lycklig. — Ack! en solklar lefnad ler emot er. — Men jag? — Ack bed herre, bed för mig! — Det sista ögonblicket — nalkas — dödskampen sammanpressar redan mitt hjerta. — O, bed för mig, herre; — var nådig och förlåt!»

»Haf tack för din bekännelse; du har gjort mig rik derigenom!» svarade Sture. »Jag förlåter dig; måtte Gud nådigt förbarma sig öfver din själ!» Långsamt släppte han den stelnade handen, och i samma ögonblick uppgaf den olycklige sin anda under ett gällt, smärtfullt skri.

Redan hade Sture vändt sig till dörren, för att, så skyndsamt som hans vacklande steg tilläto, öppna sin makas fängelse, hasta i hennes armar och förlåta samt erhålla förlåtelse, då en soldat åter inträdde i rummet och anmälde, att fienden begynte storma den norra vallen.

»För första gången blir pligten mig tung!» ropade Sture smärtfullt. »Här ropa mig äran och den trohet, jag svurit min konung, till en blodig strid; der ropar mig min makas klagande stämma att sluta hennes oförtjenta lidande och förvandla hennes bittra harm i sällhet och glädje. O, hvart skall jag först vända mig?»

»Om den trogne tjenarens råd gäller något hos er», sade dvergen, »så anförtro i dag kapten Hane befälet; ni är för svag att sjelf ställa er emot fienden; jag måste påminna er, att ert sår ännu icke är alldeles läkt.»

»Du menar väl med mig», svarade Sture. »Men nej! — soldaterna skulle ogerna sakna mig. Om jag icke kan föra vapen, vill jag likväl vara med och uppmuntra dem, att de icke vika. Nej, släpp mig ut! Jag skulle likväl i den ensliga kammaren, till och med i min makas armar icke finna någon ro, då jag visste vår borg i fara. Först vill jag derute sluta denna strid och derefter på borgen stifta den länge önskade freden.»

Härpå vacklade han, utan att vidare låna sitt öra åt dvergens böner och förmaningar, stödd på sina tjenare, till norra muren och kom dit, då hans folk redan voro i full verksamhet emot den stormande fienden.

Fastän Dacke påräknat att utan blodsutgjutelse genom den förrädiske prestens hjelp inträngа i borgen, vågade han likväl nu, då han såg denna förhoppning tillintetgjord, ett försök att med väpnad hand bestiga murarne. Skyndsamt hade han låtit framskaffa de ännu blott till ringa antal förfärdigade stegar och murbräckor, hvilka likväl knappt räckte till att angripa borgen från en sida. Uppretad öfver tillintetgörandet af det tillämnade, hemliga öfverfallet, dref han emellertid bönderna uppför de svigtande stegarne. Ovana vid en sådan strid, gjorde dessa endast tvekande försök att få fast fot på utanverken. Men be-

sättningens tapperhet tillintetgjorde helt och hållet deras företag, och många af de stormande funno sin död genom kulor eller lansstyng eller blefvo nedstörtade utför muren. Sture var sjelf närvarande öfverallt, lät bringa den tunga kastmaskinen i gång och nedslunga tunga stenar ibland den tätaste hopen af fienderna.

Hane bistod honom kraftigt vid ledningen af striden, och hans långa spjut dröp af de upproriskes blod. Då fattade slutligen Dacke, hvilkens sår ännu icke var alldeles läkt efter sista fäktningen, sjelf en stege, stödde den emot muren och befalde sina försagda kamrater att jemte honom klättra upp. Men knappt hade han uppstigit på de första pinnarne, förrän Hane, hvilkens ögon sväfvade öfverallt omkring i den af det klara månskenet upplysta trakten, nekastade en stock, som krossade stegen. Dacke, som märkte faran, sprang likväl i rätt tid oskadd tillbaka, men afskräcktes från hvarje vidare försök att på detta sätt bemägtiga sig borgen. Med betydlig förlust i döda och sårade drogo bönderna sig tillbaka, och slottets modiga besättning sände ett högljudt segerrop efter de aftågande.

Sture, ehuru mycket utmattad, lät dock genast föra sig till sin maka, bad om förlåtelse för sin villfarelse, hvilken hon sjelf förorsakat, och några få ögonblicks inbördes meddelande, som blifvit lätt genom husprestens bekännelse, var tillräckligt att tillvägabringa en upprigtig försoning emellan dessa båda, genom förtal och missförstånd skilda hjertan, hvilka likväl under bekymrens och den förtärande svartsjukans qval ännu beständigt lågade af den innerligaste kärlek till hvarandra.

Och när Sture räckt den genom tårar leende makan konungens nådebref, hvari hon läste, huru Gustaf kallade hennes gemål sin käre, högt älskade svåger, hvilkens trohet och lydnad han velat pröfva och derföre på någon tid förvist inom murarne af borgen, emedan han af några honom hätska hofmän blifvit skändligt förtalad, — då försvann ock det sista tvifvelsmålet om hennes makes trohet ur hennes bröst, och med djup blygsel bad hon om förlå-

telse för det misstroende, som förledt henne att låna sitt öra åt förtalaren.

Följande morgon lät Sture föra den fångne Ragvald inför sig. Han hade låtit belasta honom med tunga kedjor och kasta honom i ett djupt fängelse; men huru mycket förvånades han icke, då han fann mannens ansigte alldeles förändradt. Det långa skägget var försvunnet och i dess ställe endast ett kort pipskägg, såsom de unga adelsmännen brukade bära det; äfven föllo nu långa, blonda lockar, hvilka han hittills dolt under det falska, mörka hufvudhåret, fritt ned öfver hans axlar, och endast blekare än förut samt med tecken till häftiga lidelser, igenkände Sture åter sin forne ungdomsvän Ragvald Pedersson, hvilkens far var riksråd i Stockholm.

»Jag behöfver icke mera dölja mig under någon mask; ty jag har redan fått veta af dina tjenare, att du är försonad med Märtha, och att jag uppfört mig brottsligt emot dig», begynte denne; »derföre framträder jag nu för dig med öppet ansigte. Min kärlek till din maka var dig icke obekant, och då jag efter flere års fåfänga förhoppningar återsåg henne vid din sida, fäst vid dig genom heliga band, då blef det mörkt som natten för mina ögon; och all min ungdoms- och lifsglädje hade flytt ifrån mig. Hufvudstaden, mina föräldrars fredliga hus tycktes mig öde utan henne; jag kände djupt, att mitt lif endast kunde uppehållas genom hennes blickars milda eld, och föregifvande en utrikes resa, lemnade jag Stockholm. I soldatdrägt och med det fasta beslutet att afsäga mig rikedom, äreställen och värdigheter, begaf jag mig till Stegeborg för att under denna förklädnad söka tjenst här på stället. Du vet, huru händelsen gjorde mig till din makas och ditt barns räddare, och tydligt såg jag mig gynnad af ödet, som på detta sätt förde mig till henne. Så förflöt en lång tid; jag fick dagligen se henne, fastän mitt hjerta allt mer och mer vid denna anblick förblödde öfver den förlorade och, som jag trodde, nu aldrig mer upphinneliga lyckan. Då föreföll det mig, som mitt af qval sönderslitna hjerta behöfde tröst af en Guds tjenare och jag anförtrodde mig åt

din husprest, hvilken tycktes uppfatta min bikt med ovanligt deltagande. Du vet, huru han drifvit sitt spel med mig, huru han bedrog din maka — måtte Gud förlåta honom! Jag trodde dig ovärdig hennes kärlek och ansåg en skilsmessa nödvändig för bådas ert väl; derföre öfvertalade jag henne att fly med mig. Hon älskar dig, Sture, varmt och troget, och det har aldrig lyckats mig att röra hennes hjerta till någon ömhet för mig. Var lycklig; jag skall aldrig mera blifva det! Låt döda mig, Svante Sture; jag erbjuder dig villigt mitt hufvud och mitt lif!»

»Vare långt ifrån mig, att jag skulle döda dig! Min makas och mitt barns räddare kan jag väl förlåta den villfarelse, han begick, fängslad i en förförares snaror!» svarade Sture allvarsamt, men tillika mildt. »Ditt lif tillhör icke mig, utan fäderneslandet! I striden med vår gode konungs fiender kan du värdigt begagna det, och då jag hör, att man räknar dig ibland Gustafs tappraste krigare, vill jag utplåna ditt brott ur mitt minne och egna dig en vänlig erinran! Far i frid!»

»Ja, endast på slagfältet finner jag det lugn, hvilket döden bringar mig!» ropade Pedersson i en dof förtviflan och störtade ur rummet.

Sture såg, full af medlidande, efter honom och var just i begrepp att begifva sig till sin maka, då en vild krigssång hördes på afstånd ifrån vägen, som ledde ifrån Stockholm, och då han nu vände sig till fönstret, såg han hela stranden uppfyld af ryttare, hvilka i väl ordnade leder, i fulla rustningar tågade upp emot slottet. Men i böndernas läger herskade öfverallt en vild rörelse och den ögonskenligaste förvirring. De slöto sig tillsamman och vände sig alla utåt det öppna fältet på isen; men bestörta veko de tillbaka, då den talrika ryttarhären i vild fart rusade emot dem och anföll deras leder med spjut och svärd. Dackes rop var förgäfves; bönderna flydde för de kungliga ryttarne utan att stanna, emedan deras oförmodade ankomst så väl som deras häftiga angrepp på ögonblicket förlamat deras mod. Hela trakten framför Stegeborg betäcktes af flyktingar, hvilka, kastande vapnen ifrån

sig, störtade tillbaka inåt skogen, så att de stora hoparne af det kungliga fotfolket, som följt ryttarne på något afstånd, icke mera hade någon strid att bestå med de belägrande. Dacke hade med en fänika, hundra man stark, hållit sig längst; men äfven han tvingades slutligen af öfvermagten att söka sin räddning i den skyndsammaste flykt, och endast åtföljd af pagen Assar och Peder Skrifvare undkom han i skogen.

Sture hade ifrån vallarne åskådat den lätta striden och erhöll just af en från slagfältet afsänd ryttare det budskapet, ett fältherren Johan Thureson Roos med sin utvalda krigshär varit hans befriare; då blef han varse en annan ryttare, för hvilken man just i detsamma öppnat porten och som i fyrsprång skyndade att förena sig med de käcka stridsmännen. Det var Ragvald Pedersson.

Flere dagar dröjde Johan Thureson ännu i trakten af Stegeborg, hvilken han snart genom sina ströftåg alldeles rensade från upproriske; derpå tågade han vidare in i landet, och äfven Hane följde honom, begåfvad af den ädle Sture med ett kostbart silfverdryckeshorn för den vigtiga tjenst han gjort honom under belägringen. Men dvergen, fastän han kunde glädja sig öfver slottsherrns och allt folkets vänskap och välvilja, var få dagar derefter försvunnen ur borgen utan att lemna det ringaste spår efter sig.

FJERDE KAPITLET.

I den yttersta förbittring öfver sitt helt och hållet tillintetgjorda företag hade den flyktige Dacke funnit en hviloplats i en mörk vrå af en ofantlig granskog, flere mil ifrån Stegeborg, hvarest han unnade sig en kort hvila, hvilken den sårade efter en så hastig ridt väl kunde behöfva. Endast Peder Skrifvare och pagen Assar voro med honom; hans krigshär, med hvilken han tänkt underkufva

hela Sverige, var försvunnen eller skingrad i små flockar. Hans korta, afbrutna uttryck, hvilka han understundom lät höra efter långa stunder af en dyster tystnad, uttryckte det raseri, som bemägtigat sig hans själ. Han lät till och med sina ledsagare, hvilka deltagande sökte trösta honom öfver den lidna förlusten, erfara sin bittra ovilja, emedan hans bröst nu för första gången kände sig intaget af ett fruktande tvifvel om en lycklig utgång af de högt flygande förslagen. Ty liksom fattad af en namnlös ångest ryckte han, efter en kort rast, Peder Skrifvare ifrån hans hvila på en snödrifva, der han kastat sig, och befalde honom med sällsam hastighet att åter uppstiga på sin häst, genomströfva trakten, samla de flyktiga bönderna och hastigt med dem begifva sig till sjön Åsnen i Kinnevalds och Albo härad, der han ämnade sammandraga en ny här. Fastän uttröttad och tviflande om en gynnande utgång, var Peder Skrifvare beredd att fullgöra sin kaptens befallning och aflägsnade sig genast. Pagen Assar, hvilken hittills endast fruktat Peder Skrifvares närvaro, som ej anade hemligheten om hans kön, begynte nu, så snart den förre var försvunnen bakom träden, afläggande masken, att med qvinlig ömhet närma sig den förbittrade Dacke och försökte att med smekningar förjaga de mörka skrynklorna ur hans panna.

Men hvarje bemödande var förgäfves att omstämma den vredgade anföraren till mildare känslor, och det lyckades icke för hennes kärvänliga ord att utsläcka den högt upplågande vredens flamma i hans bröst. Med häftighet stötte han henne ifrån sig, i det han sade: »Gå ifrån mig, gå! Jag har stålsatt min panna för den smeksamma beröringen af dina mjuka händer. Du skall icke för andra gången genom kärlekssnack rycka magtens spira ur min starka hand; icke för andra gången skall du förblinda mig genom eldslågorna i dina ögon, i hvilka jag dåraktigt nog äfven trodde mig se vishetsgnistor. Högst sällan har qvinnans råd burit någon frukt i allvarsamma göromål, hvilka endast höfvas en man; jag var icke klok, då jag antog ditt förslag, krossade min magt framför Stegeborg och i denna

mig derförutan tillgifna orten sökte min lycka, i stället för att, som jag redan beslutit, med hela min magt vända mig emot Stockholm, eröfra landets hjerta och bortjaga Gustaf från den inkräktade tronen, för hvars besittning jag nu förgäfves uppoffrat så många lif och så mycket blod. Förbannadt vare ditt förderfliga råd! Det har drifvit mig ur den bana, hvilken jag ärofullt öppnat för mig! Hvad ville du framför det gamla klippnästet Stegeborg?»

»Hämnd ville jag!» svarade Brita kallt, i det hon, bittert sårad, drog sig tillbaka. »Ja, vet: denna gång styrde jag din vilja endast för att mätta min lågande hämnd emot den stolta slägt, till hvilken Axel Lejonhufvud hörde. Jag har svurit vid den mörke ande, som endast vill se olyckans frö hafva framgång här på jorden, att hela stammen måste utrotas, innan jag nedstiger i grafven. Föll icke Svante Sture för min hand den natten vi vågade ett utfall? Och hade jag med mitt dödande vapen kunnat räcka Axels syster och hennes barn, skulle de säkert icke undgått förderfvet!»

»Förbannad vare din hämnd!» svarade Dacke med upplågande vrede. »Således har du uppoffrat mitt och min härs väl endast för att tillfredsställa ditt hämndbegär? Tro icke, att jag älskar dig! Jag ryser tillbaka för dig, liksom för helvetet, och om än våra hjertan tryckas af en lika syndabörda, skola de likväl aldrig förenas i kärlek! Fasan skall skrämma dem tillbaka ifrån hvarandra; ty ömsesidigt skola de rysa och, liksom på ytan af en spegel, med eldbokstäfver läsa sin egen skuld.»

Hånande svarade Brita: »Hölj din pels öfver ditt hufvud, ty jag tycker mig finna, att kölden angripit din hjerna. Talar den mannen så, hvilken endast för få timmar sedan med väpnad hand tänkte afgöra sitt fädernesslands öde; som kastade sig till min barm, lågande af en lika stark känsla för äregirighet och hersklystnad som jag, och som svurit att bära mig upp till tronens höjd, till hvilken han nu knappt vågar uppslå sina rädda ögonlock? Se blott på mig! Ännu lågar min blick för samma höga mål — furstepurpurn! Räck mig din manliga hand!

En qvinna drager dig dit upp; en qvinna skall stödja den nedslagne hjelten!»

»Nej, nej!» återtog Dacke, »aldrig mer anförtror jag mig åt diñ ledning; ty jag stapplade, jag föll, förledd af dina falska irrbloss, som fört mig hit! Jag hatar dig; jag har mättat mig af dina behag; din anblick kan nu endast uppväcka min fasa och afsky; skilj dig derföre ifrån mig och hoppas aldrig att se dig på lika höjd med mig!»

»Ha, bedragare!» utbrast Brita, genomborrande honom med sina blickar. »Lönar du så min tillgifvenhet? Äfven du, usling, vill försmå mig? Bonden, röfvaren, för hvilken jag uppoffrade allt, vill förskjuta mig? Förförare! Darra skall du för den bedragna qvinnan! Jag vill förfölja dig som ditt samvete! Genom dig icke mer menniska, vill jag anropa helvetet, att det förvandlar hvarje droppa af mitt blod till hatets gift och låter det långsamt utströmma, för att skapa de fruktansvärdaste qval åt hvarenda af dina lifsdagar. Vi se hvarandra åter, hoppas jag, då nästa strid begynner!»

»Välan! Hat för hat! Låt se, hvem som blir segrare!» svarade Dacke kallt, och Brita svingade sig hastigt på sin häst och jagade bort.

Ensam blef Dacke qvar i skogen, och känslan af hans ensamhet, det förnyade misslyckandet af hans stolta planer, hvilka, som han måste frukta med anledning af hans sista nederlag, kanhända för alltid lidit skeppsbrott, hade ännu mera fördystrat hans själ, och för första gången uppvaknande ur sin sömn, frammanade hans samvete, liksom i en plågsam dröm, de förskräckligaste bilder för hans mörka inbillning. Det förbigångna visade sig för hans stela blickar liksom i en spegel. De rykande ruinerna af fredliga boningar, blodiga hufvud af gråhårsmän, gestalterna af qvinnolik, barn, hvilka omgåfvo liken af fäder, som fallit i den brottsliga fejden, trängde sig omvexlande fram på spegelns yta och hans sons hotande bild, uppstigande som en skugga, sväfvande på hafvets vilda vågor, fulländade det fasansfulla skådespelet af hans vildt upprörda känslor. Liksom utom sig ropade han högt: »Bort,

I rysliga gestalter! I fordren lif, ära och gods af mig! Jag är en menniska, ett verktyg för en högre magt, som lagt i min hand krigets svärd och upprorets fackla! Bort! Kasten eder förbannelse på denna magt, som bemägtigat sig hela min själ för att genom den bereda olyckor! Anklagen inför verldsdomaren den mörka ande, satan, som håller mig fängslad i sina band, och icke mig! Fri vill jag stå framför den fruktansvärda domstolen.»

Döljande sitt ansigte i båda sina händer, sjönk han tillbaka på snödrifvan och blef länge liggande orörlig. Men kraftigt arbetade sig anden, som bodde inom honom, fram undan tyngden af det uppvaknade samvetet, och ångren, som redan med sin bittra udd genomträngt den hårda skorpa, hvilken omgaf hans hjerta, tillbakaskrämdes åter af äregirighetens på nytt frambrytande låga, så att den snart alldeles försvann.

»Skall jag på halfva vägen redan klenmodigt förtvifla?» ropade han plötsligt, i det han reste sig upp. »Skall ett missöde vrida svärdet ur min hand, innan senorna i min arm äro förslappade af döden? Jag är ju ännu icke besegrad, så länge mina pulsar drifva blodet till hjertat! Välan! Jag vill icke sluta med mitt verk, förrän jag har det fulländadt, eller förrän grafven rycker mig ifrån mitt lysande mål!» Med fast beslut sprang han upp från marken, och fastän hans sår förorsakade honom häftig smärta svingade han sig på sin häst och red skyndsamt längre in i skogen.

De skingrade bönderna sågo sig tvungna att för sin egen säkerhets samlas i stora hopar i ändamål att med förenad magt kunna bjuda de kringströfvande kungliga trupperna spetsen; ty utan förskoning mördade de tyska legoknektarne de enskilda flyktingar, som föllo i deras händer. Till och med de, som obeväpnade, ångerfulla och frivilligt gåfvo sig, anropande konungens nåd, sågo sig denna gången bedragna i sin förhoppning på konung Gustafs ädelmod, ty konungen hade lemnat sin härförare oinskränkt magt öfver de upproriske, och de måste med sina lif umgälla brottet att hafva gripit till svärdet emot sin konung.

Det lyckades Peder Skrifvare att påträffa några af dessa hopar och samla dem. Fastän han tviflade om en lycklig utgång af en ny kamp, uppfylde han likväl Dackes befallning, raffsade tillsamman hvad han kunde af den skingrade hären och förde en icke obetydlig magt till sjön Åsnen, hvarest han i skogen lät uppslå ett läger. Redan tvenne dagar efter hans inträffande derstädes infann sig Dacke åter ibland sitt folk, och till sina stora löften, i händelse af en lycklig utgång af upproret, hvilka löften nu mera icke funno stort gehör hos de modfälda bönderna, fogade han äfven en målning af de förskräckliga straff, som väntade dem, hvilka trolöst öfvergåfvo honom, fegt vände tillbaka till sina hem, frivilligt böjde sin nacke under det kungliga oket eller fruktande döden under striden läto fånga sig, byggande på Gustafs nåd. Ja, några munkar, hvilka åter församlat sig omkring Dacke, predikade högt emot konungens tyranni *, som icke mera ville förskona någon, och, för att ännu mer uppreta sinnena, utskars en budkafvel, som färgades med blod och i hvartdera hörnet hade en messings- och en jernring. En hand, en fot och en qvinnospena voro ristade på budkaflen, hvarmed de ville uttrycka Gustafs vrede och skildra den med de mörkaste färger ** och tillade som förklaring, att befallning blifvit gifven af konungen att låta bödeln på alla småländingar afhugga dessa lemmar. Bönderna, uppretade af munkarnes lögnaktiga tungor, satte icke det ringaste tvifvel till sanningen af dessa berättelser. De sände denna förskräckliga bild ifrån det ena stället till det andra i landet för att uppbåda sina landsmän till hjelp och hämnd, och nästan

* »Jag skall messa i dag», så talade på predikstolen en prest i Assby kyrka och Sund socken, »och ropa hämnd i himmelen öfver den omilde konungen och hans afföda och alla de hans tjenare äro. Gören så I, både män och qvinnor, hvar vid sitt namn, och I alle, som hämnd ropa kunnen, att han måtte få ett nederlag och aldrig uppresa sig mer». (Strinnholm.)

** »Kommer hasteligen Kindboerne till hjelp, förty den omilde konungen kommer med en stor här af folk och vill låta afhugga allt det mankön, som är i Småland, en hand och en fot och desslikes skära en spena af allt qvinfolk». (Tegel.)

alla småländingar, hvilka hittills icke tagit någon del i den öppna striden, grepo nu till vapen och sällade sig, liksom förtviflade, till de upproriske, hvilka åter församlade sig omkring Dacke.

Hären uppbröt nu och tågade omkring i landet för att förskaffa sig lifsmedel, hvarpå den led stor brist, emedan bönderna vid sin öfverilade flykt från Stegeborg der qvarlemnat de betydliga förråden ifrån konungens magasiner i Söderköping. De drefvo sina röfverier, mord och våldsamheter ännu värre än förut och lockade derigenom de kungliga trupperna till sitt grannskap. Fältherrarne Johan Thureson Roos och Lars Siggesson Sparre genomströfvade landet och kämpade öfverallt med lycka mot de upproriske; ty de hade skingrat och förstört de bondhopar, som Dacke, under anförande af sina förtrognaste underbefälhafvare, skickat till de närgränsande landskapen. Svante Sture med 2,000 till häst och fot uppbröt ifrån Stegeborg och inryckte i Tjust. Från gränsen af Vestergötland ryckte Gustaf Olofson upp med hela vestgötaregementet samt dessutom sex fänikor tyska knektar, som af von Pyhy och Otto von Glasenap blifvit hit införda i riket; han drog in i Sönnerbo och Västbo härader, der konungens af Danmark krigsfolk, 800 landsknektar och 200 man till häst, voro honom till möte och förenade sig med honom. Lars Siggesson åter och Johan Thureson bröto med sjelfva hufvudstyrkan upp från Vadstena, drogo förbi Linköping och intågade i Kinde, der de plundrade och brände böndernas gårdar för att hos dem injaga fruktan och skräck, men blott tre socknar föllo till föga, alla de öfrige togo sin tillflykt till skogarne. I Säfvede fingo öfverstarne spörja, att bönderna förskansat sig i en tjock skog; de läto föra sig förbi förskansningarne, kommo följande dagen till Vimmerby, tågade så in i Asbolandet, härjade och brände. Allestädes, der de framdrogo, hade bönderna uppkastat broarne. Hela vägen tågade bönderna, hållande sig bland bergen och uti skogarne, bredvid krigsfolket, begagnande alla tillfällen till öfverraskningar, men vågade icke att i öppen kamp mäta sig med hären, emedan de buro fruktan

för den väldiga mängden och sade, »att man kunde slå sig trött på en hop gäss, ännu mer på en sådan hop krigsfolk.» Vid Hagelssund hade de lagt 500 man i bakhåll för att anfalla trossen, och flere af rikets herrar voro äfven i fara att blifva tagna till fånga eller nedgjorda, då ändtligen 300 kungliga hakeskyttar kommo dem till undsättning och skingrade bönderna. Äfven vid Högsby hade bönderna förskansat sig och Dacke hade der församlat kärnan af Smålands vapenföra män. Han innehade en så stark ställning, att öfverstarne icke vågade här angripa bondhären eller söka att tränga den vägen fram, emedan det icke kunde ske utan stor mansspillan och tilläfventyrs äfven taga en olycklig utgång. De tågade derför tillbaka. De tyska knektarne trodde, att det åter bar af till Östergötland, hvilket de kallade det förlofvade landet, och de hoppade af glädje, ty de småländske bönderna hade redan temligen qväft deras stolta mod och krigslust. Men sedan hären dragit ett stycke tillbaka, vek den af österut och inträngde i Östra härad. Der inkom den i en fet bygd. Man hade icke väntat sådana gäster, och allmogen blef illa till mods. Men Dacke försummade sig icke heller, och han var snart åter helt nära den kungliga hären. I Kinne härad, dit krigsfolket åter inryckte, vid sjön Åsunden, mellan Horn och Eneby, på en stor skog med framskjutande näs, förskansade Dacke sig och ville hindra konungens trupper att framtåga den vägen.

Men upprorsanföraren hade nu sjelf störtat sig i en fara, som med hvarje dag ökades. Två sidor af skogen, i hvilken bönderna uppslagit sitt läger, voro strängt bevakade af kärnan utaf den kungliga hären, hvilken nu, trött vid de beständiga skärmytslingarne, brann af stridsbegär och med otålighet afbidade befallning till angrepp för att med ett enda slag tillintetgöra de upproriske.

Dacke bedömde emellertid rigtigt farans storlek; ty han hade nu att göra med ett antal öfverlägsna, i krig väl erfarna fiender, och om förtviflan stålsatte hans bönders armar, så hade man icke stort att vänta af deras mod, emedan de nästan samtlige redan uppgifvit tanken på

seger, hvilken ännu icke blomstrat för dem i någon större fäktning. Det var den sista, den afgörande striden, som förestod. Dacke insåg, att, om han äfven måste duka under i denna, hans spel troligen för alltid vore förloradt; ty svårligen skulle då mera de förödmjukade bönderna, hvilkas förtroende till honom redan vacklade, på nytt låta förmå sig till ett nytt uppror, i hvilket de för uppoffringarne af gods och blod ännu icke skördat någon frukt, utan tvärtom tusentals blifvit stympade och mördade. Deras anförare tycktes till och med understundom hafva förlorat den kraft, hvarmed han tillförene styrt och uppeldat de sina. Dyster och sluten inom sig sjelf, såg man honom gå emellan sina krigare som nu förgäfves efterspanade dessa eldblickar, med hvilka han redan ofta tillförene åter upptändt deras sjunkna mod. Men förgäfves; slocknad var den vilda flamman i hans ögon, och stela och utan glans hvälfdes de långsamt, liksom under dödskampen, omkring i sina hålor. Tysta svordomar framträngde öfver hans läppar; han anklagade ödet, som vändt sig fiendtligt emot honom; han anklagade de främmande furstarne, som lofvat honom hjelp, att de brutit sina löften och öfverlemnat honom åt sig sjelf samt trolöst tillbakahållit det understöd, i förlitande hvarpå han begynt sitt farliga verk. Så fann honom Brita, hvilken sedan några dagar åter visat sig i lägret och, som det tycktes, med mildt sinne sökte närma sig den vredgade mannen, hvilken, ännu hatfull, undvek hennes möte.

»Brita!» sade han kallt och dystert, då hon oförmodadt en gång trädde emot honom i skogen. »Hvarför följer du mig? I detta ögonblick står jag ännu för högt, att ditt giftiga hat kunde skada mig och lättare än du kan uppfylla din hotelse skulle det blifva för mig att genom en enda vink för alltid rycka det vapen ifrån dig, som du vändt emot mig; lemna mig derföre! Det ringaste tecken till något fiendligt sinne störtar dig på ögonblicket i grafven.»

»Så har jag då förgäfves sökt ett hjerta i ditt bröst!» svarade hon med sorglig ton. »Se, hårde man: jag hop-

pades att försona dig med mig och ville nu ångerfullt bjuda dig min hand till förlikning; men den vilda strömmen af ditt vredgade tal tränger min milda bön tillbaka i det sönderslitna, af sorg uppfylda bröstet. Jag har uppoffrat allt — allt för dig. Jag trodde dina eder och blef bedragen. Förakt, hat blir min belöning! O, tro icke, att i ögonblicket af vår sista, fiendtliga skilsmessa mitt hjerta pröfvade de ord, hvilka jag talte till dig! Jag var uppretad, — fann mig försmådd, bedragen; — du uttalade sjelf ovänliga ord, och jag följde ditt exempel. Den svaga qvinnan gråter och jemrar sig för den falske mannen; jag kan icke detta, ty mina tårar äro redan för längesedan uttömda.»

»Du har rätt!» återtog Dacke hånfullt. »Hjeltinnan böjer sig aldrig; hon griper till hämndsvärdet och utfordrar den till strid, som undandrager sig hennes nät. Frivilligt har du ingått i min skara; frivilligt kastade du dig i mina armar. Är det då icke nog, om jag nu tillåter dig att fri och obehindrad vandra din egen väg, huru och hvart du vill välja den? Eller hvad begär du utaf mig? Du lär väl icke vara nog dåraktig att fordra af mig en förbindelse, kanhända genom presterlig hand, då döden möter mig vid hvarje steg och förderfvet öfverallt omger mig. Grafven är nu min enda tillflykt!»

»Förtvifla icke för hastigt», svarade hon, »visserligen omger faran oss på alla sidor, men likväl är räddning ännu möjlig. Segerkransen, ryktets ära, kan ännu pryda ditt hufvud! Jag öfverger dig icke, Nils Dacke! Du får icke förskjuta mig, icke nu, då olyckan hotar oss! Öfvergifven, irrande ensam omkring på den ödsliga jorden, skulle jag blifva ett rof för förtvifian!»

Med någon mildare rörelse svarade Dacke: »Så låt vara då! Jag vill icke stöta ifrån mig den bedjande; men hoppas icke uppspinna något nytt nät, du blir den undergifna och jag din herre!»

»Icke särdeles länge!» sade hon doft och sakta för sig sjelf, i det hon följde honom i hans tält.

Grefve Otto af Hoya, som ännu befann sig ibland Dackes här, såg efter dem båda med mörka blickar och

kastade sig med bittra känslor i det sönderslitna hjertat på sitt kalla läger å den starkt tillfrusna marken.

En mörk vinternatt betäckte skog och fält; stormen for tjutande genom de höga grantopparne och nedskakade snö och istappar ifrån de frusna grenarne, men i lägret herrskade den djupaste tystnad. Fruktan för det nära afgörandet af deras öde tystade i dag de upproriske, hvilka annars voro vana att under frasseri och jubelrop tillbringa en del af natten vid de lågande vakteldarne. Äfven i anförarens tält var det mörkt, och en matt uppflammande fackla upplyste endast till hälften det trånga rummet. Dacke var insomnad på sitt läger; hans läppar rörde sig under orediga, ängsliga ljud, och en feberryckning i hans lemmar vittnande om en ängslig dröm. Brita stod framför honom med blickar, utur hvilka hämndens vilda låga blixtrade.

»Nu är det tid!» sade hon sakta efter en lång tystnad. »Hans svåra dröm tycks vika; hans sömn blir lugnare. Ha, se! Hvartill detta leende, som sväfvar omkring dina läppar? Ett så mildt, så nöjdt lende har jag aldrig under ditt vakna tillstånd sett på ditt ansigte! En ljuf dröm måste uppfylla hans mörka själ — och jag tvekar ännu och förunnar honom de sista ögonblicken af en drömd sällhet — drömd lycka? Det är tid! Att störa den svåra drömmen hade varit att visa honom en välgerning, men att bortskrämma de ljufva bilderna med mordstålet, det är en verklig hämnd, och hastigt vare detta verkställdt!» Skyndsamt drog hon en blixtrande dolk ur sin barm och förde en kraftig stöt mot den sofvandes hjerta; men till sin förskräckelse kände hon något, som gjorde motstånd, hvilket förrådde för henne, att hennes offer äfven under sömnen icke aflagt sitt pansar. Hastigt fattade hon sitt beslut och ville denna gång rigta mordvapnet mot Dackes strupe; men Dacke sprang upp, väckt af den första stöten, och, utsträckande båda armarne, ville han gripa mörderskan; men i detsamma hade hon utsläckt facklan och flytt ur tältet. Vakterna sågo henne försvinna i skogen, och utan att tänka på att vidare förfölja henne, sade Dacke föraktligt

för sig sjelf: »Ovärdiga qvinna, du undgår mig icke!» Han befalde posten framför sitt tält vara vaksam, lade sig åter på sin säng och genomvakade den öfriga delen af natten.

Knappt grydde morgonen, förrän den skarpa elden från de kungliga hakeskyttarne uppväckte alla dem, som ännu lågo i sömnens armar. Dessa tumlade upp, grepo hastigt med stelnade händer sina vapen och sågo förtviflansfullt omkring sig; men då funno de, att död och förderf ifrån alla sidor vältrade sig emot dem. Hvarje väg till flykt var tillspärrad; ty under nattens mörker hade den talrika kungliga hären alldeles inneslutit deras läger, och redan började den storma.

Då steg Dacke på sin starka stridshäst, och hans bleka ansigte, hans tunga, djupa andedrag, hans osäkra, kringirrande blick förrådde tydligt, att han beredde sig till den afgörande sista kampen. Men då munkarne församlade sig omkring honom, bärande helgonbilder och invigda fanor; då de i sin vilda trosifver bespottade faran, lofvade gudomlig hjelp, oupphörligt upprepade konungens grymhet samt prisade för de förtviflade bönderna döden i slagtningen såsom en martyrdöd; då de fruktansvärda straffen: galge, stegel och pina af alla slag hotade dem, som fångna föllo i fiendens händer eller fegt sträckte vapen; — då skallade ett vildt dödstjut genom hela bondhären. En mörk rodnad färgade anförarens ansigte; hastigt svingade han den tunga stridsyxan öfver sitt hufvud, och modigt blickade hans ögon ned på den stridsfärdiga skaran. Med lugn gaf han befallning till angrepp, och under ett förtvifladt skri störtade bönderna emot den påträngande fienden, som fann sig hafva en blodig strid att uthärda mot den rasande skaran.

Den fruktansvärda kampen började med alla sina fasor. Nåd och förskoning voro alldeles bannlysta utur det blodiga hvimlet, der endast vapnen och den personliga kraften gälde. Anfallet mot de upproriske skedde från tvenne håll; på den ena sidan anryckte dalkarlarne, på den andra hakeskyttarne. Bönderna fäktade såsom ursinniga; hvarje fotsbredd jord sålde de dyrt; hvarje kulle fuktade de först

med sitt blod; hvarje graf fylde de först med sina fallna bröders lik, innan de öfverlemnade den åt fienden. Hvarje träd tjenade dem till bröstvärn, hvarje buske till skans, och endast för öfvermagten hos de öfvade krigarne lyckades det ändtligen efter en lång strid, då största antalet af bönderna redan lågo blödande eller döda på jorden och blodet af deras dödssår färgade det hvita snötäcket rödt, att bemägtiga sig lägret. Väl kämpade bönderna ännu här och der i smärre flockar; likväl var det icke mer att tänka på någon seger. De kunde endast försvara sig för att ännu fördröja döden några ögonblick; intagna af hämndbegär, så länge senorna i deras armar ännu icke förlorat sin spännkraft, fäktade de emot sina motståndare i vildt raseri eller störtade fram för att brottas med dem och rycka dem med sig i döden.

Som en hjelte hade Dacke ledt fäktningen; med jettestyrka nedlade han i den tätaste trängseln högar af lik omkring sig, men förgäfves — beständigt nya skaror framträngde emot de upproriske, och ifrån alla sidor ljöd motståndarnes segerskri. Blödande utur flere sår, sporrade den förtviflade anföraren sin häst och jagade bort till en liten kulle, vid hvilken ännu en hop af hans anhängare försvarade sig emot ett öfverlägset antal soldater. Med Peder Skrifvare vid sin sida störtade han som en mordengel ibland de jublande fienderna, hvilka, redan vissa om segern, endast mördade, icke stridde emot de utmattade bönderna. Som en blixtstråle susade den vilda höfdingens stridsyxa genom luften, och till höger och venster tumlade fienderna i snön, träffade af de dödande huggen.

»Rum, I usle legoknektar!» ropade han till soldaterna. — »Undan! ty hvarje hugg af min arm är ett dödsslag!»

Tumlande sin frustande häst, fortfor han att nedlägga den ene efter den andre, så att soldaterna bestörta veko tillbaka för honom och frivilligt lemnade honom vägen öppen till flykt. Endast åtföljd af Peder Skrifvare och pater Clement, hvilka liksom han voro till häst, jagade Dacke under förbannelser och eder genom skogen för att söka sin

räddning. Då träffade honom en kula ofvanför det ena knäet, gick tvärt igenom hästen och krossade äfven det andra. Den snabbe springaren störtade och Dacke föll under honom.

Upprorshärens öde var afgjordt genom den sista blodiga fäktningen och med detta fullkomliga nederlag tycktes det brottsliga företaget slutadt. De bäste af Dackes kämpar hade fallit, och en stor del föllo ännu lefvande i de kungliga soldaternas händer.

FEMTE KAPITLET.

Brita hade under den förflutna natten efter sitt misslyckade mordförsök på Dacke flytt in i den tjockaste delen af granskogen. Det otillfredsställda hämndbegärets känslor rasade i hennes inre. Långt ifrån lägret, utanför kretsen af de utställda vakterna, kastade hon sig ursinnig till jorden och såg vildt upp emot de svarta skyarne, som, likt dödsflaggor, sväfvade öfver hennes hufvud. Den tanken, att hon åter var försmådd, förskjuten och föraktad af en man, vid hvilken väl icke kärleken, men den i hennes stolta bröst starka äregirigheten fäst henne, och åt hvilken hon uppoffrat allt, denna tanke uppfylde hennes själ med de fruktansvärdaste qval. Hon såg sig slungad tillbaka ifrån den bana, hvilken hon under glada förhoppningar med stolta steg beträdt; för alltid aflägsnadt såg hon nu det lysande mål, för hvilket hon kastat ifrån sig det heligaste, som förenar den ena menniskan med den andra, som är den lidandes tröst, som lättar dödskampen för den döende och förhoppningsfullt leder hans blickar på ett bättre lif. Tron på Gud, förtroende till menniskor, dygd och oskuld hade hon lättsinnigt ryckt ur sitt hjerta för att deri bibehålla den bedrägliga bilden af ett lysande luftslott. Flyk-

tig och utan hem, förskjuten och vanärad stod hon nu ensam i verlden såsom ett vidrigt exempel på qvinlig förnedring. Hon kände nu för första gången huru djupt hon var sjunken, och hennes samvete rörde sig kraftigt såsom en uppvaknad jette efter en lång sömn. I hennes hjerta hviskade en fruktansvärd stämma allt högre och högre: »Det gifves en Gud, som dömer så väl här nere som der uppe!» Då vred hon sina händer, hennes krossade hjerta suckade till denne Gud om räddning och förbarmande. Men till och med hennes bön var en hädelse emot Gud, ty under sjelfva samvetsqvalet uppflammade ännu beständigt hämndens vilda låga i hennes förderfvade hjerta, och i det hon anropade Gud om nåd för sin själ, bad hon om förderf öfver Dackes hufvud, förbannade honom, förbannade sig sjelf och sin födelsestund.

Slutligen förmådde hennes utmattade kropp icke längre motstå den strid, som rasade inom hennes bröst, och hon nedsjönk utan sansning i den djupa snön.

Vid uppvaknandet ur den svimning, hvari hon varit försänkt, stod solen redan högt på himlen; alla den förflutna nattens förskräckliga bilder framstälde sig ånyo för hennes inbillning och voro nära att åter försätta henne i det tillstånd, hvarutur hon nyss uppvaknat. Men då förnam hon på afstånd gnyet af striden, och fasa och förskräckelse gåfvo henne krafter att resa sig upp och fly ifrån ett ställe, som endast kunde bringa henne olycka och förderf. För hvilken än segren förklarade sig, så var hon utan räddning förlorad, om hon ertappades. Ångsten gaf henne öfvermenskliga krafter; hon arbetade sig fram genom snön och lyckades att uppnå slutet af skogen, der hon fann en koja, i hvilken hon beslöt att söka sin tillflykt. En gammal gumma, den enda som bebodde den, emottog den utmattade och lofvade, sedan Brita sagt att hon flytt från stridsfältet, der Dacke blifvit slagen, att dölja henne för alla efterspaningar af soldaterna, hvilka gumman hatade, emedan de plundrat hennes koja. Hon lät den utmattade unge herrn, hvars utseende väckte hennes medlidande, hvila i hennes egen säng och lofvade noga akta på, att ingen

skulle öfverraska dem, innan han fått tid att åter fly ut i skogen. Brita svepte sig in i sin kappa, kastade sig på den torftiga halmbädden och insomnade.

Hvad hon berättat för sin gamla värdinna bestyrktes emellertid allt för väl af verkliga förhållandet. Dacke var slagen, hela den upproriska skaran skingrad, och endast några få af hans tappraste kamrater hade det lyckats att undkomma. Snart erfor äfven Brita af gumman, som gjort besök hos ett par grannqvinnor, att Dacke blifvit farligt sårad; men att man, oaktadt de noggrannaste efterspaningar, icke varit i stånd att upptäcka stället, der han dolt sig.

Det lidna nederlaget hade emellertid förorsakat stor förskräckelse hos småländingarne. De sågo branden och röken ifrån sina byar, sin krigarskara skingrad och upplöst, sågo konungens härar allt djupare inträngа i deras i deras landskap, sig sjelfva, utan anförare utan hufvudman, gifna till pris åt alla krigets olyckor. Då syntes dem bäst vara att hörsamma konungen. De sände nu bud till konungen, gåfvo till känna sin nöd och beklagade, att de voro mycket utödda, och att deras åkrar stodo osådda.*

Brita anade, att Dacke begifvit sig till Blekinge, och sedan hon återhemtat sina krafter genom hvilan, uppvaknade ånyo hämnlystnaden i hennes hjerta och förmådde henne slutligen att uppsöka den förhatlige. Hon fann emellertid nödvändigt att ännu någon tid gömma sig hos den beskedliga gumman, emedan hela landskapet var uppfyldt af kungliga soldater, hvilka snart skulle ertappat henne, om hon vågat lemna sin tillflyktsort. Hennes vi-

* Gustaf svarade: »Känne Gud, att det är oss högligen emot, att I så svårligen utödde äre. Men vi gifve det eder sjelfve uti betänkande, hvem sådant mest vållat hafver. Der I och flera de dannemän i Småland hade velat rådt och lydt våra skrifvelser och trogne förmaningar efter, och blifvit hemma sittandes, aktandes edert bo och bohag, och sått eder åker, som dannemän pläga, och huggit så många svedjeland i år, som I hafve tillhulpit att hugga brottar, då hade I och de icke haft så stor nöd för kakena hos eder, som nu till äfventyrs sker. Den utödning I ock tale om, der måge de och I tacka eder sjelfve före.» (Strinnholm.)

stande derstädes blef likväl längre än hon förmodat; ty ej förr än tre veckor efter slaget återtågade trupperna från Småland. Jöran Jönson, konungens fogde på Kronoberg, förordnades till höfding i det kufvade landskapet och anbefaldes att förfölja och utrota de hopar, som höllo sig i skogarne och icke ville erkänna någon dagtingan eller fred*.

Knappt hade emellertid krigsmagten dragit sig ifrån Småland, förrän Dacke, som åter blifvit läkt, på nytt uppträdde och samlade omkring sig en skara af flere hundrade män. En del af hans yppersta underbefälhafvare, en Nils Fössning, Jöran Verkmästare, Birge i Skulebeck och Klement i Skireslet, Peder Skrifvare, Peder Djup och Peder Skägge, Sven i Flaka och Måns i Pilegården, Dackes farbroder Olof Dacke, hans svågrar Sven och Holme Gertronsöner och flere andra kommo åter fram med sina hopar ur de tjocka skogarne, plundrade och mördade. På flere ställen uppträdde Dacke helt oväntadt och sökte att uppvigla allmogen, i det han försäkrade dem om kejsarens mägtiga bistånd; han fick nya anhängare, och flere socknar blefvo honom bevågna. Då måste konungen åter låta en del af sin krigsmagt uppbryta. Axel Ericson till Härsätra inryckte i Ydre med 400 man. Jöran Jönson uppbröt från Kronoberg och Jakob Bagge med 700 man från Kalmar. Der höfdingarne framdrogo, höllo de ting och stämma med allmogen och förmanade dem att blifva stilla och fredliga. Många härad gjorde dem äfven stort bistånd och förstärkte dem med manskap, isynnerhet med goda skyttar. I Linhöfda socken i Säfsjö by öfverraskade Dacke konungens befälhafvare Jöran Jönson, nedgjorde en del af hans hop, tog andra till fånga, och Jöran Jönson sjelf kom med mycken nöd undan. Peder Nilsson blef i Ydre öfverraskad af Dackes underbefälhafvare Sven i Flaka och Peder Djup, miste många af sina män och blef sjelf illa sårad. Men Dackes hopar, som i allmänhet voro sjelfsvåldiga och föga aktade sin anförares befallningar, handlade utan sammanhang, utan ordning och enighet. Konungens höfdingar åter

* Tegel.

togo gemensamma mått och steg och gingo med mycken raskhet till väga. Isynnerhet var den modige Johan Bagge en skräck för bönderna. Han fick spaning på Dacke sjelf och förföljde honom från socken till socken samt jagade honom framför sig under loppet af en natt och en dag sju mil*, men den dristige bondhöfdingen gaf icke så lätt allt förloradt.

Brita erfor dessa händelser af gumman, innan hon lemnade sin tillflyktsort. Då ansåg hon det tid att begifva sig derifrån. Hon tackade den gamla för det bistånd hon lemnat henne och vandrade åstad för att komma öfver gränsen. Men detta var förknippadt med större fara än hon föreställt sig. Jöran Jönsons krigare ströfvade öfverallt omkring, och oförmodadt stötte hon på en vakt, som upptäckte henne. Förskräckelsen bevingade hennes steg, och, efterjagad af soldaterna, flydde hon genom skogen, tills hon, flämtande och magtlös, nedstörtade på en snödrifva. Här funno henne två kungliga soldater, som ströfvade omkring, och emedan de i henne trodde sig se en af de upproriske, trädde de med dragna svärd emot henne. Brita blottade äfven sin värja, och med det fasta beslutet att i denna kamp söka döden störtade hon rasande emot sina fiender; men efter en kort fäktning såg hon sig afväpnad och måste följa med sina besegrare, hvilka förde fångslad inför sin befälhafvare Jöran Jönson. Denne, hvilken, liksom hans soldater, icke anade hennes kön, ansåg sig, i tanke att den fina pagedrägten dolde en afkomling af något ädelt hus, skyldig att freda den fångnes lif för att öfverlemna honom åt konungens egen domstol och befalde derföre de båda soldaterna att qvarblifva i skogen och noga bevaka honom. Sjelf skyndade befälhafvaren att möta ett anfall, hvilket just nu begynts mot en skara bönder, emot hvilka han genast skyndade med allt sitt öfriga manskap.

Knotande emot denna befallning, hvilken hindrade dem ifrån den länge efterlängtade striden, blefvo de båda solda-

* Strinnholm.

terna qvar hos Brita. De befunno sig just i skogsbrynet, och då de kungliga trupperna inbröto i skogen, blef, utom fången och de båda soldaterna, rundt omkring ingen mensklig varelse synlig; ifrån det täta djupet af skogen hördes emellanåt stridsrop och vildt gny. Brita låg orörlig på jorden med händerna hårdt sammantryckta öfver sitt ansigte; men de missnöjda väktarne tycktes icke mycket bekymra sig om henne, utan talade om den aflägsna fäktningen. Då småningom det häftiga bullret drog sig allt längre och längre bort, tillkännagåfvo de genom miner och rörelser den största otålighet, och den ene sade till andre: »Förbannad vare den pojken, att vi för hans skull skola stå här overksamma! Jag har så länge gladt mig åt att det en gång skulle bli allvar med bondjagten, liksom en hungrig öfver sin måltid; nu dansar mitt svärd förgäfves i slidan. Det får icke komma ut. Det får denna gång icke dricka bondblod.»

»Hm», menade den andre förtretad, »är du angelägen om blod, så drag ditt svärd, sätt det mot fångens bröst och stöt till, så blir det snart rödt, och vi få då ännu tid att kasta oss in i skogen och hugga löst på bondryggarne!»

»Ja, du säger något!» svarade den andre; men med betänklig uppsyn tillade han: »Det går likväl icke an, så gerna jag än ville! Har öfversten icke befallt oss —»

Men hans kamrat afbröt honom hastigt med orden: »Åh, hvad bry vi oss om öfverstens befallning? Vi drogo ut för att tappert slå bönderna och icke för att stå vakt hos skägglösa pojkar, under det våra kamrater hålla dansen med bönderna. Jag märker nog att en adelsman döljer sig under den der tröjan, och på sådana får icke ett hår krökas, fastän han kanhända gjort långt mera ondt än de arma bönderna, på hvilka vi, då de lefvande råka uti våra händer, utan någon vidare omständighet med ett hamptåg tillsnöra strupen, innan ordet nåd kommer öfver deras läppar. Hvad är det väl för heligt i adelsblodet? Det är alldeles samma röda saft, som flyter i våra ådror, men ofta mycket svartare än blodet i trogna knektars hjertan. Gör du kort process med den pojken; jag skall

emellertid uppfinna en saga, som kan ställa öfversten tillfreds.»

»Du talar rätt klokt», återtog den andre. »Jag har i sanning stor lust att göra ända på pojken; men gör mig den tjensten och låna mig ditt svärd», tillade han, »ty min gamla rostiga värja är alltför skral att smaka adligt blod! Ditt svärd är blankt och äfven mycket prydligare —»

»Din narr!» afbröt honom hans kamrat, »till mord är hvarje jern godt nog, och då han måste dö, skall han sannerligen icke taga illa upp, om din rostiga pamp stöter ned honom. Jag känner din vördnad för adeln, emedan du såsom dräng tjenat hos en adlig junker. Mitt svärd håller jag alltför godt till bödelssvärd, och vill du icke bruka ditt dertill, så vet jag ett annat råd. Se, der borta i tallen gunga ännu de båda bönderna, som vi i går upphängde; och emedan du menar, att en adelsman måste hafva något eget, till och med då han välförtjent lider förrädarens död, så har jag ännu här ett tjockt silkessnöre, som jag tagit ifrån en munk tillika med rosenkransen; med det upphänga vi pojken der borta i tallen. Gerna för mig må det ske en hel manslängd högre än bönderna, så kan han icke beklaga sig att ej hans högre rang njutit rättvisa till och med i döden.»

»Det är sant», svarade den andre, »du vet råd för allt, min kloke kamrat! Jag tror, att du skulle kunna med den största skicklighet afmäta höjden, om det gälde att hänga upp en konung — Gud förlåte mig min svåra synd att blott våga tänka på ett sådant brott! Ja, så skall det vara: vi hänga honom ett godt stycke högre än bönderna, ty han har ett fint ansigte och är säkert af förnäm härkomst.»

»Nå, så låtom oss skynda!» fortfor den andre hastigt. »Inom tio minuter måste han vara kall, annars komma vi för sent till svärdsleken och få endast se dödsdansen, d. v. s. då vi hänga fångarne. Fem minuter vilja vi förunna pojken till bön, och fem minuter behöfva vi för att hänga honom. Skynda dig derföre! — se der! silkessnaran är redan färdig; den tjocka knuten måste trycka

på strupen; — vid denna ändan fästes det långa strecket — der! Stig upp i tallen och kasta snöret om den starkaste grenen, men likväl så, att ändan hänger lågt nog för att kunna räckas nedifrån.»

Innan soldaten derpå förkunnade Brita domen, hade denna, som hört hvarje ord, redan förnummit den; och så nära dödens portar bemägtigades hon oemotståndligt af begäret att få lefva. Suckande bad hon i den förskräckligaste dödsångest: »Min herre och min Gud, jag erkänner din rättvisa dom! Förbarma dig — låt din nåd råda! Rädda mig, och jag vill helga hela min lefnad åt den strängaste ånger!» Den manliga fattning, hvilken hon bibehållit i de häftigaste slagtningar, försvann för fasan af den skymfliga död, som förestod henne, och med qvinliga jemmertoner sökte hon att röra krigarnes vilda hjertan; men förgäfves. Den ene soldaten såg väl icke utan medlidande på den bedjande, men nöjde sig dock med att vänligt bedja sin kamrat att lösa fötterna på deras offer, på det Brita måtte blifva i stånd att knäböjande förrätta sin sista bön, hvilket denne knotande uppfylde. Den förre uppsteg då i granen med strecket i handen.

Knappt kände Brita sina fötter fria, förrän hastigt en hög rodnad flammade öfver hennes ansigte; och fastän hon, nedsjunken på sina knän, syntes bedja, så voro hennes tankar likväl rigtade på helt annat, och hennes öga upphöjde sig icke med andakt till himlen, utan sväfvade lurande omkring soldaten, som stod några steg derifrån och noga bevakade henne. Liksom under varma böner, tryckte hon sina läppar på knutarne af det band, hvarmed hennes händer voro fängslade, i det hon vände sig ifrån sin väktare. Den djupaste tystnad herrskade rundt omkring, endast understundom afbruten af den andre soldatens eder, hvilken redan satt i granen och ej tycktes kunna sluta sitt arbete efter önskan. Då hördes plötsligt hästraf ifrån skogen, och den nedanför stående krigsmannen ropade till sin kamrat, att han skulle skynda sig, på det de icke måtte störas genom öfverstens återkomst. Men den andre svarade förtretad: »Det går icke så fort; du ser huru jag bråkar!

Mina händer äro frusna, och kastar jag strecket öfver denna gren, så synes det mig ännu icke högt nog; men der uppe är en gren, som liknar en krona, den ser ut, som vore den skapad för vårt verk; men jag kan icke räcka så högt.» Fasthållande sig med den venstra handen, andades han på de stela fingrarne af den högra och såg upp på den högt öfver honom nedhängande grenen.

Men den andre, hvilkens otålighet ännu mera ökades af det annalkande hästtrafvet, glömde att han skulle gifva akt på fången, sprang bort till trädet och steg sjelf upp deri, under det han bannande ropade till den andre: »Du sölar så förfärligt; jag måste väl hjelpa dig, annars blir du aldrig färdig!» Han klättrade nu upp i trädet. Efter sin kamrats önskan kastade han här det långa snöret öfver den betecknade grenen och lät ändan deraf hänga ned ända till jorden, så att snaran blef ungefär en manshöjd öfver marken. Men innan han slutat detta, frambröto två ryttare i det starkaste fyrsprång ur den tjocka skogen och vände sig emot den fria slätten.

»Dacke!» ropade Brita, uppspringande från jorden och sträckande de befriade händerna, hvilkas band hon obemärkt upplöst med sina tänder, emot honom. Hon fattade i detsamma hans frustande häst i tyglen och skrek med förtviflan: »Nils! Nils! rädda din maka! Tag mig upp på din häst — gif mig ett svärd — jag hotas af den skymfligaste död!»

Dackes hämndfulla blickar träffade det bäfvande dödsoffret, och under ett hånskratt svarade han: »Finner jag dig här, du lönnmörderska? Så är ödet mig första gången gynnande i dag. Det har fört dig i min väg. Du begär ett svärd? För det dolkstyng, du den märkvärdiga natten ämnade mig, vill jag skänka dig det du begär; men jag skänker det på mitt sätt. Det må blifva helt och hållet ditt, sedan du smakat det i ditt bröst.»

Högt öfver hennes hufvud blixtrade hans blanka svärd; men innan han ännu utfört hugget, omfattade hon i dödsångsten det blanka jernet; hastigt drog han det tillbaka,

och med sönderskurna händer sprang hon undan ropande: »Rundt omkring endast mördare! Gud, förbarma dig!»

Dackes ledsagare sökte nu att beveka honom till medlidande; men hans ord sväfvade förbi Dackes öra, utan att inträngа i hans stenhårda hjerta, och redan sporrade Dacke sin häst för att skynda efter Brita, då hans blickar föllo på trädet, i hvilket ännu de båda soldaterna orörliga sutto. Dacke fann snart, att den nedhängande snaran var beredd för Brita. Vid denna anblick utbröt han på nytt i ett vildt skratt, i det han ropade till soldaterna: »Välan, I kunglige bödlar, gören hvad som tillhör ert embete; jag vill icke gripa in i ert handtverk! Jag befaller er till och med: hängen upp henne, men dragen försorg om att grenen icke brister!» Utan att vidare se sig omkring, skyndade han nu under den häftigaste ridt öfver slätten, och ännu långt derefter skallade hans gälla hånskratt.

Brita hade, redan efter en kort flykt utmattad, nedsjunkit på sina knän; skyndsamt nedstego de båda soldaterna från trädet och ryckte den sanslösa med häftighet upp från marken.

»Förbannad vare du med din förklädnad!» ropade den ene soldaten till henne. »Således har du drifvit spe med oss. Vi äro narrade af en qvinna!»

»Ja, jag är en qvinna; hafven medlidande med mig!» jemrade sig Brita.

»Du har bedragit oss!» svarade den förstnämnde med hårdhet. »Medlidande med Dackes hustru? Djefvulen må veta, hur det står till med det äktenskapet; men att ömka dig, det är detsamma som att ömka hin ondes farmor sjelf. Att hänga vore en för lätt död för dig; och hänga dig ville jag också nu icke heller för allt i verlden, sedan Dacke befalt det. Ned med strecket!» ropade han i vild glädje till sin kamrat. »Vi binda henne här vid trädet och piska den falska, så länge hon har andedrägt qvar, så att hon kan skrika.»

Den ene soldaten neddrog nu strecket, och båda ryckte under skymford pelströjan ifrån hennes axlar samt bundo den förtviflade vid ett träd.

Under sin vilda ifver märkte de icke, att en ryttare i fyrsprång ville hasta förbi dem; men då han blef uppmärksam genom hennes förtviflade ångestskri och framskyndade till stället, drogo de sina svärd och gjorde sig färdiga till strid. Med raseri trängde den främmande in på dem. Den ene träffades af hans klinga i axeln och flydde svärjande in i den tjocka skogen; den andre genomborrades af hans svärd och föll liflös till jorden. Hastigt steg han derefter af hästen, löste den fängslades band, och då han såg henne i det bleka, af smärta och ångest förvridna ansigtet, utbrast han bäfvande: »Brita! — Guds straffande dom!»

Men hon ropade rysande: »Otto!» och sjönk vanmägtig i hans armar.

SJETTE KAPITLET.

Grefve Otto af Hoya, som äfven undkommit ifrån nederlaget, slog sin kappa omkring den olyckliga qvinnan och sökte att återkalla henne till sansning. Då hon uppvaknade ur sin vanmagt, och hennes matta blick bedjande rigtades på hennes räddare, kastade hon sig i en ödmjuk ställning för hans fötter, omfattade hans knän och bad, att han icke måtte öfvergifva henne. Han blef rörd, upprese henne och tänkte icke mera på den bittra skymf, hon tillfogat honom. Han hjelpte henne derefter omsorgsfullt att uppstiga på hästen och hastade i en motsatt rigtning mot den, som Dacke och hans följeslagare tagit, med henne inåt skogen och öfver en närbelägen hed.

Flera timmar hade de med den största skyndsamhet ridit öfver de ödsligaste trakter, hvilka högst sällan beträddes af någon menniskofot; men vid nattens inbrytande begynte den utmattade hästen att allt oftare snafva, och

grefve Otto tviflade på att före mörkret uppnå gränsen till Blekinge. Der på dansk botten hoppades han vara i säkerhet för alla förföljelser. Allt mörkare utbredde sig natten öfver de obanade, snöbetäckta fälten; mattare blef den flåsande hästen och hotade att vid hvarje osäkert steg störta under sin börda; allt skarpare kände de utmattade och sårade flyktingarne den kalla nordanvinden, och ännu visade sig icke, så långt grefvens ögon nådde, något vänligt ljus, som vittnade om närheten af en mensklig boning, hvilken kunde skänka dem ett skyddande tak. Kall och blek låg Brita i Ottos armar, och ännu hade, sedan hon flyktat med honom, icke något ljud framträngt öfver hennes läppar, endast hennes hvälfvande ögon och understundom en sakta, liksom utaf smärta uppväckt rysning förrådde för hennes räddare, att hon ännu var vid lif.

Långt ifrån att medelst förebråelser eller onyttiga frågor ännu mer plåga henne i detta qvalfulla tillstånd, iakttog han samma tystnad som hon, och, glömmande sina egna olyckor för hennes, kände han det ömmaste medlidande för den olyckliga, som ödet fört i hans armar. Denna milda känsla gjorde honom sjelf så godt, att han kände sig mindre olycklig, än han gjort det under lång tid. Minnet af hans kärlek, likt det matta ljuset vid en döendes säng, upplyste den mörka natten af hans förflutna lefnad. Djupt skakad att finna den, som han fordom i sin inbillning aktade så högt, i hvars egande han trodde sig finna sin enda lycka, i råa soldaters händer, gifven till pris åt de grymmaste misshandlingar, kom han endast ihåg hennes lidande, och hans bittra ovilja försvann småningom, sedan hans förakt upplöst sig i medömkan. Att rädda henne från hennes fienders förföljelser, undandraga henne all vidare förbindelse med de upproriske, hvilka han ändtligen sjelf beslutit att öfvergifva, ansåg han för närvarande såsom sin första, heligaste pligt.

Så drog han långsamt med henne öfver den snöbetäckta heden på sin stapplande häst. Det arma kreaturet ansträngde sina sista krafter för att vada genom snön, till dess Otto steg af och ledde det vid tygeln, under det han

med högra armen uppehöll Brita, som, stel af kölden, krossad af sin smärta, liksom medvetslös lät honom föra sig hvart han ville.

Ändtligen skymtade ett ljus emot dem på ringa afstånd, då de hunnit genom en liten skogslund, och hafvets brusande nådde grefvens lyssnande öra. Då han förnam detta välbekanta ljud, bäfvade hans hjerta af glädje; ty han trodde sig nu vid stranden af Östersjön finna en banad väg, som kunde föra honom ur ödemarken. Han fann äfven snart, att ljuset icke bedragit honom, utan att det upplyste en mensklig boning; och ju mera han nalkades denna ledstjerna, ju tydligare framstodo de grå murarne af en stor byggnad ur nattens mörker. Nöden tvang honom att våga sig fram, stället måtte vara bebodt af hvem som helst. Ändtligen voro de vid målet. Flåsande stannade den utmattade hästen med nedhängande hufvud framför den tillslutna porten. Allt tycktes vara öde omkring byggnaden, å hvilken endast ett par fönster upplystes af ett svagt sken. Otto såg, då han med forskande blickar betraktade stället, att han befann sig ett gammalt herresäte, som tillhörde konungen sjelf och hette Värnanäs. Han visste nu, att han var nära blekingska gränsen, hvilken han likväl icke var i stånd att uppnå i den utmattade belägenhet, hvari han befann sig, hvarföre han beslöt att afbida dagsljuset, innan han vidare fortsatte sin flykt, och af konungens slottsfogde begära nattherberge, isynnerhet som han sjelf efter sin moder hade anspråk på egendomen, och fogden var bekant med honom alltsedan hans barndom.

I denna afsigt drog han på jernringen, som, fäst vid en kedja, nedhängde på porten och satte klockan i rörelse. En portvaktare vaknade vid detta ljud, såg med mörk uppsyn ut genom en liten glugg och frågade efter de nattlige vandrarnes begäran. Grefven svarade: »Tvenne till döds utmattade krigsmän bedja om ett nattläger. Säg detta åt fogden Sven Jöranson.»

»Fogden Sven Jöranson är för längesedan borta härifrån», svarade portvakten. »Nu bor här endast den ädla

fru Ingrid till Eka, konungens fränka, jemte några nunnor ifrån Skenninge.»

»Så bed då fru abbedissan om herberge för oss!» utbrast grefven ifrigt.

»Hon har förbjudit mig att insläppa någon menniska om natten!» var portvaktens svar.

»Skola vi då frysa ihjel här utanför?» ropade grefven. »Jag betalar er allt hvad ni önskar, om ni herbergerar oss! Unna oss endast öfver denna natt en plats i ert rum!»

»Hm! Hm!» återtog portvakten med något vänligare ton, »den ringa tjenstebefattningen afkastar så litet, och jag får högst sällan se penningar. Nå väl, viljen I inträda tyst och stilla, så öppnar jag väl porten så mycket, att I kunnen smyga er in, och I fån då betjena er af min kammare; men intet ord eller ljud får då förråda er närvaro, ty hvad jag gör, gör jag emot den stränga fru abbedissans befallning. Om hon finge veta det, skulle hon måhända genast jaga mig ur huset till belöning för min menniskokärlek. Eder häst får ni låta stå här utanför; hans hofslag på den stenlagda gården kunde annars förråda oss. Bind honom vid ett träd, jag vill sedan föra honom in i ett skjul; der skall jag söka att skaffa hö för det arma djuret.»

När han sagt detta, steg han ned ifrån gluggen, öppnade porten, men likväl knappt till hälften, och Otto smög sig in med Brita, hvilken han lyftat ned från hästen och bar i sina armar. Snart inträdde de i portvaktens lilla kammare, som uppvärmdes och upplystes af en brasa i kaminen och hade genom ett litet rundt fönster utsigt åt borggården.

Grefve Otto nedlade Brita på portvaktens bädd, och värmen i rummet hade i början en önskad verkan på henne; ty hon rörde sig friare och föll snart i en välgörande slummer. Men denna var endast kort. Redan efter några minuter for hon upp i sängen, liksom uppskrämd af en elak dröm, och stirrade i en till hälften sittande ställning mot det lilla fönstret på väggen midt emot henne. Äfven grefve

Otto, som, sjelf utmattad, likväl hittills suttit vaken vid hennes sida, tröstande henne med milda ord och lofvande henne hjelp och räddning, följde nu, då han ej erhöll det ringaste ljud till svar, med sina ögon rigtningen af hennes blickar. Derute på borggården herskade emellertid det djupaste mörker, och endast understundom föreföll det honom, liksom om en dunkel skugga af obestämd form smöge sig förbi fönstret.

En djup suck frampressades ur Britas bröst, och hennes ögon, fylda af heta tårar, hvilade länge med uttryck af bitter sorg på Otto. Mödosamt tycktes hon hafva samlat sina sinnen. Hon öppnade flere gånger de bleka läpparne, liksom hon ville tala, men en inre rörelse återhöll hennes ord. Ändtligen sade hon sakta, i det hon matt räckte grefven sin hand: »Hvar är jag? Är detta ett fängelse? Skall man här döma öfver mig? Hvar äro mina domare? För bödelsyxan skall jag icke darra, blott man icke misshandlar mig. Otto, skydda mig, om bofvarne återkomma och vilja slå mig! Jag har förtjent döden och vill dö, men sådant är förskräckligare än döden!»

Med båda sina händer fattade Otto hennes hand och svarade, intagen af det innerligaste medlidande: »Var lugn! Jag hoppas, att vi här hafva funnit en fristad, der våra förföljares raseri icke hinner oss. Känner du dig stark nog vid dagens inbrytande, så rida vi vidare. I Blekinge, hoppas jag, äro vi i fullkomlig säkerhet för våra fiender, och derifrån fly vi till Köpenhamn, så snart du blifvit återställd. Ödet har nedböjt mig tillräckligt, och det skall icke mera förefalla mig svårt att sänka mitt hufvud och kröka min rygg för Danmarks konung och af honom utbedja mig en tjenstebefattning, som kan försäkra mig om mitt tarfliga uppehälle. Dig skall jag aldrig öfvergifva —»

»Icke öfvergifva mig?» föll Brita honom i talet, i det hennes ansigte uppklarnade. »Ack! Om den förkastade, hvilkens anblick måste uppfylla hvarje menniskohjerta med rysning, bär du ännu omsorg? Är ditt bröst då så genomträngdt af ädelmod, att den rättvisa vreden, hatet och hämnden deri ej finna något rum? Nej, Otto, lemna mig

qvar här! Du har lidit nog mycket för mig. Rädda dig sjelf; jag skulle endast vara en qvalfull börda för ditt lif. Glöm den olyckliga, liksom hon glömt dig! Omgif ditt hjerta med en isskorpa, liksom hon tillslutit sitt hjerta för dig! Lemna mig! O, ryck ditt hjerta ifrån den förkastade. Fadrens förbannelse är snart uppfyld på henne — snart — snart!»

Förtviflad störtade hon tillbaka på sängen, och Otto bad med mild röst, att hon skulle öppna sin själ för ångren, som tröstfullt hänvisade hvarje botfärdig till Allförbarmarens nåd.

Snart tycktes det som om hans ord stillat stormen i hennes inre, ty med bäfvande röst sade han: »Tror du verkligen, Otto, att jag vågar hoppas? Känner du mängden af mina förbrytelser? — Jag vill bigta mig för dig, Otto. Allt, allt vill jag bekänna för dig; döm då sjelf, om den barmhertige Guden der uppe kan förlåta mig!»

»Huru skall jag kunna döma!» svarade Otto, »då jag sjelf känner mig skyldig till svåra brott? Likväl hviskar en inre röst i mitt hjerta: den Allsmägtiges nåd är outtömlig! Äfven jag ångrar min dåraktiga förbindelse, och, så ofta jag tillförene förbannat mitt lif, så bjuder mig nu en helig, ehuru bitter känsla att söka uppehålla min varelse. Äfven du Brita, måste lefva, på det din ånger må vinna tid att i ditt bröst bära ädel frukt.»

»O, min Gud!» utropade Brita smärtfullt, »men hvar finner jag beskydd, hvar finner jag lugn? Finnes det på hela den vida jorden en plats, som förunnar den ångerfulla en fristad? Hvar klappar ett menniskohjerta, som förbarmar sig öfver mig, som tröstande uppreser mig, då förtviflan kastar mig till jorden?»

»Frågar du ännu?» svarade Otto med en mildt förebråelse ton. »Försmår du då alltid mitt hjerta? O, vid den Försyn, som så hårdt, men rättvist nedböjt oss, låtom oss begynna en ny lefnad, glömma den förflutna tiden och endast påminna oss våra villfarelser, då det blir nödigt att i vårt minne återkalla dem såsom lärdomar, på det vi ej må duka under för nya pröfningar! Brita, vill du en all-

varlig förbättring, så följ mig, och icke ett ord eller en blick skall någonsin förebrå dig din förra lefnad.»

»Jag dåraktiga, som stötte ifrån mig detta ädla hjerta!» ropade Brita, djupt rörd, och sjönk med sammanknäppta händer ned för Ottos fötter. »Min vän, min räddare», fortfor hon, »förskjut mig icke! Jag vill tjena dig som träl; jag vill lida allt för dig; om den Evige är barmhertig mot synderskan, skall han höra hennes bön för dig! Ack, Otto! grefve Otto, huru ädelmodig ni står framför mig? O, att jag kunde med något offer visa min tacksamhet! Att jag fick dö för er! Då skulle jag tro mig försona något af min brottsliga lefnad!»

Vid dessa ord sjönk hon sanslös till golfvet; men Otto upplyfte henne och lade henne på bädden. Då slog hon åter upp sina ögon, och ett stilla uttryck af tacksam tillfredsställelse sväfvade öfver de vackra dragen, då hon såg på sin räddare.

SJUNDE KAPITLET.

Ett nytt ljus, ångrens och bättringens, uppgick för de båda olycklige. Otto satte sig vid bädden och började för den förkrossade följeslagarinnan beskrifva, huru han ville hos konungen af Danmark söka en ringa tjenstebefattning och lefva endast för sina pligter. Han märkte icke, huru Britas ögon stirrande voro fästa på det lilla fönstret, huru de lugnare dragen i hennes ansigte småningom försvunno och stelnade, liksom af ångest och fasa, och huru en sakta bäfvan skakade hela hennes kropp. Först då hon helt sakta hviskade till honom: »Se då, Otto, huru det likbleka ansigtet tittar in genom fönstret och rigtar sina ihåliga ögon på mig! Jag tycker mig fordom vid någon förskräcklig

stund hafva sett detta ansigte»; då vände äfven han sina blickar dit, och ovilkorligt ryste han, då han såg den skräckbild, för hvilken Brita darrade. Det syntes vara ett qvinnohufvud, som nästan upptog hela det lilla runda fönstret, omlindadt med en svart bindel, hvilken blott vårdslöst sammanhöll det långa, grå håret, som nedföll på axlarne och till en del betäckte de insjunkna, blekgula kinderna. De mörka, nästan brustna ögonen stirrade orörliga in i rummet, och de tunna, bleka läpparne, som voro sammandragna till ett krampaktigt leende, rörde sig, under det hufvudet beständigt nickade, liksom helsande och bjudande främlingarne vara välkomna. Ännu var Otto villrådig, om han skulle tilltala den sällsamma gestalten, eller låtsa som om han icke sett den; men i detsamma inträdde portvakten med en liten aftonmåltid och berättade för grefven, att han insatt hans häst i ett skjul och rikligen försett det utmattade djuret med foder. Vid hans inträde försvann ansigtet ifrån fönstret, och nästan i samma ögonblick öppnades dörren, som portvaktaren icke tilläst efter sig, och en lång, mager qvinnogestalt, klädd i nunnedrägt, steg hastigt in och störtade med utbredda armar emot Otto, i det hon med hes röst ropade: »Hejsa, min brudgum! Är du ändtligen här? Hör — hör, huru klart klockorna ljuda! Vaxljusen brinna, och stormvinden tjuter, hvilken burit dig hit öfver till mig, du min otrogne älskling! Bort, bort! Vi måste skynda innan midnatten inbryter; då tillsluta de kyrkan; då måste vi ännu uppskjuta vigseln till i morgon, — och i morgon rycker stormvinden dig ur mina armar! Nu har jag dig! Nu är du min, helt och hållet min, Johan!»

Förfärad drog grefven sig med våld ur qvinnans häftiga omfamningar, och portvakten stötte henne häftigt bort, i det han sade: »Galna Bolla, packa er ut ur min kammare och gå till ert rum! I dag kommer icke er brudgum, men ni kan emellertid kläda er till bröllopet.»

Med armarne utsträckta emot Otto hade den gamla med sorgsen uppsyn oupphörligt hållit sin blick fast rigtad på honom; men hastigt uppfarande, begynte hon åter: »Icke

sant, du är ju min brudgum? Jag har väl bevarat ditt utseende i mitt hjerta. Jag känner dig, — men du blyges öfver mig! Du har rätt, Johan», fortfor hon hastigare och ängsligt, »detta är min liksvepning, som nunnorna påklädt mig; ack, den har jag redan länge burit! Se, här är den sönderrifven, — der och här — fy! fy! det ser ju illa ut? Jag vill påkläda mig min bröllopsskrud; — fru abbedissan har gömt den åt mig; — jag är strax åter här! Min bröllopsskrud, min bröllopsskrud! Hejsa! Hejsa! Min brudgum är här!» Jublande störtade hon vid de sista orden ur rummet, och fastän portvakten, af fruktan att hon kunde förråda, att han emottagit främlingarne, skyndade efter henne, undkom hon honom likväl, och långt bort ifrån de aflägsna gångarne i den ödsliga byggningen, dit han icke vågade följa henne, hörde han ännu hennes gälla skri: »Hejsa! Min brudgum är här!»

»Hvem är denna qvinna?» var Ottos första fråga, då portvakten, ängslig och rädd, återvände till honom och Brita. Grefven hade i henne igenkänt densamma vansinniga gamla, hvilken han en gång tillförene träffat i offerlunden. Då omfamnade hon honom med lika ömhet. Redan då hade hennes anblick uppfylt honom med fasa och förskräckelse, och äfven Brita hade, liksom fattad af en rädd aning, förfärad vikit ifrån henne.

»Det är min lycka, att fru abbedissan just nu har stängt sig inne med sina jungfrur i en gammal sal i andra ändan af huset, der de sjunga sina latinska messor», svarade portvakten. »Derföre må den gamla hexan gerna för mig skrika i de tomma korsgångarne så mycket hon orkar, blott abbedissan och de gamla, stränga jungfrurna ingenting märka. Men väcker hon drängarne, så lära de icke underlåta att snart bringa henne till ro. Ni frågar mig, hvem qvinnan är? Hvad man redan för lång tid sedan här berättat om henne, vill jag gerna meddela er; nu talar väl ingenting mera utanför våra murar om den bortglömda. Hon är köttslig syster till den gamle höfvitsmannen Arvid Vestgöthe. Den hedersgubben har, tillika med sin dotter, alldeles försvunnit ur verlden, liksom ett guldstycke, som

man kastar i sjön. För omkring aderton år sedan, eller ännu längre, skall den galna Bolla, som man berättar, haft en kärlekshandel med den tyske grefven Johan af Hoya, som var en hög herre och väl ansedd hos konung Gustaf. Men hennes lycka varade blott en kort tid. Den stolte grefven, säger man, blygdes för den simpla bruden, och endast i löndom, i en gammal offerlund icke långt härifrån, hade de sina sammankomster, till dess han öfvergaf henne. Han förmälde sig med konungens syster Margreta och bekymrade sig sedan hvarken om Bolla eller om hennes barn. Den olyckliga kom till sin bror, som då var slottsfogde på Kalmar. Men han var sträng; ty fastän han förlät henne, höll han henne likväl till botgöring och anförtrodde henne åt vår fru abbedissa här på Värnanäs. Men nu förföll hon småningom i svårmodighet och blef slutligen fullkomligt vansinnig. Hon blef just icke klokare på sina ensliga ströfverier kring heden och till den gamla offerlunden, hvilken hon understundom ännu besöker, då hon kan undandraga sig vår uppsigt. Hennes barn, det var en dotter, blef genast taget ifrån henne af brodern, och då hon sedermera erfor, huru grefven af Hoya blifvit förrädare emot konungen och flytt med sin gemål öfver hafvet, så lopp hon natt och dag till sjöstranden och besvor nordanvinden, under sitt förvirrade tillstånd, att kasta hans skepp tillbaka på svenska kusten. Men förgäfves; grefven undkom till Reval, och fastän han redan för många år sedan fallit i slaget vid Öxneberg på Fyen, så hoppas hon ännu beständigt på hans återkomst. Då stormen tjuter omkring vår gård, rasar hon vildt i sin kammare och vill ut till sjön, emedan hon tror, att nordanvinden skall återföra till henne den otrogne älskaren. Ingen vet med visshet hvart hennes barn tagit vägen; men som man i hemlighet berättar, skall den gamle Arvid hafva tagit det till sig och uppfostrat det som sitt eget. Likväl vill jag icke svara för sanningen deraf, ty hela saken hölls mycket hemlig.»

Med tillbakahållen andedrägt hade Otto afhört portvaktens berättelse, och med en blick, i hvilken en besyn-

nerlig motsträfvig känsla omisskänneligt uttryckte sig, hvilken än drog honom till och än stötte honom tillbaka ifrån Brita, såg han på denna. Hon hade, betagen af en hemsk aning, dolt sitt ansigte i båda händerna. Ändtligen, efter en lång tystnad, borttog hon dem åter och sade med dof röst för sig sjelf: »Så måste det blifva! — Snart skall allt uppfyllas! — Otto, — stöd mitt hufvud — det blir mig så tungt, — och en skarp pil tyckes genomfara min hjerna! Ack, huru det smärtar! — Jag förlorar bruket af mitt förnuft! Hjelp mig, Otto! — Berätta mig ännu en gång portvaktens saga! — Tror du den? — Om jag endast kunde samla mina tankar! — Hjelp mig, Otto! — Sade icke mannen, — att du var — min bror? — — Träd närmare, gubbe! — Bekänn allt hvad du vet! — Vid din själs salighet! Huru hette den gamla Bollas dotter? Huru heter den stolte grefvens af Hoya barn?»

»Det vet jag inte», svarade portvakten, under det han ängsligt sökte undandraga sig den frågandes förvirrade blickar. »Barnet togs strax efter födseln ifrån modern och har icke blifvit döpt i vår trakt.»

»Så hör mig då; — jag vill säga dig det!» fortfor Brita med hög röst. »Barnet hette Brita. Jag är den vansinniga Bollas dotter, och denne man, som står här vid min sida, är Otto af Hoya, — min bror! Ha, ha, ha!» fortfor hon under ett hemskt skratt. »Så lär det väl vara! Alla bilderna af en tillkommande lycka voro endast en dröm! De dunkla magterna släppa icke så hastigt sina offer! Lemna mig, Otto! Gå härifrån! Din maka kan jag icke blifva! Du måste fly mig, om du icke med hvarje handtryckning vill föröka vår syndabörda. Ödet skiljer oss nu för evigt! Lemna mig! O, mitt förnuft! Jag är invigd åt afgrunden! Låt mig ensam förtvifla, på det den gamle Arvids, min morbrors förbannelse må uppfyllas!»

»Vid alla helgon!» ropade den bestörte portvakten, »ni är —»

»En qvinna!» föll Brita honom i talet med en hemsk röst. »Ha, ha, ha! Det är ju den lustigaste historia i verlden och vore värd att skrifvas på vers!»

»Vid den barmhertige! — sansa dig, Brita!» ropade Otto. »Ännu fattas oss ju vissheten.»

»Vi skola få den!» svarade hon häftigt och pressade båda sina händer emot den brännheta pannan. Derpå fortfor hon sakta, då i detsamma en högtidlig korsång hördes ifrån de aflägsna rummen ända in i den lilla kammaren: »Hör, de fromma jungfrurna sjunga redan min dödssång. Snart lider det nu till grafven med mig. Ute på heden, der lyktgubbarne dansa, der vargarne tjuta och korparne skrika, der skall man nedgräfva mig i den kalla jorden. Släpp mig ut; det blir mig för trångt här! Rummets låga tak trycker mitt hufvud! Se, — se, det sänker sig ned öfver mig; de svarta väggarne falla tillsamman! Jag kan icke mera röra mig, rummet blir här så trångt, så smalt, o, — alldeles som en likkista!» Flämtande sjönk hon ned i sängen, och under sin förvirring rörde hon oupphörligt de utsträckta armarne, liksom afvärjande, mot taket och väggarne, under sakta jemmer.

Villrådig knäföll Otto vid sängen; han ville tala, men fann inga ord för sina qval. Stum stod portvakten och stirrade på sina besynnerliga gäster med en uppsyn, som tydligt förrådde, huru ifrigt han önskade att befrias ifrån deras sällskap. En djup tystnad herskade flera minuter i rummet, blott understundom störd af Britas suckar och ljudet af nunnornas högtidliga korsång; men, plötsligt afbruten genom ett sakta, mångstämmigt ångestrop, upphörde denna, och darrande framträdde portvakten och bad flyktingarne att i alla helgons namn på ögonblicket aflägsna sig. Han fruktade den stränga abbedissan, emot hvilkens befallning han brutit genom mottagande af de båda främlingarne; men förgäfves voro hans böner. Brita förstod honom icke; hennes sinnen voro rubbade, och Otto, försänkt i ett känslolöst tillstånd, låg på knä vid Britas bädd och lade hennes hufvud intill sitt bröst.

Ändtligen, då portvakten under en beständigt stigande ångest försökte att uppresa Brita och med hårda ord åter uppfordrade båda att aflägsna sig, slungade Otto honom med styrka ifrån henne. Då sade Brita med låg röst:

»Lemna mig här, Otto, och stör mig icke; jag måste förblifva liggande i min likkista! Den gamle Arvids förbannelse förkrossar mig! Men knäpp först ihop mina händer — innan I tillsluten locket. Jag lefver väl ännu — men det är detsamma — begrafven mig då lefvande! Min gamle fader Arvid — min syster Agda hafva de ju äfven lefvande nedgräft. Dacke har berättat mig det. Ja — tillsluten endast locket — jag vill ligga alldeles stilla — men skratten icke åt mig — om jag bultar i likkistan! Det blir mig för trångt — min andedrägt blir så tung — jag vill bedja — bedja om barmhertighet för mina synder! Slut locket till!» Och hon utsträckte sig nu i sängen, tryckte båda armarne tätt intill kroppen, tillslöt ögonen och sammanknäppte händerna.

Otto böjde sig ned till henne och fuktade hennes bleka kinder med sina tårar. Då uppstod ett buller vid dörren; med förskräckelse sprang portvaktaren tillbaka, och abbedissan inträdde. Det var en stolt, hög, vördnadsbjudande, beslöjad gestalt. Hon åtföljdes af fyra likaledes beslöjade nunnor med vaxljus i händerna.

»Så förkunnar mig likväl den vansinnigas skrik sanningen!» begynte abbedissan allvarsamt, i det hon kastade en blick på flyktingarne. »Hvilka äro dessa främlingar?» fortfor hon och vände sig stolt till portvakten. Denne stammade, i det han djupt bugade sig för den stränga frun och ödmjukt kysste fållen af hennes klädning: »Högvördiga fru; de olyckliga voro till döds utmattade och anropade mig om ett skygd för stormen och ovädret.»

»Hvilka äro de?» frågade abbedissan ännu strängare än förut, afbrytande tjenaren, och innan Otto, som hade upprest sig för att i en vördnadsfull ställning visa den fromma frun sin aktning, kunde förhindra det, svarade den förre: »Efter hvad jag kan förstå, är denne herre grefve Otto af Hoya, och den olyckliga, som ligger der borta på sängen, påstår att hon är gamla Bollas dotter; men hennes sinnen äro rubbade, hvarför man icke kan sätta tro till hennes tal.»

»En qvinna i mansdrägt!» ropade abbedissan förtörnad.

»Har min portvakt berättat sanningen?» fortfor hon och vände sig till Otto med kall och sträng ton. Grefven svarade ett knappt hörbart: »ja», och abbedissan fortfor: »Ovärdige frände! Hvad drifver eder nu flyktig omkring i landet? Är denna eder hustru?»

»Hon skall blifva det», svarade Otto, förolämpad af den stränga frågan, och tillade frimodigare: »och nu, högvördiga fru, tillåter jag mig framställa en fråga: Ni upptog för flere år sedan höfvitsmannen Arvid Vestgöthes syster i detta hus, och säkert känner ni hennes öde. Är ryktet grundadt, som förmäler, att min fader egt hennes kärlek? Är det sanning, att hon födt en dotter? Och i så fall, huru heter denna, och hvar är hon?»

»Besynnerligt, att ni fordrar, att jag skall svara på dessa frågor!» sade abbedissan stolt; »och litet hedrar ni er fars minne, om ni sålunda efterforskar hans synder.»

»Om min fars ande nedblickar på mig, skall han förlåta mig; ty jag gör icke af nyfikenhet dessa frågor», svarade Otto; »derför ber jag er, min fränka, neka icke att besvara dem; ty mitt lifs lycka eller olycka beror kanhända derpå.»

Efter ett kort betänkande svarade abbedissan: »Är ni så angelägen derom, så hör då, fastän jag endast med vedervilja påminner mig verldsliga händelser. Den gamle höfvitsmannen är död, och dermed är jag befriad från det löfte, jag gaf honom, att förtiga denna sak så länge han lefde. Ja, det är sant: er fader har vanärat gamle Arvids hus. Den olyckliga Bolla födde en dotter, hvilken hennes broder uppfostrat som sitt barn och i det heliga dopet låtit kalla Brita. Men nu befaller jag er, ovärdige yngling, son af en förrädare: lemna på ögonblicket detta hus, ty er själ är tungt belastad med brott, derom vittnar ert bleka ansigte.»

»Så är det likväl sant!» ropade Otto med uttryck af den djupaste fasa, »att Brita är min syster? Och med häftighet kastade han sig ned bredvid den orörliga, hvilken med tillslutna ögon icke tagit någon del i det, som föregått omkring henne.

Den vansinniga Bolla, som för några minuter sedan störtade de fromma nunnorna i deras bön och med ursinniga glädjerop samt tokigt prat förrådt de främmande, rusade i detsamma under ett vildt skratt in i rummet emellan nunnorna, som stodo orörliga vid dörren. Hennes höga rop: »Hejsa! Min brudgum är här!» uppväckte Brita ur hennes domning. Hon reste sig till hälften upp, utsträckte sina armar efter den gamla och sade: »Kommer du, min tokiga moder! Känner du din dotter icke mer efter en så lång tid? O, ditt barn är dig värdigt! Kom, kom, i likkistan är ännu rum för dig med!»

Vredgad vände abbedissan sina ögon ifrån detta besynnerliga uppträde, bannade några drängar, som äfven inkommo, för det de icke bragt den vansinniga i säkerhet, hotade portvakten med ett allvarsamt straff och lemnade rummet med den befallningen att i ögonblicket drifva främlingarne ur huset.

Den gamla Bolla stirrade med tviflande blickar på Brita; men då denna anropade den unge grefven att bestyrka att hon var den vansinnigas dotter, och denne bekräftade det, då sprang Bolla högt upp i luften och i den högsta glädje ryckte hon den olyckliga upp ifrån sängen till sitt bröst, i det hon oupphörligt ropade: »Jag har funnit min brudgum och tillika mitt barn! Välkommen, min dotter! Du har höljt dig i manskläder, på det jag icke strax skulle igenkänna dig! Det var ett listigt skämt af dig! Blå är din sköna tröja, liksom min brudgums ögon! Han bar också ofta blå kläder; det är den färgen, som jag mest älskar, och det visste du samt ville glädja mig dermed, du skälmska unge! Nu skall du aldrig mera lemna mig; vi få bröllop i morgon, och sedan draga vi in i det stolta palatset!»

»Hvad pratar du, tokiga mamma! Jag måste blifva qvar i min likkista!» svarade Brita.

»Du fryser, din toka!» fortfor den gamla, som icke gaf akt på dottrens tal. »Tag på dig din kappa; sedan lägger jag dig intill mitt bröst och uppvärmer dig! Du

har ännu aldrig legat vid mitt bröst, arma barn; — men — din kappa är blodig? Hu! så full af blodiga fläckar!»

Då stormade flere drängar in i rummet för att på den stränga abbedissans befallning utdrifva främlingarne. Med vild glädje lydde de sin fru, utan att gifva akt på Ottos bön att åtminstone unna hans olyckliga syster ett nattherberge. Men det var omöjligt att skilja den gamla Bolla ifrån hennes dotter. Hennes rysliga skrik genljöd öfver den vida gården, och, hårdt omfamnande Brita, släppte hon henne icke, så att drängarne slutligen äfven måste stöta den gamla utom porten. De trodde nemligen, att hon väl skulle återvända hem, såsom det ofta skett, då hon hemligen bortvikit.

Rasslande tillslöt sig den tunga porten, och de tre olycklige stodo allena utan tak öfver hufvudet i den mörka, stormiga natten.

ÅTTONDE KAPITLET.

Den flyktige Dacke hade, efter den förlorade slagtningen, lyckligt uppnått blekingska området, då solen ännu stod temligen högt på himmelen. Af hela hans krigarskara återstodo för honom ännu endast hans båda följeslagare, pater Clement och underbefälhafvaren Peder Skrifvare. Förgäfves hade han försökt att samla omkring sig de honom här och der mötande flyktingarne; oaktadt hans böner och hotelser vände de honom ryggen och öfverlemnade honom åt sitt öde. Alla dörrar, på hvilka han klappade, i det han sökte vederqvickelse och tak öfver hufvudet, blefvo för honom tillslutna, och tröstlösa enkor, hjelplösa barn, hvilkas makar eller fäder han jagat i döden såsom ett offer för sin äregirighet, ropade förbannelse efter honom öfver allt, der han lät se sig i bebodda trakter. Så öfvergifven af alla dem, hvilka tillförene dyrkat honom som

en halfgud, förbannad och föraktad, sedan han förlorat sin magt och lyckan flytt honom, och endast genom den hastigaste flykt undkommen sitt fullkomliga förderf, var han nu endast betänkt på att ur spillrorna af sina högt flygande planer åtminstone rädda sitt usla lif. Derföre lemnade han skyndsamt Småland, hvilket landskap han, öfverhopad med ära och beröm, beherskat som en furste, och sökte, fridlös till och med för sina egna anhängare, hvilkas förräderi och förföljelse han rättvisligen fruktade, en tillflykt innanför danska gränsen, i Blekinge, der hvarje vrå ifrån hans forna röfvarelif var honom bekant.

Med sina båda ledsagare kastade han sig, nästan alldeles utmattad af sina sår och ansträngningar, in i Rödeby skog, som erbjöd honom bergspass och hålor i mängd, och der han hoppades, åtminstone under en kort tid, finna säkerhet för sina fienders efterforskningar. Redan vid skogsbrynet störtade flyktingarnes hästar och måste qvarlemnas såsom döda. Stelnade af köld, plågade af hunger och törst, banade männen sig en väg genom den tjocka skogen. Deras stelfrusna händer förmådde ej längre bruka vapnen, hvarföre de i sin förtviflan redan förut bortkastat dem. Dacke afbröt nu af ett träd en stör, hvarpå han utmattad stödde sig. Detta var således den för kort tid sedan så fruktade bondhöfdingens enda vapen. Ändtligen, efter ett långt kringirrande, funno de i en enslig, aflägsen trakt en af tjocka granar undangömd bergshåla, och här beslöto de att unna de utmattade lemmarne den så nödvändiga hvilan. Väl märkte de här och der omkring denna tillflyktsort fotspår i den djupa snön liksom efter ett barn; men uttröttade till kropp och själ gåfvo de föga akt härpå.

Dacke hade nedkastat sig på jorden i hålan, tilltalade sällan sina ledsagare, och endast understundom framträngde en tyst förbannelse öfver hans läppar. Den vilda elden i hans ögon var visserligen slocknad, men hans anletsdrag uttryckte hån och raseri. Försänkt i djupa tankar, stödde han sitt utmattade hufvud mot högra handen. Pater Clements uppsyn förrådde deremot den lifligaste ångest. Han hade nedsatt sig på ett klippstycke, obekymrad om hans

eljest så sorgfälligt putsade ordensdrägt nu smutsades. Han vände flitigt rosenkransen i sina darrande händer, och ångest och fruktan, kanhända äfven samvetsqval, afbröto understundom de böner, som sakta strömmade öfver hans läppar.

Peder Skrifvare, som med korslagda armar stödde sig mot klippväggen, betraktade med halft tillslutna ögon ömsom Dacke och patern och tycktes knappt kunna dölja en plågsam otålighet, som han isynnerhet visade derigenom, att han, ehuru högst utmattad, likväl icke ville sjelf hvila, utan endast uppmanade sina olyckskamrater att kasta sig i sömnens armar. Men förgäfves voro hans böner. Dackes lifliga själ var för mycket upprörd genom det fullkomliga tillintetgörandet af alla hans lysande förhoppningar för att låta fängsla sig i sömnens fjettrar, och alla fruktans skräckbilder bortjagade slumren ifrån paterns trötta ögon, så ofta den än med tunga vingar sväfvade förbi honom. Ändtligen for Dacke upp, liksom vaknande ur en djup dröm, och sade till sina följeslagare: »Inbillen I eder, att mitt välde nu är slut, och att, emedan jag fallit så djupt, jag aldrig mera kan uppstå?»

De båda andra svarade honom icke, och, i det hans ögon åter flammade af en vild låga, fortfor han: »I tron kanhända, att jag är besegrad för alltid? Nej! Endast döden blir en gång för evigt min besegrare. För menniskomagt skolen I aldrig se mig nedböjd eller krypande eller ens bedjande om nåd. Om än ödet nu slungat mig tillbaka ifrån den djerfva banan, så unnar jag likväl icke verlden den glädjen att se mig höljd i botfärdighetens drägt med sänkt hufvud. Med stolta steg drager jag mig tillbaka. Tiden, som bragte mig olyckan, kan äfven bringa mig lycka och låta den dag födas, som skänker mig lönen för mitt dristiga sträfvande. Jag vill nu lemna mitt fädernesland, men jag skall snart återvända med ett skarpt gissel i min hand. Jag vill begifva mig till Tyskland — redan i morgon, om det är möjligt! De tyske furstarne hafva lofvat mig hjelp; jag vill nu sjelf påminna dem om deras fursteord. Portarne till deras stolta palatser skall

kejsarens adelsbref öppna för mig. Jag träder icke inför dem som bonde; jag står lika högt som ädlingarne i deras land, och min dundrande röst skall uppväcka dem ur deras sömn!»

En stråle af hopp lyste utur pater Clements blickar, och ur hans beklämda bröst uppsteg ett friare andedrag, i det han svarade: »Herren beskydde dig, min ädle son, och välsigne ditt förehafvande! Men då du sålunda är betänkt på din egen räddning, så glöm icke heller dina vänner, som troget bistått dig med råd och dåd!»

»Er lemnar jag icke qvar här, vördige fader!» återtog Dacke, leende. »Ni följer mig; och äfven du, Peder Skrifvare, den ende af mina kamrater, som troget förblifvit vid min sida, skall göra mig sällskap. Jag ber dig, min redlige vän, att i morgon vid dagens anbrott, då du först samlat nya krafter, begifva dig på vägen till staden Ronneby och der med försigtighet hyra ett litet fartyg, som förer oss öfver till Tyskland.»

»Med glädje åtager jag mig detta uppdrag», svarade Peder Skrifvare hastigt. »Men hvarföre dröja tills i morgon? Ännu är vägen ren från fiender och förföljare; men hvem ansvarar oss för, att icke i morgon de kungliga knektarne, ledda i våra spår af de förrädiska bönderna, öfverskrida danska gränsen för att uppsöka er. Det är derföre mycket klokare, att jag genast bryter upp; jag känner vägen genom skogen. Ni och pater Clement vänta mig här, och i morgon återvänder jag redan med ett gladt budskap.»

Högst förnöjd öfver Peder Skrifvares beredvillighet att efterkomma hans önskan, gaf Dacke sitt samtycke till hans begäran, och denne aflägsnade sig; men då han hade hålan några tusen steg bakom sig, tog han icke vägen till Ronneby, utan sökte i stället uppnå slätten utanför skogen.

Då pater Clement nu såg sig ensam med Dacke, öfverfölls han åter af den fruktansvärdaste ångest; ty han hade hittills, i afbidan på ett fiendtligt öfverraskande, vida mer räknat på den ännu raske Peder Skrifvares hjelp än på den sårade Dackes bistånd, hvilken enligt hans mening

knappt var i stånd att försvara sig sjelf. Hans fruktan ökades med hvarje ögonblick och dref honom att högt yttra sina betänkligheter.

»Mig tyckes», begynte han med darrande röst, »att vi hafva valt ett sämre ställe för att dölja oss. Har du icke märkt fotstegen derute i snön? Spåren äro friska; kanske någon förrädare håller sig dold här i grannskapet!»

»Fotstegen äro för små», svarade Dacke leende, »för att ingifva mig någon fruktan; en mans fot har säkert icke intryckt dem i snön — kanhända ett barn, som gått vilse. För öfrigt», fortfor han, »skulle ni hysa någon fruktan att dröja här, så låt mig göra er ett förslag, hvilket väl torde förskaffa er bättre herberge, om ni antar det. Ni känner noga trakten häromkring, och några mil härifrån ligger Bråvalla hed *, hvarest den gamle eremiten Simon bor. Tror ni er ännu stark nog att uppnå hans hydda, så finner ni der en säker tillflyktsort, äfvensom mat och dryck. Jag skulle gerna sjelf följa er dit, men min högra fot är nästan förlamad. Jag kommer icke från stället utan häst; blott med den högsta ansträngning släpade jag mig hit. Äfven har jag ju gifvit Peder Skrifvare befallning att åter

* Bråvalla hed, 2 mil från Vexiö, sträcker sig genom socknarne Skatelöf, Thorsås, Vislanda, Blädinge, Aringsås, Lekaryd och Qvenneberga. I konung Alles tid, hvarom sagan, men ej häfderna, förmäler, hade alla småländingar tågat i krig mot en konung i öfre delen af landet; danskarne skola då hafva inbrutit i Småland, slagit läger $^1/_2$ mil från Diö ström samt sköflat rundt omkring sjön Möckeln och dess öar. Anföraren för danskarne, Taxe, skall en gång hafva varit drucken och lagt sig att sofva, då en sten från ett berg nedfallit och krossat honom. Danskarne antogo då en man vid namn Tumlinger till anförare. Blenda, en qvinna från Konga härad, fattade nu mod, utsände budkaflar till alla qvinnor, som kunde göra bistånd, och företog sig att söka befria landet. Qvinnorna samlades vid Gemla, tågade till Bråvalla hed, der de slogo läger på den del, som ligger nära sjön Salen och Bledinganäs, på Benesta och Danssjö byars egor. De lockade nu danskarne till sig, förplägade dem väl så att de vordo druckne och nedgjorde dem sedan alla med deras konung och hans söner, hvilka kommit att förstärka hären; och kallas derefter deras grifter Konungsbackar, samt sjön Danssjön, Dansbyn och Grebbe- eller Pigebacken, der danske kämpen Olof af qvinnorna blef ihjälslagen, Kråkebacken, der danskarne stupade som kråkor, Tumlingerör, der Tumlinger är be-

infinna sig här, och om han icke funne mig på detta ställe, skulle han genom ett längre sökande i skogen blott fördröja vår vidare flykt. Bringa endast eremiten mitt farväl och försäkra honom om min snara återkomst; men framför allt bed honom lemna er den summa penningar, jag gifvit honom i förvar. I Tyskland skall den göra oss stor tjenst. Jag skickar er ett bud, då fartyget är klart för att emottaga oss.»

Utan någon motsägelse åtog sig patern att vandra den honom väl bekanta vägen till eremitens hydda; ty han insåg, att han i Dackes sällskap var utsatt för vida större fara än hos den fromme eremiten, som i hela trakten stod i rop för den största fromhet, fastän han i hemlighet ganska ofta stått i förbund med skogstjufvarne och de upproriske bönderna och af blind religionsifver lät bruka sig till tjufgömmare och till ett verktyg för den rysligaste hämnd.

»Då jag finner er villig, vördige pater, att antaga mitt förslag», fortfor Dacke, hvarvid mörka fåror lägrade sig på hans panna och ett rysligt uttryck vanställde hans ansigte, »så vill jag bedja er att äfven utföra ett annat uppdrag

---

grafven. Byn, der slaget stod, säges deraf heta Ströby, emedan de danske här lågo slagne strödda på marken. Efter slaget lägrade sig qvinnohären om aftonen ett stycke från Bråvalla hed, der de förlustade sig och offrade åt gudarne. Då konung Alle hemkom, beviljade han åt qvinnorna i Värend stora förmåner, under namn af Värends Härads-Rätt, och förordnade att de, såsom kämpar, skulle bära ett bälte till tecken af deras tapperhet. En qvinna skulle ärfva lika med sin man, en syster med sin bror; hon är äfven befriad från kronoutskylder; vid bröllop brukade man slå trumma framför bruden, alldeles såsom om hon ginge till striden. De fem härad, hvilkas qvinnor bidrogo till Blendas seger öfver danskarne, kallas Värends härader, såsom ett värn för Göta Rike. Karl XI förnyade år 1691 på landshöfdingen Strömfelts anhållan dessa förmåner.

Traktens belägenhet omkring Skatelöfs prestgård och Sjöby synes bestyrka den gamla sägnen om de här emellan svenske konungen Sigurd Ring och danske konungen Harald Hildetand förefallna strider, af hvilka Bråvalla slag på Vikbolandet i Östergötland varit fortsättningen. Man märker här åtskilliga stensättningar, bautastenar, grifthögar och en runsten samt den så kallade Harald Hildetands samt Ubbes af Frisland grafvar. (Tuneld.)

ifrån mig till eremiten.» Han framdrog nu under sitt kyller ett försegladt bref, som han lemnade patern, och sade till honom: »Öfverlemna detta åt Simon; det är ett vigtigt bref. Jag har länge burit det på mitt hjerta och hade säkert, om jag fallit i slagtningen, öfverlemnat det åt dem, som bistått mig i den sista dödskampen, och anbefallt dem dess rigtiga framskaffande. Så länge lif ännu finnes uti mig, lågar äfven hämnden i mitt bröst; jag uppoffrar för densamma sjelfva den nåd, som jag kanhända ännu kunde tilltrotsa mig af konung Gustaf, och vill här under min vanmagt ännu gifva den stolte segraren ett sår, hvilket skall smärta honom ända intill hans sista lefnadsdag. Forska icke efter innehållet af denna skrifvelse; vi skola hafva tid nog att tala derom, då vi komma på öppna sjön. Inskärp endast hos Simon, att han bokstafligen och genast uppfyller min sista vilja, som jag gifvit honom tillkänna i detta bref.»

Utan att vidare grubbla öfver det hemlighetsfulla uppdraget, lofvade patern att samvetsgrant uträtta det, gaf Dacke sin välsignelse, lemnade hålan och begaf sig med raska steg på vägen, som förde till Bråvallaheden. Men hvarken han eller Dacke hade under deras temligen högljudda samtal märkt den, som satt ofvanför hålan i den djupa snön, och hvilken lagt sitt öra tätt intill en nästan osynlig öppning, till utseendet endast en springa, som icke var märkbar i det inre hvalfvet, men likväl stor nog för att tydligt låta den lyssnande höra hvarje halfhögt, der innanför uttaladt ord.

Dvergen Vippel, som aflägsnat sig ifrån Stegeborg, drifven af en besynnerlig, honom sjelf oförklarlig aning, som ingenstädes lemnade honom ro, hade redan länge genomströfvat Småland och det närgränsande Blekinge, öfverallt anställande efterforskningar, utan att likväl, hvilket hans sorgsna uppsyn utvisade, dervid kunna fröjda sig af en lycklig utgång. Han hade tillbragt natten i samma bergshåla, hvilken till hans stora förundran Dacke vid middagstiden med sina följeslagare valde till hviloplats. Vid deras ankomst lyckades det honom, innan han blifvit

sedd, att dölja sig i en tjock gränrisbuske på samma klippa, som bildade hålan. Han blef sålunda ett doldt vittne till hvarje ord, som flyktingarne talade. Hans beslut var nu att skynda till Småland och uppmana de kungliga trupperna, hvilka derstädes kringtågade, att bemägtiga sig den fruktade upprorshöfdingen och genom dennes fängslande stadfästa landets lugn. Men ännu mer än denna afsigt sysselsatte honom en hemlig tanke, som plötsligt ännu lifligare väcktes genom Dackes uppdrag och bref till eremiten. Vippels anletsdrag rörde sig häftigt af en känsla, som rasade i hans inre, emellan utbrottet af den högsta glädje och den obeskrifligaste ångest. Men efter ett kort betänkande steg han sakta ned från klippan och följde presten på ringa afstånd, emedan han icke kunde misstaga sig om hans spår i den djupa snön.

Den djerfve Peder Skrifvare trodde sig nu böra söka att uppnå sitt länge önskade mål. Mindre förblindad af äregirighet än Dacke, insåg han, att dennes företag genom det sista nederlaget nu fullkomligt nått sitt slut. Ty de djupt förödmjukade bönderna förbannade sin anförare ned i afgrunden, och svårligen skulle det hafva lyckats honom att ytterligare genom sitt öfvertalande förmå dem till ett nytt uppror *; äfven hade konungen så väl träffat sina mått och steg, att detta skulle blifvit omöjligt. Dackes flykt till Tyskland skulle, såsom Peder väl beräknade, ingalunda medföra någon lycklig utgång för hans företag; ty de furstar, som lofvat honom understöd vid upproret, voro icke sinnade att utsträcka hjelpen med manskap och krigsförnödenheter till den grad, att han dermed kunnat eröfra ett helt land; de hoppades tvärtom, att sådant skulle ske ge-

* Småländingarne ledsnade slutligen så vid den osäkerhet, hvari de lefde, för plundringar och mord, att de icke en gång ville tåla hos sig de af Dackes karlar, som antagit den dagtingan och fred, konungen erbjudit dem, och hvilka nu trädt i konungens tjenst, hvarföre konung Gustaf måste befalla sina höfvitsmän, att de skulle skicka dessa karlar upp till honom, 30 eller 40 i hopen, så ville han finna råd att bruka dem vid ryska gränsen eller annorstädes hemma eller borta, der rikets behof kunde fordra, så att de finge släcka sin lust och förvetenhet på örlig och krig. (Strinnholm.)

nom bönderna sjelfva, för att då utan stor uppoffring kunna taga den lediga kronan i besittning. Äfven måste Dacke uti dessa furstars ögon hafva förlorat mycket af det höga värde, de tillagt honom, då han icke kom såsom segrare, utan som en flykting, anropande deras hjelp.

Derföre trodde Peder Skrifvare sig böra följa sin föresats och af hans fall draga en önskad fördel. Han vände sig således, i stället för att taga vägen in åt Blekinge, rakt fram mot Småland; och händelsen fogade det så, att han der snart påträffade fältherren Johan Thuresson Roos, som befann sig nära gränsen. Med mörk uppsyn emottog Johan Thuresson Peder Skrifvare, som utan vapen frivilligt öfverlemnade sig i hans våld, i det han yttrade, att han hade vigtiga underrättelser att meddela honom. Men då han hörde, att Peder Skrifvare erbjöd sig att lefvande eller död öfverlemna den hittills förgäfves förföljde upprorshöfdingen Dacke, lofvade Johan Thuresson honom fullkomlig tillgift, sedan han lyckligen fullgjort sitt löfte; ja, han erbjöd sig till och med, då Peder Skrifvare meddelade honom skälet, som förmått honom att sluta sig till de upproriske, att blifva hans förespråkare hos konung Gustaf sjelf, äfvensom hos hans älskades fader och utverka, att han utan någon fara för sin forna förbrytelse finge återvända till Stockholm.

Högst förnöjd tog Peder Skrifvare vägen till Rödeby skog, åtföljd af åtta soldater, under kapten Ragvald Pedersons befäl, hvilken, sedan han lemnat Stegeborg, i Johan Thuressons krigshär utmärkt sig genom sin tapperhet och outtröttliga ifver. Redan frambröt skymningen; endast den bländande snön upplyste den trånga skogsvägen, på hvilken krigarne nalkades Dackes håla. Men den lyssnande höfdingen hade, innan de ännu kommit hålan på några hundra steg nära, redan varseblifvit, att fiender voro i antåg. Han låg på en bädd af granris, på hvilken han förgäfves sökt någon ro för sina utmattade lemmar. Bilderna af hans blodiga lefnad förjagade sömnen från hans ögon. Han kände sig förlorad, men ännu andades hans stolta bröst mod och trots. Långsamt och med möda lyfte sig den

resliga gestalten; emedan hans högra fot åter begynt blöda och hindrade honom att gå, stödde han sig emot klippväggen och väntade med fast och beslutsam uppsyn fienderna, som stängde ingången till hålan.

»Kommen hit, I konungens legohjon», ropade han, så att det gaf återskall i skogen. »Kommen hit och låten mig se eder i ansigtet, om I hafven mod! Peder Skrifvare, — du — förrädare?» utbrast han hastigt, då han blef varse denne ibland soldaterna, som stodo färdiga att angripa honom, och armen, som svingade den tjocka knölpåken, nedsjönk förlamad.

»Gif dig, Nils Dacke!» ropade Ragvald till honom, »det vore en dårskap att strida mot öfvermagten!»

Men plötsligt fattade den stolte hjelten sig åter; hans ögon blixtrade; hans ansigte färgades af vredens rodnad, och rytande: »Mottag din lön, förrädare!» störtade han, utan att akta smärtan af sin sårade fot, med den upplyftade knölpåken emot Peder Skrifvare. Denne drog sig skyndsamt undan bakom soldaterna, och det fruktansvärda slaget, som rigtades emot hans hufvud, upptogs af krigarnes bardisaner. Då Ragvald Pederson icke hoppades att lefvande bekomma Dacke i sitt våld, befalde han soldaterna att nedhugga honom. Soldaterna störtade nu fram; men den ursinnige kämpen förde så kraftigt sitt grofva vapen, att två soldater dödades och ett par andra sårades samt måste vika. Då drog Peder Skrifvare fram ett armbost, lade en skarp pil på rännan, och den väl rigtade pilen for igenom Dackes kropp samt sträckte den resliga stridsmannen till jorden.

Med ett vildt skri vältrade han sig i snön; en mörk ström af blod framvälde ur dödssåret, och efter några krampaktiga ryckningar hade den orolige och ärelystne anden flyktat och blifvit kallad inför den rättvise domaren, som kände alla hans brott.

Men äfven Ragvald Pederson var sårad. Dackes sista slag hade krossat Pedersons hjelm och sjelfva hufvudskålen. Sanslös sjönk han i armarne på sitt folk, som hastigt använde alla de medel, hvilka stodo i deras magt, för att

uppväcka honom; men först efter ett långt bemödande gaf han något tecken till lif. Redan hade det djupaste mörker utbredt sig öfver hela trakten, då man tillredde några facklor och vid deras sken anträdde återvägen, medförande den sårade kaptenen och Dackes lik.

Med den djerfve anförarens död var nu upproret i Småland slutadt. Det var det största, som konung Gustaf under sin regering hade att bekämpa; och hade den vilde anföraren egt bildning och statsklokhet i samma mån som han egde ståndaktighet, personlig tapperhet och klokhet att vinna och styra allmogens sinnen, så hade måhända Sveriges öden genom honom fått en helt annan rigtning.

NIONDE KAPITLET.

Den unge grefve Otto af Hoya stod i den häftigaste förtviflan utanför porten till Värnanäs gård; den gamla Bolla höll ännu, bannande de råa drängarne och stundom utbristande i höga glädjerop, sin dotter hårdt omfamnad. Brita låg liksom död i hennes armar; men, angripen af den bistra nattluften, uppslog hon snart ögonen, och, skakad af en häftig rysning, smög hon sig intill modren, i det hon sakta jemrade sig: »Här är så kallt och mörkt; — hvem har dragit mig ut ur min graf? För mig åter tillbaka till mitt trånga hus; — ack, det var så varmt i min likkista! För mig tillbaka till grafven; — man hvilar der så godt!»

»Barn, upphör med ditt tokiga prat», svarade Bolla i det gladaste lynne. »Hvem vill väl tala om likkistan och grafven, när det bär åstad till bröllop? — Mitt lidande har nu nått sitt slut! — Tänden på facklorna! — Ack, hvarför står du så på afstånd, Johan?» fortfor hon, vän-

dande sig till Otto. »Du skulle omfamna hustru och barn och döljer dig skygg bakom muren, så att jag icke kan se dina falska ögon i mörkret. Kommen, mina älskade, kommen! — jag förer eder genast till vårt bröllopshus; der vänta redan länge de skäggige offerpresterna! Följen mig blott; jag vet äfven att finna vägen om natten genom hålvägen.» Och hastigt skyndade hon, medan hon understödde Brita och våldsamt ryckte henne med sig på den väg, hvilken vid stranden af Östersjön går förbi Värnanäs nedåt Blekinge.

Redan var hon långt förut, då Otto, som hittills stått liksom förlamad stödd vid muren, återkom till sig sjelf, upplyfte de sammanknäppta händerna emot himlen, rigtade sina ögon emot de svarta skyarne och med orden: »Herre, förbarma dig öfver oss!» hastade efter de olyckliga.

Snart upphann han dem; men den gamla Bolla hörde icke på hans ömma böner eller ängsliga rop att vända tillbaka ifrån den farliga klippstigen, som till och med vid klara dagsljuset icke utan rysning och fasa beträddes af den försigtige vandraren. Hon hörde icke på hans ord, öfverröstade med sina glädjerop alla hans ångestfulla böner, fattade hans hand och drog äfven honom med styrka efter sig.

Med beundransvärd uppmärksamhet och försigtighet förstod den gamla att under nattens mörker lyckligt upptäcka och kringgå hvarje farligt ställe. Med styrka understödde hon den vacklande dottren, bar henne ofta på sina armar på en knappt fotsbred stig vid hafsstranden och öfver afgrunder, gaf grefven, som följde efter henne vid hvarje steg, här och der den noggrannaste underrättelse, då han tvekande stannade, hvarthän han skulle vända sig; och så uppnådde ändtligen de nattlige vandrarne gränsen till Blekinge och Rödeby ödsliga skogstrakter. Den gamla fördubblade sina steg, i det hon med högra armen omfattade dottren och med den venstra drog Otto med sig. Brita förmådde snart icke gå längre, utan nedföll på den snöbetäckta marken; men snart uppreste henne modren, liksom hon försmådde att njuta någon hvila. Hon fattade

Ottos hand och sade med stark röst: »Vi äro vid målet, — förförare, — min äras röfvare, — du ända in i döden älskade man! Borttag nu skymfen från mitt hufvud! Jag vill blifva din hustru, hör du! — din hustru genom presterlig hand! Nu släpper jag dig icke utur mina armar, förr än du svurit mig en evig trohet! Ja, förr skall din fot här krossa mig, än jag låter dig undkomma! — Den gamle presten väntar redan inne i templet; — vaxljusen påtänder jag sjelf, — strax, — strax; — jag kommer redan! — Den skarpa nordanvinden är vittne till vårt förbund; — hör du, huru den tjuter så högtidligt, liksom klockringning? — Han kommer ifrån hafvet och slår af glädje sina våta vingar susande tillsamman öfver våra hufvuden! — Jag är redan här, min gamle vän; — min brudgum äfven! Tack, tack för det du ändtligen fört honom till mig! Mitt barn, mitt faderlösa barn har jag äfven funnit! — Ack, mitt hjerta klappar af glädje! — Jag är den lyckligaste qvinna på jorden!»

Utbrottet af den högsta glädje, som vansinnigheten uppväckt hos henne, hade brutit hennes styrka. Hon nedsjönk bredvid Brita på jorden; men till och med under denna fullkomliga uttömning af alla hennes krafter arbetade den sjuka själen ännu beständigt och upphörde icke att föregyckla henne de mest förvillande bilder; och den en gång fattade inbillningen om återkomsten af hennes sedan många år förgäfves väntade älskare unnade hennes själ ingen ro.

»Hvar äro de invigda vaxljusen?» sade hon sakta och ängsligt, i det hon försökte att uppresa sig. »Jag vill anförtro dig det, älskade: jag har redan för längesedan stulit dem ifrån nunnorna och gömt dem i min säng; — — o, vid alla helgon, der har jag glömt dem! — — Nu måste här förblifva mörkt; — icke ett enda ljus brinner på altaret; — stjernorna tindra icke heller mer der uppe; — ack, det lär blifva ett bedröfligt bröllop!»

Otto bemödade sig väl, så mycket hans upprörda sinnestillstånd tillät, att lugna den gamla och att småningom söka draga henne ifrån de galna grillerna; ja, han kallade

sig till och med Johans af Hoya son och försökte att på en gång skingra hennes villfarelse, i det han, trogen sanningen, förkunnade henne sin fars död; men förgäfves. Det lyckades honom icke att upplysa hennes förvirrade förstånd, och det lilla, som hon tycktes förstå, åstadkom just motsatsen af den verkan, som han åsyftade. Ty vid underrättelsen om Johans af Hoya död for hon upp emot honom och skrek: »Tänker du att på detta sätt bedraga mig, till och med nu, då du är mig så nära, att jag kan fatta uti dig med mina händer? Jag skulle tro, att du icke var min brudgum, — att du fallit i en slagtning! — Skulle erkänna dig för min brudgums son? Jag är icke galen nog att tro sådant snack! Om de än hålla mig innespärrad, och fastän mina tankar understundom äro så förvirrade, att jag af hela min lefnad icke minnes något mer, än att jag älskat dig, så kunna mina ögon likväl icke så bedraga mig, att jag icke skulle igenkänna dig. Så vill du väl då äfven öfvertala mig att tro, att denna flicka här i manskläder icke är ditt barn? Vill du äfven beröfva mig denna sista tröst att efter så många års förlopp trycka till mitt hjerta denna dotter, hvilken jag ända ifrån hennes födelse förgäfves sökt? Säg, storljugare — är detta ditt barn?»

»Hon är ditt barn och min syster!» svarade Otto.

»Hvad, syster!» återtog den vansinniga gamla med vrede. »Dotter, dotter skall du kalla den förskjutna, den förnekade! Svär mig vid stormens tjut under denna natt, att du vill vara hennes far!»

»Jag svär att blifva den öfvergifnas fader!» sade Otto högtidligt och sträckte sin högra hand emot himlen.

»Gud och alla helgon hörde din ed!» fortfor Bolla. »Jag är nöjd; — min dotters fader — och min trogne make skall du vara! Så har jag länge velat det. Allt är nu uppfyldt, och då presten kommer, skall han välsigna vårt förbund.»

»Skydda mig! Rädda mig! Barmhertighet!» ropade Brita, liksom uppvaknande ur en ängslig dröm, och for upp, fäktande med båda händerna: »Sen I icke de båda

bödelsdrängarne?» ropade hon till sina följeslagare. »Ack, hvad det smärtar! De vilja gissla mig till döds! Hänger icke tåget i granen derborta? Här är min hals: lägg snaran omkring den; döden mig gerna, men upphören med edra misshandlingar. — Tillbaka, tillbaka, I nedriga bofvar! — Jag är drottning af Sverige! — Om jag betäcker min blodiga rygg med purpurmanteln, så nedfallen I uti stoftet! — Hören I bullret utaf slagtningen? Hvad vill du, Dacke? Släpp mig! Släpp mig! Jag måste hafva henne, den gyllene kronan! — O, den skall härligt smycka min hjessa! — Tillbaka! Jag utsträckte min hand efter den långt förr än du; mig tillhör hon — mig först! — Hvarföre drager du ditt skarpa svärd genom mina händer? — O, mina fingrar blöda; — nu kan jag icke omfatta spiran! — Bof! Odjur! Missfoster! Ha! min dolk skall träffa dig!»

Med vilda åtbörder stötte hon den unge grefven ifrån sig; men Bolla omfattade henne med båda armarne och sade suckande: »Du drömmer, arma barn; det är ju din far! Banna honom icke; jag har redan bannat honom för det han så länge låtit vänta på sig. Han har svurit mig att vara dig en god fader och mig en trogen make. Nu har jag förlåtit honom allt; nu är jag lycklig, obeskrifligt lycklig, mitt barn!»

»Äfven jag är lycklig!» svarade Brita, uppresande sig i en befallande ställning. »Ser du icke alla Sveriges ädle, huru de ligga der i stoftet för att hylla mig? — Jag har uppstigit på tronen, prydd med krona och purpur; — jag är drottning i Sverige!»

»Ack, barmhertige Gud!» ropade Otto, höjande sina händer emot himlen! »Jag förmår icke längre uthärda detta qval! Gör äfven mig vansinnig, Gud! att jag, liksom dessa olyckliga qvinnor, i det djupaste elände ännu kan drömma mig lycklig!»

En dödsstillhet herskade nu länge i den ödsliga nejden. Brita satt ännu med stolta åtbörder på stenhögen, plockade på sin mantel, for med handen mot pannan, liksom hon ville sätta kronan till rätta på sitt hufvud, och uttalade afbrutna ord med en befallande röst, hvilka hon

beledsagade med lifliga rörelser. Men Bolla kröp på jorden, sjungande en gammal bröllopsvisa, bortkastade snön med sina händer ifrån den torra ljungen, plockade derefter under ett sakta mumlande lingonris, band det tillsamman till en krans och satte den på sitt grå hufvud, efter det hon kastat den svarta hufvudbindeln ifrån sig. Otto stod djupt nedböjd emellan träden och såg ut i det mörka fjerran, då han hastigt blef varse ljus i skogen. Skenet tindrade klart i nattens mörker och kom beständigt närmare. Ändtligen urskilde han en trupp beväpnade män, som, försedda med facklor, långsamt skredo närmare och tycktes bära en börda, såsom deras tunga steg utvisade. Han flyttade sig något för att tydligare kunna gifva akt på de ankommande, men då det röda fackelskenet belyste honom och förrådde hans närvaro för krigsmännen, som med blottade vapen uppfordrade honom att gifva sig eller närma sig dem såsom vän, drog han sitt svärd och rusade med häftighet på den främste med det fasta beslut att söka sin död i striden.

Men med det högljudda ropet: »Håll! Det är konungens systerson, — grefve Otto af Hoya!» sprang en man fram ur den lilla krigarskaran och slog med ett raskt slag svärdet ur handen på den förtviflade. Det var Peder Skrifvare, som nu bemägtigade sig den afväpnade, hvilken stum och utan att sätta sig till motvärn öfverlemnade sig åt soltaterna.

De båda vansinnige, hvilkas uppmärksamhet blifvit väckt genom vapenslamret, hade upprest sig och sågo vänligt leende på de främmande krigarne. Snart upphäfde Bolla ett högt glädjerop, fröjdade sig åt det klara fackelskenet och skrek: »Der äro de ju, de muntra bröllopsgästerna! Nu kunnen I strax gå med mig till kyrkan; ty I hafven ju medfört de klara ljusen? Brudkronan pryder mitt hufvud; — jag fann henne åter i den stormfulla natten, då min brudgum kom hem! Välkomna! Välkomna, ädle herrar! Är presten äfven med eder, så skall han skynda sig; ty jag har länge, redan länge förgäfves väntat på honom!»

»Tron ej den galna qvinnan!» sade Brita allvarsamt,

i det hon trädde närmare intill krigsmännen. Veten att det är min vansinniga moder, som söker sin otrogne grefve; jag skall ålägga henne tystnad, om hon icke i vår närvaro upphör med sitt tokiga prat. Min är kronan», fortfor hon, ryckande kransen ifrån modrens hufvud; »jag har dyrt köpt den! Sen, huru de ädla stenarne tindra på det gyllene bandet; det skall väl afkyla min heta panna, hoppas jag.» Härvid tryckte hon kransen ned på sitt hufvud, och, afvärjande modren, som skrikande sökte rycka den ifrån henne, gick hon med stolta steg emellan soldaterna, som omgåfvo tvenne bårar, i hast förfärdigade af grenar och lansar.

»Jag känner eder alla, I, landets ädle!» fortfor Brita med stolt, upprest hufvud. »Jag vill vara eder nådig, och jag tänker ock i dag förmäla mig! Uppväcken riddaren Axel Lejonhufvud; — han var min första kärlek; — han skall nu med mig dela tronen! Men nej, lemna honom! Han sofver ju i grafven; han skulle visa mig det blodiga såret; — hans stolta blick sårar mig! Nu är jag den stolta; — jag försmår honom; — låt honom bli qvar i grafven! Den unge grefven af Hoya friar till mig; — jag har erkänt hans trogna hjerta; — jag väljer honom till min gemål! I fören till mig bröllopsgåfvan? Låt se, om den är eder drottning värdig!» Och närmare skred hon nu den första båren, ryckte undan manteln, som tjenade till bårtäcke, och Dackes blodiga, stelnade kropp, upplyst af det röda fackelskenet, visade sig för hennes blickar. Vid denna syn slog hon båda händerna för ansigtet och flydde ur soldaternas krets med det gräsliga utropet: »Hans lik — min brudgåfva! Nej, jag är icke drottning! Återtagen eder blodiga krona; som ett glödgadt jern bränner den min panna! Jag är icke drottning; — jag är Brita, Dackes brud — den förkastade, den förbannade! Jag vill dömas — jag vill dö — jag vill dö — hvem vill döma och döda mig!»

»Mitt svärd skall blifva din domare; emottag hvad du åstundar!» ropade till henne en vild, skäggig krigare, som hittills i hviskande ton talat med Peder Skrifvare, och

stötte i detsamma sitt breda svärd igenom hennes bröst, så att hon utan att gifva ifrån sig något ljud sjönk i sin moders armar. Grefve Otto upphäfde ett förskräckligt rop och hade med raseri kastat sig på mördaren, om han ej i samma ögonblick fattats af flera kraftiga händer. Mördaren vände sig lugnt till sina kamrater och sade: »Bröder, har jag dömt rätt? Hon var Dackes frilla och har förtjent döden; jag gaf henne den, och sannerligen, med döden skedde henne en välgerning; ty fri eller i det säkraste förvar — hennes elände hade aldrig kunnat slutas. Vi vilja vara barmhertiga och här gräfva henne en graf, der hon kan hvila; ty i denna verlden hade hon aldrig kunnat finna lugn.»

Krigarne gillade med högljudda röster hans gerning; likväl ville ingen låta förmå sig att lägga hand vid den dödas begrafning, emedan de mente, att det var för sent; de hade redan användt för mycken tid i Rödeby skog till förfärdigande af bårarne och på förbindandet af Ragvalds sår. Tåget hade långsamt kunnat framskrida, och till råga på allt hade man gått vilse i skogen; midnatten var redan förbi, och fältherren skulle förtörnas, om de ännu längre dröjde och undandrogo kaptenen, som kanhända ännu kunde räddas, läkarens hjelp, hvilken han kunde vänta sig vid hufvudhären. Man förblef derföre obekymrad om Brita, som låg i dödskampen i sin moders armar, medan soldaterna beredde sig att vidare fortskaffa Dackes lik, äfvensom den sårade Radvald Pederson.

Men Pederson uppreste sig till hälften, då man ville upplyfte båren, liksom uppväckt ur en djup dvala, begärde att få tala med Peder Skrifvare, och då denne framträdde till honom, sade han med låg och bruten röst: »Jag känner att mitt slut nalkas; fören mig icke lefvande till fältherren. Den döendes sista bön — vare dig helig! Begif dig utan dröjsmål till Stegeborg — så snart du kan — och bringa den ädle Sture — min sista helsning! Säg honom — att jag fallit i striden för mitt fädernesland; — han skall förlåta mig — han skall säkert förlåta mig — han skall understundom erinra sig mig som vän! De

gods, hvilka jag nyss ärft af min morbror — skänker jag hans son; — det är ju Märthas barn! Tag dessa papper utur min bröstficka; — de skola bestyrka detta! Min gamle far — skall gråta vid min graf; — framför äfven till honom mitt sista farväl! O, Märtha!» och med ett sakta rop afled han.

Stumma stodo de skäggige krigsmännen med sammanknäppta händer omkring likbåren, hvarpå den tidigt bortgångne mannen låg utsträckt, som genom utmärkt tapperhet och ömhet för sina underhafvande i hög grad förvärfvat sig dessas kärlek och aktning. Peder Skrifvare tog de omnämnda papperen till sig, bredde den dödes mantel öfver det bleka ansigtet, och tyst vandrade liktåget igenom skogen till krigshärens hufvudqvarter. Grefve Otto förde de med sig. Med sänkt hufvud, utan att göra motstånd och utan medvetande, följde dem den förkrossade ynglingen.

På långt afstånd flammade soldaternas facklor, liksom hoppande irrbloss, och på den hemska platsen herrskade åter djup natt och dödstystnad. Då upplyfte Brita matt sitt hufvud, pressade högra handen krampaktigt emot det djupa dödssåret, hvarutur blodet oupphörligt strömmade, och sakta ljöd det ifrån hennes läppar: »Var nådig och barmhertig, evige Gud! Mina synders mått är nu fyldt. Min arma mor, — lef väl! Ser du den djupa grafven? Der nere — skall jag finna ro — ro!» — Hennes hufvud nedsjönk på bröstet; hon hade kämpat ut.

Länge satt ännu den gamla orörlig, hållande dottrens stelnade lik i sina armar; men slutligen återkom hennes oroliga vansinnighet. Hon tryckte sin panna emot en snöbetäckt sten, ropade sakta efter ljus, smekte derefter med ömhet liket, kysste dottrens kalla läppar, ropade henne med smickrande namn och sade under en allt högre stigande ångest: »Hvartill skall detta tjena, barn? Är det nu tid att lägga sig att sofva? — Vakna upp, vakna upp! Vi skola nu hålla bröllop. — Kom då, Johan, och hjelp mig att uppväcka mitt barn! Hvar är du då, min älskade brudgum? Ha!» skrek hon hastigt och släppte liket ur sina armar.

»Johan, Johan af Hoya! Otrogne! Har du åter öfvergifvit mig?» och i utbrottet af det högsta raseri störtade hon derifrån och ropade oupphörligt namnet Johan, Johan af Hoya, i skogen, till dess rösten tröt henne och den älskades namn endast under en sakta suck framträngde öfver hennes läppar.

»Han återvänder icke mer!» sade hon, tröstlös och utmattad, med dof röst. »Han har åter öfvergifvit mig och sitt barn. Der borta — der — ja, der styr hans skepp!» begynte hon hastigt åter, med utsträckt hand pekande mot en hvit sky, som sväfvade på afstånd öfver skogstopparne på himlahvalfvet. »Der flyr han och lemnar sin hustru och sitt barn qvar! Ha, bof! — denna gång skall flykten icke lyckas dig! Jag måste efter dig; — stormvinden är barmhertigare än du: — han bär mig på sina vingar efter dig — mig och mitt bleka barn! Brita, vakna upp! Vi segla efter honom genom luften. Nordan bär oss på sina vingar! Hejsa, den farten skall blifva lustig! Vak upp, mitt barn, vak upp!» Häftigt störtade hon tillbaka, ryckte upp dottrens lik, omfattade det kraftigt och bar det bort.

Hon vandrade med otrolig styrka ända fram till den höga hafsstranden, och med det utropet: »Här är jag, vänliga nordanvind, — emottag mig! Piska nu din häst! Hejsa! min brudgum, jag följer dig!» störtade hon sig med sin börda ifrån en klippa ned i de höga hafsvågorna, som brusande slogo tillsamman öfver hennes hufvud.

Flera dagar derefter fann man hennes döda kropp på sanden; den fördes till Värnanäs och begrofs i invigd jord. Britas lik fann man icke.

TIONDE KAPITLET.

Blott med den största ansträngning förmådde dvergen följa den framskyndande patern, som utan att se sig om ilade genom skogen. Båda hade tillryggalagt ungefär en mil, och patern hade redan ofta försvunnit för Vippels blickar på den trånga, slingrande skogsvägen; men dvergen, följande de friska fotstegen, förlorade derföre icke spåret, och då han nu åter såg pater Clements ljusa ordensdrägt framskymta, uppbjöd han på nytt alla sina krafter och lopp svettig och flåsande efter honom. Så uppnådde de slutligen i den vidsträckta skogen en trakt, som icke var Vippel obekant. Likväl hade han aldrig uppsökt eremitens hydda, som låg på ett kort afstånd derifrån. Det allmänna ryktet kallade eremiten en from man, som lefde afskild från verlden och genom sitt dystra lynne, törhända äfven genom den misstanken att han var i besittning af vissa trollkonster, bortskrämde alla invånare der i trakten från den del af Bråvalla hed, hvilken han tillegnat sig och om hvilken man visste att berätta en mängd underliga sagor; men ännu hade Vippel icke hyst den ringaste aning, att denne man stått i någon förbindelse med de upproriske. Dackes tal hade först uppväckt den tanken, att han kanhända just hos denne eremit kunde finna upplysning om det, som han hittills dolt inom sitt bröst och som rastlöst drifvit honom omkring samt gifvit anledning till hans ifriga efterforskningar rundt omkring hela trakten.

Med fördubblad skyndsamhet sökte han nu att närma sig patern, och det lyckades, då denne ett par minuter blef stillastående vid en korsväg, vändande sina ängsliga blickar till höger och venster, liksom han tvekat, hvilkendera vägen vore den rätta. Men ändtligen följde han den, som gick rakt fram, och ju längre han gick och pröfvande betraktade trädgrupperna och vägens krökningar, desto tydligare lät han genom ett tillfredsställande nickande med

hufvudet förstå att han ej gått vilse, utan påminte sig de honom omgifvande föremålen. Han fann sig derföre högst öfverraskad, emedan han rigtat hela sin uppmärksamhet på vägen, då han på en gång bakom sig förnam dvergens hastiga steg. Svängande sin mössa i luften, ropade Vippel till patern: »Tag mig med er, vördige herre! Jag vill gerna vandra med er till himlen, ty edra skyndsamma steg komma mig att tro, att ni vill fly från verlden!»

»I S:t Eriks och alla helgons namn! Missfoster, säg, hvad vill du mig?» ropade patern bestört, då han igenkände sin lille förföljare, som han på flere månader icke erinrat sig.

»Jag har råkat vilse i skogen, och på den väg, jag vandrade, hoppade en lyktgubbe framför mig», svarade dvergen leende; »men när jag blef varse eder ärevördiga gestalt, så insåg jag, att den gloria, som omstrålar ert hufvud, ledt mig, och dristigt följde jag ert spår. Tag mig med er; jag viker icke från er sida; hvarthän ni än vill föra mig, följer jag er!»

Skygg vek patern undan för den efterhängsne dvergen, och synbart målade sig förlägenheten i hans ängsliga ansigte. »Dig skulle jag tåla som ledsagare, du son af djefvulen!» ropade han ändtligen med förställd vrede, för att icke förråda sin hjertklappning. »Jag är stadd på en helig vandring till eremiten Simon för att der i stilla andakt sluta mitt lif, och aldrig skulle den fromme gubben förlåta mig, om jag ville förarga hans ögon, för hvilka, så väl drömmande som vakande, himlen står öppen, med anblicken af din obehagliga gestalt!»

»Ni begifver er till eremiten Simon?» ropade dvergen med förställd förskräckelse. »Nej, hellre ville jag gå ned i helvetet än följa er till eremiten Simon! Ni kallar honom en helig man; men jag vet bättre, hvad han gör der borta i öknen; trolldom är hans yrke; äfven mig har han i sina band, emedan jag understundom fuskat i hans handtverk. Han är min fiende, och vågade jag öfverstiga den trollkrets, han dragit omkring sin hydda, vore jag utan räddning förlorad.»

Dessa ord upplifvade paterns mod, och inom sig skrattande åt den dödsångest, med hvilken dvergen talade om denne man, hvilkens hemlighetsfulla yrke, dermed han bedrog bönderna, var honom ganska väl bekant, svarade han: »Nå, hvarför hämmar du då mina steg? Släpp mig, jag har brådtom!»

»Ja, gå! Jag följer er icke, var viss derom; men var mensklig. Lemna mig er kappa att hölja mig uti», fortfor Vippel klagande och hackade tänderna, liksom af köld. »Förbarma er; — se här mina söndriga kläder! Natten är snart för handen; jag måste nu blifva här ute i skogen och söka mig ett läger i snön. Jag förmår icke gå längre! Huru skulle jag kunna leta mig ut ur skogen, der ingen mensklig boning finnes i grannskapet! Ni kan pläga er i den varma hyddan; — kölden skall deremot döda mig; var barmhertig, lemna mig er kappa!»

»Släpp mig lös, oförskämde galning!» svarade pater Clement och försökte att stöta tillbaka dvergen, som, löpande bredvid honom, höll sig fast i hans kläder. Men förgäfves var hans bemödande, emedan Vippel med sådan kraft fattat uti den vida kåpan och tycktes hellre skola rycka den med våld ifrån egarens axlar än släppa den ur sina händer.

Då blef munken ännu mera villrådig och rädd, och hans ångest steg med hvarje ögonblick, så ofta hans öga föll på den påtrugade följeslagarens hemska ansigte och små tindrande ögon. Han påminte sig, att han icke egde något vapen, och utan sådant syntes det honom knappt möjligt att, så uttröttad han var, öfvervältiga den uppretade dvergen, som oupphörligt skrek: »Gif mig eder kappa, — eder kappa! Jag vill hölja mig i den, så att jag icke fryser ihjel här i skogen!»

Likväl försökte patern ännu en gång att stöta den förtviflade ifrån sig; men knappt hade han lösgjort Vippels högra hand ifrån sin kappa, förrän han till sin förskräckelse såg en knif blixtra i den, och nästan i samma ögonblick kände han, huru det tjocka silkeståg, som tjente honom till gördel, genom ett raskt snitt löstes från hans höfter och föll till jorden med den deri fästa rosenkransen.

Bäfvande tumlade han några steg tillbaka; men dvergen höll sig ännu fast med venstra handen i kappan, och med den högra svingade han knifven, i det han ropade till patern: »Gif mig din kappa, munk, eller borrar jag på ögonblicket knifven i ditt lif!»

»Mord, mord! Alla helgon, skydden mig!» ropade munken i dödsångest och ville fly, men tappade i detsamma sin kappa.

Hastigt fattade dvergen kappan och framdrog jublande ur bröstfickan i densamma Dackes bref till eremiten Simon. Hoppande högt i vädret i utbrottet af den högsta glädje, utbröt Vippel:

»O, du allsmägtige Gud deruppe, haf tack!» Patern nedsjönk till jorden af ångest och förskräckelse. Vippel lyfte brefvet, som han hastigt uppbrutit och vid det svaga dagsljuset flyktigt genomögnat, högt i luften och sade, sammanpressande det emellan sina händer: »Gud, du ingaf min själ denna dunkla aning! Jag vårdade den, såsom en god fader sitt barn! Att förvandla dess matta skymning till klar dag var mitt enda sträfvande, och se — nu strålar den lysande för mina blickar! — Ingen inbillning, ingen falsk skuggbild; — sanning, sanning är det! Ja, mitt usla lifs höga ändamål ligger klart för min själ, och der borta, i aftonrodnans glans, visar sig för första gången i dag en nådestråle för mig! Hvad jag begynt, måste du låta mig fullända, Herre der uppe! De gamla tvifvelsmålen trampar jag under mina fötter; nu tror jag fast på din magt och styrka, och denna tro gifver dvergen jettekraft!»

Skyndsamt vände han nu tillbaka på den väg, från hvilken han kommit, och ville aflägsna sig; men pater Clement hade åter rest sig upp, upphunnit honom, och modigare än tillförene yttrade han: »Brefvet, förrädare! Gif mig tillbaka mitt bref! Jag var en dåre, att jag icke strax gissade ditt onda anslag; huru kunde jag väl hos dig förmoda annat än ett sådant bofstycke? Har du icke redan visat prof på ditt förrädiska hjerta, då du hjelpte till att bortföra den gamle höfvitsmannen Arvid och hans

dotter utur deras fängelse? Återgif mig brefvet; jag släpper dig icke ifrån stället!»

»Och derför kallar du mig förrädare, att jag ville befria den redlige höfvitsmannen?» svarade dvergen lugnt och utan fruktan. »Ja, visserligen var det icke eder till lags; men för närvarande, pater Clement, är jag den starkare, såsom beväpnad och snabbare än ni. Nu, svara mig: Hvar äro höfvitsmannen och hans dotter? Ni vet det; svara mig!»

»Hvarför frågar du mig härom?» svarade munken hånfullt. »Dacke lät afrätta båda, strax efter det han ertappat dem på flykten. De äro längesedan ett rof för maskarne, men jag har likväl ingen del i denna gerning; och hade jag i tid erhållit kunskap derom, — skulle jag förhindrat den, så sant jag är en Herrans tjenare! Gif mig brefvet, bof; och sedan, — sedan måste du åtfölja mig till eremiten; ty äfven jag kan nu läsa i ditt ansigte — och det förkunnar mig förräderi! Jag släpper dig icke; du måste med till eremiten! Mitt ord ansvarar dig för ditt lif; men likväl skall den fromme mannen der hålla dig i säkert förvar, till dess Dacke sänder mig bud, att ett fartyg ligger i beredskap för vår räddning, till dess hafvet ligger mellan oss och våra fiender!»

Forskande lät dvergen sin blick sväfva omkring trakten och hade, i det han lemnade skogsvägen, under sitt tal dragit sig undan för munken, allt längre och längre in i skogen, ända till en liten öppen plats, der han ändtligen blef stående och väntade honom, i det han sade: »Till eremiten Simon vill jag, — men allena; — jag behöfver icke edert heliga ledsagande, fromme man!»

»Så gif hit brefvet och låtom oss skiljas; jag skall väl ensam veta att finna vägen!» skrek munken rasande och ville fatta dvergen vid bröstet för att rycka ifrån honom brefvet, som han dolt i barmen. Men Vippel var vig och snabb, hvaremot munken var utmattad och ovig. Dvergen drog sig till sidan, medan deremot munken rusade rätt fram. Den tunna jordskorpan vek undan för

munken, som nedstörtade i en djup grop, utur hvilken hans ängsliga rop om hjelp framträngde.

Dvergen hade, då han för några dagar sedan genomströfvade skogen, blifvit varse en varggrop på detta ställe, och det tycktes honom tjenligt att i densamma befria sig ifrån munken, hvars närvaro vid hans vidare företag skulle blifvit besvärligt och farligt.

»Förbarma dig! Förbarma dig, mördare, öfver ditt offer! Drag mig upp, innan smärtan dödar mig! O, förbarma dig!» jemrade sig munken uti gropen, der hans kropp sårades af de spetsiga jern och skarpa hullingar, som voro anbragta på bottnen deraf, och den minsta rörelse förorsakade honom nya qval.

»Herren deruppe förbarme sig öfver dig och skänke dig en hastig död! Gud, hvilken du fräckt hädat, i det du kallat dig hans tjenare, har dömt dig, och icke jag, som blott är ett ringa verktyg i den Högstes hand!» ropade dvergen ned till honom. »Du skall, innan ditt öga brister, sjelf tillstå för dig, att du förtjent din qvalfulla död! Har du icke med verksam hand underblåst upprorets låga, som utan skonsmål förtärt hela städer och byar? Har du icke med förföriskt tal jagat de okunniga bönderna i döden för att på deras blodiga lik grundlägga åt dig en fast byggnad, utvärtes prydd med ett prunkande kors, men invärtes full af lättja och yppighet och laster af alla slag. Dina händer äro fläckade af böndernas blod, och deras omyndiga barns, deras enkors förbannelser hvila tungt på ditt hufvud! Bed, att Gud nådigt dömer din syndiga själ, — ty ditt lif har nu nått sitt slut!»

»Förbarma dig! Förbarma dig, min Herre och Gud! Ja, jag är en syndare! O, den afgrundsplågan!» ropade munken med svag röst upp ifrån gropen, och hans bön, afbruten af omvexlande klagan och förbannelser, förvandlades slutligen i ett sakta dödsrosslande.

ELFTE KAPITLET.

Försänkt i djup eftertanke, stod dvergen några steg ifrån brädden af gropen; men hastigt bemannande sig, liksom fattad af en tanke, sade han sakta för sig sjelf: »Jag måste våga det! Bort till eremiten! List eller öppen strid, lika mycket; jag måste våga det! Han der uppe skall nog föra mig till målet!» Och då munken just i detsamma der nere uppgaf sin sista suck, begaf Vippel sig raskt genom skogen och rakt fram öfver bergshöjder, genom dalar och bäckar, ända till dess han uppnådde Bråvalla hed.

Nattens mörka vingar betäckte öknen, men på afstånd skimrade ett ljus och förrådde för den vandrande dvergen Simons hydda.

Då stannade han och sade för sig sjelf: »Men kan det icke misslyckas? Jag är allena, svag och utan vapen! Skall jag begifva mig tillbaka till Småland, till befälhafvaren för de kungliga trupperna, och lägga det märkvärdiga brefvet för hans ögon samt bedja honom ställa mig i spetsen för soldaterna. Men om nu Dacke under nattens mörker begåfve sig ur hålan och komme till eremiten, förrän jag anlände med den beväpnade styrkan, då vore det för sent; då skulle en hel krigshär icke kunna hjelpa mig! Modigt derföre framåt; jag vill, jag måste ensam utföra allt!»

Han skyndade vidare, och då han var ungefär hundrade steg ifrån eremitens hydda, kunde han vid det klara ljusskenet, som framträngde genom ett litet fönster, tydligt urskilja trenne kummel eller fornåldriga grafvar, vid hvilkas fot eremitkojan blifvit uppbygd. Liksom sofvande jettar lågo de snöbetäckta grafvarne framför honom, och ljusskenet ur kojan förgylde med matt skimmer deras toppar. Icke utan en djup rysning beskådade han det hemska stället. En dödstystnad herskade rundt omkring. Den öde heden företedde endast ett isbetäckt, dödt fält;

skapelsen tycktes här vara utdöd, och endast ljuset i hyddan röjde den enda lefvande varelsen vidt omkring. Då upplyfte dvergen de sammanknäppta händerna bedjande mot den mörka himlen, och med de blixtrande ögonen vända åt skyarne, bönföll han om kraft till det goda verkets utförande.

Sedan han några minuter stått orörlig, gick han modigt fram till hyddan och klappade på fönstret; men han måste flere gånger upprepa detta tecken, innan han inifrån hörde den buttra frågan: »Hvem stör mig?»

»En vän, skickad ifrån edra vänner med ett vigtigt budskap, anhåller att få slippa in, fromme man!» ropade dvergen. Men bistert svarade honom er grof röst: »Jag har inga vänner; jag är nog för mig sjelf! Gack vidare och sök dig annat nattherberge!»

»Kallade du icke en gång den djerfve Dacke för vän!» begynte Vippel åter.

»Hvem är du?» erhöll han till svar inifrån. »Kommer du ifrån Dacke?»

»Jag kommer från honom», svarade dvergen. »Han sände mig förut till dig med ett budskap — och kommer sjelf snart efter!»

»Vänta ett ögonblick!» svarade den bistra rösten. Snart rasslade riglarne inom den väl stängda dörren; den öppnades, och på dess tröskel stod en lång, mager gubbe, klädd i vargskinn; ett yfvigt, hvitt skägg föll ned på hans bröst, och skenet af det brinnande blosset, hvilket han höll i högra handen, gaf hans bleka, dystra ansigte ett fasaväckande, spöklikt uttryck.

Gubbens svarta, lifliga ögon sväfvade forskande omkring efter den lille vandraren utan att blifva varse denne, hvars kägelformiga mössa knappt räckte till yttersta ändan af hans skägg. »Har jag blifvit gäckad? Här är ju intet menskligt väsende att se!» brummade han vred för sig sjelf. Men Vippel trängde sig fram till honom, sökte att fatta hans nedhängande venstra hand och ropade skämtande till honom: »Herren skapade varelser af många slag; han lät några bära hufvudet högt i vädret och andra en-

dast krypa på jorden. Af det senare slaget är jag, och om det icke faller er besvärligt att bocka er, så kan ni helt makligt betrakta mig, fromme man!»

»Och ett sådant missfoster skickar Dacke mig?» svarade eremiten dystert, då han lyst på dvergen med facklan. »Då måste det stå illa till med honom och hans sak! Följ mig; jag vill höra ditt budskap; men kom väl ihåg: var allvarsam och kort! Jag släpper budbäraren in; men narren med hans gyckel utkastar jag ur min boning!»

De inträdde i den lilla hyddan, och fastän den bistre mannens emottagande just icke tycktes tjenligt att upplifva dvergens mod, så lät likväl denne sina blickar dristigt sväfva omkring, kastade sig på en bänk, som stod tätt invid spiseln, och sökte, utan att vidare afbida någon bjudning, göra sig så beqvämt som möjligt, i det han med korslagda armar och allvarsam uppsyn berättade, att de upproriske sedan det sista slaget voro alldeles skingrade; att Dacke, stadd på flykt, höll sig dold uti en håla i Rödeby skog, emedan ett sår uti ena foten hindrade honom att komma till Simon; att han var sinnad att redan följande dagen begifva sig till Tyskland på ett fartyg och lät säga Simon farväl, tillika med försäkran om en snar återkomst med hjelp utrikes ifrån samt att han bad eremiten till budet utlemna den summa i guld, hvilken han lemnat i förvar hos honom.

Eremiten hade, emellanåt kastande mörka blickar på dvergen, gått orolig fram och tillbaka i rummet, men stannade hastigt, betraktade honom länge forskande och sade ändtligen: »Om mitt öga icke bedrar mig, såg jag dig redan för många år tillbaka; ditt ansigte var blott då icke alldeles så fult, som det nu blifvit. — Var du icke en gång hofnarr hos konung Kristian, som nu sitter fången på Sonderburgs slott?»

»Du har gissat rätt», svarade dvergen, i det han nu äfven med spänd uppmärksamhet häftade sina blickar på gubben. »Åh, se bara; det är besynnerligt», fortfor han; »äfven jag tycker mig hafva känt dig för lång tid sedan; ditt ansigte var blott då icke alldeles så heligt, som det

nu blifvit. — Var du icke en gång konung Kristians biktfader?»

»Det var jag», svarade emiren dystert, »och hade väl nu varit erkebiskop, om Kristian icke måst duka under för sina fiender.»

»Fy, det är förargligt!» återtog dvergen. »Således har du genom vår konungs störtande nästan förlorat mer än jag; ty jag vore utan tvifvel riksråd, om han ännu satt på tronen, och jag tror, broder Simon, att vi båda, vi hade bättre regerat Sverige än någonsin en pådrifvare sin åsna. — Se, huru underbart! — Måste jag här i ödemarken, afskild från verlden, i torftighet och ödmjukhet återfinna den mägtige presten, som en gång förde en konung i ledband. Var det icke du, som i Stockholm stod bredvid Kristian på Stortorget, då strax efter kröningsfesten den blodiga dansen begynte och de afhuggna hufvuden af landets ädle flögo omkring i luften? Var det icke du, som hviskade honom i örat: Skona icke, Kristian; skona icke! För allt hvad du gör i dag bär jag redan aflatsbrefvet i min ficka! Det var likväl i sanning en berömvärd omsorg om din rike biktsons fattiga själ!»

»Jag gjorde hvad jag kunde för att bibehålla åt honom den eviga saligheten», svarade eremiten; »och likväl blef min möda så skamligt belönt; ty då Kristian lemnade sitt land, förjagade man äfven mig ur Danmark, och han, på hvilken jag slösat mina faderliga lärdomar, afsvor sin tro i Tyskland och antog kättaren Luthers lära. Förbannad vare han och alla, som icke hålla troget med påfven! Tusenfaldig förbannelse öfver den svenske Godstag *, som han med rätta heter, sedan han plundrat den heliga kyrkan. En erkefiende till den helige fadren, förblindar han sitt folk med den nya läran, upphäfver klostren, röfvar helgedomarne och jagar Guds fromme tjenare ut i ödemarkerna. Jag trodde, att denne Dacke skulle grundlägga ett nytt konungahus i Sverige för den allena saliggörande tron, att vapnen skulle skilja ogräset ifrån hvetet och utan för-

* Konung Gustaf. (Joh. Magni Historia.)

skoning utrota alla kättare och lutheraner; derföre underblåste jag i hemlighet upprorets låga och höll troget med folket; men äfven detta sista hopp är försvunnet. Så vill jag då nu dölja mig i min håla, såsom ett vilddjur, vill lura och efterspana min tros fiender i ödemarken, och ve den affälling, hvilken min dolk kan hinna! Hans blod skall varda ett offer åt alla helgon!»

»Alldeles rätt! Du är en tapper kättarjägare och väl bekant med den blodiga vägen», återtog dvergen med ett bifallande leende. »Jag fruktar blott, att ett sådant kätterskt villebråd icke gerna skall förirra sig ända hit till den beryktade heden; du har valt dig ett fult jagtområde! En evig vinter har utbredt sin likduk öfver denna nejd; här är dödens hem. Liksom till ett vårdtecken har döden uppkastat grafvarne der borta, en fasans bild för hvarje lefvande varelse!»

»Och likväl är jag icke allena; — tro mig, narr!» fortfor eremiten, och hans läppar sammandrogo sig till ett hånfullt leende. »Du har rätt; dödens hemvist valde jag till min vistelseort, och döda, hvilka grafven redan uppslukat, har jag till sällskap. Erhöll du annars icke något uppdrag till mig ifrån Dacke?» sade eremiten efter en stunds tystnad till dvergen. Men denne svarade lugnt: »Intet annat, än att jag här skulle förpläga mig, till dess dagen gryr i morgon, och att du skulle gifva mig mat och dryck samt en säng för min trötta lekamen.»

Eremiten svarade intet; han såg dystert ned framför sig och gick till ett litet skåp, ur hvilket han framtog en flaska, tvenne bägare, bröd och torkad fisk, hvarmed han besatte bordet. Härpå inbjöd han dvergen, sedan han fylt båda bägarne med mjöd, genom en vårdslös rörelse med handen, till den enkla måltiden, lade händerna på bröstet och knäföll framför altaret, hvilket upptog nästan hela bakväggen af det lilla rummet. Vippel öfverskådade nu det inre af hyddan. Rundt omkring på de af rök svärtade väggarne hängde helgonbilder emellan jagtredskap och fisknät; till venster på en hylla stodo ett par gamla böcker, och der bredvid hängde en presterlig drägt. Husgeråds-

sakerna voro plumpt sammanfogade och just icke beräknade för beqvämlighet: allt var betäckt af dam; endast altaret var snyggt och rikt beklädt med röd sammet, stickad med guld. Med åtbörder af den häftigaste hunger förtärde dvergen den framsatta maten, i det han understundom kastade lurande blickar på eremiten, som, vändande honom ryggen, frammumlade långa böner. Då Vippel märkte, att denne var försänkt i sin andakt och icke mera gaf akt på honom, framdrog han hastigt ur sin gördel en liten flaska, hvars innehåll han till hälften slog i den andra bägaren, som ännu stod orörd och som var bestämd för Simon sjelf. Men i den hast, hvarmed han verkställde detta, omstörtade han sin egen, hvilken han nästan redan tömt, och störd utaf detta buller, uppreste eremiten sig hastigt och kastade en genomträngande blick på dvergen, som skyndsamt gömde handen, hvari han höll flaskan i sin barm. Eremiten knäföll åter lugnt på trappstegen till altaret och fortsatte, efter utseendet, sin bön.

Vippel satt liksom förstenad vid bordet; han vågade knappt andas, och stora svettdroppar framträngde på hans panna; men hastigt tycktes han återkomma till sig sjelf, sprang upp ifrån sin stol, stötte med en plump rörelse äfven omkull den andra bägaren och sade, i det eremiten steg upp: »Du ber före måltiden; jag plägar göra det efter den!» och knäföll framför altaret, vändande sina blickar, såsom under en innerlig bön, till den heliga korsbilden.

Simon tycktes icke fästa någon uppmärksamhet vid vid allt detta; hans anletsdrag förblefvo stela och dystra; men i hans mörka ögon flammade en mörk låga. Han gick långsamt och med tysta steg till dörren, riglade den, framträdde derpå till bordet, tog den andra kullslagna bägaren, hvilken han förut bestämt för sig sjelf, pröfvade färgen och lukten af den ännu deri qvarblifna drycken, satte bägaren derefter hårdt ned på bordet, och hans bleka ansigte förvred sig på ett rysligt sätt.

Dvergen, som tycktes bedja, men likväl obemärkt följt alla eremitens rörelser, bäfvade, och bad sakta utur inner-

sta hjerta: »O, lifvets Herre! låt mig icke komma på skam! Låt mig icke duka under i striden för dina trogna barn!» Men knappt hade han framhviskat dessa ord, förrän han kände sig våldsamt fattad vid axeln och uppryckt af eremiten, som med rasande åtbörder trängde honom bort ifrån altaret och med det utropet: »Giftblandare, bekänn; hvem har legt dig?» slungade honom bort i en vrå af rummet, så att hans sansning på ögonblicket försvann.

Men då han småningom återkom till sig sjelf, såg han den rasande eremiten framför sig, hållande i sin venstra hand en blixtrande dolk och med den högra genomsökande hans kläder. Innan Vippel kunde stöta tillbaka Simons hand, hade denne redan funnit den förborgade flaskan, knifven och brefvet, hvilket Vippel tagit ifrån pater Clement.

Såsom tillintetgjord låg den arme dvergen på golfvet, och de orden: »Herre, du öfverger mig! Allt, allt är förloradt!» framträngde sakta öfver hans läppar, i det hans ögon fyldes af heta tårar.

Men eremiten läste vid skenet af det brinnande blosset, hvarmed rummet upplystes, Dackes skrifvelse, och allt häftigare darrade hans händer och hans ansigte färgades högrödt: »Det har jag länge väntat!» ropade han vildt. »Ditt gift, usle mask, var icke bestämdt för mig! Blod skall jag dricka, varmt kättareblod, efter hvilket jag redan länge törstat. Med denna dolk vill jag öppna dess källor, och Dacke skall för hela verlden gifva mig det vittnesbörd, att jag troget uppfylt hans vilja!»

»Menniska! För Guds skull fläcka ej din hand med ädelt blod, ty då skall den Allsmägtiges hämnd träffa dig fruktansvärdt!» ropade dvergen till honom med förtviflan, i det han reste sig upp från golfvet.

»Tig, usling!» röt eremiten emot honom, »och hota icke med hämnd af Gud, till hvars ära min hand skall drypa af kättareblod! Men frukta min hämnd, missfoster, som jag icke tilltrodde nog djerfhet att vilja bedraga gamle Simon! Ja, frukta min hämnd: jag vill verkställa ett förskräckligt straff öfver dig, innan morgonen gryr; men på det du må känna din vanmagt, du gaddlöse orm, skall du först

blifva vittne till, huru jag dömer kättarne, och ditt eget gift skall tjena mig att fullborda gerningen!»

Skyndsamt tog han en tung nyckelknippa ifrån altaret, hängde den vid sin gördel, slog giftet i en af bägarne, fattade dolken i den andra handen och befalte dvergen att taga två brinnande facklor samt lysa honom.

Utan att göra motstånd, mottog Vippel facklorna, befalde sin själ i Guds händer, och med en djup suck förklarade han sig beredd att följa eremiten. Gubben tryckte nu på en förborgad fjeder; rasslande vek altaret undan, och en stor öppning i väggen blef synlig, i hvilken han nedstötte dvergen, som nu först märkte flere trappsteg, hvilka förde ned i en mörk gång, vid hvars slut han på något afstånd blef varse en stark jerndörr. Äfven till höger och venster förde tvenne lika gångar, blott få steg långa, till tvenne andra svarta dörrar. Eremiten följde tätt efter Vippel och stötte honom under grofva skällsord framför sig mot den mellersta dörren, hvars tunga rigel han rasslande sköt tillbaka; derpå tog han nyckelknippan ur gördeln och öppnade låset. De inträdde i en mörk håla, och Simon, som hittills följt dvergen med dragen dolk, befalte nu denne att lysa sig till bakgrunden af det mörka hvalfvet, der en fängslad man, hvars bleka ansigte, stämpladt med uttryck af djupt lidande, hvilade på en bädd af halm.

Dvergen bäfvade tillbaka; fångens ansigte var honom fullkomligt obekant, och likväl kände Vippel det djupaste medlidande för den olycklige, hvilken sömnens vingar mildt betäckte, för att åtminstone för en kort stund i den grafnatt, som här omgaf honom, framgyckla för honom i drömmen de lysande bilderna af solens sken och friheten. Den slumrandes dröm var lycklig, ty ett gladt leende sväfvade omkring hans läppar; och liksom fridens engel rört honom med sin palmqvist, tycktes hans själ fängslad af en ljuf frid, hvars uttryck göt en stilla förklaring öfver hans bleka ansigte. Men då uppväckte eremitens hårda tilltal honom ur hans ljufva slummer och, betäckande ögonen med handen för det ovana fackelskenet, sade han med matt röst:

»Hårde man, hvarför uppväckte du mig just nu, då jag drömde om ett bättre lif? O, Gud, i ditt paradis är så skönt; vill du då aldrig inkalla mig i ditt rike? Skall jag förtvifla i den rysliga natten?»

»Du är redan bekant med grafvens mörker», återtog Simon, »dödens natt väntar dig, och inom tre minuter betäcker hon för alltid dina ögon med sina korpvingar! Usle kättare, bered dig till döden; men hoppas icke på Gud eller paradiset; helvetet emottager dig, och du skall icke på årtusenden ingå i fridens land!»

»Som min bödel, men icke som en Guds tjenare känner jag dig; derföre förlåter jag dina hårda ord», sade fången högtidligt. »Du bjuder mig döden? För första gången rör sig en tacksam känsla för dig i mitt bröst! Ja, döda min kropp, och jublande uppsvingar sig min själ emot himlen! Ja, befria mig från min fasansfulla tillvaro och mottag tacksägelse af den döende, hvilkens enda önskan är döden!»

»Så välj», svarade eremiten kallt, »gift eller dolk! Båda föra hastigt till målet.»

»Din dolk är skarp, den skall fullända det!» sade den fängslade med stilla undergifvenhet, i det han lugnt betraktade den blixtrande dolken i Simons utsträckta hand. »Här, hvarest det matta slaget understundom påminner mig, att jag ännu lefver, intryck här kraftigt ditt blanka stål; genomborra mitt hjerta, som låtit mig känna kärlekens renaste sällhet och skilsmessans bittra qval! Gud, upptag nådigt min själ; jag vandrar glad från natten till ljuset! Jag är beredd — stöt till!»

Dvergen stod darrande bredvid; en sällsam känsla bemägtigade sig hans bröst vid anblicken af den tåligt undergifne. Det var liksom han måste ropa högt efter hjelp för den olycklige, liksom han borde störta sig på mördaren och strypa honom. Likväl kände han snart sin vanmagt, och vissheten att han sjelf kanhända efter få minuter äfven var hemfallen åt döden hvilade tryckande på hans klappande hjerta. Men då eremiten med mordbegärliga blickar befalte honom att lysa närmare, på det han säkert måtte

träffa den fångnes hjerta; då han såg denne ligga såsom en redan från verlden skild varelse, och icke med den ringaste darrning förråda någon fruktan; — då blixtrade Vippels små, grå ögon såsom eldgnistor. Med en krampaktig rörelse rusade han mot Simon och stötte den brinnande facklan med en vild kraft i ögonen på denne, i det han ropade till honom: »Måtte lågan förtära dina ögon, mördare, så att du aldrig mer kan finna ett ädelt hjerta såsom mål för din dolk!»

Döfvad af smärtan, föll eremiten med ett högt rop till jorden; hastigt som blixten fattade Vippel dolken, som fallit ur mördarens hand, och utropande: »Herre, du hjelper!» stötte han det skarpa stålet tre gånger i eremitens hjerta, så att gubben rosslande uppgaf andan.

Hastigt bemägtigade sig Vippel den tunga nyckelknippan och löste fångens fjettrar, i det han, darrande af glädje, ropade till honom: »Hvem du ock är; jag återgifver dig friheten! I dag har Gud hållit dom, han, hvars blick tränger igenom nattens mörker! Följ mig; lemna den graf, som tjenade dig till fängelse; ännu gifves det flera grafvar att spränga, och vi skola framdraga deras rof i dagsljuset!»

Skyndsamt upptog han den ena facklan, som ännu låg brinnande på jorden, och drog den befriade, som, nästan döfvad af den hastiga vexlingen af sitt öde, vacklande följde honom, bort med sig ur hålan, begaf sig in i gången till venster, fann snart nyckeln till dörren och öppnade den. Då nu det klara fackelskenet äfven upplyste detta fängelse, såg han en qvinlig varelse röra sig derinne, hvilkens matta ögon fästes på honom.

»Agda!» ropade han glädjedrucken. »Agda!» ropade hans ledsagare förtjust och nedsjönk i samma ögonblick sanslös vid den fångnas läger.

Efter en lång stunds tystnad sade denna slutligen, liksom uppvaknande ur en djup dröm: »Hvar är jag? Är detta den blomstrande fridens land, hvarefter jag så mycket längtat? — Kommer Axel mig till möte? — — Ack, nej», fortfor hon sorgsen, »jag känner ganska väl mitt fängelse; jag är nedsänkt i grafven och lefver likväl! Då smög sig

Axels själ intill mig, — ropade mig vid namn — och ville förlossa mig från bördan af min varelse!»

»Kom till dig sjelf, hulda Agda!» svarade dvergen, i det varma tårar rullade ned öfver hans djupt fårade kinder. »Så visst som du lefver, lefver äfven denne man, som du kallar Axel! Du är fri, Agda, — fri! — Jag — jag sprängde edra grafvar!»

»Axel!» ropade Agda med darrande röst och tryckte den älskade med häftighet intill sitt hjerta. Hennes utrop väckte honom; hans uppvaknande var saligt som den långa omfamning, hvilken förenade de för döda ansedda till ett nytt, lyckligt lif.

Då for hastigt Agda upp ur det glädjerus, hvari den första förtjusningen hade försänkt henne, ropande: »Gud, hvar är min far?» och hennes blickar sväfvade ängsligt omkring i det vida hvalfvet.

»Äfven hans graf hoppas jag kunna spränga», svarade dvergen. »Herren har ju utsett mig att uppväcka de döda! Följen mig! Följen mig! I kunnen icke mer önska att se den käcke mannens ansigte än jag!»

Och hastigt uppreste Agda sig och följde, ledd af Axel, den glada dvergen, som under de muntraste språng hoppade förut, öppnade jerndörren i den tredje gången och närmade sig fångens läger med det fröjderopet: »Vakna upp, min vän Arvid; jag förer till dig din dotter Agda!»

Gubben låg matt och sorgsen på sitt läger; men då han vid fackelskenet såg sin dotters ansigte, då hon med häftighet kastade sig i hans armar, då Axel upplyfte hans hufvud, och dvergen, gladt skådande omkring sig, upplyste gruppen; då framträngde ett djupt andedrag ur hans bröst, och ett utrop af den onämnbaraste glädje var allt hvad hans upprörda känslor förmådde frambringa. Småningom återfick han talförmågan, sedan han länge fast omfamnat sina älskade barn, sedan dottrens läppar rört hans i en lång kyss, och med det högljudda, innerliga utropet: »Herre, du är mild och kärleksrik; du återgifver mig mina barn!» reste han sig med styrka ifrån halmbädden.

Uppe i den stilla hyddan, hvilken icke mera ohelgades

af den blodtörstige eremitens gudshädande gerningar, knäföllo de lyckliga på altarets trappsteg och uppsände till Gud en innerlig tacksägelsebön för sin underbara räddning; men dvergen ropade högt, med blickarne vända till Frälsarens bild: »Herre, i dag har du adlat din uslaste varelse! Pris och tack ske dig, du allgode. Jag har uppnått målet för mitt lif!»

Dackes bref till eremiten låg qvar på bordet, och då de läst, dels huru upprorshöfdingen befalte sin förbundsbroder Simon att döda de tre fångarne, hvilka han hittills sorgfälligt bevarat, för att vid en olycklig utgång af sitt företag genom sin magt öfver deras lif bereda sig ett skydd inför konung Gustafs domarestol; dels Dackes befallning till eremiten att öfversända deras hufvud till konungen, hvilken han genom denna hämnd trodde sig gifva det mest känbara sår; — då inneslöto de äfven dvergen i sina omfamningar.

Den återstående delen af natten genomvakade de tillsamman; ty då känslan af deras lycka först fann ord, försvunno timmarne hastigt, under ett inbördes meddelande af deras hårda öden. Deras ömsesidiga ömhetsbetygelser ville icke taga något slut, och endast den purpurfärgade östern, som förkunnade en glad morgon, påminte dem om att de borde lemna den ort, der de lidit så mycket.

Med af glädjetårar fylda blickar på de tre jettegrafvarne, hvilka tjenat dem till fängelse, och derpå tacksamt seende upp till himlen, lemnade de nu Bråvalla hed och styrde sina steg till närmaste by. Styrkta af den friska luften, vandrade de fram öfver slätten. Vid middagstiden uppnådde de byn, der de blefvo emottagna med lika mycken häpnad och förundran som glädje, då folket igenkände den vördade höfdingen, som ryktet uppgifvit såsom död. Bönderna skyndade att skaffa dem hästar, och de beslöto att genast begifva sig till Kalmar samt derifrån raka vägen till Stockholm.

I Kalmar träffade de öfverbefälhafvaren Johan Thuresson, som med den lifligaste glädje emottog dem och gerna bidrog till anstalterna för deras resa till Stockholm och

konungen. De fingo nu kännedom om Britas förvillelser och död och att den unge grefve Otto i ett anfall af förtviflan äfven sjelf dödat sig. Vidare erhöllo de kunskap om Dackes död och att hans kropp sändts till Kalmar, der den blifvit uppsatt på fyra stegel och hjul med en kopparkrona på hufvudet.*

TOLFTE KAPITLET.

Efter några dagars hvila anträdde de räddade sin resa till Stockholm, och den tappre Måns Hane, som mångfaldiga gånger tömt det af den ädle Sture skänkta dryckeshornet till den gamle höfvitsmannens och hans familjs heder, var jemte Peder Skrifvare deras ledsagare. Den senare uppnådde i Stockholm målet för sina önskningar; ty hans älskades fader vägrade icke längre att erkänna honom såsom måg, då han erfor hans verksamhet vid Dackes dödande och fick veta, att han, fullkomligt benådad, erhållit en förläning af konungen.

Konung Gustaf mottog sin gamle pröfvade vapenvän, Arvid Vestgöthe, såsom en god son den redan som död begråtne fadren.

»Välkommen, min ädle, tappre vän!» utropade konungen. »Man hade berättat oss, att förrädaren Dacke låtit binda dig vid ett träd och skjuta dig till döds med pilar.»

»Nej, ännu lefver jag, för att tjena min konung och herre med de sista dropparne af mitt gamla blod!» svarade Arvid, och stora tårar föllo ur hans åldriga ögon.

Då utbredde konungen sina armar och slöt den gråhårige vännen till sitt ädla bröst. Och snart rådde här i det kungliga palatsets lysande salar samma glädje som i

* Strinnholm.

de mörka grafvarne på Bråvallaheden, då de åt döden invigda återfunno hvarandra, knappt troende sina sinnen; ty äfven den ädle Sture och hans maka Märtha, hvilka sorgsna emottagit Ragvald Pedersons testamente, och drottning Margreta höllo den ädle Axel Lejonhufvud omfamnad, smekte med ömhet den älskvärda Agda och drogo snart den gamle Arvid, den vördige gubben, ur konungens armar i deras glada krets.

»Min herre och konung!» sade den gamle mannen, sedan glädjens stormande vågor lugnat sig i hans bröst. »Min herre och konung! Jag har mycket åldrats de sist förflutna åren, men jag har lidit med glädje; ty jag har uppfylt mina pligter emot konung och fädernesland. Jag är åter liksom ung på nytt och färdig till min konungs tjenst, sedan jag välsignat mina barn! — Min Agda blir Axels maka; kärlekens rosor skola snart åter uppblomstra på hennes bleka kinder. Nu är det frid inom fäderneslandet; de goda barnen skola blifva lyckliga och jag med dem. Men hvar är vår räddare?»

»Hvem är han?» frågade konungen, medan ett vänligt leende upplyste hans majestätiska drag.

»Den ädle Vippel!» ropade de tre räddade liksom med en mun, och Axel hastade ur salen, tog i sina armar dvergen, som ute i förmaket låtit Måns Hane upplyfta sig för att med tårfulla ögon se in genom ett litet fönster på de lyckliga, bar honom fram till konungen och sade: »Här, här är vår räddare, eders majestät!»

Vänligt räckte Gustaf Vippel sin högra hand, i det han lade den venstra på hans hufvud, och lät nu utförligt berätta för sig allt, hvad dvergen gjort sedan sitt inträde i skogstjufvarnes näste, ända till fångarnes befrielse ur jettegrafvarne. Sedan konungen med deltagande och uppmärksamhet afhört berättelsen, sade han: »Du är en god menniska! Blif qvar hos mig; jag vill i dig hedra en god menniska och behålla dig hos mig ända till slutet af ditt lif?»

Då föll dvergen på knä för Gustaf, kysste hans hand och sade rörd, med sina blickar rigtade på de lyckliga, hvilka han räddat: »Jag emottager din nåd med tack-

samhet, min konung, om jag icke får blifva hos mina vänner! Ack, den aning, hvilken Gud ingifvit mig, att de ännu lefde, dref mig omkring i verlden för att söka dem. I ödemarken tänkte jag endast på dem; köld, smärta, hunger har jag icke känt, då jag tänkte mig dem såsom lefvande, och att jag skulle framdraga dem ur grafven! Jag ville så gerna dö hos mina vänner!» Han förmådde icke tala mer; den djupaste rörelse hämmade hans ord; och glad sade konungen till de räddade, som alla utsträckte sina armar mot den gråtande: »Der, emottagen honom! Jag lägger honom intill edra hjertan; der är han väl bevarad! Han har ock förtjent det! Gamle Arvid, jag skänker dig några gårdar, hvilka du sjelf vill välja dig. Lef der i ro och frid med dina barn och Vippel, som du må räkna såsom ett ibland dem!»

Arvid teg några ögonblick; derefter fattade han konungens hand, tryckte den hårdt, medan tårarne stodo honom i ögonen.

»Gud välsigne och bevare min konung!» svarade den gamle med möda och inneslöts i sin ädle herres armar. Alla omfamnade åter hvarandra. Äfven dvergen trycktes till deras tacksamma hjertan; och ingen tänkte på hans vanskaplighet.

Men Vippel slet sig åter lös, framträdde till konungen och sade: »Store konung! Värdes ännu förunna din tacksamme tjenare en bön.»

»Tala!» svarade konungen.

»Ädle konung Gustaf!» sade dvergen. »Du, som sjelf älskar trohet hos dina tjenare, du kan icke förtörnas öfver min bön. Jag har i många år njutit godt hos den väl rättvist fördrifne, men nu likväl så olycklige konung Kristian. Du och ditt fädernesland hafva icke skäl att längre frukta hans anslag. Låt derföre nu nåd gå för rätt. Du, ditt fäderneslands räddare, aktar ju ej mer den vanmägtige gubben, som suckar under tyngden af sina bojor. Ett ord af dig gäller allt hos konungen af Danmark. Visa derföre nåd emot din olycklige fiende och laga så, att hans fängelse må lindras!»

Gustafs höga panna hade mulnat vid början af dvergens tal, och de mörka ögonbrynen sammandrogos; men snart återtog det ädla ansigtet samma milda uttryck af majestätisk godhet som förut, och han svarade: »Jag vill göra som du begärt; redan förut har jag ömkat mig öfver min gamle fiende.»

Dvergen kysste fållen af konungens mantel, såg mot höjden och fälde glädjetårar.

Men konungen fortfor: »Gode Gud, du har i dag gifvit mig en glad dag! Denna lycka vederfars så sällan konungar! Jag ser mig omgifven af redliga vänner! Pris och tack vare dig, Gud! Du skänkte mitt land fred — skänk det nu äfven upplysning, dygder och sällhet!»

Slut.

6000193730
Göteborgs universitetsbibliotek